

S. P. K.
ΟΙ "ΨΥΧΑΣΘΕΝΕΙΣ"
ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Να μεταβάλουμε την αρρώστια σε όπλο

«Κομμούνα» / Κοινωνικά κινήματα 4
Εκδόσεις "Κομμούνα"

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Μετάφραση / Πρόλογος:
Δημήτρης Γιαννόπουλος - Βαρβάρα Κολλιοπούλου

Φωτοστοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση:
"ΑΧΤΙΔΑ" ΕΠΕ Ανδρέα Μεταξά 7, Εξάρχεια τηλ.. 3637125

Αναπαραγωγή φιλμς:
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ Ο.Ε. Αλκίφρονος 45 Κάτω Πετράλωνα τηλ. 3472702

Εκτύπωση:
Φλώρος – Άρχοντας, Βαλτετσίου και Ζ. Πηγής Εξάρχεια

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Βιβλιοπωλείο "ΚΟΜΜΟΥΝΑ"
Σουλίου 9 Αθήνα, τηλ. 3602644 - 3602952

- Προλογικά
- I. Υλιστική ανάπτυξη των αντιφάσεων της έννοιας της αρρώστιας
 - II. Θέσεις και αρχές
 - III. Ιστορικό
 - IV. Μέθοδος του SPK
 - V. Διαλεκτική
 - VI. Αρρώστια και κεφάλαιο
 - VII. Ντοκουμέντα
 - VIII. Δύο συγκρίσεις

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μέχρι τα σήμερα η Κριτική της κατεστημένης ιατρικής και ιδιαίτερα της ψυχιατρικής, αποτελούσε το προνόμιο κάποιων «αντι-ψυχιατρων» και γιατρών που αμφισβητούσαν το αντικείμενο της «επιστήμης» τους. Το πέρασμα απ' αυτό το στάδιο σε εκείνο της κριτικής του θεσμού από τους άμεσα ενδιαφερόμενους, τους «αρρώστους», είναι κάτι που σπάνια έγινε, σε εξαιρετικές στιγμές, όπως π.χ. με τις ομάδες ασθενών που δημιουργήθηκαν στις μητροπόλεις της Ευρώπης αμέσως μετά το Μάη του '68 και στην Κίνα στη διάρκεια της Πολιτιστικής Επανάστασης. Όμως αυτές οι ομάδες ήταν συνήθως εφήμερες και άφηναν πίσω τους ελάχιστα γραπτά «μνημεία», πέρα από μερικές προκηρύξεις.

Στη Γερμανία, στη Χαϊδελβέργη, στην περίοδο αμέσως μετά το Μάη γεννήθηκε μια εμπειρία με εντελώς διαφορετικά μεγέθη και απήχηση. Μια εμπειρία που διάρκεσε δύο χρόνια, περιέλαβε μέχρι 50α «ασθενείς», οδήγησε σε σύγκρουση με την κατεστημένη εξουσία σε πανεπιστημιακό και πολιτειακό επίπεδο, σύγκρουση που έφτασε μέχρι την παρέμβαση μεγάλων αστυνομικών δυνάμεων με ελικόπτερα, σκυλιά και αυτόματα. Και βέβαια απ' αυτή την εμπειρία, που όμοια της δεν είχε γνωρίσει ο κόσμος, βγήκαν και αρκετά γραπτά, ένα από τα οποία είναι το βιβλίο που έχετε στα χέρια σας.

Πεντακόσιοι άρρωστοι, μαζί με τρεις γιατρούς, απείλησαν και αμφισβήτησαν για δύο χρόνια την κατεστημένη ιατρική, την ιατρική του κεφαλαίου και ταυτόχρονα το ίδιο το κεφάλαιο σε έναν από τους κεντρικότερους μηχανισμούς του, το λεγόμενο μηχανισμό της υγείας.

Η εμπειρία του S.P.K., της Σοσιαλιστικής Κοινότητας Ασθενών είναι υποδειγματική από πολλές απόψεις. Εδώ δεν μπορούμε παρά να διαγράψουμε μερικές απ' αυτές, ενώ για τα υπόλοιπα φροντίζει το ίδιο το κείμενο που ακολουθεί

A. Ήδη τονίσαμε τη μοναδικότητα μιας τέτοιας εμπειρίας, μια και δεν έχουμε την «αμφισβήτηση» από τους ίδιους τους φορείς της ιατρικής, αλλά για πρώτη φορά οργανωμένη από τους «ασθενείς» θύματά της. Αυτή η αναστροφή, έστω πρόσκαιρη, ανοίγει δρόμους πρωτόγνωρους όχι μόνο στον προβληματισμό αλλά και την πρακτική.

Κατ' αρχήν συντρίβει στην πράξη την άποψη και την πρακτική που θέλει τους άρρωστους αντικείμενα της θεραπευτικής διαδικασίας, όντα χωρίς δικαιώματα, έξω από το Δίκαιο, όπως τονίζει και το κείμενο, που άρα υπόκεινται στην καλή ή κακή θέληση του θεραπευτή. Και βέβαια αυτή η αντικειμενοποίηση του ασθενή φθάνει στον παροξυσμό της με τον ψυχασθενή. Εδώ πια έχουμε να κάνουμε με άτομα που όχι απλά έχουν άρρωστο σκώτι, σπασμένο ποδάρι, καρκίνο ή ιλαρά αλλά με εκείνους που έχουν «άρρωστο» μυαλό. Αν λοιπόν ο άρρωστος είναι ήδη παραδομένος στο σύστημα υγείας πόσο

μάλλον ο «ψυχικά άρρωστος», που είναι πια σχεδόν ένα μη ον, και οπωσδήποτε επικίνδυνος για την κοινωνία του κεφαλαίου, του κέρδους, της αποδοτικότητας. Η εξέγερση, η οργάνωση των «ψυχασθενών» δεν αμφισβητεί μόνο την αντικειμενοποίηση του ανθρώπου μέσα από το καπιταλιστικό σύστημα υγείας αλλά το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα σαν τέτοιο, που ακριβώς για να είναι αποδοτικό στηρίζεται σε έναν αυστηρό διαχωρισμό ανάμεσα στους υγιείς και τους ασθενείς και μάλιστα τους «ψυχασθενείς». Η οργάνωση λοιπόν των ψυχασθενών και η αμφισβήτηση της υγείας του κεφαλαίου είναι ίσως η βαθύτερη αμφισβήτηση του ίδιου του κεφαλαίου σαν συστήματος βασισμένου στην αποδοτικότητα και την πραγματοποίηση του ίδιου του ανθρώπου προλετάριου, είτε πρόκειται για το προλεταριάτο του εργοστάσιου είτε για εκείνο των ψυχικά «άρρωστων».

Αυτή η αναστροφή του συστήματος υγείας, η μετατροπή δηλαδή των άρρωστων και των αναγκών τους σε κέντρο αναφοράς του συστήματος, και η μεταβολή του ιατρικού κατεστημένου σε μηχανισμό υποχρεωμένο να λογοδοτεί απέναντι στους αρρώστους, είναι μια ανατροπή τόσο βαθιά, που έστω και αν υπήρξε πρόσκαιρη, διαπερνάει και σφραγίζει το σύγχρονο καπιταλισμό, μια και πράγματι αγγίζει τα όρια της πιθανής ανατροπής του συστήματος στο σύνολό του. Γιατί πράγματι ποιο άλλο όριο μπορεί να υπάρξει στην αντικαπιταλιστική, αντιεραρχική πάλη παρά η ίδια η ανατροπή της έννοιας της υγείας, η ίδια η αμφισβήτησή της από την πλευρά των «ψυχασθενών»;

B. Μ' αυτή την έννοια η εξέγερση των ασθενών της Χαϊδελβέργης και η οργάνωσή τους, που ακολούθησε ή έγινε ταυτόχρονα με εκείνη στο εκπαιδευτικό σύστημα ή στις φυλακές, βάζει έντονα –πράγμα που επισημαίνουν οι ίδιοι οι συγγραφείς του κειμένου- το ζήτημα της πάλης, της ταξικής πάλης στις συνθήκες του ώριμου καπιταλισμού. Σ' αυτές τις συνθήκες το σύνολο της κοινωνίας μεταβάλλεται σε ένα οιονεί εργοστάσιο, το κοινωνικό εργοστάσιο, όπου βέβαια το σύστημα υγείας αποτελεί μια -ίσως τη μεγαλύτερη μαζί με το εκπαιδευτικό σύστημα- βιομηχανία με αντικείμενο την επιδιόρθωση του ανθρώπινου δυναμικού και την απόδοσή του και πάλι στην παραγωγή και την εκμετάλλευση. Μ' αυτή την έννοια η πάλη του S.P.K. αποτελεί μια πάλη υποδειγματική και πρωτοπόρα μια και ανοίγει νέους δρόμους για την πρακτική και τον προβληματισμό σε σχέση με τον αγώνα στο επίπεδο του κοινωνικού εργοστάσιου. Οι «ψυχασθενείς» της Χαϊδελβέργης άνοιξαν ένα τεράστιο θεωρητικό και πρακτικό πεδίο παρέμβασης, της παρέμβασης στο κοινωνικό επίπεδο.

Γ. Και δεν έμειναν σε ένα απλό εξωτερικό πεδίο. Προχώρησαν στην ίδια την αμφισβήτηση της ιατρικής -και της ψυχιατρικής ιδιαίτερα- με έναν τρόπο καταπληκτικό. Όχι απλά αμφισβητώντας τη

μορφή της θεραπείας και προτείνοντας άλλες θεραπείες, αλλά κάνοντας πράξη -αντιστρέφοντάς το- ακόμα και το πιο μακρινό όνειρο των «αντιψυχιατρών». Το S.P.K. δεν ξεκινάει από τη θέση «δεν υπάρχουν άρρωστοι», που έχει γίνει του συρμού σε κάθε σαλόνι, ούτε τη φαινομενικά αντίθετη, αλλά τελικά ταυτολόγη, φράση «όλοι είμαστε άρρωστοι». Έχει μια προσέγγιση γενετική θα λέγαμε και ταυτόχρονα επιθετική, τέτοια που μπορεί να μεταβληθεί σε πολιτικό πρόγραμμα και πράξης η αρρώστια δεν είναι παρά η αντίδραση του ανθρώπινου οργανισμού στον καπιταλισμό, το σύμπτωμα είναι η έκφραση, η εκδήλωση αυτής της αντίδρασης, και τέλος η θεραπεία δεν είναι παρά η καταστολή -η αντιδραστική φάση- που αναλαμβάνει να πραγματοποιήσει το σύστημα υγείας, έτσι ώστε να ξαναστείλει τον άρρωστο στην παραγωγή επιδιορθώνοντάς τον, καταπνίγοντας δηλαδή την απελευθερωτική εκδήλωση της ασθένειας. Απέναντι σ' αυτή την πρακτική του συστήματος υγείας το «άρρωστο προλεταριάτο» οφείλει να οργανωθεί όχι για να «βοηθήσει» ή να κάνει «συμμετοχική» τη θεραπεία, αλλά για να την «καταργήσει», καταργώντας βέβαια εκείνον που προκαλεί την αρρώστια, δηλαδή τον καπιταλισμό. Μ' αυτή την έννοια η οργάνωση των ψυχασθενών δεν παραμένει απλά μια άλλη μορφή θεραπείας αλλά μεταβάλλεται -τείνει να μεταβληθεί- σε πολιτική οργάνωση της πάλης ενάντια στο κεφάλαιο, ενώ ταυτόχρονα βέβαια παραμένει, και είναι μέσα απ' αυτή τη διαδικασία, μια κοινότητα, ένας χώρος όπου η αρρώστια τείνει «να μεταβληθεί σε όπλο» και άρα να ξεπεραστεί σαν αρρώστια. Κι αυτό γιατί τα μέλη της κοινότητας βιώνουν πια την «ασθενιά» τους σαν αυτό που είναι, δηλαδή μια ασυνείδητη αντίδραση ενάντια στον καπιταλισμό και την πραγματοποίησή τους, που η μεταβολή της σε συνειδητή τείνει να εξαλείψει την αρρώστια και να την αντικαταστήσει με τη συνειδητή κοινωνικοπολιτική πάλη. Η μόνη δυνατή θεραπεία που δεν θα είναι αντιδραστική και δεν θα σκοπεύει στην απλή επιδιόρθωση της χαλασμένης παραγωγικής μηχανής του κεφαλαίου, είναι εκείνη που θα απελευθερώσει το επαναστατικό δυναμικό της αρρώστιας, εκείνη που θα μεταβάλλει τον άρρωστο σε κοινωνικό επαναστάτη!

Δ. Η κοινότητα των αρρώστων μεταβάλλεται ταυτόχρονα και σε πολιτικό πυρήνα. Κατ' αυτό τον τρόπο προβάλλεται και έναν νέο μοντέλο όχι απλά θεραπείας αλλά της ίδιας της πολιτικής οργάνωσης που δρα προς τα έξω, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μια κοινότητα, ένα χώρο ανάλυσης και ζύμωσης προς τα μέσα. Το S.P.K. δεν είναι μόνο μια κοινότητα ασθενών αλλά μια σοσιαλιστική κοινότητα ασθενών. Έτσι δεν θεωρεί τον εαυτό του κομμάτι του ψυχιατρικού χώρου αποκλειστικά, ή έστω μια ενδιαφέρουσα εμπειρία σ' αυτό το χώρο, αλλά αντίθετα κομμάτι και πρότυπο του συνολικού κοινωνικού -επαναστατικού κινήματος. Και φυσικά, ίσως εδώ να υπάρχει ακόμα και ένα στοιχείο υπερβολής στο βαθμό που αυτή η εμπειρία δεν ήταν

ακόμα ριζωμένη.

Και θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε επισημαίνοντας παραπέρα πλευρές της δραστηριότητας και της εμπειρίας του S.P.K. που όμως πιστεύουμε δίνονται από το ίδιο το κείμενο.

Βέβαια το κείμενο είναι ήδη παλιό -έχει ζωή πάνω από δέκα χρόνια- και μένει σφραγισμένο από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις ιδιαιτερότητες και τους προβληματισμούς της γερμανικής άκρας αριστεράς της εποχής που έδωσε το «αντιαυταρχικό» κίνημα, τη RAF και τις πολιτικές ομάδες της εποχής. Έτσι μπορεί να ξενίσει η έντονη και αδιάκοπη αναφορά στη βία, στο Βιετνάμ, τον αντιιμπεριαλισμό και μια σχετική ακαμψία της γλώσσας. Όμως πίσω απ' αυτό το περίβλημα κρύβεται μια ανανεωτική δύναμη, μια φρεσκάδα και μια τόλμη στη σκέψη που δεν θα τη συναντήσουμε εύκολα ούτε και σήμερα.

Αυτό το κείμενο αποτελεί ένα από τα καλύτερα και πιο πρωτοπόρα δείγματα του «Μάη», εκείνου του άγνωστου γερμανικού «Μάη», με την ιδιαίτερη φιλοσοφική βαθύτητα, την ανάγκη να φτάνουμε στις ρίζες των πραγμάτων, που χαρακτηρίζει το γερμανικό πνεύμα, μ' όλες βέβαια τις αδυναμίες σχηματοποίησης που μπορεί να συνεπάγεται. Και πάνω απ' όλα αποτελεί μια μοναδική εμπειρία στο χώρο της «αρρώστιας» και της ψυχασθένειας, εμπειρία που μπορεί και πρέπει να φωτίσει προβληματισμούς και σκέψεις για σήμερα και γι' αύριο. Και μην ξεχνάμε κάτι ακόμα, είναι ένα κείμενο γραμμένο από τους ίδιους τους «ψυχασθενείς», μαζί με τους γιατρούς.

Η εκδοτική ομάδα

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ: Το SPK στο χωροχρονικό του πλαίσιο

Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει μια πραγματική εμπειρία σύγκρουσης ανάμεσα σε μια ομάδα ψυχασθενών και γιατρών από τη μια και στο κράτος από την άλλη. Περιλαμβάνει ακόμη και (κάτι ουσιαστικό) το σκεπτικό των «ψυχασθενών» που προσπάθησαν να δημιουργήσουν μια διαφορετική εναλλακτική λύση, σε αντίθεση με την κατεστημένη ψυχιατρική, στη Χαϊδελβέργη, στα 1971.

Φυσικά, η μετάφραση αυτή δεν έγινε «στο άσχετοι. Αποτελεί μια προσπάθεια μικρή βέβαια- για: α) Να συμβάλλει στο στοχασμό, τη διερώτηση και την αμφισβήτηση γύρω από το θεσμό της ψυχιατρικής και της ιατρικής γενικότερα, β) Να δείξει μια πρακτική εμπειρία ξεπεράσματος της ψυχιατρικής ιδεολογίας και πρακτικής, με όλα τα συναφή προβλήματα (ψυχιατρική και κοινωνία, σύνδεση της ψυχιατρικής με την εξουσία κλπ. κ.λπ.), ως προς την οποία η Ελλάδα βρίσκεται ακόμη στα πρώτα της ψελλίσματα.

Βέβαια, καθώς έχουν περάσει πια πάνω από δέκα χρόνια από τα

γεγονότα, στα οποία στηρίζονται τα κείμενα του SPK. (Σοσιαλιστική Κοινότητα Ασθενών), ίσως κάποια στοιχεία από το σκεπτικό του S.P.K θα θεωρηθούν ξεπερασμένα: ιδιαίτερα αυτά που αφορούν τις πολιτικές αναφορές του κινήματος της εποχής εκείνης. Όμως, τα προβλήματα που θέτει αυτή η εμπειρία σαν τέτοια, όσο και αρκετά από τα πολιτικο-φιλοσοφικά στοιχεία πάνω στα οποία στηρίχθηκε η εμπειρία αυτο-οργάνωσης των ασθενών και η προσπάθεια γενίκευσης στη συνέχεια, είναι επίκαιρα, μας αφορούν.. Δεν λείπει ακόμη και κάποιος ιδεολογισμός: το υποκείμενο της επανάστασης, επί παραδείγματι, θα είναι οι άρρωστοι («το άρρωστο προλεταριάτο»). Είναι ο ιδεολογισμός του γενικότερου κινήματος αμφισβήτησης που εδώ και δεκαπέντε χρόνια αναζητώντας ταυτότητα αλλάζει κάθε τόσο «υποκείμενα της επανάστασης»: το κίνημα των γυναικών θεωρούσε σαν τέτοιο υποκείμενο τις γυναίκες, το νεολαιίστικο τους νέους, το οικολογικό τους μολυσμένους «πολίτες» και οικολόγους, κ.ο.κ., μια και πρόκειται για ένα κίνημα που δεν έχει ολοκληρώσει τη φυσιογνωμία του, ώστε να φτάσει οργανικά σε μια σύνθετη και σφαιρική οπτική.

Μόλις μιλήσαμε για γενικότερο κίνημα αμφισβήτησης. Πραγματικά, δεν θα έπρεπε να δούμε την εμπειρία του S.P.K. άσχετα από τα ανατρεπτικά κινήματα που σάρωσαν κατά τη δεκαετία του 1960 ολόκληρο τον κόσμο (τόσο στο δυτικό όσο και στο ανατολικό μπλοκ) κι έμειναν στην ιστορία με την ταυτότητα του «Μάη» ή του «'68».

Στη δεκαετία του '70 το κίνημα αυτό θα γνωρίσει οπισθοχώρηση, ήττες, αλλά και μια επέκταση και εμβάθυνση των ιδεολογικών και πολιτικών στοιχείων που κόμισε σε συνεχώς διευρυνόμενους κύκλους. Οι παλμικές δονήσεις εμφανίζουν νέα «αυτόνομα», «κοινωνικά κινήματα», ενώ όλα τα ιδεολογικά και θεσμικά θεμέλια της παλιάς κοινωνίας εμφανίζονται διαβρωμένα.

Κοινωνική πολυφωνία και πολιτική αδυναμία. Ποικίλλει, ανάκατες αναφορές: Κούβα και Βιετνάμ, αντιπολεμικά κινήματα, ρήγματα του σοσιαλισμού, ανελέητη κριτική σε κάθε ιδεολογικό και θεσμικό έρεισμα του καπιταλισμού, ή του καπιταλισμού μέσα στο «σοσιαλισμό», κοινόβια, χορτοφάγοι, μυστικιστές και «λαϊκός πόλεμος στην καρδιά της Βαβέλ» και κρατική τρομοκρατία... η ψυχρή και μεθοδική σοσιαλδημοκρατική κρατική τρομοκρατία στη Γερμανία της δεκαετίας του 1970.

Ένα τεράστιο πολύχρωμο κοινωνικό πείραμα σε φάσεις παλίνρροιας και άμπωτης. Μετά τα μέσα της δεκαετίας του '70 περίπου η άμπωτη είναι γεγονός. Τα ρήγματα του σοσιαλισμού (του «υπαρκτού» τέλος-πάντων) κλείνουν θλιβερά με μια Κούβα - πράκτορα της Ρωσίας και μάλιστα του Τρίτου Κόσμου, με τη θριαμβευτική άνοδο του Τενγκ Χσιάο Πιγκ στην Κίνα και το ανελέητο κυνήγι των υπολειμμάτων της πολιτιστικής επανάστασης,

με τη διαμάχη ανάμεσα στο ιμπεριαλιστικό προτεκτοράτο του Βιετνάμ και τον δολοφονικό Πολ- Ποτ... Ενώ στην Ευρώπη το κίνημα της αμφισβήτησης φαίνεται να αποσυντίθεται: άλλοι θα πάνε στην «εξοχή» (κοινόβια - νησίδες, ναρκωτικά, μυστικιστικές μόδες κ.ο.κ.) κι άλλοι θα «εκπροσωπήσουν» το «λαό», σ' έναν ιδιωτικό απελτισμένο πόλεμό τους με το σύγχρονο κοινωνικό κράτος. Μήπως σωστά λένε μερικοί ότι η ιστορία αποτελεί «τόπο απογοήτευσης»; Ίσως. Αλλά κι η απογοήτευση, για όσους θέλουν ν' ακούσουν, είναι μια καθαρτήρια γλώσσα. Αν το κίνημα της αμφισβήτησης σταματούσε σ' αυτά θα ήταν μάλλον επιφανειακό. Μέσα από τις ήττες του έχει διακλαδωθεί μέσα στη συνείδηση των μαζών, σε βαθμό που οι κοινωνικοί κραδασμοί της παρούσας –και της επόμενης- δεκαετίας θα μας επιτρέψουν (ενεργά) να διαπιστώσουμε. Γιατί πρόκειται για ένα -ευτυχώς- κριτικό κίνημα που οι ήττες σφυρηλατούν νέα χαρακτηριστικά του~ που προτού επιτεθεί στο «σύστημα», επιτίθεται στον ίδιο τον εαυτό του.

Αλλά δεν πρόκειται εδώ ούτε για πλήρη ανάλυση αυτού που υπήρξε, ούτε για μελλοντολογία αυτού που θα υπάρξει. Ήταν μόνο 23 μολυβιές για την τοποθέτηση της εμπειρίας του SPK μέσα στο χρόνο που διαδραματίστηκε: Χαϊδελβέργη, 1971, στη Γερμανία μια Γερμανία που διαμορφωνόταν τότε σε πρότυπο κρατικής καταστολής.

Περνώντας από μια φάση έντονης καταστολής, η εμπειρία αυτή δεν έσβησε. Όχι μόνο γιατί ήταν παραδειγματική στο είδος της, αλλά και επειδή και σήμερα ακόμα εξακολουθούν να υπάρχουν διάσπαρτες ομάδες, ορισμένες από τις οποίες χρησιμοποιούν σαν βάση τα κείμενα που βγήκαν από την εμπειρία του SPK: συμβάλλοντας στο πολύμορφο μωσαϊκό του σύγχρονου ριζοσπαστικού γερμανικού κινήματος και διατηρώντας τις σπιθές για μια νέα επέκταση.

Δημήτρης Γιαννόπουλος - Βαρβάρα Κολιοπούλου

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ S.P.K.

Το Sozialistisches Patienter:kollektiv (SPK) δηλαδή η Σοσιαλιστική Κοινότητα Ασθενών δημιουργήθηκε στις αρχές του 1970 σε μια πανεπιστημιακή κλινική της Χαϊδελβέργης. Αποτελούνταν από εξήντα περίπου αρρώστους, οι οποίοι -ήδη από κάποιο διάστημα πριν-ασκούσαν μαζί με το γιατρό τους, τον δρ. Χούμπερ, θεωρητικό-πρακτική κριτική στον ψυχιατρικό θεσμό. Μετά από μια γενική συνέλευση των αρρώστων στις 5 Φλεβάρη του 1970, ο δρ. Χούμπερ απολύθηκε χωρίς προειδοποίηση από τη διεύθυνση και του απαγορεύτηκε η παραμονή στους χώρους της κλινικής. Οι άρρωστοι άρχισαν τότε μια απεργία πείνας και διαπραγματεύτηκαν με

την πρωτανεία ένα συμβιβασμό σύμφωνα με τον οποίο τόσο οι χώροι, όσο και το θεραπευτικό υλικό και οι οικονομικοί πόροι θα τίθονταν στη διάθεσή τους μέχρι το Σεπτέμβρη της ίδιας χρονιάς και ο δρ. Χούμπερ θα επαναπροσλαμβάνονταν. Αλλά, σύντομα το πανεπιστήμιο προσπάθησε να παραβιάσει τη συμφωνία. Με τη σειρά τους, το υπουργείο Παιδείας της Βάδης - Βιρτεμβέργης, ο τύπος και το ραδιόφωνο αναμίχθηκαν και προσπάθησαν με όλα τα μέσα να δώξουν το SPK με σκοπό να διαλύσουν αυτή τη μοναδική προσπάθεια ριζοσπαστικοποίησης του αντι-ψυχιατρικού ρεύματος.

Ο ανταρτοπόλεμος με τη διοίκηση της κλινικής θα διαρκέσει πολλούς μήνες, μέχρι τον Ιούνιο του 1971, οπότε, με πρόσχημα μια ανταλλαγή πυροβολισμών που είχε ξεσπάσει ανάμεσα σε αγνώστους και στην αστυνομία, η τελευταία θα προχωρήσει στη σύλληψη πολλών ασθενών. Στις 21 Ιούλη του 1971, πολλές εκατοντάδες οπλισμένοι αστυνομικοί, που μεταφέρθηκαν με ελικόπτερα, εισέβαλαν στα γραφεία του SPK που τότε αριθμούσε περίπου 500 ασθενείς. Έντεκα απ' αυτούς φυλακίστηκαν από τους οποίους μονάχα οχτώ ξαναβρήκαν την ελευθερία τους...

ΚΕΙΜΕΝΟ ΖΥΜΩΣΗΣ: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ή ΜΕΣΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ;

Αν αυτό το κείμενο φανεί απόλυτα δύσπεπτο και μη καταναλώσιμο, το συμπέρασμά σας δεν μπορεί να είναι άλλο από το ότι πρέπει να το αρνηθείτε και να το ξεπεράσετε διαλεκτικά, μέσα στην πρακτική, με τον ίδιο τρόπο άλλωστε που αυτό το κείμενο αντιπροσωπεύει την άρνηση και το ξεπέραςμα της πρακτικής του SPK (Σοσιαλιστική Κοινότητα Ασθενών στο πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης).

IZRU (Κέντρο πληροφόρησης του κόκκινου λαϊκού πανεπιστημίου), αυτόνομη σοσιαλιστική οργάνωση με αντικείμενο την αρρώστια.

IZRU, c/o AStA, 69 Heidelberg, Grabengasse 14, RFA.

ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑ ΜΙΑ ΑΡΧΗ...

I. ΥΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ

αρρώστιας που οδηγήθηκαν στην ανώτερη δυνατή γενίκευση τους. Γιατί είναι απαραίτητο στη διαλεκτική να φτάσει σ' ένα ψηλό επίπεδο γενίκευσης ώστε να μπορέσει να λύσει συγκεκριμένα προβλήματα, εφόσον η θεωρητική γενίκευση είναι ταυτόχρονα η προϋπόθεση και το αποτέλεσμα της πρακτικής εργασίας. Κατ' αρχήν έπρεπε να συλλάβουμε τα συμπτώματα σαν εκδηλώσεις της ουσίας της αρρώστιας.

Όταν θέλουμε να λύσουμε ένα πρόβλημα, έχει σημασία να το γνωρίσουμε καλά. Δεν αρκεί να μπορούμε να δείξουμε την άλφα ή τη βήτα αποσπασματική πλευρά του, αλλά χρειάζεται να συλλάβουμε όλες τις καθοριστικές στιγμές και την αλληλεπίδραση τους. Μόνο μ' αυτό τον τρόπο η γνώση και η λύση του προβλήματος μπορούν να σχηματίσουν μια αδιαχώριστη ενότητα. Αν θέλουμε να καταλάβουμε γιατί μια πέτρα πέφτει πάνω στο έδαφος, δεν αρκεί να δηλώσουμε ότι και άλλα αντικείμενα πέφτουν επίσης, αλλά πρέπει να συλλάβουμε την ουσία του φαινομένου (την πτώση), δηλαδή τη βαρύτητα σαν γενικό νόμο της ύλης κάτω από τον καθορισμό της μάζας.

Το ίδιο ισχύει και με την αρρώστια. Για μας, εξ αρχής, ήταν σαφές ότι δεν αρκεί να αναζητούμε μονομερή αίτια, σύμφωνα με τα μοντέλα της επιστημονικής ιατρικής. Πολύ γρήγορα αποκτήσαμε συνείδηση του γεγονότος ότι είναι εξίσου ανεπαρκές να μιλάμε απλά για κοινωνικές αιτίες της αρρώστιας και να απλουστεύουμε το πρόβλημα αποδίδοντας το «λάθος» της αρρώστιας και της οδύνης στον «κακό» καπιταλισμό. Το να λέμε απλά ότι η κοινωνία είναι άρρωστη είναι, κατά τη γνώμη μας, μια καθησυχαστική εικόνα, ολότελα αφηρημένη και αναποτελεσματική.

Πήραμε σαν αφετηρία μας, εμπειρικά, τρία γεγονότα:

1. την καπιταλιστική κοινωνία, τη μισθωτή εργασία και το κεφάλαιο·
2. την αρρώστια και τις ανικανοποίητες ανάγκες, δηλαδή την κατάσταση πραγματικής ανάγκης και οδύνης του ατόμου·
3. την κατηγορία της ιστορικότητας, την κατηγορία της παραγωγής. Ή, με πιο γενικό ακόμη τρόπο, την κατηγορία του χρόνου, του μετασχηματισμού, του γίνεσθαι.

Με απλά λόγια: το SPK ήταν η μεγαλύτερη δυνατή συγκεκριμενοποίηση, στα χρόνια 70-71, των αντιθέσεων της έννοιας της

Ποια είναι αυτή η ουσία; Σύμφωνα με τον Μαρξ, η ιστορία της ανθρωπότητας είναι η ιστορία της αλλοτρίωσης της και του ξεπεράσματος αυτής της αλλοτρίωσης. Η αρρώστια δεν είναι ούτε ένα μέρος ούτε μία καθαρή μορφή της αλλοτρίωσης, αλλά *είναι* αλλοτρίωση σαν

1. Αν χρησιμοποιούμε με τον τρόπο αυτό, σε τούτο το βιβλίο, τη λέξη «διαλεκτική», είναι επειδή η χρησιμοποίησή της συμπίπτει με μια θέληση ζύμωσης. Πρέπει να την κατανοήσουμε σαν μια έκκληση στην παραγωγή (με μια εντατική, έμπρακτη και αμοιβαία συμπληρωνόμενη μελέτη της χεγγελιανής διαλεκτικής και της πολιτικής οικονομίας) των σχέσεων, μέσα στις οποίες η εφαρμογή αυτών των τρεχουσών ιδεών μπορεί να γίνει πραγματικότητα για τις ανθρώπινες ανάγκες: το βασίλειο της διαλεκτικής είναι η διαρκής επανάσταση! Ταυτόχρονα, η μεταφορά του επίκεντρου στη διαλεκτική και η καταγγελία της κυρίαρχης επιστήμης, που είναι μολυσμένη από τους βιάκλους του θετικισμού, εξυπηρετούν τη ριζοσπαστική κριτική αυτής της επιστήμης και πρέπει να αναπτυχθούν σαν το έμβρυο της κατάργησης της (*Überwindung*) και του ξεπεράσματος της (*Aufhebung*), δηλαδή της κοινωνικοποίησης της.

Αφού μας θέτουν διαρκώς το ερώτημα σχετικά με την αναγκαιότητα της μελέτης του Χέγκελ, θέλουμε να τονίσουμε ότι κάθε κατανόηση του Μαρξ παραμένει επιφανειακή, όσο δεν έχουμε κατανοήσει τη μέθοδο της διαλεκτικής που αναπτύχθηκε από τον Χέγκελ και εφαρμόστηκε από τον Μαρξ. Είναι πολύ πιο εύκολο να μελετήσουμε την τελευταία με τη βοήθεια της φιλοσοφίας του Χέγκελ, παρά αν θελήσουμε να βυθιστούμε άμεσα στα μαρξικά κείμενα. Εξάλλου οι κλασικοί του μαρξισμού το τόνιζαν αδιάλειπτα. Ο Λούκατς έγραψε, στο *Νεαρό Χέγκελ*, σχετικά με τον Ένγκελς: «θέλοντας, στα τελευταία του χρόνια, να οδηγήσει τους νεαρούς μαρξιστές στη μελέτη του Χέγκελ, αυτός (ο Ένγκελς) τους παρότρυνε πάντοτε να μη σταματούν για πολύ και με κριτικό τρόπο στο αυθαίρετο των χεγγελιανών κατασκευών, αλλά να προσέχουν πού και πώς ο Χέγκελ ανέπτυξε σωστά πραγματικές διαλεκτικές κινήσεις. Το πρώτο θα ήταν εύκολο(...), ενώ το τελευταίο θ' αποτελούσε μια σημαντική γνώση για κάθε μαρξιστή».

Δεν μπορούμε, σε καμιά περίπτωση, να αγνοήσουμε απλά τον Χέγκελ σαν ιδεαλιστή, όπως γίνεται συνήθως σε πάρα πολλές ομάδες της αριστεράς. Η πιο γόνιμη μέθοδος είναι, σύμφωνα με το πρότυπο των κλασικών του μαρξισμού, να διαβάζουμε τον Μαρξ με τα γυαλιά του Χέγκελ και τον Χέγκελ με τα γυαλιά του μαρξισμού. Ο ίδιος ο Μαρξ έγραψε στην *Αγία Οικογένεια*: «Ο Χέγκελ δίνει πολύ συχνά μέσα στη θεωρητική του αναπαράσταση μια πραγματική αναπαράσταση, φτάνοντας στην ουσία των πραγμάτων. Αυτή η πραγματική αναπαράσταση στο εσωτερικό της θεωρητικής τέτοιας παρασύρει τον αναγνώστη να παίρνει μια θεωρητική αναπαράσταση για πραγματική και μια πραγματική για θεωρητική». Μέσα στους κύκλους επιστημονικής εργασίας του SPK, η εντατική και δεμένη με την εφαρμογή της χεγγελιανής διαλεκτικής μελέτη (ιδιαίτερα της *Φαινομενολογίας του πνεύματος*), γινόταν ως εξής: μετά το συλλογικό διάβασμα ενός αποσπάσματος του βιβλίου (κάποιος διάβαζε δυνατά και οι υπόλοιποι παρακολουθούσαν), ψάχναμε

ένδεια του ατόμου βιωμένη υποκειμενικά, τόσο στο φυσικό όσο και στο ηθικό επίπεδο.

Για μας, η αρρώστια ορίζεται σαν η ζωή που συντρίβεται μέσα

μαζί να αποκαταστήσουμε ένα δεσμό ανάμεσα στο περιεχόμενο και στις συγκεκριμένες ανάγκες της κοινότητας, καθώς και στις αντίστοιχες ενός ιδιαίτερου ασθενούς που αντιμετώπιζε, για παράδειγμα, σοβαρά προβλήματα στην εργασία του ή στην οικογενειακή του κατάσταση. Για τους περισσότερους από αυτούς που συμμετείχαν στους κύκλους εργασίας, η πρακτική προέκυπτε ήδη από το απλό και ασυνήθιστο γεγονός της ενασχόλησης με επιστημονικά κείμενα και από τις κοινωνικά καθοριζόμενες «διαφορές εκπαίδευσης», ανάμεσα στους φοιτητές από τη μια και τους εργάτες από την άλλη. Μπορέσαμε να δούμε ότι, μετά την κατάργηση της αρχικής αναστολής του λόγου, εκείνοι που βρίσκονταν στο χαμηλότερο σημείο της «πολιτιστικής κλίμακας» σύμφωνα με τη συνηθισμένη κατάταξη, ήταν αυτοί ακριβώς που προσέφεραν τις πιο γόνιμες και διεισδυτικές συνεισφορές, ενώ πάρα πολλοί φοιτητές ήταν ακινητοποιημένοι σε προσπάθειες ακαδημαϊκής ερμηνείας, νιώθοντας αναγκασμένοι να παρουσιάσουν μια ήδη αποκτημένη επιστήμη. Μέσα σ' αυτούς τους κύκλους επιστημονικής εργασίας, που συνδέονταν με την πρακτική και βρίσκονταν σε στενή σχέση με την ομαδική και την ατομική ζύμωση, μια τέτοιου είδους προσήλωση στην αυθεντία ή την κατανάλωση είχε τη δυνατότητα να ξεπεραστεί. Και ιδιαίτερα σε σχέση μ' αυτό, η *Φαινομενολογία του Πνεύματος* προσφέρει ένα πλούσιο υλικό εργασίας (Κύριος και σκλάβος).

Αρχικά, είχαμε αποφασίσει να συζητάμε συλλογικά μόνο για πράγματα που φαινόταν τελείως ακατανόητα σε κάποιον από εμάς. Η απόφαση αυτή στηριζόταν σε συγκεκριμένες ανάγκες που πολλές φορές είχαν εκφραστεί στην ατομική ζύμωση: «Διάβασα Μαρξ, αλλά δεν ξέρω πώς να χρησιμοποιήσω τη διαλεκτική καταλαβαίνω μονάχα τα μισά απ' αυτόν τον Μαρξ».

—Διαβάστε λοιπόν Χέγκελ.

—Α, μα αυτός είναι ιδεαλιστής, δεν υπάρχει τίποτε να καταλάβει κανείς σ' αυτόν.

Κι ακόμα χειρότερα: αυτός ο Σοπενχάουερ, που μόνο οι θετικιστές μπορούσαν να τον εντυπωσιάσουν, είχε πεισθεί απόλυτα ότι οποιοσδήποτε, που θα είχε έστω και το μισό της κοινής λογικής, θα γινόταν αθεράπευτα κρετινός αν διάβαζε εντατικά χεγγελιανή φιλοσοφία.

—Λοιπόν, δεν πρέπει να πάθουμε κάτι τέτοιο.

Κι όμως! Ο Μαρξ, ο Λένιν και ο Μάο δεν φαίνεται να καταστράφηκαν από τη διαλεκτική... Από την άλλη, είχαμε κάθε λόγο να βασίζομαστε στη δημιουργική δύναμη του αρνητικού. Διαφορετικά, σε τι άλλο να βασιστεί κανείς;

Τρίτο, είχαμε τη δυνατότητα, στη χειρότερη περίπτωση, να αντλήσουμε από τις προσωπικές μας αποτυχίες μια συλλογική κατανόηση με τη βοήθεια των κειμένων και να ξεπεράσουμε μ' αυτό τον τρόπο τα όρια της συλλογικής και ατομικής παραγωγικότητας.

στον εαυτό της, η ζωή που αντιτίθεται στον ίδιο τον εαυτό της. Αυτός ο ορισμός της αρρώστιας είναι το αποτέλεσμα ιστορικών ερευνών, όπως αυτές που διεξήχθησαν στους κύκλους εργασίας του SPK χρησιμοποιώντας τον ιστορικό υλισμό.

Στις πρωτόγονες κοινωνίες, οι άνθρωποι βρίσκονται αντιμέτωποι με τη βία της φύσης που την αισθάνονται σαν τυφλή και πανίσχυρη δύναμη. Απέναντι σ' αυτό το γεγονός, για να μπορέσουν να επιβιώσουν, οφείλουν να οργανωθούν σε κοινωνικές ομαδοποιήσεις, πράγμα που σημαίνει ότι η βία της φύσης προεκτείνεται στο εσωτερικό των ομαδοποιήσεων αυτών σαν κοινωνική εξουσία. Ήδη μετά τον Χέρντερ, η ανθρωπολογία ορίζει τον άνθρωπο σαν το ον-της-έλλειψης. Η σύγχρονη ανθρωπολογία ανοίγει την ανθρώπινη ιστορία με την εξαφάνιση εκείνης της ιδιαίτερης μορφής εξασφάλισης που προσδιάζει στο ζωικό ένστικτο. Αυτή η εξαφάνιση ορίζει ταυτόχρονα τον άνθρωπο σαν κάτι-διαφορετικό από τη φύση. Για να υπάρξει ανθρώπινη ιστορία, η καθαρά φυσική και βιολογική ζωή πρέπει να συντριβεί.

Με μεγάλη επιμονή ο Μαρξ, στο *Ατομική ιδιοκτησία και κομμουνισμός*, παρουσίασε το σκοπό της ιστορίας. «Ο κομμουνισμός, θετική κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας (που η ίδια είναι αλλοτρίωση του ανθρώπου από τον εαυτό του) και συνεπώς πραγματική ιδιοποίηση της ανθρώπινης ουσίας από τον άνθρωπο και για τον άνθρωπο· επομένως συνολική επιστροφή του ανθρώπου για τον εαυτό του, σαν κοινωνικού ανθρώπου, δηλαδή ανθρώπινου, συνειδητή επιστροφή που επιχειρείται διατηρώντας ταυτόχρονα όλον τον πλούτο της προηγούμενης ανάπτυξης. Αυτός ο κομμουνισμός σαν ολοκληρωμένος νατουραλισμός ισοδυναμεί με τον ανθρωπισμό, και σαν ολοκληρωμένος ανθρωπισμός ισοδυναμεί με το νατουραλισμό· είναι η αυθεντική λύση του ανταγωνισμού ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση, ανάμεσα στον άνθρωπο και τον άνθρωπο, η αυθεντική λύση του αγώνα ανάμεσα σε ύπαρξη και ουσία, ανάμεσα σε αντικειμενοποίηση και αυτοεπιβεβαίωση, ανάμεσα σε ελευθερία και αναγκαιότητα, ανάμεσα στο άτομο και το είδος. Αυτός ο κομμουνισμός είναι η λύση του αινίγματος της ιστορίας και αυτοαναγνωρίζεται σαν αυτή η λύση».²

Με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και την πρόοδο στην κυριάρχηση της φύσης, έχουν κατακτηθεί όλα τα μέσα που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν στον άνθρωπο μια ζωή χωρίς αθλιό-

τητα και καταπίεση. Αλλά η αναρχία, της καπιταλιστικής παραγωγής που διατηρείται με τη βία εμποδίζει την προοδευτική ανάπτυξη των μέσων που, χάρη σε μια υψηλή ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, μπορούν να τεθούν στη διάθεση του ανθρώπου ώστε να απελευθερωθεί από τους καταναγκασμούς της φύσης και της κοινωνίας.

Στην καπιταλιστική κοινωνία, το άτομο βρίσκεται αντιμέτωπο με μια βία της κοινωνίας που του εμφανίζεται εξίσου τυφλή και άγρια με την άμεση βία της φύσης. Ακριβώς γι' αυτό μιλάμε εδώ για φυσική βία του καπιταλισμού.

Με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων που είναι δεμένη με τη διατήρηση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, η καπιταλιστική κοινωνία βρίσκεται όλο και περισσότερο υποχρεωμένη να κατασκευάζει μη-αναπαραγωγικές αξίες με προορισμό τους όχι την αναπαραγωγή αλλά την καταστροφή της κοινωνικής ζωής.³ (Από τη μια πλευρά οι πολεμικοί εξοπλισμοί και από την άλλη η υπολογισμένη φθορά των καταναλωτικών αγαθών). Αυτό μπορεί να αποσαφηνισθεί μ' ένα απλό παράδειγμα: είναι πασίγνωστο ότι μια από τις πιο ισχυρές βιομηχανίες είναι η βιομηχανία αυτοκινήτου.. Για να μη βάλει σε κίνδυνο τα κέρδη της, πρέπει να επαγρυπνά ώστε να εξασφαλίζει μια συνεχή κατανάλωση. Για να μην εξαντληθεί η ζήτηση, ένα τμήμα της «φαιάς ουσίας» που δουλεύει για την επιχείρηση πρέπει να αναλάβει την κατασκευή προϊόντων όσο το δυνατό λιγότερο στέρεων (πράγμα που πολύ συχνά ονομάζεται θεμελιακή έρευνα). Το κράτος, σαν εκπρόσωπος του συνολικού κεφαλαίου (μια κρίση της αυτοκινητοβιομηχανίας απειλεί αυτόματα τη μεταλλουργία, τις βιομηχανίες ηλεκτρικών ειδών ή ελαστικών), είναι αναγκασμένο να κατασκευάζει δρόμους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να ανοίγουν συγκοινωνιακές αρτηρίες βάζοντας δυνάμεις μέσα στις πόλεις και να αναδύονται πόλεις - δορυφόροι που την ημέρα είναι έρημες· επιπλέον, κανένας οικονομικός πόρος δεν διατίθεται πια για τις επείγουσες κοινοτικές ανάγκες (σχολεία, νοσοκομεία, παιδικοί σταθμοί). Η ερήμωση της κοινωνικής ζωής που προκύπτει έχει σαν αποτέλεσμα οι αστικές ζώνες να μεταβάλλονται σε νέα πεδία επενδύσεων για νέες βιομηχανίες. Η βιομηχανία του ελεύθερου χρόνου γεμίζει αυτές τις έρημους με ηλεκτρονι-

2. Καρλ Μαρξ, *Χειρόγραφο του 1844*.

3. Μια διεισδυτική περιγραφή βρίσκεται στο: Geistige und Korpelliche arbeit του A. Sohn -Rethel (*Διανοητική και χειρωνακτική εργασία*), Φρανκφούρτη 1971, και ιδιαίτερα στο κεφάλαιο *Reproductive und nicht-reproductive Werte*.

κά παιχνίδια, με τζουκ-μποξ, με νυχτερινά κέντρα, κ.κ.λπ., και ταυτόχρονα γεννάει την πορνεία, την εγκληματικότητα, τις συμμορίες νέων και όλες τις μορφές «α-κοινωνικότητας» που οι απολογητές του συστήματος εμφανίζουν σαν αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης και όχι του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Έτσι, μέσα στην καπιταλιστική κοινωνία, το άτομο γίνεται αντικείμενο μιας διπλής εκμετάλλευσης, τόσο στο πεδίο της παραγωγής όσο και στο πεδίο της κατανάλωσης. Πράγμα που θυμίζει τον ελληνικό μύθο, σύμφωνα με τον οποίο οι θεοί υποσχέθηκαν σε κάποιον άνθρωπο* να μετατραπούν σε χρυσάφι οτιδήποτε άγγιζε: ο άνθρωπος αυτός πέθανε από πείνα και δίψα. Το κεφάλαιο μετατρέπεται σε χρυσάφι όχι μόνο τη δραστηριότητα στους τόπους εργασίας αλλά και τις διάφορες ενασχολήσεις στον «ελεύθερο» χρόνο, το χτύπημα της ρακέτας του παίκτη τένις, τη βόλτα με τ' αυτοκίνητο, το κέρμα που βάζουμε στο τζουκ-μποξ.

Οι *ανάγκες*: παίρνουμε σαν αφετηρία το γεγονός ότι όλες οι ανάγκες είναι ανάγκες που δημιουργούνται από το κεφάλαιο. Πράγμα που σημαίνει ότι όλες οι ανάγκες αντιπροσωπεύουν τη θεμελιακή ανάγκη του κεφαλαίου για υπεραξία. «Η παραγωγή κατασκευάζει έτσι, όχι μόνο ένα αντικείμενο για το υποκείμενο, αλλά και ένα υποκείμενο για το αντικείμενο».⁴ Το κεφάλαιο είναι το υποκείμενο της ιστορίας και όχι αντίστροφα οι άνθρωποι, κύριοι των παραγωγικών δυνάμεων. Αλλά στην ανάγκη υπεραξίας του κεφαλαίου αντιστοιχεί η ανάγκη ζωής του ατόμου· το *σύμπτωμα* είναι η αισθητή, άμεση και αντιληπτή ενότητα αυτής της αντίθεσης.

Το *σύμπτωμα* είναι η απλή ενότητα της αντίθεσης ζωή-θάνατος. Και ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής στοχεύει πάντα στην εξόντωση της εργατικής δύναμης. Η έννοια αυτής της αντίθεσης είναι τα συμπτώματα που ταξινομούνται ως σχιζοφρένεια και ως ψύχωση. Η ανάπτυξη των αντιθέσεων αυτής της έννοιας είναι η οργανωμένη αντίσταση που πρόβαλε το SPK.

Πρέπει βέβαια να δούμε ότι αυτό που περιγράφεται σαν σχιζοφρένεια και σαν ψύχωση προκύπτει απλά από την αντίθεση ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, όταν αυτή ωθείται στον παροξυσμό της παραμένοντας ταυτόχρονα μέσα σε μια ήρεμη ενότητα. Ένα δυναμικό βίαις αντιστοιχεί σε κάθε αυθεντική ανθρώπινη ορμή. Αυτή η

* (Σ.τ.μ.) στον Μίδα.

4. Καρλ Μαρξ, *Ομηγήνιβ άβε ΚΗνικ άετροΙίί€ /κη ακοηοηίε, (Οι βάσεις της κριτικής της πολιτικής οικονομίας).*

ήρεμη ενότητα της αντίθεσης ζωή - θάνατος, που εκδηλώνεται στις «περιόδους ηρεμίας» του κάθε σχιζοφρενούς, προσλαμβάνει σε εξαιρετικές καταστάσεις τη μορφή του στρατοπέδου εξόντωσης. (Και η αστική κοινωνία ξέρει καλά για ποιο λόγο προσπαθεί να προλάβει την ανάπτυξη αυτής της αντίθεσης με τους τοίχους του άσυλου, τους ζουρλομανδύες, την ψυχοφαρμακοθεραπεία και τα ηλεκτροσόκ). Μέσω του θεσμού των αναμορφωτηρίων, των φυλακών και των ψυχιατρικών ιδρυμάτων, το στρατόπεδο εξόντωσης είναι η ανώτερη μορφή πραγμάτωσης της έννοιας της αστικής οικογένειας. (Λουλούδια στην εσωτερική αυλή των φυλακών και των ψυχιατρικών ιδρυμάτων, γεράνια μπροστά στα παράθυρα των παραπηγμάτων του Άουσβιτς· ποιος διευθυντής φυλακής ή καθηγητής ψυχιατρικής δεν συνηθίζει να δηλώνει επ' ευκαιρία κάποιας γιορτής: «Είμαστε μια μεγάλη οικογένεια»; Μήπως τα Χριστούγεννα, τα μεγάφωνα των στρατοπέδων συγκέντρωσης δεν σκορπούσαν χαρούμενα τραγούδια;)

«Από την άλλη, διηγείται ο Μπρούνο Μπετελέμ στο *ΤΗΒ ή/ΟΓ-πιβά ΗβαΓί*, βρίσκουμε αυτό το νέο κορίτσι που, σε μια στιγμή οξύτατης πνευματικής διαύγειας, συνειδητοποίησε τη φύση μιας από τις πιο φοβερές επιχειρήσεις αλλοτρίωσης της ανθρώπινης ιστορίας και απελευθερώθηκε απ' αυτή. Αυτή η νέα κοπέλα βρισκόταν μέσα σε μια ομάδα εβραίων που περίμεναν, γυμνοί, να μπουν στο θάλαμο αερίων. Ο αξιωματικός των 58 που επέβλεπε την επιχείρηση έμαθε ότι ήταν χορεύτρια μπαλέτου και της έδωσε τη διαταγή να χορέψει. Χόρεψε, αλλά σιγά-σιγά πλησίασε τον αξιωματικό, και ξαφνικά άρπαξε το ρεβόλβερ του και τον σκότωσε. Η μοίρα της ήταν αμετάκλητη και ήταν προφανές ότι τίποτε απ' όσα μπορούσε να κάνει δεν ήταν δυνατό να αλλάξει την κατάσταση της υλικής πραγματικότητας, δηλαδή την εκτέλεση της ομάδας. Αλλά επένδυσε το θάνατο της με ένα έντονο προσωπικό νόημα όπου εκφραζόταν ταυτόχρονα η ιστορική ευκαιρία που χάθηκε τραγικά μέσα στη μαζική διαδικασία των στρατοπέδων εξόντωσης».⁵

Όποιος ασχολείται σοβαρά με συμπτώματα, αντιμετωπίζει τη βία της καπιταλιστικής κοινωνίας και ταυτόχρονα την οργάνωση της αντι-βίας. Οι κοινωνικές σχέσεις εκφράζονται σφαιρικά μέσα στην υλικότητα του σώματος και στην αντιπροσώπευση του, την ψυχή· το άτομο παράγει το σώμα του και την ψυχή του μέσα στη

5. Στο *Ψυχιατρική και αντί-ψυχιατρική* του Νταϊνβιντ Κούπερ.

διαδικασία της οργανωμένης παραγωγής του καπιταλισμού.⁶ Το σύμπτωμα είναι η εκδήλωση της ουσίας της αρρώστιας, ταυτόχρονα σαν *διαμαρτυρία* και σαν *αναστολή αυτής της διαμαρτυρίας*. Ο σκοπός της ζύμωσης του SPK ήταν η χρησιμοποίηση της προοδευτικής στιγμής της αρρώστιας —της διαμαρτυρίας— και η συλλογική της οργάνωση. Ο βαθμός στον οποίο το άτομο πετυχαίνει να χρησιμοποιήσει για - τον - εαυτό - του την προοδευτική στιγμή της αρρώστιας του, εξαρτάται, με πολλούς τρόπους, από την οικονομική του κατάσταση και από την κοινωνική του θέση. Για όποιον είχε το προνόμιο και τη δυνατότητα να εκτονωθεί χάρη στις προσφορές της καπιταλιστικής κατανάλωσης (τουρισμός, «πάρτυ»...) ή και για όποιον μπορούσε, λόγω της κοινωνικής του θέσης, να διατηρήσει την καλή του υγεία στις πλάτες των άλλων, η ζύμωση σταματούσε στη «θεραπεία» με την πιο αστική έννοια του όρου. Αρκοούνταν στην εξαφάνιση των πιο ενοχλητικών συμπτωμάτων της αρρώστιας, χρησιμοποιώντας γενικά για - τον εαυτό - του την αντιδραστική πλευρά της αρρώστιας (αναστολή της διαμαρτυρίας σαν οργανωμένη μορφή βίας ενάντια στους άλλους κι επομένως ενάντια στον ίδιο τον εαυτό του) και αποσυρόταν αυθόρμητα από το SPK. Ήταν υγιής και αντικειμενικά βρισκόταν από την πλευρά του κεφαλαίου.

«Η κυρίαρχη τάξη και η τάξη του προλεταριάτου εμφανίζουν την ίδια ανθρώπινη αυτο-αλλοτρίωση. Αλλά η πρώτη νιώθει άνετα και αυτοεπιβεβαιώνεται μέσα σ' αυτή την αυτοαλλοτρίωση, αναγνωρίζει την αλλοτρίωση σαν δική της εξουσία και βρίσκει σ' αυτήν τη φαινομενικότητα μιας ανθρώπινης ύπαρξης· η δεύτερη νιώθει να εκμηδενίζεται μέσα στην αλλοτρίωση, και βλέπει σ' αυτήν την αδυναμία της και την πραγματικότητα μιας απάνθρωπης ύπαρξης. Είναι, μέσα στην εξαχρείωσή της, για να χρησιμοποιήσουμε μια έκφραση του Χέγκελ, η αγανάκτηση απέναντι σ' αυτή την εξαχρείωσή, αγανάκτηση στην οποία ωθείται αναγκαστικά από την

6. Όταν ένας εργάτης πηγαίνει σήμερα στο γιατρό και παραπονιέται για κάθε λογής συμπτώματα (ας πούμε ιλίγγους, πονοκεφάλους, ναυτίες κ.κλ.), ο γιατρός κάνει ό,τι μπορεί για να αποιστορικοποιήσει, να αποβιογραφικοποιήσει τα συμπτώματα αυτά. Ανακατεύει αρτηριακή πίεση και καρδιακούς παλμούς για να διαγνώσει μια «νευροφυτική δυστονία» (νευροφυτικές διαταραχές)· οποσδήποτε ποτέ δεν θίγει τις σχέσεις στην εργασία ή μέσα στην οικογένεια, θεραπεία παρόμοια με εμπόριο: τα συμπτώματα πρέπει να διαγνωσθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται, σαν ζήτηση, στην προσφορά της ιατρικό-τεχνικής ή φαρμακευτικής βιομηχανίας.

αντίθεση ανάμεσα στην ανθρώπινη φύση της και την κατάσταση της ύπαρξής της, κατάσταση που είναι η ανοιχτή, αμετάκλητη και σφαιρική άρνηση αυτής της φύσης».⁷

Η *υγεία* είναι μια πέρα ως πέρα αστική έννοια. Το κεφάλαιο καθορίζει συνολικά το μέσο όρο εκμετάλλευσης του εμπορεύματος -εργατική δύναμη. Το Σύστημα Υγείας έχει σαν σκοπό, από τη μια πλευρά να ανεβάσει αυτόν το μέσο όρο και από την άλλη να επιλέγει τις εργατικές δυνάμεις που δεν ανταποκρίνονται πια σ' αυτόν και να τις συντηρεί με το χαμηλότερο δυνατό κόστος· δηλαδή στο Τρίτο Ράιχ να τις εξοντώνει ανοιχτά, και σήμερα να τις εξαφανίζει με τη *διαφορική ευθανασία*·δΥγής σημαίνει επίσης εκμεταλλεύσιμος.

Η πρακτική του SPK αποκάλυψε σαφώς ποιο δυναμικό βίας υπάρχει και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την κυρίαρχη τάξη ενάντια στην παραγωγή μη-καταστροφικών αναγκών και την πραγμάτωση της ζωής. Έκανε φανερό ότι τα εγγυημένα θεμελιώδη δικαιώματα —ισότητα, σωματική ακεραιότητα, ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας— δεν είναι παρά αφηρημένα φαντάσματα και ότι η προσπάθεια να τα χρησιμοποιήσουμε είναι ήδη σφραγισμένη από το πυρωμένο σίδηρο του εγκλήματος. Ο τρόπος που συγκεκριμενοποιούνται τα εγγυημένα θεμελιώδη δικαιώματα δεν εξαρτάται από την κρίση «ανεξάρτητων» διαιτητών αλλά από το βαθμό αντιβίας που η εκμεταλλευόμενη τάξη είναι σε θέση να αντιπαραθέσει στην καταστροφική για τη ζωή βία του κεφαλαίου. Να για ποιο λόγο το σύνθημα: «Ενάντια στην κατάργηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων» είναι κενό.

Η αστική τάξη δεν διστάζει να εξοντώνει, προς όφελος της, εκατομμύρια άτομα - εργατικές δυνάμεις, όσο τουλάχιστον δεν αναχαιτίζεται με υλικό τρόπο από τη βία.

Ο χώρος όπου πραγματώνεται το δικαίωμα στη ζωή είναι ο *λαϊκός πόλεμος*. Κάθε βία *οφείλει* να ξεκινά από το λαό.

Όποιος ανατριχιάζει μπρος στον όρο «λαϊκός πόλεμος» πρέπει

7. Καρλ Μαρξ, *Η Αγία Οικογένεια*.

8. Διαφορική ευθανασία σημαίνει μαζική, συστηματική και οργανωμένη καταστροφή της ζωής, με λεπτές, δύσκολα αντιληπτές και λιγότερο ή περισσότερο σύντομες μεθόδους. Ασθενείς του SPK είχαν την ευκαιρία να αποκτήσουν την εμπειρία παρόμοιων προσπαθειών στην ψυχιατρική κλινική του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, προπάντων από μέρους των γιατρών Φον Μπέγιερ, Μπλάκενμπουργκ και Οστεράιχ.

να καταλάβει ότι δεν έχει ολοκληρωμένη εικόνα για τη βία του καπιταλιστικού συστήματος και για τη συνεχή πάλη των τάξεων: Κάθε χρόνο 10.000 άτομα «αυτο»-κτονούν, κάθε μέρα 15 άτομα χάνουν τη ζωή τους στα λεγόμενα εργατικά ατυχήματα, κάθε χρόνο, πόσοι άραγε θάνατοι στους δρόμους; Τόσοι όσοι κι ο πληθυσμός του Όφενμπαχ.

«Ο πόλεμος βασιλεύει πάντα στις πόλεις» (Μπρεχτ).

II. ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ

1. ΕΝΤΕΚΑ ΦΟΡΕΣ Η ΑΡΡΩΣΤΙΑ

1. Η αρρώστια είναι η προϋπόθεση και το αποτέλεσμα των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής.⁹

2. Σαν προϋπόθεση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, η αρρώστια είναι παραγωγική δύναμη για το κεφάλαιο.

3. Σαν αποτέλεσμα των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, η αρρώστια είναι —στην αναπτυγμένη της μορφή σαν διαμαρτυρία της ζωής ενάντια στο κεφάλαιο— επαναστατική παραγωγική δύναμη για τους ανθρώπους.

4. Η αρρώστια είναι η μόνη δυνατή μορφή «ζωής» στον καπιταλισμό.

5. Αρρώστια και κεφάλαιο είναι ταυτόσημα: η ένταση και η έκταση της αρρώστιας αυξάνουν στο μέτρο που συσσωρεύεται νεκρό κεφάλαιο, —κίνηση που πηγαίνει παράλληλα με την κατα-

9. Για μας είναι σαφές ότι η αρρώστια είναι πιο παλιά από τον καπιταλισμό («η αθλιότητα είναι πιο παλιά από τον καπιταλισμό», Β. Ράιχ). Η αρρώστια είναι το αποτέλεσμα της κυριαρχίας (της βίας των ανθρώπων ενάντια στους ανθρώπους), και η τελευταία γεννιέται από την ατομική ιδιοκτησία.

Με τη βοήθεια των ερευνών του Μαλινόφσκι, ο Β. Ράιχ επέσυρε την προσοχή στη μετάβαση από τη μητριαρχική κοινωνική τάξη στην πατριαρχική κοινωνική τάξη, που στηριζόταν στην ατομική ιδιοκτησία (*Η εισβολή της σεξουαλικής ηθικής*). Καταδειχνει με ακρίβεια, με ποιο τρόπο οι μηχανισμοί που περιορίζουν τις ορμές *ακολουθούν* την ανάπτυξη της ιδιοκτησίας: σήμερα θα μιλούσαμε για νευρώσεις, διαστροφές και λοιπές σωματικές ασθένειες. Η ραιχική θεωρία είναι πολύ σημαντική γιατί αντιτίθεται με σαφήνεια και ακρίβεια στη «γενετικο-κληρονομική θεωρία» των νευρώσεων και των ψυχώσεων και καταδειχνει τη σύνδεση ανάμεσα στις τελευταίες και στις σχέσεις ιδιοκτησίας. Το ξεπέραςμα της αρρώστιας συμπίπτει με το ξεπέραςμα της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής (σύγκρινε με τη θεωρία της αλλοτρίωσης στον Μαρξ). Αλλού, ορίζουμε την αρρώστια σαν ζωή που συντρίβεται μέσα στον εαυτό της.

στροφή της ανθρώπινης εργασίας, πράγμα που ονομάζεται καταστροφή του ανθρώπινου κεφαλαίου.

6. Οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής εξυπονοούν το μετασχηματισμό της ζωντανής εργασίας σε νεκρό υλικό (εμπόρευμα, κεφάλαιο). Η αρρώστια είναι η έκφραση αυτής της διαδικασίας που βρίσκεται σε συνεχή φυγόκεντρη επέκταση.

7. Σαν καλυμμένη ανεργία και κάτω από τη μορφή των κοινωνικών εισφορών, η αρρώστια αποτελεί μέσο άμβλυνσης των κρίσεων¹⁰ στον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό.

8. Η αρρώστια στη μη αναπτυσσόμενη μορφή της, την αναστολή, είναι η εσωτερική φυλακή του ατόμου.

9. Αν αποσπάσουμε από τους θεσμούς του Συστήματος Υγείας τη διαχείριση, τη χρησιμοποίηση και τη διατήρηση της αρρώστιας, και αν η τελευταία πάρει τη μορφή της συλλογικής αντίστασης των ασθενών, τότε το κράτος θα πρέπει να περάσει στην επίθεση και να αναπληρώσει την απουσία εσωτερικής φυλακής των ασθενών με «αληθινές» εξωτερικές φυλακές.

10. Το Σύστημα Υγείας μπορεί να ασχοληθεί με την αρρώστια, μόνο υπό τον όρο ότι ο ασθενής δεν έχει κανένα δικαίωμα.

10. Μέσο άμβλυνσης των κρίσεων:

α. Κόστος της αρρώστιας: στα πανεπιστήμια του Γαίηλ, του Μπέρκλεϊ και του Χάρβαρντ, υπολόγισαν το κόστος ορισμένων ασθενειών με βάση τον αριθμό των χαμένων εργάσιμων ημερών, τα ιατρικά έξοδα, τις επιχορηγήσεις στην οικογένεια του άρρωστου και την αλλαγή που επέρχεται στις συνήθειες κατανάλωσης αυτών που θίγονται άμεσα ή έμμεσα από την αρρώστια. Στα 1954, 734.669 περιπτώσεις καρκίνου επέφεραν μια απώλεια 2.222.000.000 δολαρίων, δηλαδή 3.024 δολαρίων για κάθε περίπτωση (απώλεια φυσικά σημαίνει απώλεια για την οικονομία). Φυματίωση: 94.984 περιπτώσεις επέφεραν απώλεια 724.000.000 δολαρίων, 7.622 δολαρίων για κάθε περίπτωση (νούμερα του J.C.POLLACK *Η ιατρική του κεφαλαίου*). Ο Pollack προχωράει ακόμα παραπέρα: ο αμερικάνικος πολιτισμός δεν θα μπορούσε να αντέξει την απόλυτη εξαφάνιση της φυματίωσης χωρίς να υποχρεωθεί να θέσει σε αμφισβήτηση την οικονομική τους δομή.

β. Αλληλεξάρτηση του Συστήματος Υγείας και της φαρμακευτικής βιομηχανίας: η σφαίρα κυκλοφορίας της τελευταίας βρίσκεται μέσα στους θεσμούς του Συστήματος Υγείας. Μια κρίση σ' αυτό το βιομηχανικό τομέα οδηγεί αναγκαστικά σε μια αύξηση της διοχέτευσης του εμπορεύματος μέσω των Ταμείων ασθενείας ή των γιατρών (βλέπε τη διαφήμιση στα ιατρικά περιοδικά). Η ακόμα ο ασθενής οδηγείται, μέσω μιας γιγαντιαίας διαφημιστικής εκστρατείας, να εξαρτάται από φάρμακα που πωλούνται ελεύθερα, χωρίς καν να περνάει από γιατρό.

γ. Αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης του εμπορεύματος - εργατική δύναμη.

δ. Το Κράτος χρησιμοποιεί τα ασφάλιστρα που πληρώνουν οι εργάτες σαν πηγή επενδύσεων για την οικονομία.

11. Η υγεία είναι μια βιολογικο-φασιστική χίμαιρα¹¹ που ο ρόλος της είναι να καλύπτει την κοινωνική αναγκαιότητα της αρρώστιας και της λειτουργίας της στα μάτια των αποκτηνωτών και των αποκτηνωμένων αυτού του κόσμου.

2. ΤΡΙΑ ΑΦΕΤΗΡΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ SPK

1. Ξεκινάμε από το γεγονός ότι στην κοινωνία μας, κάθε ασθενής έχει ένα δικαίωμα στη ζωή και επομένως μπορεί να *διεκδικήσει* μια *θεραπεία*. Πραγματικά:

α. Η αρρώστια «του» καθορίζεται κοινωνικά.

β. Η ικανότητα θεραπείας και οι ιατρικές λειτουργίες είναι κοινωνικά θεσμοθετημένες.

γ. Ο καθένας έχει πληρώσει, πριν τους χρησιμοποιήσει, τους θεσμούς του Συστήματος Υγείας, με τη μορφή του 35% ή περισσότερο, των φόρων που κατακρατούνται υποχρεωτικά από το μισθό του.

2. Απ' αυτή την πρώτη διεκδίκηση απορρέει αναγκαστικά η αναγκαιότητα *άσκησης ελέγχου από την πλευρά των ασθενών*:

α. Στους θεσμούς περίθαλψης. Για να είναι οι άρρωστοι κύριοι του εαυτού τους, μέσα στα δημόσια ιδρύματα.

β. Στην ιατρική εκπαίδευση και πρακτική. Η επιστήμη πρέπει να καθορίζεται με βάση τις ανάγκες των ασθενών, δηλαδή τις ανάγκες του λαού σαν προλεταριάτου καθοριζόμενου από την αρρώστια. Αυτό αποτελεί την αρχή του λαϊκού πανεπιστημίου, σαν κοινωνικοποίηση του παραγωγικού μέσου που αντιπροσωπεύει η επιστήμη.

Οι ασθενείς πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται στο πανεπιστήμιο, καθώς και να διαχειρίζονται και να ελέγχουν τον προϋπολογισμό του.

11. Οι φασίστες διαστρέφουν και διαστρεβλώνουν όλες τις επαναστατικές αξίες (βλέπε R.Reiche, *Σεξουαλικότητα και πάλη των τάξεων*). Η αρρώστια σαν επαναστατική παραγωγική δύναμη πρέπει να συντριβεί. Η ανάγκη του ατόμου για ζωή διαστρέφεται σε αρχή της βιολογικής ζωής, σε υγείες —δηλαδή εκμεταλλεύσιμες— αξίες. Όλοι όσοι δεν υποτάσσονται, προορίζονται να συντριβούν με τη μορφή της διαφορικής ευθανασίας. Η έκφραση αυτής της διαστροφής: η υγεία πρέπει να εμφανίζεται —και εμφανίζεται— στη συνείδηση του ατόμου σαν ικανότητα να είναι εκμεταλλεύμενο.

Επιπλέον, σ' αυτούς τους ίδιους ανήκει το δικαίωμα να καθορίσουν αν θα πρέπει ν' ακολουθήσουν κάποια θεραπεία και με ποιο τρόπο.

γ. Έλεγχος, τέλος, του ύψους και της χρησιμοποίησης των φόρων, του προϋπολογισμού των κοινωνικών ασφαλίσεων και των ταμείων ασθενείας.

3. Στα πλαίσια της σχέσης γιατρού - ασθενούς, μέσα στη θεραπευτική διαδικασία, ο ασθενής βιώνει την οδυνηρή εμπειρία του απόλυτου ρόλου του σαν αντικείμενο και της απόλυτης απουσίας κάθε δικαίωματος απέναντι και στο εσωτερικό των κοινωνικών σχέσεων, των οποίων η σχέση με το γιατρό δεν είναι παρά ένα μέρος.

Αυτή η κατάσταση, αυτή η σχέση, χρησιμεύουν σαν αφετηριακό σημείο για τη συνειδητοποίηση του καταναγκαστικού χαρακτήρα των κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων που εκλαμβάνουν τον ασθενή σαν αντικείμενο. Ακριβώς απ' αυτή τη συνείδηση, που προσανατολίζεται προς τις ανάγκες, οφείλουμε να αντλήσουμε τα απαραίτητα συνθήματα θεραπείας: χειραφέτηση, συνεργασία, αλληλεγγύη, πολιτική ταυτότητα.

3. ΔΕΚΑ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ SPK

1. Σαν αφετηριακό σημείο της εργασίας μας, παίρνουμε τις ανάγκες των ασθενών.

2. Μέσα από τη διαδικασία αμοιβαίου ελέγχου των ασθενών στη διάρκεια της *ομαδικής ζύμωσης* και της *ατομικής ζύμωσης*, αναγνωρίζεται στις ανάγκες ο διπλός τους ρόλος σαν προϊόντων και σαν παραγωγικών δυνάμεων.

3. Στη διάρκεια των συγκεντρώσεων ζύμωσης, εργαζόμαστε πάνω σε *όλο* το υλικό που «προσφέρεται» από τους ασθενείς.

4. Με τον τρόπο αυτό, οι εξωτερικές αντικειμενικές συνθήκες ύπαρξης, τόσο του ατόμου όσο και της κοινότητας, τοποθετούνται σφαιρικά μέσα στη συλλογική πρακτική.

5. Η εργασία πάνω στις ατομικές και τις συλλογικές ανάγκες δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί παρά μέσα στα συνολικά πλαίσια της ατομικής ζύμωσης, της ομαδικής ζύμωσης και των επιστημονικών κύκλων εργασίας.

6. Οι αντικειμενοποιημένες σ' αυτά τα πλαίσια ανάγκες των ασθενών συγκεντρώνονται μέσα στους κύκλους εργασίας και γενικεύονται σε συλλογικές ανάγκες, λαμβανόμενες σαν ενότητα ανάγ-

κης και πολιτικής εργασίας (πολιτική ταυτότητα).

7. Η μορφή και το περιεχόμενο των κύκλων εργασίας καθορίζονται από την ανάπτυξη των αναγκών των ασθενών. Η καθοριστική μέθοδος αποδείχθηκε ότι είναι η *εγελιανή διαλεκτική* και η *μαρξιστική κριτική της πολιτικής οικονομίας*.

8. Στη διάρκεια της ατομικής ζύμωσης, της ομαδικής ζύμωσης και των κύκλων εργασίας, οι γνώσεις, οι ειδικές ή επίκτητες ικανότητες του ατόμου, ιδιαίτερα αυτού που παίζει το ρόλο του γιατρού, *κοινωνικοποιούνται*. Οι πολιτιστικές διαβαθμίσεις, που καθορίζονται από τη διαφορά εκπαίδευσης και διαμόρφωσης, εξαλείφονται σταδιακά μέσα στο SPK.

9. Να τι παράγει το SPK: *χειραφέτηση, συνεργασία, αλληλεγγύη, πολιτική ταυτότητα*.

10. Οι στόχοι και τα στάδια της εργασίας μας: το ξεπέραςμα και η καλύτερη δυνατή ανάπτυξη του ατόμου μέσα στην κοινότητα-δημιουργία νέων κοινοτήτων σε άλλους τόπους και κοινωνικοποίηση των μεθόδων του SPK μέσα σε ήδη υπάρχουσες ομάδες και οργανώσεις (*πολυεστιακός επεκτατισμός*): ξεπέραςμα όλων των κοινοτήτων μέσα στην οικουμενικότητα της *σοσιαλιστικής επανάστασης*.

4. Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Η επιστήμη οφείλει να απελευθερωθεί από την παρασιτική και εχθρική της λειτουργία. Όταν 100 άτομα παράγουν αρκετά αγαθά για να ζήσουν 101 άτομα, μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι ο 101ος είναι ένας «επιστήμονας». Αυτό σημαίνει ότι θα προσπαθήσει να ρυθμίσει και να διευθύνει, σύμφωνα με επιστημονικές αρχές, τη διαδικασία κοινωνικής παραγωγής των 100 παραγωγών. Σαν προϋπόθεση και αποτέλεσμα των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, υπάρχει μια επιστήμη (η κυβερνητική), η οποία οφείλει να επεξεργάζεται συνεχώς νέες και πιο εκλεπτυσμένες μεθόδους προς την κατεύθυνση της μεγιστοποίησης του κέρδους. Παράγονται συνεπώς εχθρικές απέναντι στη ζωή σχέσεις παραγωγής. Η σωστή θεραπεία αυτής της κοινωνικής «ανάπτυξης» είναι ο αγώνας για την κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής, αγώνας για τη συλλογική ιδιοποίηση της επιστήμης από τους εκμεταλλεζόμενους, αγώνας για τη συλλογική παραγωγή κοινωνικών σχέσεων, όπου ο καθένας για τα άτομα των οποίων οι ανάγκες δομούν την κοινωνία) θα εί-

να ο συνειδητός —και άρα επιστημονικός— φορέας των κοινωνικών σχέσεων παραγωγής.

Δεν αρκεί να ισχυρίζονται οι επιστήμονες ότι ασκούν την επιστήμη τους για τους ανθρώπους, θα έπρεπε να ασκούν την επιστήμη τους για τους άρρωστους ανθρώπους (δεν υπάρχουν άλλοι άλλοι) παραδίνοντας την σ' εκείνους που την έχουν ανάγκη για την ικανοποίηση των αναγκών τους, παραδίνοντας την στα χέρια των άρρωστων. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί κανείς να το απαιτήσει από τους επιστήμονες: δεν είναι έτοιμοι γι' αυτή την «αυτο-απάρνηση»,¹² γι' αυτή την άρνηση της ίδιας τους της λειτουργίας, που είναι αξιωματική με βάση το κεφάλαιο. Για τους κατέχοντες, η επιστήμη είναι ένα μέσο παραγωγής που το έχουν στη διάθεση τους και που εννοούν να συνεχίσουν να το κρατούν στην κατοχή τους. Οικοδομούν λοιπόν πύργους από ελεφαντόδοντο γύρω από τους επιστήμονες —τα πανεπιστήμια. Και αυτοί οι τελευταίοι μεταβάλλουν την επιστήμη τους σε κάτι από το οποίο δεν έχουν ανάγκη να ξεφύγουν, δεν μπορούν να ξεφύγουν, δεν ξεφεύγουν ούτε και για μια έστω φορά- χτίζουν γύρω τους το δικό τους πύργο από ελεφαντόδοντο. Το να πάρουν λοιπόν οι ίδιοι οι άρρωστοι την επιστήμη στα χέρια τους, να η αρχή του λαϊκού πανεπιστημίου! Οι κατέχοντες οικοδομούν ιδρύματα για τους άρρωστους, ιδρύματα για τους τρελούς, φυλακές από τις οποίες οι τελευταίοι θέλουν να ξεφύγουν. Από τις οποίες *οφείλουν* να ξεφύγουν.

5. ΤΟ SPK ΣΑΝ ΛΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

1. Σαν κριτήριο εισδοχής στο SPK, δεν θέσαμε κάποιο απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης ή το πορτοφόλι αλλά τις *ανάγκες*.

2. Αντίθετα με το πανεπιστήμιο το οποίο, σύμφωνα με την πανεπιστημιακή νομοθεσία της Βάδης - Βυρτεμβέργης, δεν δέχεται τους φοιτητές οι οποίοι, για τον ένα ή άλλο λόγο, θεωρούνται «άρρωστοι», ξεκινήσαμε με αφετηρία το γεγονός ότι όλοι είναι *άρρωστοι* και θεωρήσαμε τους εαυτούς μας αρμόδιους, ιδιαίτερα μάλιστα για την περίπτωση εκείνων που έχουν νιώσει την αρρώστια πάνω στο ίδιο τους το σώμα.

12. «Αυτο-απάρνηση», όπως την ονόμασαν ο Σύντερ και η παρέα του, στηριζόμενοι στην πραγματογνωμοσύνη του καθηγητή της ψυχιατρικής της Φρανκφούρτης, Μπόχνικ, για το SPK.

3. Αντί ν' αφήσουμε το κεφάλαιο να συσσωρεύει την εξουσία και τη γνώση που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τον καθένα, εμείς θέσαμε σαν σκοπό μας την *κοινωνικοποίηση* όλων των απαραίτητων για τις ανάγκες του άρρωστου λαού επιστημονικών γνώσεων και μεθόδων.

4. Στην απομάκρυνση και αποξένωση της επιστήμης από τις πρακτικές ανάγκες των αρρώστων, απαντήσαμε με την *κριτική άσκηση* της επιστήμης στην υπηρεσία εκείνων που θίγονται απ' αυτήν μέσω των κοινωνικών σχέσεων.

5. Αντί να διακηρύξουμε την ελευθερία της έρευνας και της εκπαίδευσης (ποια ελευθερία και για ποιον;) μάθαμε και επιδιώξαμε συλλογικά την απελευθέρωση των ανθρώπων από τους κοινωνικούς καταναγκασμούς.

6. Στη θέση της αρχής του ανταγωνισμού (εξετάσεις) και του εξωτερικού καθορισμού (από την ανάγκη του κέρδους και της συσσώρευσης του κεφαλαίου), κάναμε μέτρο της επιστημονικής μας εργασίας τη *συλλογική πρακτική* και τον *αυτοκαθορισμό*.

Ο υπουργός Παιδείας της Βάδης - Βυρτεμβέργης¹³ (στο βούλευμα του της 18.9.70) και η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης (απόφαση της 24.11.70) αρνήθηκαν, παρά τις θετικές εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης τριών αναγνωρισμένων επιστημόνων,¹⁴ που πραγματοποιήθηκαν κατ' απαίτηση της πρυτανείας και του διοικητικού συμβουλίου, να παραχωρήσουν στους οργανωμένους στο SPK ασθενείς, την υλική βάση που τους χρειαζόταν για την επιστημονική εργασία που επιτελούσαν στα πλαίσια του πανεπιστημίου.

Κι αυτό, παρά το γεγονός ότι το πανεπιστήμιο υπάρχει μόνο χάρη στην υπεραξία που αντλείται από τον άρρωστο μισθωτό πληθυσμό και το χρήμα από τους φόρους που κλέβεται με τις συνεχείς κρατήσεις στους μισθούς!

Παρά το γεγονός ότι οι σχολές φυσικών επιστημών και ιατρικής αυτού του ίδιου πανεπιστημίου εργάζονται, για λογαριασμό της στρατιωτικής έρευνας και της λεγόμενης θεμελιακής έρευνας, σε προγράμματα μαζικής καταστροφής του ιμπεριαλισμού, προγράμ-

13. Βλ. κεφάλαιο VIII.

14. Βλ. SPK - *Ντοκουμέντα*, Τμήμα I, Giessen Αποσπάσματα απ' αυτά τα ντοκουμέντα παρουσιάστηκαν στις γαλλικές εκδόσεις με τον τίτλο «Πολιτική ψυχιατρική - Η υπόθεση της Χαϊδελβέργης».

ματα που προορίζονται για εσωτερική¹⁵ ή εξωτερική κατανάλωση!

Παρά το γεγονός ότι μέσα στην ψυχιατρική πολυκλινική βασιλεύει μια ψυχιατρική αστυνομία που αντιπροσωπεύεται από το διευθυντή Φον Μπέγιερ και τον αρχίατρο Οστερράιχ¹⁶ που, στις αρχές του Μάρτη 1970, έδωξαν τους ασθενείς καλώντας τις αστυνομικές δυνάμεις!

Σ' αυτό το ίδιο πανεπιστήμιο είναι που, κατ' εντολή της CIA και άλλων πρακτόρων του κεφαλαίου, γίνεται η επεξεργασία στρατηγικών ενάντια στα λαϊκά απελευθερωτικά κινήματα.

Εδώ επίσης είναι που η Νομική σχολή ασχολείται «επιστημονικά» με την εγκατάλειψη των ασθενών χωρίς κανένα νομικό δικαίωμα.¹⁷

Ο υπουργός Παιδείας Χαν, που κατέχει σ' αυτό το πανεπιστήμιο μια έδρα θεολογίας, περιέγραψε τους άρρωστους στις 9 Νοέμβρη 1970 σαν «ζιζάνια που δεν είναι δυνατό να γίνουν στο εξής ανεκτά και τα οποία πρέπει να εξαλειφθούν».

Την ίδια μέρα, ο πρύτανης, θεολόγος Ρέντορφ,¹⁸ δεσμεύτηκε γραπτώς απέναντι στους άρρωστους να ακυρώσει τα μέτρα που αποσκοπούσαν στο να τους διώξουν από το πανεπιστήμιο, επιτρέποντας ωστόσο, μερικές μέρες αργότερα, στη Σύγκλητο στην οποία πρόεδρευε, να ακυρώσει την υπογραφή του.

Είναι τέλος σ' αυτό το πανεπιστήμιο που, μέχρι την έφοδο που εξαπέλυσαν ενάντια στο SPK, τον Ιούλη του 1971, οπλισμένοι αστυνομικοί —με την έγκριση της πρυτανείας— οι φοιτητές δεν σήκωσαν ούτε το μικρό τους δαχτυλάκι για τους άρρωστους.

15. Εκστρατείες καταστροφής πραγμάτων με την υπολογισμένη φθορά τους: άμεση καταστροφή εμπορευμάτων- συμπεριφορά σύμφωνα με τη μόδα και πόλεμος εξόντωσης οτιδήποτε ανθρώπινου: διαστρέφουν την ανθρώπινη ενέργεια με σκοπό μια απόλυτα κατευθυνόμενη αλλοτριωμένη εργασία και μια ακόρεστη και αλόγιστη κατανάλωση που διατηρεί τις σχέσεις παραγωγής. Το ταμείο κουδουνίζει. Ο ιμπεριαλισμός στρέφεται προς το εσωτερικό.

16. Βλ. κεφάλαιο VIII.

17. Βλέπε για παράδειγμα, τα επιχειρήματα του κοσμήτορα Λέφερντς (Νομική σχολή) στη συνεδρίαση της Γερουσίας της 24ης Νοέμβρη του 1970. Ζήτησε από τα «αρμόδια όργανα» του πανεπιστημίου να εφαρμόσουν αμέσως, «με όλα τα κρατικά μέσα», δηλαδή με την αστυνομική βία, την απόφαση της Γερουσίας, σύμφωνα με την οποία το SPK δεν μπορούσε να αποτελεί πανεπιστημιακό θεσμό.

18. Βλέπε κεφάλαιο VIII.

III. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

6. Η ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων και χάρη στην πρωτοβουλία μερικών γιατρών, η ψυχιατρική πολυκλινική του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης είδε να μετατρέπονται οι στόχοι και ο τρόπος δουλειάς της, μέχρι την αποβολή εξήντα περίπου αρρώστων και των γιατρών που τους θεράπευαν. Οι τελευταίοι ένιωσαν μέσα στην καθημερινή τους πρακτική ότι ο συνηθισμένος τρόπος εργασίας τους είναι όλο και λιγότερο κατάλληλος απέναντι στην αύξηση της ψυχικής μιζέριας των μαζών. Η κύρια λειτουργία της πολυκλινικής ήταν και παραμένει η λειτουργία ενός κέντρου ταξινόμησης και κατανομής του «εμπορεύματος - άρρωστου», ενώ ταυτόχρονα αντιπροσωπεύει ένα χώρο τελειοποίησης και ένα στάδιο στην καριέρα των ειδικευμένων γιατρών. Οι «περιπτώσεις» για τις οποίες οι ιδιωτικοί παθολόγοι και ειδικευμένοι γιατροί δεν κατορθώνουν να βγάλουν σαφή διάγνωση και δεν θέλουν να τις κλείσουν άμεσα σ' ένα νοσοκομείο, στέλνονται για εξέταση στην πολυκλινική και, από εκεί, σαν τρόφιμοι στις πτέρυγες της κεντρικής κλινικής- ή ακόμη —μια και είναι λίγα τα κρεβάτια για τους ασφαλισμένους στα Ταμεία Ασθενείας— κατευθύνονται σε κλειστά ιδρύματα. Οι θεραπείες δεν εφαρμόζονται παρά σε ασθενείς για τους οποίους έχει βγει προηγουμένως διάγνωση.

Αυτοί οι διαγνωστικοί χαρακτηρισμοί γίνονται με βάση το ενδιαφέρον που τρέφει ο θεράπων γιατρός για το πορτοφόλι ή για την «επιστημονική» χρησιμότητα που αντιπροσωπεύει η αρρώστια του ασθενούς. Το κριτήριο επιλογής μιας ψυχοθεραπείας στηρίζεται στην ηλικία και το πολιτιστικό επίπεδο τους ασθενούς. Αυτό φθάνει μέχρι τέτοιο σημείο, ώστε άρρωστοι ηλικίας 35 ετών ή χωρίς απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης να μη γίνονται δεκτοί για θεραπεία. Σε καμιά περίπτωση η εργασία της πολυκλινικής δεν προ-

σανατολίζεται με βάση τις ανάγκες των ασθενών, που αποτελούν την πλειοψηφία, αλλά με βάση τα κέρδη και τα καριεριστικά συμφέροντα μερικών γιατρών και το έντονα ιεραρχικό σύστημα της λεγόμενης δημόσιας υγείας. Αυτή η εχθρότητα απέναντι στους ασθενείς δεν χαρακτηρίζει μόνο την πολυκλινική αλλά την βρίσκουμε σ' ολόκληρο το Σύστημα Υγείας, από τον ιδιωτικό γιατρό μέχρι το άσυλο φρενοβλαβών.

Μέσα στην πολυκλινική, που χρησιμοποιείται σαν χώρος επιλογής για λογαριασμό των διάφορων θεσμών του συστήματος, η απανθρωπιά αυτού του συστήματος γίνεται κραυγαλέα.

7. Η ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

Αυτή η λειτουργία της πολυκλινικής είχε σαφώς κατανοηθεί από εκείνους που ήταν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα και που αναγνώριζαν μέσα στην ερευνητική εργασία των γιατρών του πανεπιστημίου μια τόσο εν δυνάμει όσο και έμπρακτη εχθρότητα προς τους άρρωστους, πράγμα που αναιρεί την ιατρική επιταγή: «*primium nil nocere*» (πάνω απ' όλα μη βλάπτετε)¹⁹. Στη διάρκεια των συγκρούσεων μεταξύ ασθενών και ιεραρχίας της κλινικής, μπόρεσε να φανεί καθαρά ότι οι υπεύθυνοι δεν ήταν σε καμιά περίπτωση τυφλοί και αδαείς απέναντι σ' αυτή την προβληματική, αλλά ότι ήταν πολύ απλά έτοιμοι να θυσιάσουν τους ασθενείς στο βωμό της «επιστήμης» τους. Ο αρχίατρος Μπλάνκεμπουργκ²⁰ το έκφρασε καθαρά μπροστά στους ασθενείς, τον Φλεβάρη του 1970, με την επιδοκμασία του διευθυντή της κλινικής, Φον Μπέγιερ: «Η επιστήμη απαιτεί τα θύματα της. Όταν η έρευνα και η βοήθεια προς τους ασθενείς μπαίνουν σε αντιπαράθεση μεταξύ τους, πρέπει να πέσουν κεφάλια». «Και στην περίπτωση αυτή, τα κεφάλια των ασθενών», αντιτεινάμε εμείς, αλλά οι κύριοι αυτοί το αντιμετώπισαν με κυνισμό.

Οι συγκρούσεις ανάμεσα στη διεύθυνση της κλινικής και μερικούς γιατρούς που δεν υποτάσσονταν στις εντολές των κυρίων

19. Όρκος του Ιπποκράτη.

20. Ο Δόκτωρ Μπλάνκεμπουργκ, αρχίατρος της ψυχιατρικής κλινικής του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης.

τους ενάντια στους ασθενείς, αλλά που έπαιρναν τις ανάγκες των αρρώστων σαν αφετηριακό σημείο για τη θεραπεία, χρησιμοποιήθηκαν για να εξυπηρετήσουν τα εγωιστικά συμφέροντα των καριεριστών συναδέλφων τους. Οι γιατροί που τάσσονταν υπέρ των άρρωστων και όχι των κερδών απολύθηκαν.

Το Μάη του 1969, αφαίρεσαν από τον Δρ. Σπατσίρ, διευθύνοντα γιατρό της πολυκλινικής, τη δυνατότητα που προηγουμένως του είχε παραχωρηθεί να υποστηρίξει τη διατριβή του. Ένας γιατρός υφηγητής, ο Δρ. Ράουχ μετατέθηκε, και ένας άλλος γιατρός υφηγητής, ο Δρ. Χούμπερ, τελικά εκδιώχθηκε, μαζί με ασθενείς, το Φλεβάρη του 1970 και του απαγορεύθηκε η παραμονή στην ψυχιατρική κλινική και στην πολυκλινική.

Η συνεργασία μεταξύ γιατρών και άρρωστων δεν προβλέπεται στα πλαίσια του κυρίαρχου συστήματος· ακόμα περισσότερο, η σχέση γιατρού - άρρωστου καθορίζεται από την απόσταση, τη διαμεσολάβηση. Ο γιατρός, που συνηθίζει να θεωρεί τους αρρώστους του σαν περιπτώσεις, σαν πράγματα, πρέπει να μάθει πλέον να μη βλέπει τη διαγνωστική σαν μορφή έκφρασης του άρρωστου λαού, αλλά να κατανοεί μέσα απ' αυτή τη ζωτική επιβεβαίωση της πραγματικότητας των καταπιεσμένων. Η διαμόρφωση μιας προλεταριακής συνείδησης, σαν προϋπόθεση και όργανο μιας σταδιακής θεραπείας σε μαζική κλίμακα, δεν είναι δυνατή παρά μόνο αν ο γιατρός εγκαταλείψει την πρόθεση του να διευθύνει, ο ίδιος προσωπικά, τη θεραπευτική διαδικασία. Γ' αυτό, είναι αναγκαίο να καταλάβουμε ότι ο γιατρός, υποτιθέμενο υποκείμενο, είναι και ο ίδιος αντικείμενο της σχέσης. Τα εργαλεία μιας θεραπείας προσανατολισμένης στις ανάγκες των αρρώστων δεν καταχτιούνται με σπουδές, στη διάρκεια σεμιναρίων, διαλέξεων, συνεδρίων, αλλά μέσα στις καθημερινές συγκρούσεις με την πραγματικότητα των ασθενών, με τη μιζέρια της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Αυτή η πραγματικότητα έρχεται σε αντίθεση με την απολιθωμένη ιεραρχία ενός συστήματος που αυτόδικαιοποιείται πίσω από την κάλυψη της δημόσιας Υγείας, και για το οποίο άλλωστε οι άρρωστοι είναι υποχρεωμένοι να πληρώνουν φόρους.

Οι ακαδημαϊκές διαλέξεις με συναδέλφους —που δεν γνωρίζουν και δεν θεραπεύουν τους άρρωστους παρά μόνο με την ετικέτα της διάγνωσης— δεν χρησιμεύουν σε τίποτε εκτός από το να κρατούν σε αναμονή τους ασθενείς. Το πρόσχημα για την απόλυση του Δρ. Χούμπερ βρέθηκε στην άρνηση του να συμμετέχει σε μη αποτελεσματικές διαλέξεις, που δεν έχουν άλλο αποτέλεσμα από

την απώλεια χρόνου (των ασθενών) και τη διατήρηση των επιλεκτικών λειτουργιών της πολυκλινικής. Στην πραγματικότητα, ο Δρ. Χούμπερ ασχολούνταν με θεραπευτική εργασία με και για τους ασθενείς και με την άσκηση έμπρακτης κριτικής στους θεσμούς του ιατρικού συστήματος και της χρησιμοποίησης της αρρώστιας.

Μέσα στις πανεπιστημιακές κλινικές, η υγεία —κρίνοντας τουλάχιστον με βάση μια εν δυνάμει τάση της— κοινωνικοποιείται με μια έννοια προοδευτική. Υπάρχει, έτσι η δυνατότητα και —για τους γιατρούς— το καθήκον, να κάνουν αυτό το προνόμιο προσιτό στον πληθυσμό (αυτόν που τελικά πληρώνει).

Οι πανεπιστημιακές κλινικές απολαμβάνουν συγκεκριμένα προνόμια σε σχέση με τους ιδιωτικούς γιατρούς και τα δημοτικά ή κρατικά νοσοκομεία:

1. Οι γιατροί που απασχολούνται σ' αυτές δεν είναι αναγκασμένοι να απαιτούν αμοιβές ή να παρέχουν φύλλα ασθενείας για να πληρωθούν.* παίρνουν ένα σταθερό μισθό, έστω κι αν είναι μικρός. Η διοικητική εργασία και ο εξοπλισμός με ιατρικά όργανα αναλαμβάνονται από τη διεύθυνση της κλινικής.

2. Η χορήγηση συνταγών είναι ελεύθερη δεν υπόκειται στους ελέγχους και στους περιορισμούς των Ταμείων Ασθενείας ή των ιατρικών ενώσεων, όπως στις περιπτώσεις της ιδιωτικής ιατρικής. Αυτή η «ελευθερία» βασίζεται στους ερευνητικούς στόχους μιας πανεπιστημιακής κλινικής· με το χρήμα των ασθενών, το κράτος απαιτεί να γίνονται φαρμακολογικές έρευνες, προς μέγιστο όφελος της φαρμακευτικής βιομηχανίας.

8. Η ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

Οι άρρωστοι δεν ήταν πια διατεθειμένοι ν' αφήσουν να τους μεταχειρίζονται σαν ζώα ή κι ακόμα χειρότερα, να αδιαφορούν γι' αυτούς ή να τους ταΐζουν με ωραίες υποσχέσεις και τίποτε άλλο. Διεκδίκησαν το δικαίωμα τους για θεραπεία και άρχισαν να οργανώνονται. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες λοιπόν, στις 5 του Φλεβάρη του 1970, συγκλήθηκε στην ψυχιατρική κλινική του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, η πρώτη γενική συνέλευση ασθενών στην ιστορία της ιατρικής. Στη διάρκεια αυτής της συνέλευσης, απαίτησαν την αποπομπή του νέου διευθυντή της κλινικής, του δρ.

* Ο γερμανός γιατρός πληρώνεται απευθείας από την κοινωνική ασφάλεια και όχι από τον άρρωστο (Σ.τ.μ.).

Κρετς²¹ ο οποίος, από τη στιγμή που ανέλαβε χρέη τον Οκτώβρη του 1969, ευθυνόταν για τη διάλυση πολλών θεραπευτικών ομάδων και κυρίως για τη διάλυση μιας ομάδας ηλικιωμένων ασθενών που είχαν έλθει να εγκατασταθούν ειδικά στη Χαϊδελβέργη για να μπορέσουν να συμμετάσχουν σε μια θεραπεία για την οποία αισθάνονταν μια ζωτική ανάγκη και που δεν ήταν δυνατό να γίνει πουθενά αλλού. Επιπλέον, ο Κρετς προσπάθησε να αντικαταστήσει με το δικό του «επιτελείο» τους γιατρούς που εργάζονταν μέχρι τότε στην πολυκλινική, στους οποίους περιλαμβανόταν και ο γιατρός Χούμπερ. Μια στατιστική έρευνα που έγινε από τους άρρωστους στην αίθουσα αναμονής της πολυκλινικής έδωσε τα παρακάτω αποτελέσματα: 12 άρρωστοι υπέρ του γιατρού Χούμπερ και ένας υπέρ του γιατρού Κρετς. Οι άρρωστοι αποφάσισαν ακόμη να σχηματίσουν μια επιτροπή για να επεξεργαστεί ένα καταστατικό της πολυκλινικής που θα λάμβανε υπόψη τις ανάγκες τους. Κάρφωσαν σ' έναν τοίχο του προθάλαμου έναν μαυροπίνακα για να μαζεύουν γνώμες. Μερικές μέρες αργότερα, ο γιατρός Κρετς τον κατέβασε μπροστά στα μάτια μιας άρρωστης που ήθελε να τον διαβάσει και η οποία ξέσπασε σε κλάματα.

Η διεύθυνση της κλινικής δεν ήθελε πια να ανεχθεί, μέσα στην κλινική, άρρωστους που χειραφετούνταν και οργανώνονταν. Οι ασθενείς, τους οποίους δεν μπορούσαν να κάνουν ό,τι θέλουν χωρίς καμιά άλλη συνέπεια, ήταν άχρηστοι για την «επιστήμη». Στη διάρκεια ενός teach-in στο αμφιθέατρο της ψυχιατρικής κλινικής, μπροστά στο διευθυντή Φον Μπέγιερ, τον καθηγητή Μπρόντιγκαμ²² και τους γιατρούς της ψυχιατρικής και ψυχοσωματικής κλινικής, οι ασθενείς απαίτησαν για μια ακόμη φορά να ανακληθεί η απόλυση του γιατρού Χούμπερ και να φύγει ο γιατρός Κρετς. Μισή μέρα αργότερα, η κατάληξη ήταν η άμεση αποπομπή του γιατρού Χούμπερ. Επιπλέον, απαγορεύτηκε στο γιατρό Χούμπερ η επάνοδος στην κλινική.

Μετά από τριανταέξι ώρες απεργίας πείνας ασθενών στην αίθουσα υπηρεσίας του διοικητικού υπεύθυνου των πανεπιστημιακών κλινικών, ο πρύτανης του πανεπιστημίου, Ρέντορφ, υποχρεώθηκε να θέσει στη διάθεση των ασθενών τις υλικές προϋποθέσεις που ήταν απαραίτητες για τη συνέχιση της θεραπείας τους και της

21. Βλέπε κεφάλαιο VIII.

22. Ο καθηγητής Μπρόντιγκαμ ήταν διευθυντής της ψυχοσωματικής κλινικής του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης.

αυτοοργάνωσής τους: πανεπιστημιακές αίθουσες, τακτική οικονομική βοήθεια και δωρεάν φάρμακα. Αυτό ήταν το περιεχόμενο του λεγόμενου συμβιβασμού στον οποίο κατέληξαν στις 29 Φλεβάρη 1970, με τη συνδρομή της ιατρικής σχολής (Κοσμήτορες Σύνντερ και Κουάντμπεκ²³), του διευθυντή της κλινικής Φον Μπέγιερ, καθώς και των φοιτητών του «Projektgruppe» (επιτροπή βάσης) της ιατρικής. Η συμφωνία αυτή κλείστηκε ανάμεσα στους ασθενείς και τον πρύτανη Ρέντορφ. Έγινε δεκτή από τους ασθενείς, χωρίς τη συμφωνία του γιατρού Χούμπερ, ο οποίος δήλωσε, αποκλειστικά και μόνο προς τους ασθενείς, ότι είναι έτοιμος να συνεχίσει να δουλεύει μαζί τους.

Μέσα από την εκ των πραγμάτων θεσμοποίησή τους, σαν ομάδα εργασίας μέσα στους πανεπιστημιακούς χώρους, οι ασθενείς πέτυχαν να αποσπάσουν τη δήλωση από το σύνολο του πανεπιστήμιου, αντιπροσωπευόμενοι από τον πρύτανη, ότι η ιατρική σχολή είναι αναρμόδια να αναλάβει την ευθύνη των άρρωστων. Ωστόσο, ήδη από την αρχή, η συμφωνία δεν εφαρμόστηκε.

1. Οι πανεπιστημιακές αίθουσες που, εδώ και έξι μήνες έμεναν άδειες και οι οποίες πληρώνονταν από τους φόρους, έπρεπε πρώτα να ανακαινισθούν από τους ασθενείς.

2. Η εγγύηση χορήγησης δωρεάν φαρμάκων, υπονομεύθηκε ήδη από τις πρώτες μέρες με εγκληματικό τρόπο από τον Φον Μπέγιερ και τον αρχίατρο Οστερράιχ. (Οστερράιχ: «Δεν μπορούμε ν' αφήσουμε τον Χούμπερ να χορηγεί συνταγές, θα μπορούσε να χορηγήσει δυναμίτη»). Ασθενείς, που θέλησαν να συζητήσουν με τον Φον Μπέγιερ για τις τεχνικές διαδικασίες εκτέλεσης των συνταγών, διώχτηκαν από την αστυνομία που κάλεσε ο Φον Μπέγιερ και είδαν να τους απαγορεύεται ρητά η παραμονή στα κτίρια της κλινικής. Ο αρχίατρος Οστερράιχ διέταξε να σταματήσουν να εκτελούνται οι συνταγές στα φαρμακεία της Χαϊδελβέργης: οι συνταγές του Δρ. Χούμπερ δεν εκτελούνταν πλέον. Ο Οστερράιχ (που είχε πάρει στο μεταξύ το διδακτορικό του δίπλωμα σχετικά με τις ασθένειες των γηρατειών) διέταξε μια μέρα, από το τηλέφωνο ένα συνταξιούχο, ανάπηρο πολέμου, που παρουσίαζε τη συνταγή του σ' ένα φαρμακείο, να επισκεφτεί τον αντιπρύτανη Πόντλεχ για να την προσυπογράψει (ο Πόντλεχ ήταν ένας νομικός που είχε συμμετάσχει στην επεξεργασία του συμβιβασμού). Μια άλλη φορά αυτός ο ίδιος ανάπηρος πολέμου προσβλήθηκε από τον Οστερράιχ στη διάρκεια μιας

23. Βλέπε κεφάλαιο VIII.

δημόσιας συγκέντρωσης: «Για δέστε λίγο, είναι δική σας δουλειά αυτό, γιατρέ Χούμπερ».

3. Από το Μάρτη μέχρι τον Ιούλη, δεν καταβλήθηκε το μηνιαίο ποσό από την πρυτανεία. Επιπλέον, η τελευταία απείλησε ότι θα εκκενώσει τα κτίρια και θα κόψει το τηλέφωνο. Προσπάθησε, με ένα συμβόλαιο που επέβαλε με απόλυτα αυθαίρετο τρόπο, να διώξει τους άρρωστους στις 30 Σεπτεμβρίου του 1970. Ο γιατρός Χούμπερ έπρεπε να διαβεβαιώσει γραπτώς ότι μετά την ημερομηνία αυτή οι άρρωστοι δεν θα είχαν πια ανάγκη ειδικής θεραπείας. Σαν μέσο πίεσης, η πρυτανεία προσπάθησε να κόψει τους πόρους της αυτόνομης οργάνωσης: το πανεπιστήμιο αρνήθηκε να ρευστοποιήσει τις πιστώσεις που είχαν χορηγηθεί στα πλαίσια του «συμβιβασμού». Σύντομα φάνηκε ότι ο «συμβιβασμός» δεν ήταν παρά μόνο ένα τελεσίγραφο που στρεφόταν ενάντια στην αυτόνομη οργάνωση των ασθενών. Το να θεωρήσεις πως η ανάληψη της ευθύνης των αρρώστων είναι ένας συμβιβασμός σημαίνει ότι αποδέχεσαι όλο και περισσότερο το σχέδιο εξόντωσης τους.

9. Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ (S.P.K.)

Μετά από τέσσερις μήνες εκβιασμών και προσπαθειών οικονομικής εξουδετέρωσης από την πλευρά της πρυτανείας, οι ασθενείς έφθασαν τελικά στα όρια της υπομονής τους και κατάλαβαν τους υπηρεσιακούς χώρους του πρύτανη Ρέντορφ, στις 6 Ιούλη 1970.

Να ποιες ήταν οι διεκδικήσεις του 3PK απέναντι στην πρυτανεία:

1. Έλεγχος της ιατρικής περίθαλψης από τους ασθενείς: κατάργηση του εξωτερικού καθορισμού του Συστήματος Υγείας από το στρατό ή τη βιομηχανία.

2. Έλεγχος των κλινικών από τους ασθενείς. Σα μεταβατικό μέτρο, τη διαχείριση θα αναλάμβανε ο πρύτανης.

3. Ανάληψη της διάθεσης των πιστώσεων της κλινικής από τους οργανωμένους ασθενείς. Σα μεταβατική λύση, η χρηματοδότηση της κλινικής θα εξασφαλιζόταν από τις πανεπιστημιακές πιστώσεις.

Και τα πρώτα μέτρα για την ικανοποίηση αυτών των διεκδικήσεων ήταν:

α. Να διατεθεί άμεσα και δωρεάν στους ασθενείς ένα κτίριο

όπου θα μπορούσαν να προστατευθούν από τις επιθέσεις εξωτερικών στοιχείων, και το οποίο θα περιλάμβανε τουλάχιστον δέκα δωμάτια. Το πανεπιστήμιο αναλαμβάνει υπό την ευθύνη του τον αναγκαίο θεραπευτικό εξοπλισμό όπως και τα τρέχοντα έξοδα. Δυο πρόσωπα ασκούν τη λειτουργία γιατρών της κοινότητας, ασχολούνται με την ιατρική περίθαλψη και πληρώνονται από το πανεπιστήμιο. Προβλέπεται επίσης η χορήγηση μέσων για την εκτέλεση της εργασίας γραφείου καθώς και των κοινωνικό - θεραπευτικών δραστηριοτήτων.

β. Να διατεθεί άμεσα και δωρεάν ένα κτίριο με δέκα τουλάχιστον δωμάτια για να χρησιμοποιηθεί σαν κατοικία ασθενών που απειλούνται ιδιαίτερα από τις κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις. Αυτό είναι απαραίτητο για να προστατευθούν από κάποιον καινούργιο κίνδυνο που θα προέρχεται από την κατεστημένη ψυχιατρική.

γ. Μέχρις ότου μπορέσει να χρησιμοποιήσει αυτή τη νέα έδρα, το SPK θα εδράζεται στο No 12 της Rohrbacherstasse.

Το πανεπιστήμιο αναλαμβάνει όλα τα έξοδα, από το μήνα Μάρτιο μέχρι την εγκατάσταση στους νέους χώρους διαμονής, αφού αφαιρεθεί το ποσό που καταβλήθηκε ήδη από το πανεπιστήμιο σύμφωνα με τους όρους του συμβιβασμού. Οι υπόλοιπες πληρωμές καταβάλλονται άμεσα.²⁴

Οι ασθενείς απαιτούσαν την απόλυτη εξουσία των παραγωγών πάνω στα μέσα παραγωγής. Διεκδικούσαν τους υλικούς όρους για το μετασχηματισμό του πανεπιστημίου του κεφαλαίου σε *λαϊκό πανεπιστήμιο*. Αυτή η διεκδίκηση συμφωνούσε εξάλλου με τις θεμελιώδεις καταστατικές διατάξεις αυτού του πανεπιστημίου το οποίο, στην παράγραφο 2, διακηρύσσεται σαν χώρος παραγωγής της «επιστήμης για τους ανθρώπους». Στα πλαίσια αυτής της σφαιρικής διεκδίκησης, οι πρώτες απαιτήσεις απέβλεπαν στην επίσημη θεσμοποίηση του SPK, σαν πανεπιστημιακού θεσμού, στην κατοχή και χρησιμοποίηση πανεπιστημιακών χώρων κατάλληλων για τις ανάγκες του, και σε ένα ρεαλιστικό προϋπολογισμό για την αυτόνομη οργάνωση των ασθενών.

Στις 9 Ιούλη του 1970, το διοικητικό συμβούλιο αποφάσισε να εξετάσει το πρόβλημα της θεσμοποίησης του SPK σαν πανεπιστημιακού θεσμού, και επιφόρτισε τρεις αναγνωρισμένους επιστήμονες να κάνουν μια πραγματογνωμοσύνη πάνω στην εργασία και τη λει-

24. «Διεκδικήσεις της Σοσιαλιστικής Κοινότητας Ασθενών από την πρωταγεία» (SPK - Ντοκουμέντα 1).

τουργία του SPK.²⁵ Οι επιστήμονες αυτοί αποφάνθηκαν υπέρ της θεσμικής προσάρτησης του SPK στο πανεπιστήμιο.

Μέχρι αυτή την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, η εκστρατεία δυσφήμισης των ασθενών στην κοινή γνώμη με μια σειρά από ψέματα που περνούσαν από τις εφημερίδες και το ραδιόφωνο, διεξαγόταν αποκλειστικά από την Ιατρική Σχολή (αντικοσμήτορας ο γιατρός Κρετς) και την ψυχιατρική / ψυχοσωματική ομάδα (που εκπροσωπούσαν από το γιατρό Κρετς), με συνεντεύξεις τύπου, ανοιχτές επιστολές και επιστολές αναγνωστών. Σ' όλα αυτά ήρθε να προστεθεί και η φωνή του υπουργού Παιδείας της Βάδης - Βυρτεμβέργης, καθηγητή Βίλελμ Χαν, χριστιανοδημοκρατικής προέλευσης. Ο αντιδραστικός αστικός τύπος άνοιξε τις στήλες του στα προβοκατόρικα άρθρα εκείνων που σφετερίζονταν το δικαίωμα να μιλούν στο όνομα των ασθενών ενώ οι εκθέσεις ή οι αντίθετες δηλώσεις των ίδιων των ασθενών είτε λογοκρίνονταν, έτσι ώστε να διαστρέφονται, είτε ακόμη ρίχνονταν στο καλάθι των αχρήστων.

Ήδη από τις 20 Ιούλη του 1970, ο υπουργός Παιδείας χαρακτήρισε, μπροστά στον τύπο, την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου ως «άκρως παράνομη». Δήλωσε στο ραδιόφωνο ότι οι ασθενείς όφειλαν «να δεχθούν, όσο το δυνατόν γρηγορότερα, τη θεραπεία που τους άρμοζε και την οποία είχαν ανάγκη». Απαγόρευε τέλος στο πανεπιστήμιο, με βούλευμα στις 18 Σεπτέμβρη του 1970, να εφαρμόσει την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου. Οι προβοκατόρικες μηχανορραφίες του ιατρικού κόσμου, με την εύνοια και την υποστήριξη του υπουργού Παιδείας, έφεραν τα αποτελέσματα τους στην εργασία των ασθενών: αφενός έδειξαν ξεκάθαρα τη θεμελιώδη εχθρότητα των ιατρικών και ακαδημαϊκών θεσμών- αφετέρου, μέλη των οικογενειών και εργοδότες ορισμένων ασθενών, που δεν γνώριζαν το SPK παρά μόνο μέσα από παρόμοια δημοσιεύματα, προσπάθησαν, και μερικές φορές το πέτυχαν, να ασκήσουν πιέσεις στους αρρώστους -που κι οι ίδιοι δεν ένιωθαν άνετα- και να τους κάνουν να εγκαταλείψουν την εργασία τους στο SPK.

25. Οι ειδικοί: Καθηγητής Χ. Ε. Ρίχτερ, διευθυντής της ψυχοσωματικής κλινικής του πανεπιστημίου του Γκίσεν- καθηγητής Πέτερ Μπρύνκερ, διευθυντής του σεμιναρίου ψυχολογίας του τεχνικού πανεπιστημίου του Ανοβέρου- ο Δρ. Ντίτερ Σπατσίρ, ειδικευμένος ψυχίατρος και νευρολόγος, πρώην διευθυντής της ψυχιατρικής πολυκλινικής του πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης. Το SPK θα δημοσιεύσει επίσης έναν επιστημονικό απολογισμό της πρόσφατης όπως και της μελλοντικής εργασίας του. Οι 4 εργασίες βρίσκονται στο SPK - Ντοκουμέντα 1.

Αυτή η εμπειρία κατέδειξε με συγκεκριμένο και χειροπιαστό τρόπο τους δεσμούς που υπάρχουν ανάμεσα στην αστική συνείδηση, την κοινή λογική και τον ορθολογισμό του κεφαλαίου.

10. Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΞΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ

Η πρώτη απόφαση έξωσης ενάντια στους ασθενείς, στις 14 Νοέμβρη του 1970 (τυπικά ενάντια στο γιατρό Χούμπερ), αντιπροσώπευε μια νέα προσπάθεια διάλυσης του SPK. Ήδη από τις 9 Νοέμβρη, ο υπουργός Παιδείας Χαν, με την απόφαση της έξωσης στην τσέπη, δήλωνε ότι θεωρούσε το SPK σαν «ζιζάνιο που δεν είναι δυνατόν να ανεχθούμε πλέον για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και το οποίο πρέπει να εξαφανιστεί όσο το δυνατόν γρηγορότερα με όλα τα μέσα που διαθέτουμε».

Την ίδια μέρα, ο πρόεδρος Ρέντορφ αναλάμβανε γραπτώς την υποχρέωση απέναντι στο SPK να αποσύρει τη μήνυση έξωσης, που κατατέθηκε από το πανεπιστήμιο μετά από εισήγηση του Χαν, και να προσβάλει, σε διοικητικό δικαστήριο, τη νομιμότητα του υπουργικού βουλεύματος της 18 Σεπτεμβρίου του 1970, στο οποίο βασιζόταν η μήνυση. Ο Ρέντορφ δήλωσε επίσης ενυπόγραφα ότι θα απαιτούσε, μετά από πρόταση των ειδικών Μπρύνκερ, Ρίχτερ και Σπατσέρ, την τυπική θεσμοποίηση του SPK απ' τη Σύγκλητο η οποία αντιπροσώπευε, στην περίπτωση αυτή, το αρμόδιο πανεπιστημιακό όργανο.

Μετά από την παραπάνω δήλωση του υπουργού Παιδείας, η πρώτη αντίδραση του πρόεδρου ήταν να δηλώσει αδυναμία και να αφήσει επομένως να ακυρωθεί η υπογραφή του από την ίδια τη Σύγκλητο στην οποία προέδρευε. Στο μεταξύ στις 16 Νοέμβρη του 1970, οι ασθενείς κατέθεσαν αίτηση στο διοικητικό δικαστήριο για να ληφθούν προσωρινά μέτρα ώστε να αντιμετωπιστούν οι προτροπές σε πογκρόμ που εξαπέλυσε ο υπουργός Παιδείας Χαν, και κατέθεσαν μήνυση ενάντια στο βούλευμα της 18 Σεπτεμβρίου του 1970, στηριζόμενοι στο θεμελιώδες δικαίωμα του απαραβίαστου του ατόμου και στην ελευθερία της έρευνας και της εκπαίδευσης. Εξαιτίας των αναβολών του δικαστηρίου, η μήνυση δεν εκδικάστηκε παρά το Γενάρη του 1972 για να απορριφθεί με έξοδα των εναγόντων.

Στις 24 Νοέμβρη του 1970, μετά από γνωμοδότηση, όχι των

ειδικών που ήδη αναφέραμε, αλλά του καθηγητή Χάιντς Χέφνερ, «ειδικού στη μεγιστοποίηση των κερδών των Ταμείων Ασθενείας», η Σύγκλητος αποφάσισε στη διάρκεια μιας μυστικής σύσκεψης και μετά από απαίτηση της Ιατρικής Σχολής (Σύνντερ, Κρετς), ότι «το SPK δεν ήταν δυνατό να θεωρηθεί θεσμός του πανεπιστημίου». Χάρη στην αρμόδια παρέμβαση του κοσμήτορα της Νομικής, καθηγητή Λέφερεντς, και μελών των Σχολών Μαθηματικών και Φυσικών επιστημών, ο καγκελάριος* του πανεπιστημίου επιφορτίστηκε με την εφαρμογή της απόφασης αυτής χωρίς άλλη αργοπορία και «δυνάμενος να προσφύγει εις τας δυνάμεις της δημοσίας τάξεως». Ο γιατρός Χούμπερ και οι ασθενείς του SPK επιχείρησαν από τη δική τους πλευρά να κινήσουν στις 4 Νοέμβρη μια νέα διαδικασία επανεξέτασης, στηριζόμενοι στη γραπτή δέσμευση του θεολόγου Ρέντορφ. Στις 13 Μάη του 1971, εξαγγέλθηκε νέα απόφαση έξωσης, ενώ η αγωγή που είχε καταθέσει το SPK δεν είχε ακόμη εξετασθεί.

11. Η ΕΞΩΣΗ

24, 25 και 26 Ιούνη του 1971: αυθαίρετη σύλληψη ασθενών του SPK, ανακρίσεις, χρήση φυσικής βίας, έρευνες (χωρίς δικαστικό ένταλμα, εννοείται), απειλές και κατακράτηση ομήρων με την απειλή των όπλων.²⁶ Αυτές οι πράξεις της αστυνομίας, στη διάρκεια των οποίων χρησιμοποιήθηκαν ελικόπτερα, σκύλοι και πολλές εκατοντάδες αστυνομικοί με στολή ή με πολιτικά, όλοι οπλισμένοι με αυτόματα, είναι ιδιαίτερα ενδεικτικές για το κατασκευάσμα που είχαν δημιουργήσει μέσα στο κεφάλι τους ο εισαγγελέας και οι αστυνομικοί —κατασκευάσμα απόλυτα γνωστό στην ψυχοπαθολογία της παράνοιας με το όνομα «φανταστική συσχέτιση αιτίων». Χάρη σε μια νομική ταχυδακτυλουργία που παρέπεμπε σε «επικίνδυνη διαμονή», η περίπτωση του SPK συσχετίστηκε με μια ανταλλαγή πυροβολισμών που είχε ξεσπάσει στις 24 Ιούνη του 1971, κοντά στο σπίτι ενός ασθενούς του SPK, ανάμεσα στην αστυνομία και δυο

* Ειδική θέση στο γερμανικό πανεπιστήμιο, είδος διοικητικού γενικού γραμματέα. (Σ.τ.μ.).

26. Το παιδί ενός ασθενούς του SPK οδηγήθηκε στην πόρτα του σπιτιού του από τους μπάτσους που υπέθεταν ότι μέσα στο σπίτι υπήρχαν οπλισμένοι άνθρωποι. Τα άτομα που συνελήφθησαν υπέστησαν πιέσεις του τύπου: «Κάνουμε στο σπίτι σας έρευνα. Αν αρνηθείτε να μιλήσετε, πρόσωπα που είναι ίσως αθώα και που σας εμπιστεύονται μπορεί να σκοτωθούν. Εσείς θα είστε υπεύθυνοι για όλα».

αυτοκινητιστές —η ταυτότητα των οποίων παρέμεινε άγνωστη. Εκτός από δύο, όλοι όσοι συλλήφθηκαν αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από 47 ώρες. Για τους δύο ασθενείς που κρατήθηκαν στη φυλακή, χαλκεύτηκαν τελικά δυο εντάλματα σύλληψης, σύμφωνα με τα οποία χαρακτηρίζονταν σαν μέλη μιας εγκληματικής οργάνωσης. Τους αρνήθηκαν το δικαίωμα επίσκεψης, ακόμη και από τις συζύγους τους, επειδή συμμετείχαν στο SPK. Επίσης, μέχρι την ημέρα εκείνη, τόσο ο εισαγγελέας όσο και ο ανακριτής αγνόησαν μια ιατρική πραγματογνωμοσύνη που επιστούσε την προσοχή στην άμεση αναγκαιότητα να επιτραπεί το δικαίωμα της επίσκεψης σε 40 ασθενείς του SPK που είχαν εργαστεί τόσο σε ατομική όσο και σε ομαδική ζύμωση με τους δύο κρατούμενους. Την αυγή της 21ης Ιούλη του 1971, μια μέρα τζιν από τη ημερομηνία έξωσης που είχε οριστεί από το δικαστή, πολλές εκατοντάδες αστυνομικών, οπλισμένοι και με τη συνοδεία σκύλων, επέδραμαν και πάλι ενάντια στις αίθουσες του SPK που τις είχαμε φανερά εγκαταλείψει σαν τόπους εργασίας ήδη από τις 13 Ιούλη, λόγω του κινδύνου που αντιπροσώπευε η τρομοκρατία που εξασκούσαν χαφιέδες της ασφάλειας πάνω στους ασθενείς. Ταυτόχρονα, άλλα δέκα σπίτια ασθενών, τα περισσότερα από τα οποία είχαν ήδη υποστεί έρευνα από την αστυνομία τον Ιούνιο, ερευνήθηκαν και πάλι κρυφά και έγιναν άνω-κάτω. Εννέα ασθενείς του SPK φυλακίστηκαν σε οχτώ διαφορετικές φυλακές της Βάδης - Βυρτεμβέργης, κρατήθηκαν στην απομόνωση και υποβλήθηκαν σε αντίποινα και συνεχείς ανακρίσεις. Επίσης ο εισαγγελέας είχε φροντίσει να στερήσει τους εννέα από τους έντεκα κρατούμενους από κάθε νομική υπεράσπιση: ο συνήγορος των φυλακισμένων ασθενών του SPK κατηγορήθηκε για μεροληψία προς τους πελάτες του, ενώ καμιά κατηγορία δεν είχε απαγγελθεί ακόμα ενάντια τους. Επί ένα μήνα —μέχρι ότου άρθηκε και πάλι η απαγόρευση— του είχε απαγορευθεί να ασκεί το καθήκον του συνηγόρου.

Στο μεταξύ, απελευθερώθηκαν εννέα από τους έντεκα κρατούμενους, ορισμένοι από τους οποίους με εγγύηση. Δυο γιατροί οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν σαν υποκινητές εξακολουθούν να βρίσκονται στη φυλακή.²⁷

27. Το Σεπτέμβριο του 1972.

12. Η ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Η δύναμη μας, σαν ασθενών, βρίσκεται στο να διαφεύγουμε ολοκληρωτικά από το αστικό δίκαιο. Στην αστική κοινωνία, Δίκαιο και ιδιοκτησία συνδέονται μεταξύ τους. Σαν πρόσωπο, αναγνωρίζεται μόνο εκείνος που κατέχει. Η μόνη ιδιοκτησία που διαθέτει ο εργάτης είναι η εργατική του δύναμη. Το σύστημα υγείας ορίζει σαν άρρωστους εκείνους που, πρόσκαιρα ή οριστικά, δεν διαθέτουν πια το εμπόρευμα - εργατική δύναμη. Μόλις απολεσθεί η εμπορευματική αξία της εργατικής δύναμης, όλα τα δικαιώματα, που έχουν τουλάχιστο μια τυπική αξία, δεν υπολογίζονται πια. Όποιος χάσει την τελευταία του ιδιοκτησία, την εμπορευματική αξία της εργατικής δύναμης, δεν αποτελεί πια «νομικό υποκείμενο». Πράγμα που συνεπάγεται ότι, όποτε εφαρμόζεται σε μας το Δίκαιο —κι αυτό γίνεται ανά πάσα στιγμή— αυτό το τελευταίο δεν αφορά πια πρόσωπα αλλά άτομα στερημένα από δικαιώματα. Ανθρώπινα ναυάγια που, σύμφωνα με την τρέχουσα αντίληψη, δεν κατέχουν καμιά εξουσία, ούτε και πάνω στο ίδιο τους τον εαυτό ακόμη —για να μη μιλήσουμε και για τους άλλους! Αλλά το Δίκαιο ενάντια στους στερημένους από δικαιώματα είναι ένα μη-δίκαιο, μια αδικία, ενάντια στην οποία δεν μπορούμε να προσφύγουμε αφού δεν μας αφορά και αφού δεν έγινε για μας.

Δεν μπορούμε να συλλάβουμε το γεγονός ότι μας παίρνουν τα αναγκαία για μας οικήματα, τα όργανα μας, τους οικονομικούς μας πόρους ή ακόμη και τη ζωή μας, παρά μόνο σαν μια προτροπή να υπερασπιστούμε οι ίδιοι τους εαυτούς μας. Και εφόσον η απαλλοτρίωση των μέσων παραγωγής και η καταστροφή της ζωής αφορά όλους όσους δεν κατέχουν το εμπόρευμα - εργατική δύναμη, μόνο μέσα στα πλαίσια μιας πρακτικής συλλογικής αυτοάμυνας μπορούν όλοι οι εκμεταλλεζόμενοι να πραγματοποιήσουν το δικαίωμα τους στη ζωή.

Για το Δίκαιο δεν υπάρχουμε παρά στο βαθμό που υποπίπτουμε στις κυρώσεις του νόμου. Περνώντας από το καθεστώς του ασθενούς σ' αυτό του κρατούμενου, έχουμε «αποκατασταθεί»: από αντικείμενο που στερείται κάθε δικαιώματος, που ήμασταν, εξαρτώμαστε τώρα πια —με βάση νομικές διατάξεις— από το Δίκαιο.

Κατά σύμπτωση, το προνόμιο να μην έχουν δικαιώματα δεν αμφισβητήθηκε στους ασθενείς από τους «υψηλά ιστάμενους» τους πανεπιστήμιου. Αντίθετα, ο πρύτανης Ρέντορφ και οι οπαδοί του

επιστούσαν πάντοτε με πολλή επιμονή την προσοχή των ασθενών σε ένα καθεστώς που οι τελευταίοι θεωρούσαν όχι μόνο σαν τη νομιμοποίηση της ένοπλης βίας εναντίον τους, αλλά προφανώς και σαν ένα στίγμα. Όμως καμιά αμφιβολία δεν έπρεπε να προκύψει σχετικά με το γεγονός ότι οι ασθενείς ανήκαν στο πανεπιστήμιο. Που αλλού λοιπόν, αν όχι στο πανεπιστήμιο, θα συγκεντρώνονταν οι διευθυντές των κλινικών και όλοι εκείνοι που θέλουν να γίνουν κάτι παρόμοιο πατώντας πάνω στο πτώμα των ασθενών, με τα εκατομμύρια των εισοδημάτων τους;

Για τους ασθενείς, το Δίκαιο που προστατεύει τα συμφέροντα του κεφαλαίου είναι το ίδιο, τόσο πριν όσο και μετά την έναρξη ισχύος της θεμελιώδους νομοθεσίας του πανεπιστημίου γενικά, καθώς και της Χαϊδελβέργης ειδικότερα. Σαν ασθενείς, δεν μπορούν να απαιτήσουν τίποτε απολύτως. Ξέρουμε καλά —και αυτό αποτελεί από πολύ καιρό το καύχημα της δημοκρατίας— ότι όλοι είναι ίσοι μπροστά στο νόμο. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι οποιοσδήποτε —σ' αλήθεια οποιοσδήποτε— μπορεί τυπικά απέναντι στο νόμο να έχει την ίδια μεταχείριση με τον Άξελ Σπρίνγκερ,* ας πούμε· και οι δυο είναι εξολοκλήρου ίσοι μπροστά στο νόμο. Η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Σίγουρα, όσο καλή θέληση κι αν έχει κανείς, δεν μπορεί να πραγματοποιήσει τη μαζική πρόκληση ενάντια στο λαό όπως το κάνει ο Άξελ Σπρίνγκερ, αν και ο νόμος του συνταγματικού, δημοκρατικού και ελεύθερου κράτους, εξισώνει τον καθένα με τον Άξελ Σπρίνγκερ. Άσχετα αν αρέσει ή όχι, ο νόμος παρέχει μια τέτοια δυνατότητα. Στην πραγματικότητα όμως, ο καθένας αποτελεί ισόβια αντικείμενο των Άξελ Σπρίνγκερ.

Ένα άλλο παράδειγμα: ας πάρουμε το δικαίωμα στην «ελευθερία της έρευνας και της εκπαίδευσης»· κι αυτό επίσης ισχύει για όλο τον κόσμο. Όμως, και σ' αυτή την περίπτωση, μόνο ορισμένοι σπουδαστές μπορούν πράγματι να το χρησιμοποιήσουν, εφόσον τους το επιτρέπει το πορτοφόλι τους. Προς το παρόν, είναι γνωστό ότι οι μόνοι που το χρησιμοποιούν, ενάντια στη μάζα εκείνων που θίγονται ή που τους αφορά, είναι οι καθηγητές του «Συνδέσμου για την Ελευθερία της Επιστήμης».* Είναι φανερό: όλος ο κόσμος περι-

* Μεγιστάνας του αντιδραστικότερου συγκροτήματος του γερμανικού τύπου.

Τῖ ἀβτ JYΪ5§ει\$οΗφ (Σύνδεσμος για την Ελευθερία της Επιστήμης): Ένωση αντιδραστικών καθηγητών και διανοούμενων, ορισμένοι από τους οποίους είναι πασίγνωστοι για το ναζιστικό παρελθόν τους. (Σ.τ.μ.).

λαμβάνεται, τουλάχιστον τυπικά, στα πλαίσια του νόμου. Αλλά αυτό δεν ισχύει για τους ασθενείς· ούτε στο πανεπιστήμιο, ούτε οπουδήποτε αλλού. Δεν μπορούν να διεκδικήσουν το δικαίωμα στη θεραπεία τους! Αντίθετα. Είναι πολλές οι περιπτώσεις στις οποίες οφείλουν να υποστούν καταναγκαστικές θεραπείες (υποχρεωτικός εμβολιασμός ενάντια στην ευλογιά, προληπτική ιατρική εξέταση), χωρίς να υπάρχει καμιά νομική δυνατότητα παρέμβασης στο περιεχόμενο, τις συνθήκες, κλπ. της θεραπείας. Όλος ο κόσμος μπορεί να αρρωστήσει σοβαρά. Ο καθένας είναι δυνητικά ένας ασθενής. Μπορούμε να το παρατηρήσουμε ακόμα και στην κάρτα πληρωμής του.

Αυτό το συνταγματικό, ελεύθερο και δημοκρατικό κράτος, του οποίου την αναγκαιότητα δικαιολογούν και ξαναδικαιολογούν συνεχώς οι διαχειριστές του κεφαλαίου, έτσι ώστε κάθε άτομο να έχει την πικρή ανάγκη της προστασίας του, δεν προστατεύει εκείνους που σηκώνουν το βάρος του. Πρέπει να βρίσκεται κανείς σε επιφυλακή, απέναντι σε ένα Κράτος που αντιδρά, με νόμιμα μέσα, ενάντια στις συγκεκριμένες διεκδικήσεις εκείνων που ισχυρίζεται ότι προστατεύει και οι οποίοι έχουν την ανάγκη του.

Η απουσία δικαιωμάτων για τους ασθενείς εκδηλώθηκε συγκεκριμένα στην περίπτωση του SPK:

1. Καθώς οι άρρωστοι δεν έχουν κανένα δικαίωμα στις πανεπιστημιακές κλινικές, γίνονται στην καλύτερη περίπτωση απλά ανεκτοί σ' αυτές όπως και οπουδήποτε αλλού. Ακόμα και σ' αυτό υπάρχουν όρια: ισχύει δηλαδή όσο δεν προκαλούν το θυμό εκείνων που τους εκμεταλλεύονται, και για τόσο διάστημα μόνο, όσο έχουν τη διάθεση να αφήνονται να τους μεταχειρίζονται εκφράζοντας ευχαρίστηση, ή καλύτερα, ευγνωμοσύνη. Πράγμα που γεμίζει τις τσέπες των ευεργετών τους.

2. Οι γιατροί του πανεπιστημίου μπορούν, με τη συγκατάθεση του διευθυντή τους, να διώξουν τους ασθενείς. Από νομική άποψη, κανείς δεν μπορεί να αντιταχθεί σε μια τέτοια χρησιμοποίηση του «εμπορεύματος - ασθενούς» και άλλων απόβλητων.

3. Ο πρύτανης του πανεπιστημίου μπορεί να διώξει το γιατρό. Αν αυτό το απαιτήσουν γιατροί, που και οι ίδιοι με τη σειρά τους έδιωξαν ασθενείς, τον τελικό λόγο τον έχει ο πρύτανης.

4. Αν ο γιατρός υποβάλλει μήνυση ενάντια στην απόλυση του σε ένα διοικητικό δικαστήριο, τα σημεία 1 έως 3 παραμένουν προφανώς αμετάβλητα.

5. Αν οι ασθενείς υποβάλλουν μήνυση σε ένα διοικητικό δικά-

στήριο, τα σημεία 1 έως 3 παραμένουν προφανώς αμετάβλητα.

Παρόλο που αυτή η νομική κατάσταση δεν αφήνει κανένα απολύτως περιθώριο, ο υπουργός Παιδείας αναγκάστηκε ωστόσο να ζητήσει τη βοήθεια της πρυτανείας για την έξωση-πραγματικά, μετά την έξωση τους από την κλινική, οι ασθενείς αγωνίστηκαν για το δικαίωμα τους να καταλαμβάνουν πανεπιστημιακά κτίρια. Για να τσακίσουν την αντίσταση των ασθενών, οι υπεύθυνοι της πρυτανείας, υπέβαλαν μήνυση ενάντια σε ένα άτομο, τυπικά ενάντια στο γιατρό Χούμπερ, ενώ αυτός ο τελευταίος είχε από καιρό εγκαταλείψει τα κτίρια του SPK. Εδώ αποκαλύπτεται ο φόβος των εν λόγω κυρίων μήπως θεωρηθούν υπεύθυνοι μπροστά στην κοινή γνώμη για τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν και εδώ δεν υπάρχει σίγουρα καμιά ψυχολογική αιτία. Ειδεμή, ο εκμεταλλεύμενος λαός —οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, οι άρρωστοι— θα σήκωναν κεφάλι. Μερικοί, ξεπερνώντας τις αναστολές θα ξανάπαιρναν το λόγο για να ρωτήσουν: «Δεν μπορούν να μας αφαιρέσουν τίποτε πλέον από τα δικαιώματά μας. Και στο κάτω-κάτω ποιανού είναι το δίκαιο; Σε ποιον χρησιμεύει;» Και θα κατέληγαν: «Πώς μπορούμε να προστατευθούμε πραγματικά ενάντια σ' αυτό το Δίκαιο;»

Είναι πασίγνωστο: αυτό το Δίκαιο κατευθύνεται πάντοτε ενάντια στο λαό. Αλλά η ταξική πάλη των άρρωστων έχει αρχίσει. Αυτό φαίνεται, εκτός των άλλων, και από το γεγονός ότι η πολιτική εξουσία της αντίδρασης πρέπει να καμουφλαριστεί, έστω και προσωρινά, καλυπτόμενη πίσω από μια μήνυση έξωσης σύμφωνα με τους όρους του ιδιωτικού δικαίου. Όσο για τη δικτατορία του προλεταριάτου, αποβλέπει στην κατάργηση των σχέσεων της καπιταλιστικής παραγωγής και στην εξαφάνιση του ακρωτηριασμού του ανθρώπου, καθώς και στην ικανοποίηση του κοινού συμφέροντος. Γι' αυτό, εκείνο που μας λείπει λιγότερο από το καθετί είναι η επιδοκμασία του αντίπαλου. Αυτό που έχουμε ανάγκη κυρίως είναι όλα τα μέσα αυτό-άμυνας. Με ποιο τρόπο θα τ' αποκτήσουμε; Αυτό θα καθοριστεί ανάλογα με το δυναμικό της βίας του αντίπαλου και τις ρωγμές που θα παρουσιάσει η άμυνα του.

Πανεπιστήμιο: στο εξής δεν υπάρχει καμιά ανάγκη να προδιαγράψουμε με σαφήνεια τη μορφή της σύγκρουσης.

Για το συμφέρον το δικό τους και του υπόλοιπου κόσμου —του προλεταριάτου που καθορίζεται από την αρρώστια— ένας συνεχώς αυξανόμενος αριθμός ασθενών, πολιτικά συνειδητών, οργανώθηκαν στο SPK, για να δώσουν στο πανεπιστήμιο τον αρχικό του σκοπό: την καλλιέργεια της επιστήμης και τη διάθεση της φύσης και της

επιστήμης στην υπηρεσία όλων. Αυτή η απόπειρα αντιπροσωπεύει μια διπλή παραβίαση του Δικαίου. 1. Σύμφωνα με τη θεμελιώδη πανεπιστημιακή νομοθεσία, οι ασθενείς δεν έχουν καμιά δουλειά με το πανεπιστήμιο- 2. Ο υπουργός Παιδείας οφείλει να ασκήσει, αν αυτό καταστεί αναγκαίο —και περί αυτού πρόκειται προφανώς εδώ— μια τεχνική επαγρύπνηση, αφαιρώντας επιχορηγήσεις και κτίρια, έτσι ώστε να παραλύσει τις επιστημονικές προσπάθειες που αναλήφθηκαν με σκοπό να τεθεί η φύση και η οικονομία στην υπηρεσία όλων.

Στην περίπτωση μας, το πανεπιστήμιο οφείλει να χρησιμοποιήσει τους κλητήρες και την αστυνομία ενάντια στις διεκδικήσεις των ασθενών και όλα αυτά εξακολουθώντας να διαφυλάσσει την πανεπιστημιακή αυτονομία. Η θεμελιώδης νομοθεσία δεν προέβλεπε ότι άρρωστοι —πέρα από τις διατάξεις που τους αναγνώριζαν σαν στερτημένους δικαιωμάτων— θα μπορούσαν να προβάλλουν οποιουδήποτε είδους διεκδικήσεις απέναντι στο Πανεπιστήμιο. Ας αποκτήσουμε όσο είναι δυνατό φαντασία: αν ο υπουργός Παιδείας, αντί για έξωση, είχε ζητήσει την αφομοίωση (θεσμοποίηση) του SPK, ο πρύτανης, με ραγισμένη ίσως καρδιά, θα οφείλει να καταθέσει μήνυση στο όνομα της πανεπιστημιακής αυτονομίας. Το πανεπιστήμιο, σύμφωνα με το νόμο, προστατεύει την αυτονομία του απέναντι στον κόσμο, προπάντων αν ο τελευταίος παίρνει τη μορφή του καθοριζόμενου από την αρρώστια προλεταριάτου. Είναι η καλή μας τύχη που μας απάλλαξε από μια απόφαση έξωσης από την πλευρά του πανεπιστημίου· έτσι θα αυτοδιαφημιζόταν με τις κραυγές για διαστρέβλωση της πανεπιστημιακής λειτουργίας, ενώ ταυτόχρονα θα εξακολουθούσε να αναγνωρίζει σαν πρωταρχικό σκοπό τη βελτίωση γενικά της καθημερινής ζωής. Μήπως το πανεπιστήμιο οφείλει να υπηρετεί τον όχλο; Ο θεός να μας φυλάει! Αντίθετα, ο όχλος πρέπει να υπηρετεί την οικονομία· ο όχλος πρέπει να υποταχτεί στη βία της φύσης, στον κρατικό μηχανισμό που τραβά το ρεβόλβερ του, που κραδαίνει το ρόπαλο του, που διανέμει φιλόπρωτο χάπια και ηλεκτροσόκ! Αυτό το σύνθημα των εκμεταλλευτών, πεμπτούσια όλων των νόμων τους, έχει γενική αξία.

Η παρούσα κατάσταση, όπως προέκυψε μέσα από τον αγώνα στην υπηρεσία των ασθενών, επέτρεψε, χάρη στην απροκάλυπτη παρουσία της βίας —που στην περίπτωση μας ασκήθηκε από το γιατρό, την πανεπιστημιακή γραφειοκρατία, τη δικαιοσύνη και την τοπική κυβέρνηση (σπάνια «ευτυχής» συνάντηση όλων αυτών των σύντεκνων)— να αποκαλυφθεί με παραδειγματικό τρόπο ο παραλο-

γισμός ενός συστήματος ενάντια στο οποίο πρέπει να προστατευόμαστε μ' όλα τα διαθέσιμα μέσα. Μια μορφή κοινωνίας με ψηλό βαθμό οργάνωσης, που διαθέτει όλες τις δυνατότητες, υψώνεται απέναντι σε μια δομή ιστορικά ξεπερασμένης βίας που εμφανίζεται με το πρόσημα του Δίκαιου, και που έχει ανάγκη από αυτή την προσποίηση για να μπορεί εύκολα να αντικαθιστά τη βία με τη «φύση» και κατά συνέπεια να δρα χωρίς επιφυλάξεις. Έτσι μπορεί να μεταμφιέζει σε δικαίωμα, αυτό το ίδιο Δίκαιο που χάρισε στον εαυτό της για την αποτελεσματικότητά του. Η επαναστατική βία δεν μπορεί να χρησιμεύσει παρά μόνο για την προστασία όσων την εφαρμόζουν. Από τη μια μεριά: πίσω από τη βία, ένας άνθρωπος. Από την άλλη: πίσω από το Δίκαιο, η βία. Δίκαιο και βία δεν βγαίνουν από το κεφάλι των ανθρώπων αλλά από τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής. Η επαναστατική βία, αντίθετα, αναβλύζει από μια οδύνη που συνειδητοποιείται, από μια οδύνη που αντικαθιστά τον ασυνείδητο αποδεκτό ακρωτηριασμό και τον μεταμορφώνει σε σχέσεις, σε γνώσεις, σε όργανα για την προστασία του ατόμου καθώς και για την απαραίτητη συνέχιση της συλλογικής πρακτικής.

Το καπιταλιστικό Δίκαιο γεμίζει το χάσμα ανάμεσα στο λαό και στο Πανεπιστήμιο με τα πτώματα εκείνων που, σαν άρρωστοι, έκφρασαν ασυνείδητα την παθητική αντίσταση στην καπιταλιστική εργασία και δεν μπορούσαν πλέον να υποστούν μια απλή επιδιόρθωση από το Πανεπιστήμιο σαν τελική καπιταλιστική λύση.

Πώς εκδηλώθηκαν οι βίαιοι μηχανισμοί του κυρίαρχου Δίκαιου στην ιστορία του SPK; Να ποιοι καταναγκασμοί και ποια μέσα βίας χρησιμοποιήθηκαν (και πρώτα απ' όλα από τους διαχειριστές του Συστήματος Υγείας) για να εκμηδενιστεί η αυτόνομη οργάνωση των ασθενών, ξεκινώντας από την «άμεση απαλλαγή του γιατρού - υφηγητή Χούμπερ από τα διοικητικά του καθήκοντα» και «την απαγόρευση διαμονής που του επιβλήθηκε»:

1. Αποκτήνωση και εκμετάλλευση των ανθρώπινων ερείπων, που δημιουργεί η διαδικασία της καπιταλιστικής παραγωγής μέσω της «ελευθέρης» ιατρικής πρακτικής, —δηλαδή, μέσω της μεγιστοποίησης του κέρδους σε κάθε τομέα. Έπρεπε να αφαιρεθούν από τους ασθενείς τα προνόμια της πολυκλινικής που είχαν υπερασπιστεί και διεκδικήσει: δωρεάν φάρμακα, απουσία απειλής εκδίωξης λόγω μη εξόφλησης, χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων των πανεπιστημιακών κλινικών (ακτίνες X, ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, εργαστήρια, κ.λπ.). Αυτά τα μέτρα περιλήφθηκαν στην «προσφορά» της «ελευθερίας» της ιατρικής πρακτικής. Και για να τα κάνουν όλα

αυτά πιο δελεαστικά, ο πρύτανης Ρέντορφ σκέφτηκε ότι θα έπρεπε να υπόκεινται στη διαχείριση ενός πανεπιστημιακού Συμβουλίου. Η ιδρυτική συνεδρίαση αυτού του οργανισμού δεν έγινε ποτέ και, από νομική άποψη, αυτό θα ήταν ακόμα πιο παράλογο μια και τίποτε παρόμοιο δεν προβλεπόταν από την πανεπιστημιακή χάρτα.

Από την αρχή, ο σκοπός της πανεπιστημιακής γραφειοκρατίας ήταν να πετάξουν με τη βία έξω από το πανεπιστήμιο τον παράγοντα αναταραχής που αντιπροσώπευαν οι αυτόνομες οργανώσεις των ασθενών, με τέτοιο τρόπο ώστε να τις αφήσουν άμεσα εκτεθειμένες στις επιθέσεις της υγειονομικής διοίκησης (υγειονομική αστυνομία), του Συμβουλίου των Επιτρόπων και της αστυνομίας. Σ' αυτά τα μέτρα προστέθηκε και η δυσφήμιση από την πλευρά των ιδιωτικών νευρολόγων οι οποίοι, από τη μια προσπαθούσαν να προκαλέσουν την παρέμβαση των υγειονομικών υπηρεσιών ενάντια στο SPK, και από την άλλη επιδίωκαν να ξαναθέσουν τους ασθενείς, απομονωμένους, κάτω από τη βίαιη χειραγώγηση της ιδιωτικής ιατρικής.

Με την άμεση αποπομπή και την απαγόρευση διαμονής, οι άρρωστοι θα έπρεπε να διαμελιστούν ανάμεσα στην «ελευθέρη» ιατρική πρακτική και την πανεπιστημιακή ψυχιατρική.

2. Η αφνίδια κατάργηση της δηλητηρίασης από την ψυχοφαρμακευτική —για την οποία οι κυρίαρχες σχέσεις δεν έχουν καμιά αντίρρηση— άνοιγε διάπλατα την πόρτα στο θάνατο· είναι γνωστό ότι, από πολύ καιρό, η φυσιολογία ορίζει την αιματική κυκλοφορία και την αναπνοή σαν «*atria mortis*» (σαν προθάλαμο του θανάτου), και η αφνίδια στέρξηση φαρμάκων συνδέεται μερικές φορές, υπό τη μορφή παραληρήματος, με τον κίνδυνο θανατηφόρας διακοπής της αιματικής κυκλοφορίας και της αναπνοής.²⁸

3. Οι Φον Μπέγιερ, Χέφνερ κ.λπ., οι οποίοι είχαν διατελέσει δικαστές εγκλημάτων που διαπράχθηκαν από γιατρούς κάτω από το ναζιστικό καθεστώς,²⁹ είχαν εντυφίσει τόσο καλά σ' αυτό το φασι-

28. Όποιος βρίσκει υπερβολική την έκφραση «θεραπεία με δηλητηρίαση» πρέπει να ξέρει ότι ο αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Οργάνωσης για την Ψυχιατρική και τη Νευρολογία, ο Φον Μπέγιερ, που κανείς δεν μπορεί να τον υποψιαστεί για συμπάθεια προς μια σοσιαλιστική πολιτική, καυχείται πάντοτε μπροστά στους βοηθούς του ότι χρησιμοποιεί ηλεκτροσόκ, επειδή ο κίνδυνος είναι πολύ μικρότερος για το νευρικό σύστημα απ' ό,τι στην περίπτωση θεραπείας με φάρμακα. Και στις δυο περιπτώσεις, ωστόσο, καταστρέφονται νευρικά κύτταρα που, αντίθετα με τα άλλα κύτταρα, δεν αναπαράγονται.

29. Βλέπε Φον Μπέγιερ, Χέφνερ, και άλλους στην *Psychiatrie der*

στικό παρελθόν, ώστε τώρα έστελναν ανάπηρους πολέμου και βαρεία άρρωστους να εκλιπαρούν από υπηρεσία σε υπηρεσία μόνο και μόνο για μια συνταγή, και τους υπέβαλλαν σε κοπιαστικές φυσικές προσπάθειες.

4. Επί χρόνια (1970-1971) επαναλαμβανόντουσαν συνεχώς προσπάθειες οικονομικής εξάρθρωσης του SPK (από το Μάρτη μέχρι τον Ιούλη του 1970 και από το Δεκέμβρη του 1970 μέχρι τον Ιούλη του 1971 περικόπηκαν οι αναγκαίες επιχορηγήσεις) καθώς και απειλές για βίαιο κλείσιμο των χώρων του SPK.

5. Αυτοκτονία = δολοφονία: εσωτερική αιμορραγία που προκλήθηκε μετά από την πτώση από το ύψος ενός πύργου.³⁰ Η κατάσταση της αργής «ανθρωπιστικής» δολοφονίας, που αντιπροσωπεύει η δηλητηρίαση με φάρμακα, είχε απότομα διακοπεί με την εκδίωξη και την απαγόρευση διαμονής από την πλευρά του αντιπάλου.

Τη Μεγάλη Πέμπτη του 1971, βρέθηκε το σώμα μιας άρρωστης του SPK μέσα στο δάσος, κοντά στη Χαϊδελβέργη, στη βάση ενός πύργου. Πόρισμα της αυτοψίας: θάνατος από εσωτερική αιμορραγία. Σύμφωνα με την έκθεση της αστυνομίας, εκεί γύρω βρέθηκαν σκορπισμένα πάρα πολλά χάπια. Ούτε η αυτοψία, ούτε η έρευνα από την πλευρά της δικαιοσύνης μπόρεσαν να ανακαλύψουν στο θύμα ίχνη από τα φάρμακα αυτά. Δεν είχε καταπεί τα χάπια αλλά τα πέταξε. Το εμπόρευμα - εργατική δύναμη, δεν πουλήθηκε στην αγορά αλλά συντρίφτηκε. (Σύμφωνα με την οριστική έκθεση της δικαστικής αστυνομίας αποκλειόταν κάποιος άλλος λόγος θανάτου της κοπέλας).

6. Βαρεία ευθύνη φέρουν οι υπεύθυνοι για τις επιθέσεις ενάντια στους οργανωμένους ασθενείς, είτε με τη μορφή τρομοκρατικών μέτρων είτε προβοκάτσιας είτε κατασκοπείας είτε απειλών δολοφονίας. Οι απειλές δολοφονίας μέσω τηλεφώνου, από τους γονείς μιας άρρωστης, στον ιατρικό υπεύθυνο του SPK δεν εξετάστηκαν παρά πολύ επιπόλαια από την αστυνομία,³¹ όπως άλλωστε και οι προετοι-

(Ψυχιατρική του καταδικώμενου): «Υπάρχουν πάντοτε κάποιοι ή πολλοί (...) συχνά ακόμα και πολύ προικισμένοι επιστήμονες που αφήνονται να παρεκκλίνουν από το δρόμο της αντικειμενικότητας μέσω της επίδρασης της εξουσίας τις περισσότερες φορές όχι λόγω άμεσων διαταγών ή υλικής διαφθοράς, αλλά από την ασυνείδητη και διάχυτη ανάγκη να ζήσουν σύμφωνα με την εποχή τους».

30. Βλέπε κεφάλαιο VII: Πολιτική οικονομία της ταυτότητας, Αυτοκτονία = Δολοφονία.

31. «Την συριακή στις 21 Μάρτη του 1971, στις 6 μ.μ., εκτοξεύτηκαν μέσω τηλε-

μασιές για πογκρόμ, όπου ήσαν αναμειγμένοι οι υπουργοί και οι διεφθαρμένοι άνθρωποι της ιατρικής. Με λίγα λόγια, να τι απομένει να συγκρατήσουμε από αυτή την ανατομία των συσχετισμών δύναμης:

Την πραγματικότητα του —φαινομενικά ασύλληπτου— οικονομικού και νομικού μετώπου του αντιπάλου μας και την ποσοτική καταστροφή (μετρήσιμη σε βολτ, τοξικές μονάδες, κιλά δύναμης και θερμίδες) του ανθρώπινου σώματος και των μορφών ανθρώπινης συνύπαρξης. Αυτή η πραγματικότητα της οικονομίας και του Δίκαιου παρουσιάζεται στην πράξη με μια διπλή μορφή. Κατ' αρχήν, με τα αποτελέσματα της, τα οποία, σημείο προς σημείο, καταγράψαμε σ' αυτό το κεφάλαιο, χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι το πετύχαμε αυτό στην εντέλεια. Στη συνέχεια, με το γεγονός ότι πάντοτε και με σαφήνεια προβάλαμε —για όλους τους μελλοντικούς μας αναγνώστες— τη διεκδίκηση από τη δική μας πλευρά μιας ελάχιστης βάσης για την επιστημονική μας εργασία, εξαιρετικά αναγκαία και χρήσιμη, καθώς και του δικαιώματος μας για δικαιοσύνη. Ο καταναγκαστικός μηχανισμός που κατευθύνθηκε ενάντια μας αποκαλύφθηκε κάθε στιγμή σαν μια καταστροφική για την ανθρώπινη ζωή δύναμη. Όταν αντιτάξαμε βία, όχι κάτω από τη σημαία του Δίκαιου αλλά διεκδικώντας τη ζωή (για παράδειγμα, με την απεργία πείνας του Φλεβάρη του 1970 και την κατάληψη της πρωτεύουσας τον Ιούλη του 1970), μας απέδωσαν εύκολα όχι μόνο δικαιοσύνη αλλά και τα ποσά που μας είχαν κατακρατήσει.

Δεν υπάρχει ούτε Δίκαιο για τους άρρωστους, ούτε Δίκαιο ενάντια στους άρρωστους. Αλλά κάτι παραπάνω: βία ενάντια στους άρρωστους όπως και βία για τους άρρωστους. Το Δίκαιο είναι η

φώνου απειλές θανάτου ενάντια στο μέλος του SPK Βόλφγκανγκ Χούμπερ. Ο συνομιλητής γνωστοποίησε την πρόθεση του να εξοντώσει τον Δρ. Χούμπερ στη διάρκεια της επόμενης εβδομάδας, στην περίπτωση που δεν θα φρόντιζε ώστε η κόρη του (μέλος του SPK) να εγκαταλείψει το SPK και να ξαναγυρίσει στο σπίτι της. Οι απειλές αυτές έχουν μια στιγμή προοδευτική και μια στιγμή αντιδραστική. Προοδευτική, στο μέτρο που περικλείουν διαμαρτυρία ενάντια στο σύγχρονο κανιβαλικό τρόπο παραγωγής και την αρχή του ανταγωνισμού (οι μεγάλοι τρώνε τους μικρούς). Αντιδραστική στο μέτρο που η διαμαρτυρία απευθύνεται σ' εκείνους που οπλίζονται ενάντια σ' αυτές τις σχέσεις και οργανώνονται στο SPK αντί να καταπολεμά εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τις συνθήκες αυτές...

«Μέσα από παρόμοιες απειλές και την εκτέλεση τους βλέπουμε με ποιο τρόπο η κυρίαρχη ιδεολογία γίνεται υλική βία. Οποιοσδήποτε διαβάζει χωρίς κριτικό μάτι τη *KHün* - *Nkiat Zeiηηχ* (τοπική εφημερίδα) ή την *Bild* (την εφημερίδα με την ευρύτερη κυκλοφορία του συγκροτήματος Σπρίνγκερ), ή βλέπει τηλεόραση, γίνεται εν *δυνάμει* δράστης παρόμοιων επιθέσεων». (*SPK - Ντοκουμέντα II*).

καταστροφική δύναμη στα χέρια του αντίπαλου. Η επαναστατική βία είναι το δικαίωμα στην προάσπιση της ζωής, που αντιτίθεται στην καταστροφή της. Οι άρρωστοι δεν έχουν δικαιώματα. Το Δίκαιο δεν μπορεί επομένως ν' ανεχθεί να οργανώνονται σε γενικές συνελεύσεις, να ελέγχουν οι ίδιοι, σαν οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, τον τροχοπεδημένο θάνατο (την αρρώστια) ή να οικοδομούν μια δική τους μαζική οργάνωση που επιδιώκει να καταργήσει την αρρώστια σαν παραγωγική δύναμη για το κεφάλαιο. Γιατί μόνο η αρρώστια συντελεί στην άνθιση της παραγωγής του και της κατανάλωσης του μέσα σε νησίδες ευημερίας και έτσι, στην ανάπτυξη του κερδοφόρου εμπορίου της γενοκτονίας σε παγκόσμια κλίμακα.

IV. Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ SPK

13. Η ΖΥΜΩΣΗ ΣΑΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ «ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ», ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Η αναγκαιότητα να συλλάβουμε και να αναλύσουμε, μέσω της πρακτικής ζύμωσης του SPK, την πραγματικότητα της ασθένειας σαν ενότητα των ποικίλων στιγμών της (οικονομικής, κοινωνιολογικής, ψυχολογικής, ιατρικής και πολιτικής) είναι καθοριστική για την *οργάνωση αυτής της πρακτικής*. Οι «θεραπευτικές», επιστημονικές και πολιτικές πλευρές αυτής της εργασίας, αλληλοκαθορίζονται και αλληλοδιαπλέκονται. Από τη στιγμή που αποδείχθηκε ότι το σύστημα κατηγοριών της ριζοσπαστικής διαλεκτικής και της μαρξιστικής πολιτικής οικονομίας, ενσωματώνοντας τα προοδευτικά στοιχεία της ψυχανάλυσης, αποτελούσε *την μέθοδο*,³² η κοινωνικοποίηση αυτού του οργάνου μπόρεσε να πραγματοποιηθεί συνδέοντας την ατομική ζύμωση, την ομαδική ζύμωση και τους κύκλους επιστημονικής εργασίας. Η εμφάνιση αυτών των μορφών καθορίστηκε ιστορικά από τον τρόπο σχηματισμού του SPK στο πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης και δεν είναι δυνατό να μεταφερθεί άμεσα σε άλλες σοσιαλιστικές αυτο-οργανώσεις. Οι απόψεις που αναπτύσσουμε για την αρρώστια σαν παραγωγική δύναμη, σαν οικονομικό και πολιτικό μέγεθος, οφείλουν να επαληθευτούν, κάτω από τον καθορισμό της αρρώστιας, από άλλες σοσιαλιστικές αυτο-οργανώσεις, εμπλουτισμένες και επανεπεξεργασμένες με άξονα τις ανάγκες των άρρωστων. Όλα όσα εκθέτουμε σ' αυτό το βιβλίο δεν είναι τίποτε άλλο παρά η έκφραση αυτών που έχουν επεξεργα-

32. Όλες οι σχέσεις ανάμεσα στους παρτεναίρ της ατομικής ζύμωσης και στο εσωτερικό της ομαδικής ζύμωσης, που υιοθετούσαν το σχήμα της τρέχουσας ψυχαναλυτικής μεθοδολογίας κατά τη διάρκεια της ζύμωσης, —μεταβίβαση, αντι-μεταβίβαση, προβολές, αντίσταση κ.λπ.— αναλύθηκαν σύμφωνα με τις κατηγορίες αξίας χρήσης και ανταλλακτικής αξίας, και στη συνέχεια κατανοήθηκαν και ξεπεράστηκαν μέσα στη διαδικασία συνεργασίας, χειραφέτησης και αλληλεγγύης.

στεί, μέσα σ' ενάμισι χρόνο συλλογικής πρακτικής, οι ασθενείς του SPK της Χαϊδελβέργης —πρώτης αυτόνομης οργάνωσης ασθενών στη γερμανική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία, και απ' όσο ξέρουμε, σ' όλο τον κόσμο. Η συλλογική μελέτη αυτού του κειμένου πρέπει να ωθήσει στην ανάπτυξη της αυτόνομης οργάνωσης των αρρώστων σαν επαναστατικής πολιτικής δύναμης, προς την κατεύθυνση του πολυ-εστιακού επεκτατισμού.

14. ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ, ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ, «ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ», ΓΝΩΜΕΣ

Αρχή της συνεργασίας: οι απομονωμένοι ασθενείς μεταβάλλονται, μέσα στο SPK, σε συνεργάτες. Από την αρχή ήταν προφανές για κάθε ασθενή ότι, όσο ασχολούνταν με τις λεγόμενες προσωπικές δυσκολίες, ξεχωριστά παρμένες, και με τις ανάγκες που προέκυπταν από αυτές, το περιεχόμενο της ατομικής και της ομαδικής ζύμωσης δεν μπορούσε να παρουσιάζει ενδιαφέρον παρά μόνο για τους άμεσα συμμετέχοντες (τους πρωταγωνιστές της ατομικής ζύμωσης, μέλη της ομάδας συλλογικής ζύμωσης). Έτσι τέθηκε σαν αρχή, αυτές οι προσωπικές δυσκολίες να επεξεργάζονται, να αντικειμενοποιούνται και να γενικεύονται, και όχι —όπως συνήθως γίνεται— να αντιμετωπίζονται με αποσπασματικό τρόπο και να τροφοδοτούν τα κουτσομπολιά, τον ανταγωνισμό και την ηθική καταδίκη του ατόμου. Με την πρακτική εφαρμογή αυτής της αρχής, που ήταν αναφαίρετη και απαραίτητη προϋπόθεση για το προχώρημα της ζύμωσης σ' έναν ασθενή, η συνείδηση της διαλεκτικής αυτών των ιδιαιτεροτήτων (επιφαινόμενα) και της ολότητας τους (ουσία), αποκτούσε τη δυνατότητα συλλογικής επεξεργασίας.

Οι ιδιαιτερότητες, τα συμπτώματα και τα δεδομένα θεωρούνται σαν στοιχεία *a priori*, λιγότερο ή περισσότερο αποσπασμένα από το πλαίσιο τους, καταταγμένα ή διατεταγμένα αυθαίρετα μέσα σ' ένα προδιαγραμμένο πλαίσιο, που νομιμοποιείται και ρυθμίζεται με βάση το συμφέρον αυτού που θέτει τη διάγνωση, αυτού που καταρτίζει το ιστορικό, του «επιστήμονα». Ακριβώς αυτός ο αφηρημένος χαρακτήρας είναι εκείνος που συνιστά το πλαίσιο διάγνωσης της τρέχουσας ιατρικής -εχθρικής απέναντι στη ζωή και ξένης προς την αλήθεια— την αντικειμενικότητα των ρεπορτάζ του τύπου, και το θετικισμό των νομικών και των επιστημόνων. Όλη η «αντικειμενικότητα» των μέσων επικοινωνίας συνίσταται στην επιβεβαίωση

του ρόλου απόλυτου αντικειμένου που παίζει το άτομο, και στη διευθέτηση όλων των γεγονότων μέσα σ' ένα πλαίσιο κατηγοριών, το οποίο καθορίζεται από τα συμφέροντα των πρακτόρων μεγιστοποίησης του κέρδους και συσσώρευσης του κεφαλαίου. Αυτή η υποτιθέμενη αντικειμενικότητα των μέσων επικοινωνίας αποτελεί ένα όργανο καταπίεσης του κεφαλαίου. Αναγνωρίζεται από έναν εμφανή διαχωρισμό των απόψεων και των συμφερόντων από τη μια και των γεγονότων από την άλλη. Το τι αντιπροσωπεύουν οι γνώμες, και τι αντιπροσωπεύουν τα γεγονότα, αυτό αναλαμβάνουν να το καθορίσουν οι κατασκευαστές της κοινής γνώμης —σαν πράκτορες του κεφαλαίου. Τα γεγονότα αποσπώνται από το αντικειμενικό τους ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο, απογυμνώνονται από την ειδική τους ποιότητα σαν γεγονότα, την ιδιότητα τους ότι έχουν δημιουργηθεί, και παρουσιάζονται σ' ένα αφηρημένο «κοινό» σαν τελείως ανεπεξέργαστα. Κάποιος ίσως θα σπύσει να πει: «θέλουμε να εξετάσουμε χωρίς πάθος τα ωμά γεγονότα», κι εμείς θα ξέρουμε ότι πρόκειται για κάποιον αμετάκλητα αποκτηνωμένο ή για κάποιον επικίνδυνο εγκληματία.

Οι γνώμες που υποβάλλονται στον αναγνώστη, στον ακροατή, στο θεατή, παίρνουν τη μορφή μιας γενικής αλήθειας, που η σημασία της είναι προκαθορισμένη από τον τίτλο και τη φήμη εκείνου που τις εκφέρει, από την ετικέτα «τεχνική και επιστημονική αυθεντία».

Απαιτούν από τον «ανθρωπάκο»³³ να εκφέρει τη δική του γνώμη. Η υποτιθέμενη ελευθερία της έκφρασης δεν αποτελεί παρά ένα καταναγκασμό, βία που στρέφεται ενάντια σ' όσους δεν κατέχουν τίποτε, γιατί η γνώμη που επιβάλλεται είναι το συμφέρον αυτών που κατέχουν την εξουσία στα μέσα παραγωγής. Όσο οι γνώμες του «ανθρωπάκου» δεν αποτελούν παρά μόνο λέξεις, είναι ακίνδυνες για τους Flick και Abs* και για το κατεστημένο σύστημα. Η συλλογική συνείδηση πρέπει να αναπτύσσεται μέσα από αναποτελεσματικές γνώμες απομονωμένων ανθρώπων. Η σκέψη παραμένει θεωρία, για όσο διάστημα εξακολουθεί να παραμένει σε απομονωμένα μεταξύ τους κεφάλια. Ωστόσο, μέσα στο κεφάλι πολλών —το κεφάλι όσων επικοινωνούν και συνεργάζονται— η σκέψη είναι ήδη πρακτική.

33. Βλέπε το *Άκου Ανθρωπάκο* του Β. Ράιχ, 1946,

* Flick και Abs: γερμανοί μεγαλοκαπιταλιστές και τραπεζίτες (Σ.τ.μ.).

15. ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΥΜΩΣΗ

Η ατομική ζύμωση προσανατολίζεται στις εκφραζόμενες ανάγκες, στα προβλήματα, στις οδύνες, στις δυσκολίες ενός συγκεκριμένου ασθενή, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο του εμφανίζονται και με τον οποίο τα εκδηλώνουν η γλώσσα του και η συμπεριφορά του. Στη διάρκεια της ατομικής ζύμωσης, ο τρόπος με τον οποίο εμφανίζεται ο ασθενής (η αναστολή ή οι ενέργειες του), δηλαδή η μορφή, γίνονται περιεχόμενο, μέσα στις κοινές προσπάθειες των δύο παρτενέρ, στον ίδιο βαθμό με αυτό καθαυτό το εκφρασμένο περιεχόμενο.

Η ομαδική ζύμωση δεν απευθύνεται, από την αρχή, σ' ένα συγκεκριμένο ασθενή. Το περιεχόμενο καθορίζεται συλλογικά σύμφωνα με την αρχή ότι η ομαδική ζύμωση πρέπει πάντα να στρέφεται προς το πιο αδύναμο μέλος. Κι εδώ επίσης η μορφή —η ομαδική διαδικασία σαν ολότητα— είναι ολοφάνερα το πιο καθοριστικό στοιχείο. Το πιο αδύναμο μέλος μιας ομάδας ζύμωσης δεν είναι αναγκαστικά εκείνος που μιλά λιγότερο ή εκείνος που δεν μιλά καθόλου. Μπορεί εξίσου να είναι αυτός που προσπαθεί ν' αποφύγει —μιλώντας ακατάπαιστα— να εκθέσει τις δικές του δυσκολίες μπροστά σε άλλα μέλη της ομάδας ή εκείνος που —όντας ανίκανος να επικοινωνεί— έχει την τάση να υποκρίνεται στον ίδιο του τον εαυτό του ή μπροστά στα άλλα μέλη της ομάδας.

Η κατανόηση της ομαδικής διαδικασίας ξαναγίνεται αντικείμενο της ατομικής ζύμωσης: τα άγχη, οι αναστολές, οι ατομικές αντιστάσεις που εμφανίζονται μέσα στην ομαδική ζύμωση, πρέπει να υποστούν επεξεργασία και να κατανοηθούν μέσα στην ατομική ζύμωση. Η εξέταση των προσωπικών δυσκολιών δεν βασίζεται στο σημαίνον υπόβαθρο του συστήματος σχέσεων της τρέχουσας ψυχιατρικής και ψυχανάλυσης (σαν απολυτοποιημένες κοινωνικές σχέσεις: οικογένεια, συνθήκες εργασίας κλπ.) αλλά στους συλλογικά πραγματοποιημένους και πραγματοποιούμενους μετασχηματισμούς.

Κάθε νέος ασθενής περνούσε από το στάδιο της ατομικής ζύμωσης με τη βοήθεια ενός φορέα ιατρικών λειτουργιών της κοινότητας. Η εισαγωγική αυτή έρευνα χρησίμευε στη διευκρίνιση της σημασίας των νευρο-ψυχιατρικών και ιατρικών στοιχείων που παρουσίαζε ο ασθενής, όπως και στην αμοιβαία πληροφόρηση για τα κίνητρα του ασθενούς και για τον τρόπο εργασίας της κοινότητας. Η προσπάθεια στρεφόταν στην όσο το δυνατό πιο γρήγορη

συμμετοχή όλων στις συναντήσεις ατομικής και συλλογικής ζύμωσης. Ανάλογα με τις ανάγκες, δημιουργούνταν νέες ομάδες από δώδεκα ασθενείς το μάξιμουμ. Σαν θέμα αρχής αποκλειόταν η συμμετοχή στην ομαδική ζύμωση χωρίς ατομική ζύμωση.

Η εργασία του SPK είχε σαν χρονικό πλαίσιο ολόκληρη την εβδομάδα. Οι χώροι του λειτουργούσαν 24 ώρες το 24ωρο. Εκτός από τις εισαγωγικές συνεντεύξεις, συλλογικές ή προσωπικές συναντήσεις, και τους κύκλους επιστημονικής εργασίας, μερικοί ασθενείς ήσαν πάντοτε παρόντες για περιπτώσεις ανάγκης και ενδεχόμενες κρίσεις. Μπορούσε κανείς ανά πάσα στιγμή να συνδεθεί τηλεφωνικά με ένα φορέα ιατρικών λειτουργιών. Για τους νέους ασθενείς που έρχονταν, δεν υπήρχε περίοδος μη παραγωγικής αναμονής: μπορούσαν να μπουν στους κόλπους του SPK την ίδια κιόλας μέρα της άφιξης τους. Είχαμε σαν αρχή μας όλος ο κόσμος να γίνεται δεκτός. Η προέλευση των νέων ασθενών αντανακλούσε, στην πλειοψηφία τους, μια ορισμένη κατάσταση πραγμάτων μέσα στην ψυχιατρική. Έρχονταν στο SPK:

α) εκείνοι που, λόγω της οικονομικής τους κατάστασης, δεν μπορούσαν να επιτρέψουν στον εαυτό τους μια θεραπεία σ' έναν ιδιωτικό ειδικό γιατρό, και εκείνοι που είχαν ήδη μια παρόμοια εμπειρία, ενδεχομένως με τη μορφή παραμονής τους σε κάποιο ίδρυμα·

β) εκείνοι που είχαν διωχτεί από κρατικά ιδρύματα (και από πολυκλινικές ανάμεσα στ' άλλα) ή εκείνοι που απευθύνονταν σε μας ή έρχονταν κατευθείαν σε μας, γνωρίζοντας την προθεσμία αναμονής (έξι ή και παραπάνω μήνες) σε άλλα θεραπευτικά ιδρύματα·

γ) εκείνοι για τους οποίους δεν έμπαινε καθόλου ζήτημα —λόγω της πολιτικής τους τοποθέτησης— παραδοσιακής θεραπείας.

Οι συναντήσεις ομαδικής ζύμωσης γίνονταν δυο ώρες κάθε εβδομάδα, σε σταθερές μέρες και ώρες, στον ίδιο τόπο.

Σε κάθε ομάδα βρίσκονταν ορισμένοι ασθενείς που είχαν συμμετάσχει, τουλάχιστο για τρεις μήνες, στη διαδικασία ζύμωσης. Αποτελούσαν, με την έννοια του πολυεστιακού επεκτατισμού, εστίες στραμμένες προς τα μέσα, που σταθεροποιούσαν, στο πεδίο της φαινομενικότητας, την εμφάνιση των κινητών μορφών έκφρασης των μελών της ομάδας, και με τη σειρά τους μάθαιναν να αντιλαμβάνονται την ομάδα σαν την εστία των δικών τους μορφών έκφρασης. Ήταν μια σταδιακή και αμοιβαία διαδικασία. Μ' αυτή τη μέθοδο, η δυναμική της ομάδας δεν μπορούσε να οικοδομηθεί με βάση σταθε-

ρους και αμετάβλητους ρόλους.

Οι συναντήσεις της *ατομικής ζύμωσης* γίνονταν ανάλογα με τις ανάγκες και τη συμφωνία των δύο παρτενέρ, μία ή περισσότερες φορές την εβδομάδα. Η διάρκεια εξαρτιόταν από τις ανάγκες, τα συμπτώματα του ασθενή, και το χρόνο που διέθεταν οι δυο τους. Καθοριζόταν ύστερα από συνεννόηση με τους ασθενείς που ήθελαν να οργανώσουν ατομικές συναντήσεις με τον ένα από τους δύο παρτενέρ.

Στη διάρκεια των *κύκλων επιστημονικής εργασίας*, κάθε ασθενής μπορούσε να αποκτήσει, στο μέτρο των δυνατοτήτων του, τις θεωρητικές βάσεις για να μπορεί, με τη σειρά του, να τεθεί στη διάθεση νέων ασθενών για συναντήσεις ατομικής ζύμωσης. Η απόκτηση της αναγκαίας εμπειρίας για μια «ενεργό» λειτουργία στην ατομική και ομαδική ζύμωση, καθώς και στους κύκλους εργασίας, απαιτούσε περισσότερο ή λιγότερο χρόνο, ανάλογα με το βαθμό συμμετοχής του κάθε ασθενούς· γενικά, ωστόσο, χρειαζόταν τουλάχιστο τρεις μήνες. Έτσι μπορούσε να ρυθμιστεί το πρόβλημα της συνεχούς προσέλευσης νέων ασθενών.

Λίγο πριν από τη διάλυση του, το SPK αριθμούσε περίπου 500 ασθενείς και ήταν ικανό να περιλάβει άλλους τόσους. Αυτό που αποτελούσε ιδιαίτερα πιεστική έλλειψη ήταν η στέρηση των αναγκαίων χώρων και χρημάτων. Στις ομαδικές συναντήσεις, κάθε ασθενής, που του το επέτρεπε η οικονομική του κατάσταση, έβαζε 5 μάρκα στο συλλογικό ταμείο. Αυτό το ταμείο βρισκόταν κάτω από συλλογική διαχείριση και χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για την προμήθεια των φαρμάκων επείγουσας ανάγκης, καθώς και για την απαραίτητη εργασία πληροφόρησης της κοινής γνώμης σαν απάντηση στις συνεχείς επιθέσεις και διαστρεβλώσεις της Ιατρικής Σχολής και της πανεπιστημιακής και υπουργικής γραφειοκρατίας.

Οι κύκλοι εργασίας συνεδρίαζαν κανονικά, μια φορά την εβδομάδα, σε σταθερή ώρα, στις αίθουσες του SPK. Διαρκούσαν τουλάχιστον δυο ώρες. Ο αριθμός όσων συμμετείχαν ποίκιλλε ανάμεσα σε 10 και 30. Δεν ήταν ανοιχτοί μόνο σε μέλη του SPK. Λίγους μήνες πριν από τη διάλυση του SPK, υπήρχαν 14 διαφορετικοί κύκλοι εργασίας κάθε εβδομάδα.³⁴

34. Το Σάββατο και την Κυριακή γίνονταν τρεις συγκεντρώσεις ομαδικής ζύμωσης και τρεις κύκλοι εργασίας, γιατί πολλοί άνθρωποι δεν μπορούσαν να έλθουν από τη Δευτέρα μέχρι την Παρασκευή λόγω των επαγγελματικών και οικογενειακών τους υποχρεώσεων.

16. ΤΟ SPK ΣΑΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ»

Η συνεχής ζύμωση του SPK συμπληρωνόταν με λειτουργίες κοινωνικής πρόνοιας: προσφορά πρακτικής βοήθειας σε προβλήματα κατοικίας ή οικογενειακά προβλήματα· για παράδειγμα, εξετάζονταν συζυγικές δυσκολίες κατά τη διάρκεια επισκέψεων στο σπίτι ή γίνονταν συζητήσεις με τους ενδιαφερόμενους· αναλαμβάνονταν η φύλαξη παιδιών μικρής ηλικίας, στη διάρκεια των δραστηριοτήτων ή της συνεργασίας των γονιών με το SPK· γίνονταν συζητήσεις με τους συγγενείς ή τους συζύγους των ασθενών. Από την έκταση και το περιεχόμενο των δυσκολιών που συχνά συναντούσαμε, μπορούσαμε να προσδιορίσουμε την επίδραση που είχαν οι προβοκατόρικες καμπάνιες του Πανεπιστημίου και του υπουργού Παιδείας, από τον τύπο και το ραδιόφωνο.

Στις λειτουργίες «κοινωνικής πρόνοιας» του SPK περιλαμβάνονταν επίσης και η περιστασιακή βοήθεια σε μαθητές και σπουδαστές, με τη μορφή συμπληρωματικών μαθημάτων ενάντια στην έντονη αθλιότητα του τελετουργικού θεσμοποιημένης καταπίεσης, που κατασκευάζεται μέσα στα εργοστάσια υποδούλωσης, τα οποία ονομάζονται σχολεία και πανεπιστήμια (διαγωνίσματα, εξετάσεις).

Αυτές οι δραστηριότητες δεν μπόρεσαν να θεσμοποιηθούν ευθύς εξαρχής μέσα στο SPK, επειδή η πρυτανεία είχε υποσχεθεί επίσης, στο «συμβιβασμό» του Φλεβάρη του 1970, ότι θα επιφορτιζόταν με τα έξοδα της κοινωνικής πρόνοιας. Είναι γνωστό ότι, από την αρχή κιόλας, αυτή η υπόσχεση, όπως και η υπόσχεση για δωρεάν φάρμακα, δεν τηρήθηκε και σαμποταρίστηκε ενεργά με τη συνδρομή της Ιατρικής Σχολής.

Στη διάρκεια της διαδικασίας ανάπτυξης της πρακτικής της ζύμωσης στους κόλπους του SPK, η ανάγκη μιας τέτοιας πρόνοιας μπορούσε γρήγορα να μειωθεί, ιδιαίτερα επειδή οι ασθενείς ένιωθαν έντονα και χειροπιαστά τον εξαιρετικά επεμβασιακό χαρακτήρα αυτών των μέτρων.

Οι λειτουργίες «κοινωνικής πρόνοιας», στο εσωτερικό του SPK, μετασηματίστηκαν έτσι σταδιακά σε ζύμωση *προς τα έξω*. Οι ασθενείς, εκεί όπου κατοικούσαν, μέσα στην οικογένειά τους, στους χώρους όπου εργάζονταν, ήταν σε θέση να αποφύγουν και μετά να τακτοποιήσουν, τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν με τους ιδιοκτήτες, τους συγκάτοικους, την οικογένεια, τους συντρόφους της δουλειάς και στη συνέχεια να περάσουν στη δημιουργική ζύμωση, μέ-

σα στο καθημερινό τους περιβάλλον.

Μ' αυτό τον τρόπο λοιπόν υλοποιήθηκε η αρχή του πολυεστιακού επεκτατισμού, μέσω της οποίας κάθε ασθενής αποκτούσε μια διπλή λειτουργία: *εστιακό σημείο* —καταρχήν— έκφρασης των μελλοντικών κοινωνικών αντιθέσεων, μέσα στην οικογένεια του ή στη δουλειά του· *εστία* —στη συνέχεια— της επαναστατικής συνείδησης και της επαναστατικής δραστηριότητας, επιτρέποντας τη συνειδητοποίηση και την όξυνση αυτών των αντιθέσεων.

Σύντροφοι της δουλειάς και συχνά επίσης μέλη της οικογένειας ενεργοποιούνταν και κινητοποιούνταν: είτε έρχονταν στο SPK, είτε προσπαθούσαν να πραγματοποιήσουν αλλού, με βάση την αρχή της αυτόνομης οργάνωσης και διαμέσου της συλλογικής πολιτικής πρακτικής, τις ανάγκες που είχαν αφυπνιστεί και συγκεκριμενοποιηθεί μέσα τους.

17. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ - ΚΥΚΛΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Επιστήμη για τους ανθρώπους σημαίνει: μετασηματισμός των επιστημονικών μεθόδων σε εργαλεία για την αλλαγή των εχθρικών προς τη ζωή παραγωγικών σχέσεων. Κριτική εφαρμογή των επιστημονικών μεθόδων (*έμπρακτη κριτική*), σημαίνει: επαλήθευση και μετασηματισμός, με τη βοήθεια της διαλεκτικής, των θεμελίων και της λειτουργίας της αστικής επιστήμης. Η πρακτική του SPK δεν πρέπει, όπως συχνά συμβαίνει, να θεωρηθεί σαν μια εναλλακτική λύση στην κυρίαρχη επιστήμη (την επιστήμη των κυρίαρχων) ή ακόμη στην αστική ψυχιατρική. Επιδιώκει, πολύ περισσότερο, τον κριτικό στοχασμό, το δυναμικό ξεπέραςμα (*Au/Ηβουηξ*) και κατάργηση (*Überwindung*). Σαν αφετηρία, παίρνουμε εδώ το γεγονός ότι όλα τα περιεχόμενα της συνείδησης, ολόκληρο το συνειδητό, καθορίζονται από την εκπαίδευση και τη συνήθεια, έτσι ώστε το σύνολο της καταβαλλόμενης ενέργειας να λειτουργεί για λογαριασμό του κεφαλαίου (την έκφραση αυτού του γεγονότος μπορούμε να τη δούμε στην καθυστέρηση της ανάπτυξης των παραγωγικών σχέσεων σε σχέση με τις παραγωγικές δυνάμεις). Αυτός ο *εξωτερικός καθορισμός* δεν μπορεί να περιέλθει στη γνώση και τη συνείδηση μας παρά μόνο μέσα από τη διαδικασία του μετασηματισμού και του ξεπεράσματος του με προοδευτική μορφή: δηλαδή, μέσω της συνειδητοποίησης των κοινωνικών ατόμων, που δεν έχουν τίποτε

άλλο να χάσουν παρά μόνο τις αλυσίδες τους, μέσω της άρνησης του απόλυτου εξωτερικού καθορισμού απομονωμένων μεταξύ τους ατόμων, με βάση τη συλλογική *αυτοπραγμάτωση* των αρρώστων σαν επαναστατικής τάξης. Η επιστήμη παίρνει την όψη μιας ξένης, ακατανόητης, συχνά εχθρικής και τουλάχιστο ανεξέλεγκτης κοινωνικής εξουσίας ενάντια σ' εκείνους —τη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού— που δεν έχουν ανάγκη από κανένα πανεπιστημιακό δίπλωμα για να προετοιμαστούν για τη λειτουργία τους μέσα στην οικονομική διαδικασία (για το «επάγγελμα» τους, για τη λιγότερο ή περισσότερο ειδικευμένη ικανότητα τους να είναι εκμεταλλεζόμενοι). Είναι ανάγκη λοιπόν να ξεετάζουμε μαζί τους, ξεκινώντας από τις άμεσες ανάγκες τους, τις αντιφάσεις ανάμεσα στην πραγματική λειτουργία και την *αξία χρήσης* της επιστήμης για τους ανθρώπους.

Η συλλογική εργασία πάνω στη χεγγελιανή διαλεκτική και τις βάσεις της πολιτικής οικονομίας αποδείχτηκε ότι αποτελούσε μια χρήσιμη μέθοδο. Μέσα στους κύκλους εργασίας του SPK, σαν αντικείμενο μελέτης και κοινών συζητήσεων, συναντούσε κανείς τα παρακάτω έργα: τη *Φαινομενολογία του Πνεύματος* και την *Επιστήμη της Λογικής* του Χέγκελ, το *Κεφάλαιο* του Μαρξ, την *Εισαγωγή στην πολιτική οικονομίας* της Ρόζας Λούξεμπουργκ, την *Εισβολή της σεξουαλικής ηθικής* και τη *Μαζική ψυχολογία του φασισμού* του Ράιχ, την *Ιστορία και Ταξική Συνείδηση* του Λούκατς και το *Δοκίμιο πάνω στην αξία χρήσης* του Κουρνίτσκι. Κείμενα των Μάο, Μαρκούζε, Λένιν, Σπινόζα είχαν επίσης διαβαστεί από πολλούς άρρωστους και είχαν εισαχθεί στη συλλογική εργασία. Κατορθώναμε πάντα να συζητάμε τα περιεχόμενα των κειμένων συνδέοντας τα με την κοινή πρακτική μέσα στο SPK, και με τις εμπειρίες των ασθενών στους τόπους εργασίας τους. Στο επίκεντρο θέταμε την αξία χρήσης αυτών των κειμένων. Το ζήτημα για μας ήταν να τα εφαρμόσουμε στην πράξη —αντίθετα με το στυλ των παραδοσιακών σεμιναρίων, όπου η ανταλλακτική αξία της λογοτεχνίας αποτελεί το βασικό κριτήριο για τις «συγκρίσεις» που βασίζονται στην αρχή του ανταγωνισμού, τρόπο εργασίας που ευνοεί αποφασιστικά την ιεραρχική δομή ενός σεμιναρίου με το διευθυντή του, είτε αυτός είναι σοσιαλιστής, είτε όχι!

Στη διάρκεια των κύκλων εργασίας πάνω σε δύσκολα κείμενα, εμφανιζόταν μια πόλωση ανάμεσα σ' εκείνους που πίστευαν ή υπέθεταν ότι κατανοούσαν το περιεχόμενο με την πρώτη ματιά και σ' εκείνους που είχαν παραλύσει μέσα σ' ένα κατακλυσμό ακατανόη-

των λέξεων. Με την ευκαιρία αυτή, γίνονται διαμαρτυρίες με βάση την κοινή συνείδηση του πρωταρχικού ρόλου των αναγκών μέσα στην εργασία του SPK, διαμαρτυρίες τόσο από την πλευρά των πανεπιστημιακών που ένιωθαν τελικά απογοητευμένοι, όσο και από εκείνους που ένιωθαν να αναστέλλονται και να καταβάλλονται από τον πληθωρισμό των λέξεων και των σκέψεων. Ο κοινός ρόλος όλων όσων συμμετείχαν εκδηλωνόταν με αφορμή γενικά την επιστήμη. Η άρνηση του ρόλου αυτού ήταν ήδη το σημάδι της κατάρτησης του μέσω της συλλογικής ιδιοποίησης της επιστήμης σαν παραγωγικού μέσου. Αυτή η συλλογική ιδιοποίηση και η διαδικασία που οδηγεί σ' αυτήν αποτελούν ήδη ένα βήμα, μια συγκεκριμένη μετάβαση από την παθητική στάση του καταναλωτή στην ενεργή ανάπτυξη της διαλεκτικής ενότητας του καταναλώνοντα και του καταναλωνόμενου · ενεργό και ενεργοποιό ξεπέραςμα της σχέσης υποκειμένου-αντικείμενου, επιστήμης-ανθρώπου, μέσα στην ιδιοποίηση της επιστήμης από τους ασθενείς, και μέσα στη λειτουργική χρήση της.

18. ΖΥΜΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

«Ισχυρίζομαι ότι δρούμε, όταν μέσα μας ή έξω από μας παράγεται κάποιο πράγμα, του οποίου εμείς αποτελούμε τον επαρκή λόγο, δηλαδή, όταν μέσα μας ή έξω από μας κάποιο πράγμα, που δεν μπορεί να συλληφθεί με σαφήνεια, παρά μόνο δια μέσου της δικής μας φύσης, απορρέει απ' αυτή την τελευταία. Και αντίστροφα, ισχυρίζομαι ότι υποφέρουμε όταν κάποιο πράγμα, του οποίου εμείς αποτελούμε μόνο εν μέρει την αιτία, παράγεται μέσα μας ή απορρέει από τη φύση μας». (Σπινόζα³⁵).

Αυτό αναγκαστικά συνεπάγεται ότι η δράση αναπτύσσεται μέσω της οδύνης. Οι ανάγκες του ατόμου λαμβάνονται όπως παράγονται· δεν μπορούν να μετρηθούν με μια κλίμακα εξωτερικών μεγεθών, αλλά μόνο μέσα στη συλλογική εργασία αναπτύσσονται οι αντιφάσεις που ενυπάρχουν στις ανάγκες. Έτσι ωθούνται στα άκρα για να φθάσουν στην υποκειμενική αναγκαιότητα της ανατροπής των υπαρκτών σχέσεων. Απομένει τότε να καταλάβουμε ότι οι σχέσεις ανάμεσα στα υποκείμενα είναι σχέσεις αντικειμένου προς αντικείμενο· ότι το σώμα και η σκέψη έχουν προγραμματιστεί εκ

35. Σπινόζα, *Η Ηθική*, κεφάλαιο III, Για τα πάθη.

των προτέρων από τον καπιταλισμό· ότι ατομική αθλιότητα ταυτίζεται με τις κοινωνικές αντιφάσεις· ότι η μεταστροφή των αντικειμένων σε υποκείμενα της ιστορικής διαδικασίας δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο συλλογικά. Η αναστολή της διαμαρτυρίας που αντιπροσωπεύουν τα συμπτώματα λύνεται μέσα στη διαλεκτική ατόμου και κοινωνίας· από τα αναστελλόμενα πάθη των αρρώστων (που υποφέρουν συνειδητά) εκλύεται η ενέργεια των δρώντων προσώπων και το εκρηκτικό φορτίο που είναι ικανό να συντρίψει το κυρίαρχο σύστημα της διαρκούς δολοφονίας. Η ζύμωση είναι επίσης, καθεαυτή, πράξη η οποία κινητοποιεί την ενιαία διαδικασία της ανατροπής τόσο της συνείδησης όσο και της πραγματικότητας. Η ζύμωση και η πράξη, που αντιστοιχούν στη διαλεκτική του είναι και της συνείδησης, είναι έτσι ταυτόσημες όσο και διαφορετικές. Μια αποτελεσματική ζύμωση προκαλεί αναγκαστικά τη δράση του ταξικού εχθρού και οδηγείται έτσι στις τελικές της συνέπειες.

Ο ταξικός εχθρός καθορίζεται από το γεγονός ότι εξαπολύει νόμιμα και ανοιχτά τη δράση του αστυνομικού μηχανισμού, της γραφειοκρατίας και του στρατού ενάντια σε όσους δρουν με συνέπεια, ξεκινώντας από τις προσωπικές τους οδύνες (που παράγονται από την κοινωνία).

V. ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ

19. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Αρρώστια

Η ανάγκη της ζωής εκδηλώνεται με τον πιο άμεσο τρόπο μέσα στη συγκεκριμένη εμπειρία των ορίων και των πληγμάτων τα οποία επιβάλλονται σ' αυτή τη ζωή, μέσα στη διαδικασία της αρρώστιας σαν καπιταλιστικής παρουσίας και μέσα στην ανάγκη μετασηματισμού, την ανάγκη παραγωγής, αναπόσπαστα δεμένων με την πίεση του πόνου μέσα στα άτομα. Η αρρώστια, θεωρούμενη σαν αντιφατική στιγμή της ζωής, φέρνει μέσα της το σπόρο και την ενέργεια της ίδιας της άρνησης της, τη δύναμη της ζωής. Είναι ταυτόχρονα αναστολή και άρνηση της ζωής, που δεν παύει ωστόσο να καλύπτεται με τον αφηρημένο χαρακτήρα μιας διαδικασίας βιολογικά απομονωμένης ζωής, αλλά που σχηματίζει ταυτόχρονα και ουσιαστικά μια ολότητα: το προϊόν και την άρνηση των συνθηκών ζωής, δηλαδή των κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων. Επειδή αποτελεί μια άρνηση που καθορίζεται μ' αυτό τον τρόπο, η αρρώστια αποτελεί επίσης την παραγωγική δύναμη που στοχεύει στο μετασηματισμό των συνθηκών ζωής, στις οποίες οφείλει την εμφάνιση της. Αυτή είναι η αντικειμενική λειτουργία της αρρώστιας.

Η οδύνη εξαναγκάζει υποκειμενικά την αρρώστια να κάμει αντικείμενο της συνείδησης της, την ίδια την ύπαρξη της, τη ζωή της. Εδώ φωτίζεται η αντικειμενικά αντιδραστική λειτουργία του Συστήματος Υγείας με τους θεσμούς του και ιδιαίτερα τη σχέση γιατρού - άρρωστου: ο ασθενής πρέπει να αναρρώσει μέσα στην απομόνωσή: σαν απάντηση στη «δική του» παθητική αναμονή, η αρρώστια του του αφαιρείται• γίνεται αντικείμενο διαχείρισης και αξιοποίησης. Η επιτυχία της θεραπείας αντικειμενοποιείται με την αποκατάσταση της ικανότητας του ασθενή για εργασία (της λειτουργικής του ικανότητας μέσα στην κοινωνική διαδικασία παρά-

γωγής του κεφαλαίου) με τη λεγόμενη «*αποκατάσταση*» του.

Γιατρός και ασθενής:

Μέσα από την αρρώστια και μέσα από τη θέση του ασθενούς, το άτομο δοκιμάζει τη σκληρή και οδυνηρή εμπειρία του απόλυτου ρόλου του σαν αντικείμενο, με την απομόνωση του, τον αφοπλισμό του και την απουσία κάθε δικαιώματος του. Αισθάνεται την ανάγκη να τον αναλάβουν άλλοι, λόγω της δικής του ανικανότητας να κατευθύνει τη συμπεριφορά του. Ένας βασικός στόχος στη θεραπευτική σχέση, ο οποίος παίζει το ρόλο του πράκτορα των υπαρκτών κοινωνικών σχέσεων, συνίσταται στο συνεχή και αλάνθαστο προσδιορισμό της σχέσης γιατρού - ασθενή, δημιουργώντας στον ασθενή την ανάγκη για περίθαλψη. Ο τρόπος με τον οποίο έχει παγωθεί και οργανωθεί θεσμικά η σχέση γιατρού - ασθενούς, διασφαλίζει τη μόνιμη καταστολή της προοδευτικής στιγμής της αρρώστιας —της διαμαρτυρίας— και της υλοποίησης της —της αντίστασης. Πράγμα που εγγυάται τη δικαιολόγηση του παθογενούς ρόλου του αντικείμενου στα οξυμένα στάδια της αρρώστιας. Αυτό σημαίνει ότι η σχέση γιατρού - ασθενή εκφράζει το σύνολο του Συστήματος Υγείας και ότι, μέσω αυτού, το κεφάλαιο και το Κράτος συντηρούν ένα όργανο καταπίεσης πρώτης ποιότητας. Στα οξυμένα στάδια της αρρώστιας και της ανάγκης για περίθαλψη, το Κράτος μπορεί να πλήξει με πύρινες σφαίρες τους ασθενείς, χρησιμοποιώντας το τέχνασμα της στέρησης δικαιωμάτων που συνδέεται αναπόσπαστα με τη φύση της σχέσης τους με το γιατρό. Ο ασθενής δεν έχει κανένα δικαίωμα, κανένα δικαίωμα να ελέγξει ή να καθορίσει αν υπάρχει λόγος να τον θεραπεύσουν και με ποιον τρόπο, ενώ είναι αυτός ο ίδιος που δημιουργεί την υλική βάση για τη θεραπεία του με την υπεραξία, τους φόρους και τις κοινωνικές εισφορές. Αν κριθεί αναγκαίο μπορούν να τον χειραγωγήσουν, να τον θέσουν υπό περιορισμό ή να τον δολοφονήσουν εφαρμόζοντας ευθανασία. Η προοδευτική στιγμή της αρρώστιας, που είναι η διαμαρτυρία, δεν μπορεί να φθάσει στη συνείδηση, να αρθρωθεί και να εκδηλωθεί με τη μορφή αντίστασης, παρά μόνο μέσα στο συλλογικό ξεπέραςμα του ρόλου του σαν αντικείμενου. Μέσα στην ιατρική θεραπεία που μετατρέπει τον ασθενή σε άτομο και μονάδα, ενισχύονται οι αναστολές του ασθενούς, δηλαδή η αντιδραστική στιγμή της αρρώστιας. Από την άλλη, όσο μεγαλύτερη είναι η απομόνωση, τόσο πιο σημαντικές θα είναι η απελευθέρωση της ζωτικής ενέργειας και η συνειδητοποίηση που, στις οξυμένες καταστάσεις της αρρώστιας, εκφράζονται από τη διαμαρτυρία και την αντίσταση ενάντια στις

συνθήκες που επιβάλλονται από τις κοινωνικές σχέσεις σ' αυτή την αρρώστια. (Ο πυρετός, ένας ψηλότερος καρδιακός ρυθμός όπως και οι υποτιθέμενες βιαιότητες των λεγόμενων ψυχικά ασθενών δεν είναι παρά τα αισθητά συμπτώματα αυτής της απελευθέρωσης ενέργειας).

Ατομικότητα - συλλογικότητα:

Μόνο εφόσον μεταβάλλω σε αντικείμενο της σκέψης μου τις αντικειμενικές σχέσεις που με καθορίζουν (σαν εξωτερικός καθορισμός), δηλαδή εξετάζοντας τες και γνωρίζοντας τες, μονάχα τότε πραγματοποιούμαι με εμβρυακό τρόπο σαν υποκείμενο. Είμαι υποκείμενο στο βαθμό που τις μετασηματίζω ριζικά. Το πρώτο βήμα είναι ήδη δύσκολο να γίνει ατομικά, ενώ το δεύτερο είναι τελείως απραγματοποίητο.

Το άτομο, σαν άτομο, είναι καταδικασμένο στο ρόλο του αντικείμενου (απομόνωση). Μόνο η αλληλέγγυα συνεργασία με άλλους επιτρέπει την κίνηση: αντικείμενο -> υποκείμενο. Πράγμα που σημαίνει ότι τα πολυάριθμα απομονωμένα αντικείμενα των κοινωνικών σχέσεων δεν μπορούν να γίνουν υποκείμενα παρά μέσα στη συλλογική πρακτική, στη βάση της αλληλέγγυας συνεργασίας.

Έτσι, αυτά τα άτομα που συνεργάζονται συλλογικά έχουν μετασηματίσει *για - τον - εαυτό - τους* τις κοινωνικές σχέσεις, των οποίων αποτελούν τμήμα· και αυτό το κατορθώνουν επειδή απλούστατα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των κοινωνικών σχέσεων, σαν συλλογικότητα πια, και όχι σαν απομονωμένα άτομα.

Τα άτομα - αντικείμενα δεν αποτελούν παρά ανυπεράσπιστα θύματα των κοινωνικών σχέσεων- μαζί, μέσα στο συλλογικό, γίνονται, *για - τον - εαυτό - τους*, το υποκείμενο του εαυτού τους και προπάντων έμπρακτα, δηλαδή με αποτελεσματικό τρόπο. Το έμβρυο του μετασηματισμού *καθ'εαυτών* των κοινωνικών σχέσεων είναι ήδη παρόν μέσα σ' αυτόν τον *για - τον - εαυτό - σου* μετασηματισμό.

Συνέπεια:

Επομένως: κάθε τι που προέρχεται από τη διευρυμένη παρέμβαση των ιατρικών λειτουργιών (συνοικιακή ψυχιατρική, ιδρύματα πνευματικής υγείας, νοσοκομεία χωρίς διαχωρισμούς σε κατηγορίες κ.λπ.), στη βάση της σχέσης γιατρού - ασθενή ή των παραλλαγών της που καθορίζονται από την εκπαίδευση, την παράδοση και τον έλεγχο του Κράτους, με λίγα λόγια η εντατικοποίηση και η βελτίωση των θεραπευτικών μεθόδων, αντικειμενικά δεν αποτελούν τίποτε άλλο παρά μια επιβλαβή και απειλητική για τους ασθενείς

επιχείρηση. Ο ρεφορμισμός, σαν βελτίωση, χρησιμεύει αντικειμενικά στη σταθεροποίηση των κυρίαρχων δολοφονικών σχέσεων. Οι σχέσεις προσώπου με πρόσωπο πρέπει, εξ αρχής, να συλληφθούν σαν σχέσεις αντικείμενου με αντικείμενο. Στην περίπτωση της σχέσης γιατρού - ασθενή, για παράδειγμα, καθένας από τους δυο πρωταγωνιστές είναι μ' έναν ειδικό τρόπο το αντικείμενο του ίδιου υποκειμένου, του κεφαλαίου. Ο ασθενής, αντικείμενο του φαινομενικού υποκειμένου (του γιατρού), αποθέτει την οδύνη και την ανάγκη του στα χέρια του γιατρού για να τις μετασχηματίσει και ο τελευταίος, με βάση την αντικειμενική του λειτουργία σαν πράκτορας του κεφαλαίου, γίνεται ο διαχειριστής της αρρώστιας. Όταν αυτό «πετύχει», ο γιατρός παράγει το μετασχηματισμό, τον οποίο κατά κύριο λόγο επιθυμούσε ο ασθενής, με τη μορφή της «υγείας»: τον «απελευθερώνει» από τα ιδιαίτερα συμπτώματα του, και παράγει, κατ' επιταγή του κεφαλαίου, μια εκ νέου εκμεταλλεύσιμη εργατική δύναμη.

Ο σκοπός όλων των σχέσεων ανάμεσα στα άτομα είναι το ζεπέ-ρασμα του είναι τους σαν αντικείμενα μέσα στη συλλογική πρακτική, απέναντι στη δύναμη που καθορίζει ακόμα την ιστορία: το κεφάλαιο (απελευθερωτικό κίνημα στη βάση της αλληλεγγύης). Το ζητούμενο δεν είναι η παραγωγή του φετίχ της «ατομικής υγείας» —αμοιβαία αναγνώριση με τη μορφή του εμπορίου της συμπάθειας— αλλά η δημιουργία της αλληλεγγύης και της κοινής ανάγκης για μετασχηματισμό. Η μετασχηματισμένη συνείδηση είναι ταυτόχρονα προϋπόθεση και αποτέλεσμα της έμπρακτης πολιτικής πάλης- γιατί μόνο μέσα στον αγώνα για το σοσιαλισμό είναι δυνατή η αυτοπραγμάτωση.

20. ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η γνώση δεν έχει νόημα και δεν είναι δυνατή για τους ανθρώπους παρά σαν μετασχηματισμός του γνωστού από το γνωρίζον υποκείμενο. Κάθε μορφή μετασχηματίζουσας γνώσης ξεκινά από την απτή βεβαιότητα του ρόλου αντικείμενου που παίζει η συνείδηση σε σχέση με το είναι, του ρόλου αντικείμενου που παίζει το άτομο σε σχέση με την υλική βάση του κοινωνικού του είναι. Η αναστολή που συναντούν η σκέψη, η ζωτικότητα και η ζωή στην πορεία προς την απτή βεβαιότητα εκφράζεται μέσα στα συμπτώμα-

τα της αρρώστιας: ανικανότητα για εργασία, κατάθλιψη, σεξουαλικές δυσλειτουργίες, άγχη κ.λπ.

Στη διάρκεια της συλλογικής εργασίας πάνω στην πραγματική σχέση υποκειμένου - αντικείμενου, ο ρόλος του ατόμου σαν αντικείμενο, γίνεται το αντικείμενο της διαδικασίας γνώσης και μετασχηματισμού. Ο σαφής ρόλος αντικείμενου, που παίζεται από τη συνείδηση σε σχέση με το είναι, ξεπερνιέται μέσα στην οντομετασχηματίζουσα δραστηριότητα της ανεπτυγμένης συνείδησης —της συνείδησης καθώς αναπτύσσεται. Νέο ποιοτικό βήμα. Ξεπέραςμα: ταυτόχρονη άρνηση και διατήρηση της διευρυμένης βάσης του ατόμου μέσα στο συλλογικό. Η συλλογικότητα είναι υποκειμενικά και αντικειμενικά μια νέα ποιότητα· αντικειμενικά, από τη στιγμή που οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής συγκρούονται με μια αντι-εξουσία και αναγκάζονται να αντιδράσουν με ιδιαίτερο τρόπο· υποκειμενικά, από τη στιγμή που οι απομονωμένες, αποσπασματικές, λιμνάζουσες ψευδείς συνειδήσεις ξεπερνιούνται μέσα στη δυναμική διαδικασία που αντιπροσωπεύει η νέα ποιότητα της συλλογικής συνείδησης, η κοινότητα των συνειδήσεων μέσα στη συλλογική πρακτική. Στη σύγκρουση με την εξουσία του κεφαλαίου, η κοινότητα είναι πάντα ταυτόχρονα αντικείμενο και υποκείμενο της διαδικασίας αμοιβαίου μετασχηματισμού. Ο συνειδητός ρόλος αντικείμενου που παίζει το άτομο, μέσα στη διαδικασία καπιταλιστικής παραγωγής και ανακύκλησης, είναι επίσης και ο κινήτρας της ίδιας της κατάρτησής του. Κάθε κατακτημένος βαθμός συλλογικής συνείδησης πρέπει να βρίσκεται κάτω από συνεχή επανεπεξεργασία και να αμύνεται ενάντια στην καταστροφική δράση του κεφαλαίου μέσα στην καθημερινή διαδικασία παραγωγής και αναπαραγωγής του ατόμου, όπως και μέσα στην εργασία καθημερινής ζύμωσης στο εσωτερικό μιας συνεχώς επεκτεινόμενης συλλογικότητας. Ο άρρωστος που έρχεται στην κοινότητα δεν παραμένει το απομονωμένο άτομο που ήταν όταν ήλθε. Ούτε άλλωστε ο σκοπός της συνεργασίας του είναι να αφήσει «θεραπευμένος» την κοινότητα, όπως θα γινόταν στην πολυκλινική, στο γιατρό ή μέσα σε μια οποιαδήποτε φιλανθρωπική οργάνωση, για να παραδοθεί σαν απομονωμένο, αφοπλισμένο και ανυπεράσπιστο άτομο στην αρχή της πραγματικότητας, η οποία είναι αμετάβλητη και σταθερή μέσα στην εχθρική για τη ζωή και παραγωγό αρρώστων καπιταλιστική κοινωνία. Στην κοινότητα, κάθε άρρωστος αρχίζει τη διαδικασία αντικειμενοποίησης της αρρώστιας του· διαδικασία που αποκαλύπτει την ανάπτυξη της κοινότητας σαν ολότητας, μέσα από την

οποία πρέπει να περάσει κάθε άτομο.

α. Ο ρόλος του ατόμου σαν αντικείμενου απέναντι στις παραγωγικές σχέσεις (παραγωγή υπεραξίας - καταστροφή ζωής) βιώνεται υποκειμενικά σαν ρόλος υποκειμένου. Αυτή η αντίφαση εκδηλώνεται μέσα στο φαινόμενο της *αρρώστιας* και της *πίεσης της οδύνης*.

β. Η αρρώστια εμφανίζεται στην κοινωνικά παραγμένη συνείδηση σαν ατομικό ενοχικό πεπρωμένο. Η αρρώστια απαλλοτριώνεται κοινωνικά και διαχειρίζεται με την ατομική θεραπεία μέσω της σχέσης γιατρού - ασθενή, κάτω από το έλεγχο ενός συστήματος υγείας που διατηρεί την αρρώστια και αποδείχεται εχθρικό απέναντι στους ασθενείς (εισφορές για κοινωνική ασφάλιση = «προβλεπτή» αρρώστια). Αυτή η αντίφαση εκφράζεται στο φαινόμενο *ασθενής*.

γ. Στους άρρωστους, βρίσκουμε μια αντίφαση ανάμεσα στην αρρώστια σα διαμαρτυρία (= έκφραση της ζωής) και την αναστολή αυτής της διαμαρτυρίας. Αυτή η αντίφαση αναπτύσσεται μέσα στο νέο φαινόμενο *συνειδητοποίησης του ρόλου του αντικείμενου* μέσα στη διαδικασία καπιταλιστικής παραγωγής και καταστροφής.

δ. Εμπειρία της διαλεκτικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο είναι και στη συνείδηση: η αρρώστια σαν αναστολή της ζωής και η αρρώστια σαν μη-αρθρωμένη άρνηση των εχθρικών σχέσεων και των κοινωνικών καταναγκασμών. Αυτή η εμπειρία εκφράζεται μέσα στη *συλλογική ανάγκη μετασχηματισμού* σαν ξεπεράσματος της φενακισμένης επιθυμίας για υγεία. Νέο φαινόμενο: σοσιαλιστική αυτό-οργάνωση, κοινότητα.

ε. Η κοινότητα, καθώς αναπτύσσεται, έρχεται σε όλο και πιο οξυμένες συγκρούσεις με τους κυρίαρχους κοινωνικούς θεσμούς (Σύστημα Υγείας, Πανεπιστήμιο, υπουργείο, δικαιοσύνη, αστυνομία): αγώνας της κοινότητας ενάντια στους θεσμούς, εργασία με κατεύθυνση την κοινή γνώμη. Στη διάρκεια αυτών των συγκρούσεων, η κοινότητα γίνεται το υποκείμενο της διαδικασίας κοινωνικού μετασχηματισμού. Ταυτόχρονα, παράγεται ένα *νέο φαινόμενο, ο πολυεστιακός επεκτατισμός* (δημιουργία νέων αυτόνομων σοσιαλιστικών οργάνωσεων που καθορίζονται από την αρρώστια).

στ. Στον αγώνα της κοινότητας ενάντια στις εχθρικές δυνάμεις του κοινωνικού συστήματος, ο πολυεστιακός επεκτατισμός μετασχηματίζεται σε φαινόμενο *πολιτικής ταυτότητας* —ενότητας των αναγκών και του πολιτικού αγώνα.

ζ. Η διαδικασία πραγματώνεται σε κάθε άτομο, μέσα στην κοινότητα και ανάμεσα στις κοινότητες, τις εστίες (focus) του κινήματος.

... ..

21. ΠΟΛΥ-ΕΣΤΙΑΚΟΣ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ

Με αφετηρία τις μορφές εργασίας και οργάνωσης της κοινότητας (ομαδική ζύμωση και ατομική ζύμωση, κύκλοι επιστημονικής εργασίας, προπαγάνδα, συνεχής διεύρυνση της κοινότητας) αναπτύχθηκε η αρχή του *πολύ-εστιακού επεκτατισμού* σαν μια νέα ποιότητα. Με εμβρυακό τρόπο, αυτή η αρχή είναι ήδη παρούσα μέσα στην ύπαρξη της αυτόνομης οργάνωσης των ασθενών: σαν άτομο, κάθε ασθενής είναι η εστία (focus = εστία, εστιακό σημείο) κοινωνικών αντιθέσεων σε λιγότερο ή περισσότερο αναπτυγμένα στάδια. Στη διάρκεια της ατομικής και της ομαδικής ζύμωσης, μέσω της έρευνας και της ανάπτυξης αυτών των αντιθέσεων, το άτομο εξαλείφει βήμα-βήμα, και πάντα από την αρχή, τα στάδια της απομόνωσης, αρχικά με το σύντροφο της ατομικής ζύμωσης, και μετά με την ομάδα, για να συλλάβει τελικά την πραγματικότητα και να δώσει μορφή στη συλλογική δραστηριότητα. Μέσα σ' αυτή τη συνεχώς επαναλαμβανόμενη διαδικασία, το άτομο διανύει διάφορα στάδια:

υποκειμενικό υποκείμενο αντικειμενικό υποκείμενο
υποκειμενικό αντικείμενο αντικειμενικό υποκείμενο.

Μπορεί επίσης, μέσα στην παραγωγή της συλλογικής συνείδησης, να γνωρίσει την εμπειρία των στιγμών της ενότητας του είναι και της συνείδησης³⁶ και να παράγει το νέο φαινόμενο της πολιτικής ταυτότητας.

Focus σημαίνει εστία: Με την έννοια της οπτικής (εστιακό σημείο), όπου ένας φακός συγκεντρώνει σε ένα σημείο όλες τις

36. Τόσο μέσα στο SPK όσο και δημόσια, η ζύμωση μέσα στους κύκλους εργασίας έμπαινε πάντοτε ριζικά σε αμφισβήτηση. Δύο ασθενείς είχαν αποφασίσει, για παράδειγμα, μια μέρα, μαζί με το φορέα ιατρικών λειτουργιών, να καταργήσουν τη ζύμωση. Αυτοί οι δύο είχαν ήδη επισύρει την προσοχή των άλλων (όπως φάνηκε από τη σύζηση), με βάση τη συνεχή ανάγκη τους για γιατρό. Αυτή η αντίθεση επανεμφανίστηκε στιγμιαία μέσα στην κατάσταση της ομάδας. Αλλά όχι, όπως θα μπορούσε να συμβεί, με τη μορφή κριτικής στις «μανίες» των δύο ή με την καταδίκη της «μεταβίβασης» ή της «καθήλωσης», αλλά πάνω στα προβλήματα που μας αφορούσαν όλους και που μέχρι τότε δεν τα είχαμε αναγνωρίσει: στα προβλήματα που δημιουργούμε κατά την ατομική, ομαδική ή κατά κύκλους εργασίας ζύμωση, σαν έμποροι, σαν καταναλωτές ή σαν απατεώνες εξαπατημένοι, μια και αυτός είναι ο κόσμος μας και τίποτε άλλο δεν μπορεί να διεσθύνει μέσα μας. Το κέντρο ζύμωσης εγγράφεται έτσι στις καταναλωτικές και κυριαρχικές συμπεριφορές και στη σχέση τους με την κοινωνία παραγωγό εμπορευμάτων.

φωτεινές ακτίνες που τον διαπερνούν. Εστία, ακόμη, σαν μια εστία ταραχών ή μια απλή οικιακή εστία, με την έννοια θερμού σημείου, σημείου απ' όπου εκπέμπεται ενεργητικότητα. Η εστία αποκτά τη διπλή της σημασία: σημείο σύγκλισης από τη μια, σημείο εκκίνησης από την άλλη, διαγράφοντας την αντιφατική διαλεκτική ενότητα.

Κάθε άρρωστος είναι, με ιδιαίτερο τρόπο, εστία (focus). Αντικειμενικά, ένα άτομο είναι το εστιακό σημείο των κοινωνικών αντιθέσεων. Με τη *συνειδητή* ανάπτυξη των αντιθέσεων που περιλαμβάνονται στην αρρώστια, την αναστολή και τη διαμαρτυρία, το φαινόμενο του εστιακού σημείου των κοινωνικών σχέσεων (αντιθέσεων) βιώνεται υποκειμενικά. Ο άρρωστος, συνειδητοποιώντας την οδύνη του και το κοινωνικό της πλαίσιο, είναι αντικειμενικά και υποκειμενικά εστία.

Η αρρώστια, σαν συνείδηση της οδύνης, σαν συνειδητή αναστολή, τείνει να ξεπεράσει την ποιότητα του εστιακού σημείου προς την ποιότητα της *εστίας*. Μόνο μέσα από τη συνειδητοποίηση του ρόλου του απόλυτου αντικείμενου που παίζει ο ασθενής—μέσα από τη συνείδηση της αρρώστιας σαν αναστολής—μπορεί να αναδυθεί η προοδευτική στιγμή της συνειδητής διαμαρτυρίας. Αυτή η διαδικασία ξεπεράσματος του εστιακού σημείου σε εστία είναι η διαδικασία της χειραφέτησης του αντικείμενου, του δρώμενου, σε υποκείμενο, σε δρων, χειραφέτηση βασισμένη στη συνεργασία και την αλληλεγγύη.

22. ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μέσα στην οργανωμένη καπιταλιστική κοινωνία η σεξουαλικότητα καθορίζεται με τρόπο τυπικά αφηρημένο. Δεν μπορεί να την κατανοήσει κανείς σαν κάτι που υπάρχει, αλλά πρέπει να την συλλάβει σαν κάτι που πρέπει να πραγματοποιηθεί.

Η πιο θεμελιώδης επιστημονική συνεισφορά του Φρόυντ συνίσταται στην αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο ένα βιωμένο σημαίνον αντανακλάται στην υλικότητα του σώματος (ψυχογενείς σωματικές διαταραχές των οργανικών λειτουργιών). Συμπτώματα που κατατάσσονται στην ψύχωση, τη νευρώση, τη σχιζοφρένεια, επιβάλλονται σαν μορφές εμφάνισης αυτού του κατεστραμμένου σώματος. Στο βαθμό που ο Φρόυντ ανήκε στην αστική τάξη, δεν μπόρεσε να οδηγήσει μέχρι τις τελικές της συνέπειες αυτή τη γόνιμη

θεωρητική αφετηρία.³⁷ Η ψυχανάλυση δεν ασχολείται με συμπτώματα παρά μόνο στο επίπεδο της αναπαράστασης τους, ενώ η σεξουαλικότητα, σαν έκφραση και απελευθέρωση ζωτικής ενέργειας, παραμελείται. Αυτό που επιβάλλεται σαν θεραπεία, είναι η απουσία των πιο ενοχλητικών συμπτωμάτων, στη βάση μιας καθαρά μικροαστικής σεξουαλικής συμπεριφοράς.

Ο Βίλχελμ Ράιχ προσπάθησε να ξαναστήσει στα πόδια του τη φροϋδική θεωρία.³⁸ Βλέποντας στη διαταραχή των σεξουαλικών λειτουργιών την αιτία των «ψυχικών» διαταραχών, πέτυχε να αναπτύξει διαλεκτικά και ιστορικά την αντίθεση ανάμεσα στη σεξουαλικότητα σαν ζωτική λειτουργία και στη συντριβή της κάτω από τα πλήγματα της φύσης και της κοινωνίας.³⁹

37. Τα λάθη της φροϋδικής σκέψης συνίστανται, για να το πούμε απλά, στο γεγονός ότι δεν βρίσκει παρά μια ιδεαλιστική λύση σε ένα πρόβλημα που μπόρεσε να θέσει με υλιστικό τρόπο. Παραμένοντας εγκλωβισμένη, σε τελική ανάλυση, μέσα στην αστική ιδεολογία—παρά την κριτική που ασκεί η ψυχανάλυση στην αστική κοινωνική τάξη—το σύνολο της φροϋδικής σκέψης βυθίζεται στο μηχανιστικό υλισμό από τη μια και στο μεταφυσικό ιδεαλισμό από την άλλη. Επιπλέον η ανύψωση της αστικής κοινωνικής τάξης σε αρχή της πραγματικότητας εμποδίζει την ανάπτυξη της ιστορικής διάστασης. Οι απόψεις αυτές, που πηγάζουν από τη θεωρία της γνώσης, αποτελούν τις βάσεις του πεσσιμισμού του Φρόυντ, πεσσιμισμού που πάντα τόνιζε ο τελευταίος μέσα στη σχετική τεχνική φιλολογία.

38. Ο αποκλεισμός του Βίλχελμ Ράιχ απ' το Κομμουνιστικό Κόμμα και στη συνέχεια η απομόνωση του από το σοσιαλιστικό κίνημα είχαν σαν συνέπεια να μη μπόρεσει να αναπτύξει παραπέρα τις αρχές μιας υλιστικής και διαλεκτικής θεωρίας της σεξουαλικότητας. Έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι έπεσε σ' ένα μηχανιστικό υλισμό όπως το αποδεικνύει στα τελευταία του χρόνια η θεωρία του για την οργάνη. Η άρνηση από την πλευρά των κομμουνιστικών κομμάτων ν' αντιμετωπίσουν με συγκεκριμένο τρόπο και όχι με αφηρημένους όρους τη σεξουαλική αθλιότητα είχε σαν συνέπεια την εμφάνιση του πουριτανισμού μέσα στις οργανώσεις του κόμματος, ο οποίος αποτελεί τη βάση του δογματισμού και της γραφειοκρατίας που ανθίζουν και σήμερα ακόμη σ' όλο τους το μεγαλείο στις ιδρύσεις κομμουνιστικών κομμάτων από αριστεριστικές ομάδες, μετά τη συντριβή του αντιαυταρχικού κινήματος.

39. Στις πρωτόγονες κοινωνίες, η οργάνωση κοινωνικών ομαδοποιήσεων καθορίζεται από την αναγκαιότητα άμυνας απέναντι στη φύση. Το έργο του Ράιχ (*Η εισβολή της σεξουαλικής ηθικής*), με βάση τις έρευνες του Μαλινόφσκι, έχει, από την άποψη αυτή, μεγάλη σημασία για τη θεωρία της γνώσης.

1. Αποκαλύπτει τη σχέση ανάμεσα στη φυσική βία και στη βία που ασκείται στο εσωτερικό των κοινωνικών ομάδων. Όταν, όπως στους Τροβριανδούς για παράδειγμα (αλλά αυτό αποτελεί εξαίρεση), η φύση δεν αντιτίθεται με τρόπο εχθρικό στον άνθρωπο, τότε δεν εμφανίζεται άμεσος κοινωνικός καταναγκασμός στο εσωτερικό της κοινωνικής ομάδας.

Χάρη στις αναλύσεις του Ράιχ και στην ιστορικό-υλιστική του εργασία, η αρρώστια έγινε κατανοητή από το SPK σαν μια αντίθεση στο εσωτερικό της ζωής, σαν ζωή που συντρίβεται μέσα στον ίδιο τον εαυτό της. Στη βάση καταστροφής κάθε ζωής από την πολλαπλασιασμένη βία του κεφαλαίου, αντιστοιχεί, στο επίπεδο του ατόμου, η μεταστροφή της σεξουαλικότητας σε άγχος και η αυτοκαταστροφή που ενυπάρχει σ' αυτό το άγχος.

Σε όλες της τις μορφές ιστορικής εμφάνισης, η σεξουαλικότητα καθορίζεται πάντοτε συγκεκριμένα σε σχέση με τις κοινωνικο-οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες: Έτσι, εμφανίζονται υποχρεώσεις στα πλαίσια της εξάρτησης του ανθρώπου απέναντι στην αναπαραγωγή των συνθηκών ζωής που ανέκαθεν έπρεπε να αποσπάσει από τη βίαιη απειλή της φύσης και των οποίων την πραγματοποίηση πληρώνει σήμερα, με τον εξαναγκασμό υποταγής στην κυρίαρχη καπιταλιστική κοινωνική τάξη πραγμάτων. Αυτές οι υποχρεώσεις αντιτίθενται στη σεξουαλικότητα. Επιπλέον, πρέπει να ξεκινήσουμε από το γεγονός ότι είναι τελείως αδύνατο να διαχωρίσουμε τη σεξουαλικότητα από το λειτουργικό σύνολο των οικονομικών και πολιτιστικών συνθηκών ζωής, που πρέπει συνεχώς να αναπαράγονται. Όποιος μιλά για σεξουαλικότητα δεν μπορεί να γίνει κατανοητός παρά μόνο αν γνωρίζει, τουλάχιστον, ότι αναμφίβολα κινείται μέσα στο σύστημα κατηγοριών της οικονομίας και της διαχείρισης. Οτιδήποτε άλλο θα λέγαμε —αν, για παράδειγμα, μιλούσαμε για συναισθηματικά περιεχόμενα σεξουαλικών εμπει-

2. Η αυτόνομη οικονομική ανάπτυξη (μετάβαση στη γεωργία) οδηγεί στην εμφάνιση της ατομικής ιδιοκτησίας, στη μονογαμία που συνδέεται μ' αυτήν και στον περιορισμό των ορμών. Είναι θεμελιώδης η διαπίστωση ότι οι συνθήκες που καθορίζουν μια «παραδεισιακή πρωτόγονη κατάσταση» περικλείουν τη δυνατότητα περάσματος σ' ένα πιο ανεπτυγμένο οικονομικό στάδιο, χωρίς (π.χ. όπως εδώ στους Τρομβριανδούς) οι ωθήσεις που προέρχονται απ' έξω —μέσω των συναλλαγών με μια πιο ανεπτυγμένη φυλή— να μεταβάλλουν ποιοτικά τις κοινωνικές δομές.

3. Η εργασία του Ράιχ δείχνει την ανάπτυξη της καταστολής των ορμών σαν συνέπεια της δημιουργίας της ατομικής ιδιοκτησίας και ταυτόχρονα σαν όρο της διατήρησης της και της επέκτασής της. Η *Εισβολή της σεξουαλικής ηθικής* αποτελεί την πιο συνεπή απάντηση στις θεωρίες που αποδίδουν την υποτιθέμενη αρρώστια του πνεύματος σε μία υπαρξιακή βάση (ψευτοφιλοσοφική) ή στο γενετικό-κληρονομικό καθορισμό (επιστήμη της φύσης). Η συμπτωματολογία των ασθενειών του πνεύματος δεν χωράει σε ανθρωπολογικές κατηγορίες, αλλά αντιπροσωπεύει στιγμές της *ανθρωπολογίας*, λαμβανόμενης ως το σύνολο της εμπειρίας του ανθρώπινου γένους, την οποία ο μαρξισμός προσδιορίζει σαν αλλοτρίωση και σαν ξεπέραςμα αυτής της αλλοτρίωσης.

ριών— δεν θα μπορούσε να μεταδοθεί (εφόσον πρόκειται για συνειδητοποιημένα συναισθήματα), παρά μόνο με τη μορφή αφηρημένων γενικοτήτων. Δεν θα είμαστε ικανοί να κατανοήσουμε ιδιαίτερα συναισθήματα, όσο δεν θα είμαστε σε θέση να μάθουμε από τους άλλους, το αν εμπειρίες που θεωρούνται σαν σεξουαλικές δεν είναι στην πραγματικότητα παρά κατάλοιπα συναισθημάτων που δεν έχουν τίποτε το κοινό, ή πολύ λίγα, με τη σεξουαλικότητα. Από κάθε άποψη, οι ακραίες περιπτώσεις της νυμφομανίας και της σατυρίας (υπεραναπτυγμένη σεξουαλική ορμή στον άντρα ή στη γυναίκα) αποδεικνύουν ότι, πραγματικά, αυτό που φαίνεται σαν υπερβολική δραστηριότητα δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια υψηλής ισχύος σεξουαλική άμυνα, εκεί όπου ακριβώς η πρακτική της «σεξουαλικότητας» μοιάζει να είναι το μόνο μέσο για την απενεργοποίηση του βασικού συναισθήματος ηδονής - άγχους (Ράιχ). Αν ήταν δυνατό να απομονώσουμε τη σεξουαλική συμπεριφορά από τις οικονομικές και πολιτιστικές συνιστώσες της, θα χανόταν όχι μόνο η σεξουαλικότητα αλλά επίσης, πολύ απλά, και το άγχος που καθορίζει αυτή τη σεξουαλική συμπεριφορά.

Προσπαθώντας να αναπαραστήσουμε τις πρωταρχικές μορφές της σεξουαλικότητας, φτάνουμε σε κοινότητες ζωής τόσο απομακρυσμένες από το δικό μας πολιτιστικό κύκλο, ώστε να είναι εύκολο και εν γένει φιλολογικά παραγωγικό να τις ιχνογραφήσουμε με αδρές γραμμές σαν το χαμένο παράδεισο της σεξουαλικής ελευθερίας. Η γενική συνεύρεση που δεν υπολογίζει κανένα περιορισμό, αιμομιξία ή διαφορά ηλικίας των ερωτικών συντρόφων, δεν αντιπροσωπεύει με κανένα τρόπο, για τις υποτιθέμενες πρωτόγονες φυλές, μία απελευθερωμένη σεξουαλικότητα, σε συνάρτηση με τη διατήρηση ενός σταθερά optimum επιπέδου ζωής. Είναι μάλλον το αποτέλεσμα της διέγερσης που προκαλείται από την εξωτερική απειλή και που αποβλέπει στο να δώσει μια όσο το δυνατό μεγαλύτερη συνοχή και να οριοθετηθεί απέναντι στις επιθέσεις άλλων φυλών με σκοπό την εξασφάλιση σίγουρων υλικών συνθηκών ζωής.

Ο Ράιχ κατέδειξε (*Εισβολή της σεξουαλικής ηθικής*) με ποιο τρόπο μετασηματίζεται η σεξουαλικότητα, περνώντας από τις μορφές πρωτόγονου κομμουνισμού στις πατριαρχικές κοινωνίες. Στην τάση διατήρησης και ενίσχυσης των ιδιοκτητικών σχέσεων, αντιστοιχεί η ρύθμιση της σεξουαλικότητας και η καταπίεση της γεννητικής αρχής προς όφελος των κυρίαρχων στοματικών και προκτικών ικανοποιήσεων.

Αυτό εκδηλώνεται, ανάμεσα στ' άλλα, με ένα μετασχηματισμό των συνθηκών ζωής: για παράδειγμα, στον εξαναγκασμό να γευματίζουν όλοι από κοινού. Μέσα από ένα πλήθος τέτοιων υποχρεώσεων, η αυτονομία και ο αυθορμητισμός του ατόμου περνούν όλο και περισσότερο σε δεύτερη μοίρα. Εμφανίζονται συγκεντρωτικές τάσεις με τη μορφή της κατανομής ρόλων με παγιωμένες σχέσεις και της υποταγής του ατόμου στους αυτοματισμούς της υπακοής. Οι τάσεις αυτές καταλήγουν να συγκρούονται μεταξύ τους οριοθετώντας οικογενειακές ενώσεις, απόλυτα αποσεξοποιημένες, τα όρια των οποίων εκδηλώνονται με τη μορφή της εχθρότητας. Έτσι η συμπεριφορά του ατόμου καθορίζεται μέσω σαδο-μαζοχιστικών τάσεων, μιας κατάστασης νευρωτικού άγχους, διαδικασιών ταύτισης με την εξουσία και συντηρητικών τάσεων. Αυτό που ο Ράιχ εννοεί με τον όρο σεξουαλικότητα μη γεννητικών ορμών, οι οποίες με τη σειρά τους έχουν μια αντίστροφη επίδραση, είναι ότι, από πολύ μικρή ηλικία, απωθείται η γεννητική απόλαυση προς όφελος ενός στοματικού και πρωκτικού τρόπου συμπεριφοράς.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε τη σεξουαλική συμπεριφορά σαν ανεξάρτητη συνιστώσα της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αντιπροσωπεύει μάλλον ένα είδος τσιμέντου ή κόλλας των ανταλλακτικών οικονομικών σχέσεων ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση και ανάμεσα στον άνθρωπο και τον άνθρωπο. Η σεξουαλική συμπεριφορά είναι απόλυτα υποταγμένη στον προσανατολισμό των οικονομικών απαιτήσεων. Ενώ οι ερωτικοί σύντροφοι πιστεύουν ότι επιλέγουν σύμφωνα με την ελεύθερη προτίμηση τους και σε μια βάση πρωτογενών και δευτερογενών έλξεων ιδιαίτερων για κάθε φύλο, αντικειμενικά πρέπει να θέσουμε σαν αφετηρία της ανάλυσης μας το γεγονός ότι αυτή η εκλογή έχει προκαθοριστεί από την εκπαίδευση, το περιβάλλον και τις σχετικές συνήθειες που έχουν σαν βάση προέλευσης τα οικονομικά συμφέροντα. Τα ειδικά χαρακτηριστικά των φύλων, από τη βιολογική σύσταση ως τη δομή της ατομικής αντίληψης, καθορίζονται από τη σεξοποίηση των επιμέρους ορμών, η ενεργοποίηση των οποίων πηγάζει από τον ανταγωνισμό ανάμεσα στην οικονομία και τις απωθημένες γεννητικές παρορμήσεις.

Απ' όσα είπαμε, απορρέει προφανώς το συμπέρασμα ότι οι σχέσεις παραγωγής αντανακλώνται συνολικά στον οργάνωση του σώματος και στη διάρθρωση της ψυχής. Αυτό συνεπάγεται ότι κάθε προσπάθεια να κυριαρχηθεί η σεξουαλική μιξέρια είναι καταδικασμένη σε αποτυχία όσο θα γίνεται αφαίρεση του συνόλου των

κυρίαρχων σχέσεων παραγωγής από τη μια και της ανάγκης να καταργηθούν από την άλλη. Σαν αρχή, μέσα στο SPK, θεωρούσαμε ότι όλες οι άμεσες σεξουαλικές ανάγκες παράγονταν από το κεφάλαιο και έπρεπε να μελετώνται σαν τέτοιες. Το πρόβλημα δεν ήταν να κυριαρχήσουμε πρώτα τις σεξουαλικές δυσκολίες για να στραφούμε μετά στην πολιτική δουλειά, ούτε, αντίστοιχα, να αντιμετωπίσουμε τη σεξουαλική χειραφέτηση μόνο μετά την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής. Αυτές οι δυο αντιλήψεις θα έπρεπε, από *αφηρημένη* άρνηση να γίνουν *προσδιορισμένη* άρνηση, και να φανερώσουν τις συγκεκριμένες δυνατότητες που ανταποκρίνονται στις άμεσες ζωτικές σχέσεις του ατόμου.

Η απόλυτη διασπορά της σεξουαλικής ενέργειας, που προκαλείται από τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής, σε επιμέρους ορμές (ηδονοβλεπία, φετιχισμός του αντικείμενου, διαστροφή) είναι η απλή άρνηση της σεξουαλικότητας. Οι επιμέρους ορμές είναι η υλική πραγματοποίηση του κυρίαρχου ρόλου της ανταλλακτικής αξίας στο άτομο. Με την υποταγή ολόκληρης της ζωής στην ανταλλακτική αξία, όλες οι «διανθρώπινες» σχέσεις καθορίζονται σαν σχέσεις αντικείμενου προς αντικείμενο. Ο μετασχηματισμός των σχέσεων αντικείμενου προς αντικείμενο σε σχέσεις υποκείμενου προς υποκείμενο είναι αποτέλεσμα της πολιτικής πρακτικής και περιλαμβάνει πριν απ' όλα την άρνηση της ανταλλακτικής αξίας. -ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΛΗ⁴⁰

Η διαδικασία σεξουαλικής χειραφέτησης μπορεί, σχηματικά, να αναπαρασταθεί ως εξής:

1. Αφετηρία: η άρνηση της σεξουαλικότητας σαν ζωτικής λειτουργίας και της κυριαρχίας των επιμέρους ορμών (φετιχισμός του εμπορεύματος). Τα σεξοποιημένα αντικείμενα των επιμέρους ορμών εισάγουν ταυτόχρονα και το άγχος. Από εδώ προκύπτει η αναγκαιότητα απελευθέρωσης των επιμέρους ορμών από τις αγχώδεις παραστάσεις που περικλείουν. Σ' αυτό το πρώτο στάδιο, κάθε μορφή που παίρνει η σεξουαλική δραστηριότητα πρέπει, σαν θέμα αρχής να υποστηρίζεται (για παράδειγμα, ο αυνανισμός δεν έχει τίποτε το επικίνδυνο, αλλά υπάρχει μόνο συνοδεύοντας αυτοκαταστροφικές μαζοχιστικές και σαδιστικές παραστάσεις).

40. Ο Φραντς Φανόν κατέδειξε στο έργο του, *Της γης οι κολασμένοι*, με το παράδειγμα του απελευθερωτικού αγώνα του αλγερινού λαού, με ποιο τρόπο, στη διάρκεια της επανάστασης, εξαφανίζονταν στους πρώην αποικιοκρατούμενους όχι μόνο ψυχιατρικά συμπτώματα αλλά επίσης και σωματικά που φαινομενικά ήσαν αθεράπευτα, όπως χρόνια έλκη ή παραμορφώσεις της σπονδυλικής στήλης.

2. Άρνηση των επιμέρους ορμών με την υποταγή τους στη γεννητική λειτουργία. Η μετάβαση από το πρώτο στο δεύτερο στάδιο προϋποθέτει, από μέρους των σεξουαλικών συντρόφων, την ικανότητα για συνεργασία. Μετά την εξαφάνιση του άγχους και των αναστολών, μπορούμε προσωρινά να φτάσουμε σε μια σεξουαλική ένωση που παραχωρεί τη θέση της στη συνεργασία, από τη στιγμή που αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα της τελευταίας.

3. Ολοκλήρωση της ακόμα διχασμένης σεξουαλικότητας μέσα στο είναι - υποκείμενο με τον προσδιορισμό του σαν πολιτικής ταυτότητας. Πρέπει να δούμε βέβαια, ότι ακόμα κι όταν μπορούμε ν' αρχίσουμε να οργανώνουμε τη γεννητική σεξουαλικότητα και να εξαλείφουμε τις επιμέρους ορμές που αναστέλλουν την πολιτική παραγωγικότητα, η εφαρμογή της εξακολουθεί να παραμένει κάπως απομονωμένη και μερική, όσο τα πλαίσια της αλλοτριωμένης ζωής στην οποία υποτάσσονται τα άτομα, εξακολουθούν να διατηρούνται (εργασία, οικογένεια, σχολείο υπό τη μορφή της καπιταλιστικής τους οργάνωσης). Αλλά η εμπειρία της δυνατότητας σεξουαλικής ευτυχίας υποκινεί εκείνες ακριβώς τις ενέργειες που πρέπει να κινητοποιηθούν για να οικοδομηθούν οι προϋποθέσεις για τη συγκεκριμένη πραγματοποίηση της ευτυχίας.

Το πρόβλημα αν υπάρχει κάποια λύση στη σεξουαλική μιζέρια δεν είναι θεωρητικό αλλά πρακτικό πρόβλημα.⁴¹

41. Για την καλύτερη κατανόηση των εννοιών της «μερικής ορμής», και της «γεννητικότητας», παραπέμπουμε στα γραπτά του Ράιχ: *Η εισβολή της σεξουαλικής ηθικής, Η σεξουαλική επανάσταση, Η λειτουργία του οργανισμού, Η μαζική ψυχολογία του φασισμού*.

Είναι αδύνατο να αναπτυχθεί, μέσα στα πλαίσια αυτού του βιβλίου, μια υλιστική θεωρία της σεξουαλικότητας, θεωρούμε σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι ανάγαμε πάντοτε τις ψυχαναλυτικές έννοιες του Ράιχ, ακόμα και αυτές που προέρχονταν από τις πιο προοδευτικές εργασίες του, σε κατηγορίες του διαλεκτικού υλισμού.

VI. ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

23. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

«Αυτή (η μανιφακτούρα) σακατεύει τον εργάτη, τον μεταβάλλει σε κάτι το τερατώδες, ενεργοποιώντας την πλαστική ανάπτυξη μιας μερικής επιδεξιότητας, θυσιάζοντας έναν ολόκληρο κόσμο παραγωγικών διαθέσεων και ενστίκτων, ακριβώς όπως στα κράτη του Λα Πλάτα θυσιάζουν έναν ταύρο για το δέρμα και το λίπος του (...), έτσι που κανείς βρίσκει να πραγματοποιείται ο παράλογος μύθος του Μενένιους Αγρίππα, που εμφάνιζε έναν άνθρωπο σαν τμήμα του ίδιου του σώματος του. Μια ορισμένη καχεξία του σώματος και του πνεύματος είναι α ξεχώριστη από τον καταμερισμό της εργασίας μέσα στην κοινωνία. Αλλά καθώς η περίοδος της μανιφακτούρας ωθεί ακόμα πιο μακριά αυτόν τον κοινωνικό καταμερισμό, ενώ ταυτόχρονα, με τον κατατεμαχισμό που την χαρακτηρίζει, πλήττει το άτομο στην ίδια τη ρίζα της ζωής του, είναι αυτή που πρώτη έδωσε την ιδέα και την ύλη μια βιομηχανικής παθολογίας».⁴²

Η αρρώστια είναι ο κύριος όρος της διαδικασίας της καπιταλιστικής παραγωγής. Είναι η προϋπόθεση και το αποτέλεσμα της. Η διαδικασία της καπιταλιστικής παραγωγής είναι επίσης μια διαδικασία καταστροφής της ζωής. Συνεχώς καταστρέφεται η ζωή και παράγεται το κεφάλαιο. Ο καπιταλισμός κυριαρχείται από την πρωταρχική ανάγκη του κεφαλαίου, τη συσσώρευση (Μαρξ). Η αρρώστια είναι η έκφραση της καταστροφικής για τη ζωή βίας του κεφαλαίου. Η αρρώστια παράγεται συλλογικά: μέσα στη διαδικασία της εργασίας του κεφαλαίου ο εργάτης, που την αντιμετωπίζει σαν μια ξένη δύναμη, παράγει συλλογικά την απομόνωση του. Με λογική συνέπεια, ο καπιταλιστικός μηχανισμός υγείας διαωνίζει αυτή την απομόνωση παρουσιάζοντας τα συμπτώματα όχι σαν συλλογική

43. Καρλ Μαρξ, Το κεφάλαιο, βιβλίο I, τέταρτο τμήμα, κεφ. XV.

αλλά σαν ατομική μοίρα, και θεραπεύοντας τα σαν ένα λάθος ή σαν μια έλλειψη. Από κάθε άποψη, ο καπιταλισμός παράγει, με τη μορφή της αρρώστιας, το πιο επικίνδυνο όπλο ενάντια στον ίδιο. Γι' αυτό πρέπει να επιτίθεται στην προοδευτική στιγμή της αρρώστιας με τα πιο ακονισμένα όπλα του: Σύστημα Υγείας, δικαιοσύνη, αστυνομία. Η αρρώστια είναι *αντικειμενικά* ο νεκροθάφτης του καπιταλισμού, σαν δύναμη εργασίας που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Η αρρώστια είναι το εσωτερικό όριο του καπιταλισμού: εάν όλος ο κόσμος είναι σοβαρά άρρωστος (ανίκανος να εργαστεί), κανείς πια δεν θα μπορεί να παράγει υπεραξία.

Σαν συλλογικά συνειδητή διαδικασία, η αρρώστια είναι η επαναστατική παραγωγική δύναμη που κλιμακώνεται από την ανεσταλμένη διαμαρτυρία μέχρι τη συνειδητή διαμαρτυρία, τη συλλογική συνείδηση, τον αλληλέγγυο αγώνα.

Η λειτουργία του Συστήματος Υγείας συνίσταται από τη μια στο να διατηρεί και να αυξάνει το βαθμό εκμετάλλευσης του εμπορεύματος - εργατική δύναμη⁴³ από την άλλη, πρέπει να φροντίζει ώστε οι φαρμακευτικές και ιατροτεχνικές βιομηχανίες να πραγματοποιούν την υπεραξία τους (το Σύστημα Υγείας αντιπροσωπεύει τη σφαίρα κυκλοφορίας της φαρμακευτικής και ιατροτεχνικής βιομηχανίας). Ο άρρωστος γίνεται έτσι αντικείμενο μιας διπλής εκμετάλλευσης: η ελαττωματική εργατική δύναμη διαχωρίζεται με σκοπό να συνεχισθεί η εκμετάλλευση της· σαν καταναλωτής, χρησιμεύει στο να εξασφαλίζει μια σταθερή καταναλωτική ροή στη φαρμακευτική και ιατροτεχνική βιομηχανία.

Η προοδευτική στιγμή της αρρώστιας, η *διαμαρτυρία*, καταστέλλεται· η αντιδραστική στιγμή, η *αναστολή*, αναπαράγεται με ενισχυμένο τρόπο, μέσα στη διαδικασία της θεραπείας (επιδιόρθωση της εργατικής δύναμης). Αφαιρούν από τον άρρωστο την ανάγκη μετασχηματισμού του.

Να ζεις, σημαίνει να αλλάζεις, δηλαδή να αγωνίζεσαι ενάντια στη βία της φύσης για την παραγωγική ιδιοποίηση της. Η καπιταλιστική κοινωνία ορθώνεται απέναντι στη ζωή σαν φυσική βία. Η δια-

43. «Οι αμερικάνοι οικονομολόγοι της Υγείας αναγνωρίζουν εξάλλου την επίδραση της κατάστασης της αγοράς εργασίας στο επίπεδο θεραπευτικών απαιτήσεων που ρυθμίζουν την εξέλιξη των νοσοκομειακών θεσμών. Όσο η ανεργία είναι σημαντική, οι χρόνιες ασθένειες μπορούν να αναπτύσσονται χωρίς κίνδυνο για την οικονομία· αυτή είναι η κατάσταση της Αμερικής μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο· παρόμοια ήταν η κατάσταση και στην οικονομική κρίση του 1929». (Ζαν - Κλωντ Πολάκ, *Η ιατρική του κεφαλαίου*).

μαρτυρία, δηλαδή η έκφραση της ζωής, καταστέλλεται συνεχώς: οργανωμένη και διαρκής δολοφονία που ονομάζεται εκπαίδευση, από τη στιγμή που διαπράττεται από τους θεσμούς της οικογένειας, του σχολείου κ.λπ. Η εκπαίδευση δεν προσανατολίζεται στην ικανοποίηση των εκφρασμένων ανθρώπινων αναγκών αλλά στο πνίξιμο τους και στην ικανοποίηση των αναγκών της φυσικής βίας, της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Έτσι, καπιταλιστική συσσώρευση και δολοφονία των μαζών είναι ταυτόσημα.

24. ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΣΑΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ

Κάθε άρρωστος, μια κι όλος ο κόσμος αρρωσταίνει, δεν ανήκει στην επαναστατική τάξη. Αλλά κάθε άρρωστος που διεκδικεί την προοδευτική στιγμή της αρρώστιας δρα με επαναστατικό τρόπο.

Ο τρόπος με τον οποίο θα σχηματισθούν τα ταξικά μέτωπα, θα αποκαλυφθεί μέσα στον επαναστατικό αγώνα· ξέρουμε καλά ότι υπάρχουν και ότι έχουν υπάρξει σε όλες τις επαναστάσεις αντιδραστικές και φασιστικές συμμορίες που στρατολογούσαν ακόμα και ανάμεσα στους ίδιους τους εργάτες.

Αυτό που είναι αποφασιστικό για να χαρακτηρίσει το επαναστατικό υποκείμενο δεν είναι απλά ένας μηχανικός προσδιορισμός με βάση την ταξική του θέση αλλά η *ταξική συνείδηση* και η *ταξική τοποθέτηση* που γεννιούνται μέσα από τον αγώνα.

Μέσα στο οικονομικό μας σύστημα, το προλεταριάτο, ανεσταλμένο και καθορισμένο από την αντιδραστική στιγμή της αρρώστιας, έχει μεγάλες πιθανότητες να παραδέρνει μέχρι να πνιγεί, μέσα στα πλαίσια της δημοκρατικό - φιλελεύθερης παρανομίας. Μόνο σαν άρρωστο προλεταριάτο μπορεί να γίνει μια *επαναστατική δύναμη έξω* από τα πλαίσια της δημοκρατικό - φιλελεύθερης παρανομίας. Μ' άλλα λόγια, η κατάσταση της αρρώστιας είναι ο κύριος καθορισμός του, ειδεμή θα είχε προ πολλού ξεπεράσει τη θεμελιώδη αντίθεση στην οποία βρίσκεται, χωρίς τη βοήθεια των λογίδριων των αστών υπερασπιστών του από το φοιτητικό χώρο! Δεν έχει στην κυριολεξία κανένα δικαίωμα, δεν κατέχει τίποτε ώστε να εκμεταλλευθεί μια ξένη εργατική δύναμη, δεν διαθέτει τίποτε —σπίτι αυτοκίνητο ή ψυγείο— που να ξεφεύγει από την απόλυτη εξουσία του κεφαλαίου. Οι μυς, τα νεύρα και το σώμα του προλεταριάτου δεν του ανήκουν: οι λειτουργίες τους είναι προγραμματισμένες από τον

καπιταλισμό, ακόμα και πριν τη γέννηση, κι αυτό με σκοπό τη μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση. Το πρόγραμμα αυτό γίνεται υλική βία ενάντια στους εκμεταλλεζόμενους μέσω των εργοστάσιων υποταγής που είναι η οικογένεια, το σπίτι, το σχολείο, ο στρατώνας, η δουλειά, το γραφείο, το θεραπευτικό ίδρυμα, η φυλακή κ.λπ. Ο τρόπος, με τον οποίο ο Μαρξ προσδιορίζει το προλεταριάτο στο *Κομμουνιστικό μανιφέστο* διατηρεί πάντα την αξία του: δεν έχει να χάσει τίποτε άλλο εκτός από τις αλυσίδες του, για να γίνει η άρνηση του κεφαλαίου που το εκμηδενίζει. Αυτό ισχύει επίσης και για το προλεταριάτο που βρίσκεται κάτω από τον καθορισμό της αρρώστιας.

Κάτω από τον καθορισμό της αρρώστιας: δηλαδή σαν δυναμικό εκμετάλλευσης προγραμματισμένο από το κεφάλαιο, παραδομένο εξαρχής στην αρρώστια, πετσοκομμένο και ακρωτηριασμένο συστηματικά, έτσι ώστε τα ποσοστά κέρδους ν' αυξάνουν- χωρίς κανείς και τίποτε —είτε σύντροφος δουλειάς, είτε συνδικάτο, είτε δικαιοσύνη, είτε σύστημα υγείας— να μπορεί να βοηθήσει, έστω κι αν είχε την καλύτερη θέληση του κόσμου. Κι αυτό, απλούστατα, επειδή ο άρρωστος βρίσκεται εντελώς έξω από τα πλαίσια του «Δίκαιου». Η προλεταριακή τάξη έχει τον προορισμό να τινάζει στον αέρα το σύστημα, όχι με κάποια άλλα πράγματα ή κάποιους άλλους, αλλά χρησιμοποιώντας το ίδιο το κεφάλαιο και την ίδια την κυρίαρχη τάξη. Όχι για λόγους διάθεσης απλά αλλά γιατί το κεφάλαιο και η αρρώστια αντιπροσωπεύουν μια διαλεκτική ενότητα.⁴⁴

Ένας ουσιαστικός παράγοντας αυτής της αντικειμενικής προδιάθεσης του άρρωστου προλεταριάτου σαν επαναστατικού προλεταριάτου πηγάζει από το γεγονός ότι τα 35% περίπου ή και περισσότερο από τον καθαρό μισθό πηγαίνουν —με τη μορφή κοινωνικών ασφαλίσεων— στο κεφάλαιο, μέσω θεσμών που ελέγχει το κράτος, το οποίο εισάγει τα ποσά αυτά στην οικονομία σαν μέσα επενδύσεων ή πρόληψης των κρίσεων. Όταν ένας εργάτης κερδίζει 800 μάρκα, τα 280 αυτόματα πηγαίνουν, σαν κοινωνικές εισφορές (αρρώστια, αναπηρία, γηρατειά), στην οικονομία, δηλαδή στην καπιταλιστική οικονομία. Εκτός από την υπεραξία, η εργατική τάξη είναι αναγκασμένη να παράγει επενδυτικά μέσα για τη βιομηχανία, με σκοπό να πληρώνει, με το μισθό που θα έπρεπε να χρησιμεύει στην αναπαραγωγή της εργατικής της δύναμης, τα μέσα για την

44. Αυτό ακριβώς καθορίζει ουσιαστικά την απουσία δικαιωμάτων των ασθενών. Βλ. παραπάνω Νο 10 ως 13.

επιδιόρθωση αυτής της τελευταίας, η οποία καταστρέφεται από τη διαδικασία της εκμετάλλευσης.

Το Σύστημα Υγείας, σαν θεσμός επιδιόρθωσης και ελέγχου της ελαττωματικής εργατικής δύναμης, καταργεί αυτόματα κάθε θεμελιώδες δικαίωμα. Περιορίζει τους άρρωστους σ' ένα ρόλο απόλυτου αντικείμενου. Γεννιέται έτσι ταυτόχρονα το θεμελιώδες δικαίωμα της νόμιμης αυτό-άμυνας, η αναγκαιότητα του οποίου αντιστοιχεί στους περιορισμούς όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων (ελευθερία κυκλοφορίας, απαραβίαστο της προσωπικότητας, ελευθερία της έκφρασης, κ.λπ.) και στις προσβολές που ασκούνται μέσα στα ιδρύματα περιθάλψης (στέρηση της ελευθερίας, τραυματισμός, απαγωγή, εκβιασμοί, καταναγκαστική εργασία κ.λπ.).

Η ανάγκη αλλαγής που συνδέεται με την πίεση της οδύνης πρέπει να κατευθύνεται ενάντια σ' εκείνο που μεταβάλλει την αρρώστια, την καπιταλιστική κοινωνική τάξη, σε δεύτερη φύση μας. Η θεμελιώδης ανάγκη του ανθρώπου είναι η παραγωγή, η δημιουργία δυνατοτήτων για καλύτερη και πιο ευχάριστη ιδιοποίηση της φύσης: αυτό ακριβώς αποτελεί τον αγώνα ενάντια στη φυσική βία. Αυτό που συμβαίνει εδώ και τώρα είναι η παραγωγή υπεραξίας, η συσσώρευση του κεφαλαίου και η καταστροφή της ζωής. Η αξία χρήσης των εμπορευμάτων, όπως και η ίδια η ζωή, έχουν εκφυλιστεί σε απόβλητα των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής και βρίσκουν ανάλογη μεταχείριση από τους νόμους του κεφαλαίου («Το πετάτε μετά τη χρήση»).

Η παραγωγική δύναμη της συνείδησης, που προηγείται της ιδιοποίησης των υλικών μέσων παραγωγής, μπορεί να συνταράξει τη φυσική βία του κεφαλαίου.⁴⁵

45. Γερμανική προκήρυξη, που μοιράστηκε επίσης από την «Comite d' Action Sante» («Επιτροπή δράσης για την Υγεία») το Φλεβάρη του 1969, στο εργοστάσιο Ρενό της Φλεν (στη Γαλλία):

«Μη πίνετε αλκοόλ, μη παίρνετε υπνωτικά ή ηρεμιστικά χάπια. Μη παίρνετε διεγερτικά: πάρτε την εξουσία, είναι το καλύτερο φάρμακο.

«Όταν δεν αισθάνεστε καλά, όταν πλήττετε μπροστά στην τηλεόραση, είναι γιατί η τηλεόραση σας δηλητηριάζει.

«Προσοχή: τηλεόραση = δηλητήριο.

«Το αλκοόλ σκοτώνει στα 100 γλμ την ώρα.

«Η καπιταλιστική κοινωνία σκοτώνει ακόμα και όταν πηγαίνετε με τα πόδια.

«Ιατρική της εργασίας: ιατρική της εκμετάλλευσης ή εκμετάλλευση της ιατρικής;

«Ιατρική της εργασίας: προστασία των εργαζόμενων ή του εργοστάσιου;

«Προστασία της εργασίας: δουλεύουμε 11 μήνες για να μπορέσουμε να ζήσου-

25. ΓΙΑ ΤΟΥΣ «ΥΓΙΕΙΣ» ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ «ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ»

Στις δημόσιες διαμάχες του SPK με τους αριστεριστές, εκφράστηκαν συχνά δογματικές τάσεις, σχετικά με τη μαρξική ανάλυση του καπιταλισμού, λόγω της ανικανότητας να θεωρηθεί ένας εκπαιδευτικός σαν παραγωγός υπεραξίας.

Ο εκπαιδευτικός έχει μια δραστηριότητα παραγωγού μέσα στη διαδικασία παραγωγής του εμπορεύματος - εργατική δύναμη. Από τη στιγμή που το βάρος πέφτει στη διαδικασία εκπαίδευσης της εργατικής δύναμης (μαθητές, μαθητευόμενοι, φοιτητές), εκπαίδευση που αντιστοιχεί στις απαιτήσεις της υψηλά ειδικευμένης παραγωγής του αναπτυγμένου καπιταλισμού, η εξειδίκευση αυτού του εμπορεύματος αποσπά μια όλο και μεγαλύτερη αξία, αξία την οποία ιδιοποιείται το κεφάλαιο για να αντλήσει απ' αυτήν υπεραξία. Η καπιταλιστική συσσώρευση είναι ο προνομιακός επικαρπωτής της αύξησης της παραγωγικότητας που συνοδεύει την αυξανόμενη ειδικευση. Είναι, πράγματι, αντιδραστικό να εφαρμόζεται μονόπλευρα και δογματικά η αρχή του παραγωγικού εργαζόμενου, σαν παραγωγού κοινωνικού πλούτου, μόνο στο κλασικό βιομηχανικό προλεταριάτο.

Οι ρίζες αυτού του αμφιλεγόμενου προβλήματος πρέπει ν' αναζητηθούν σ' ένα μεγάλο κομμάτι της φοιτητικής αριστεράς που δεν έφτασε στο μαρξισμό μέσα από τις δικές της ανάγκες, τη συνείδηση της αντικειμενικής της ταξικής θέσης αλλά, αντίθετα, μέσα από τη μη-ικανοποίηση (εντελώς δικαιολογημένη) που δοκίμαζε από την

με 4 εβδομάδες πληρωμένης άδειας. Πρέπει να ζούμε 12 μήνες.

«Μετά μια μέρα εντατικής και πληκτικής δουλειάς δεν έχετε πια διάθεση για έρωτα. Η ιατρική δεν μπορεί να κάνει τίποτε γι' αυτό με τα φάρμακα και τα ωραία της λόγια. Πρέπει ν' αλλάξουμε την εργασιακή μέρα. Ο γιατρός είστε εσείς. Πάρτε την εξουσία μέσα στο εργοστάσιο και στην κοινωνία και γίνετε κύριοι της ζωής σας.

«Είστε κουρασμένοι γιατί η εργασία σας συνθλίβει και σας σπάει τα νεύρα.

«*Εργάτες!*

«Αν δεν αντέχετε πια τις προκλήσεις των διευθυντών, των αφεντικών και των μηχανών, υπάρχουν δύο λύσεις:

«1. Ζητάτε μία άδεια. Είναι υπόθεση της Κοινωνικής Ασφάλισης αλλά μπορείτε να είστε σίγουροι ότι εσείς θα είστε εκείνοι που θα πληρώσουν το λογαριασμό στο τέλος.

«2. Παίρνετε την εξουσία μέσα στο εργοστάσιο και κάνετε την επανάσταση. Είναι πιο υγιεινό».

οργάνωση και το περιεχόμενο των σπουδών, για να καταλήξει σε αναλύσεις σχετικά με την *αντικειμενική* ταξική θέση του προλεταριάτου που, εξιδανικευμένο ή ακόμη και φετιχοποιημένο, γινόταν σύντομα ένα *αντικείμενο* ζύμωσης. Αντίθετα είναι πολύ προτιμότερο να μεταβάλλουμε τη διχασμένη και ακρωτηριασμένη συνείδηση σε αντικείμενο μιας εργασίας συλλογικής ζύμωσης και να περάσουμε, για το σκοπό αυτό, από το ουσιαστικό στάδιο που αντιπροσωπεύει η κατανόηση της *δικής μας* αρρώστιας. Είναι τόσο πιο δύσκολο, για τους φοιτητές της αριστεράς, να επεξεργαστούν μια συνεπή πολιτική πρακτική, όσο η ιδέα της δικής τους αρρώστιας καλύπτεται από μια δογματική διανοητική εργασία. Μόνο έτσι μπορούμε να καταλάβουμε πώς ένα φοιτητής της αριστεράς μπόρεσε να δηλώσει στη διάρκεια μιας συζήτησης: «Δεν ανήκω στην εκμεταλλεζόμενη τάξη: έχω μια υποτροφία». Η ταξική συνείδηση δεν μπορεί να δημιουργηθεί παρά μόνο μέσα στον συνειδητά διεξαγόμενο ταξικό αγώνα. Φυσικά, μπορεί πάντα κανείς να διατηρήσει λιγότερες ή περισσότερες διακριτικές θύρες εξόδου για να αποφύγει την ένταξη του στην επαναστατική τάξη. Από κάθε άποψη, το φαινόμενο της αρρώστιας είναι το στοιχείο που συνδέει όλους όσους θίγονται από το καταπιεστικό σύστημα.

Η τοποθέτηση τους σχετικά με την αρρώστια είναι χαρακτηριστική για τη συμπεριφορά και την επιχειρηματολογία πολλών ανθρώπων, ιδιαίτερα φοιτητών, που αυτοαποκαλούνται «σοσιαλιστές». Δεν την βλέπουν παρά με αποσπασματικό, αρνητικό τρόπο, σαν αναστολή. Η αρρώστια αποτελεί γι' αυτούς τμήμα της «ιδιωτικής σφαίρας», είναι ένα πρόβλημα που καθένας πρέπει να ρυθμίσει μόνος του, και που δεν πρέπει, σε καμιά περίπτωση, να φθάσει στο σημείο να «διαταράξει» την πολιτική δουλειά. *Μέσα σ' αυτήν την κοινωνία*, το να καθορίζεσαι σαν ένας «υγιής» σοσιαλιστής, εξυπνοεί ήδη εν δυνάμει μια ελιτίστικη συνείδηση που *εννυάρχει στο σύστημα*.

Συνέπειες αυτής της «υγιούς» ελιτίστικης συνείδησης:

1. Τεχνητός διαχωρισμός της ίδιας μας της ζωής σε ιδιωτική σφαίρα και σε πολιτική εργασία. Ο εγγενής στις κοινωνικές σχέσεις διαχωρισμός ανάμεσα σε επαγγελματική και ιδιωτική ζωή αναπαράγεται: η πολιτική εργασία παραμένει αλλοτριωμένη εργασία.

2. Διαχωρισμός πρωτοπορίας και μαζών. Ας εξετάσουμε τη λανθασμένη εφαρμογή των εννοιών «πρωτοπορίας» και «μαζών» στα πλαίσια όσων ανέπτυξε ο Βύλχελμ Ράιχ σχετικά με τις δυσκολίες

αφύπνισης των μαζών, στα έργα *Μαζική Ψυχολογία του φασισμού* και *Άκου, ανθρωπάκο*, θέτοντας στον εαυτό μας το πρόβλημα της μαζικής απεργίας με την πιο πλατιά έννοια. Σχετικά με μια απεργία ή με μια κλοπή, το βασικό ερώτημα που πρέπει να τεθεί, δεν είναι: «γιατί απεργεί αυτός ο εργάτης, ή γιατί αυτό το άτομο έκλεψε;» αλλά, «γιατί όλοι οι εργάτες δεν βρίσκονται συνεχώς σε απεργία ενάντια στην κυριαρχία των υπαρχουσών κοινωνικών σχέσεων ή γιατί όλοι οι καταναλωτές δεν ικανοποιούν τις υλικές τους ανάγκες κλέβοντας;»

Μόνο η *πρακτική*, με την έννοια του πολύ-εστιακού επεκτατισμού, μπορεί να εκπληρώσει μια πραγματική λειτουργία πρωτοπορίας. Οι εστίες (focus) λειτουργούν ταυτόχρονα σαν μάζα όσο και σαν πρωτοπορία: σαν εστιακό σημείο (μάζα), συγκεντρώνουν πάνω τους τις κοινωνικές αντιθέσεις· και σαν εστία (πρωτοπορία), χρησιμεύουν στην ενεργοποίηση και την κινητοποίηση του περιβάλλοντος τους, μέσα από τη σύλληψη και την προς τα έξω εκπομπή της προοδευτικής στιγμής αυτών των αντιθέσεων. Η αρχή του πολυεστιακού επεκτατισμού, με τον επεκτατικό της χαρακτήρα, ξεπερνά την αντίθεση ανάμεσα στη μάζα και την πρωτοπορία μέσα στη διαδικασία γενίκευσης της επαναστατικής συνείδησης και της επαναστατικής δραστηριότητας.

Το αντίθετο είναι μια αυτο-ανακηρυγμένη πρωτοπορία, —για να μιλήσουμε καθαρά— που παροτρύνει τους εργάτες να αναπτύξουν επαναστατική συνείδηση. Τους κηρύσσει, με τη βοήθεια κειμένων του Μαρξ, ότι είναι οικονομικά εκμεταλλεζόμενοι. Οι περισσότεροι εργάτες δεν δυσκολεύονται να το καταλάβουν, γιατί σ' αυτό δεν βρίσκεται στ' αλήθεια τίποτε το καινούργιο· εκείνο που λείπει είναι η εμπειρία της αλληλέγγυας νικηφόρας πάλης, κι αυτό δεν μπορεί να μεταδοθεί με κηρύγματα σαν ευαγγέλιο. Οι πραχτικές συνέπειες τελικά εξαφανίζονται. Οι σημερινές ανάγκες του εργάτη περιλαμβάνονται, με αποσπασματικό και απομονωμένο τρόπο, μέσα στον «αγώνα ενάντια στη μόλυνση του περιβάλλοντος» ή στον «αγώνα για κατοικία». Η αρρώστια δεν συλλαμβάνεται παρά σαν εργατικό «ατύχημα» ή σαν «επαγγελματική» αρρώστια. Δεν έγινε όμως τίποτε για να χρησιμεύσει σαν συνειδητή κινητοποίηση ενάντια στην εκμετάλλευση και την ατομική μιζέρια από την οποία προέρχεται και της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο.

Οι μάζες, το προλεταριάτο, κατανοούνται σαν αντικείμενο. Η πολιτική κινητοποίηση γίνεται με τον τρόπο —λίγο ή πολύ— ενός δάσκαλου. Οι ανάγκες του εκμεταλλεζόμενου και καταπιεζόμενου

πληθυσμού χωρίζονται σ' εκείνες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πολιτική κινητοποίηση και σ' εκείνες που καθέναν προσωπικά πρέπει να κρατά για τον εαυτό του: αναπαραγωγή της καπιταλιστικής λογικής.

3. Χαρακτηριστική είναι επίσης η θέση των «υγιών» σοσιαλιστών για το Σύστημα Υγείας: σ' αυτόν τον «τριτογενή» τομέα, το ζήτημα της εξουσίας θεωρείται δευτερεύον. Πιστεύουν ότι το Σύστημα Υγείας πρέπει «να μεταρρυθμιστεί επειγόντως». Όμως επειδή λείπει μια σωστή αντίληψη για την αρρώστια, αρκούνται να ασκούν αποσπασματική πολεμική ή να .κινητοποιούνται ενάντια στο πορτοφόλι των μεγαλογιατρών, τη στρατιωτική έρευνα, τα κέρδη της φαρμακευτικής βιομηχανίας και τον περιορισμό των εισακτέων (*numerus clausus*) στην ιατρική σχολή. Στη στρατιωτική έρευνα αντιπαράσσεται η υποτιθέμενη θεμελιακή έρευνα, και χωρίς παραπάνω διερεύνηση, δηλώνουν ότι η τελευταία είναι αναγκαία και «καλή».

Εκείνοι οι οποίοι, κατά την άποψη τους θα επιφέρουν την αλλαγή και τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στο Σύστημα Υγείας είναι το θεραπευτικό προσωπικό και οι φοιτητές της Ιατρικής. Η περίθαλψη προς τους άρρωστους και το «καλό» των ασθενών χρησιμεύει σαν προκάλυμμα και άλλοθι για τα συμφέροντα της κάστας των γιατρών και των φοιτητών της Ιατρικής. Εμφανίζονται σαν θεράποντες γιατί, προφανώς, οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, οι ασθενείς, δεν μπορούν να πουν το δικό τους λόγο: είναι άρρωστοι και οι γιατροί, νοσοκόμοι, νοσοκόμες, φοιτητές της Ιατρικής, αποτελούν εξ ορισμού τους «υγείς». Οι άρρωστοι πρέπει να ξανααποκτήσουν με τη βοήθεια όλων αυτών καλή υγεία, για να γίνουν «υγείς» εργάτες· η υγεία που αποκτήθηκε μ' αυτόν τον τρόπο θα αποτελέσει τον κινητήρα της επανάστασης! Η υγεία δεν πρέπει να κατανοηθεί σαν το αντίθετο της αρρώστιας. Η υγεία είναι μια πέρα για πέρα αστική σύλληψη. Υποκειμενικά, σ' αυτή την υγεία αντιστοιχεί μια παραμορφωμένη συνείδηση που ταυτίζεται με την αρρώστια με την έννοια του «μαρασμού του σώματος και του πνεύματος που είναι αναπόσπαστα δεμένος με τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας» (Μαρξ).

Το κεφάλαιο καθορίζει συνολικά, με βάση το μέσο όρο του εμπορεύματος - εργατική δύναμη, αυτό που είναι «υγιές» και αυτό που είναι «άρρωστο», Όποιος δεν ανταποκρίνεται σ' αυτή τη νόρμα, αποκλείεται από την εργασία, και τελικά από την παραγωγική διαδικασία. «Είναι κάτι παραπάνω από γελοίο να μιλάμε για ιατρική της εργασίας. Η κοινωνία μας δεν γνωρίζει καμιά άλλη ειδικότητα.

Κάθε ιατρική είναι πράξη ρύθμισης της ικανότητας για εργασία. Η νόρμα της εργασίας διαποτίζει την κρίση του θεραπευτή σαν ένα αφητηριακό σημείο πιο ακριβές από μια βιολογική ή φυσιολογική μετρήσιμη σταθερά.⁴⁶

4. Όλα αυτά μοιάζουν με επιστήμη: η επιστήμη πρέπει, σαν παραγωγική δύναμη, «να υπηρετεί τους εργαζόμενους». Κανείς δεν μιλά για κοινωνικοποίηση του παραγωγικού μέσου - επιστήμη για και από το λαό! Οι πτυχιούχοι του πανεπιστημίου πρέπει, στη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής, να δείχνουν μια κοινωνικοπολιτική «υπευθυνότητα» απέναντι στην επιστημονική τους δραστηριότητα - πρέπει να είναι «ουδέτεροι». Ανοησία που εκφράζει απόλυτα αυτό που σκέφτονται οι εκπρόσωποι τους, οι οποίοι δεν μπορούν και δεν θέλουν να απαιτήσουν την κοινωνικοποίηση όλων των μέσων παραγωγής, και επομένως και της επιστήμης: «Συμμετέχουμε, συμμετέχετε, κερδίζουμε».

Η αρχή του λαϊκού πανεπιστημίου δεν είναι μόνο ένα ποσοτικό άνοιγμα του πανεπιστημίου στο λαό για να «πάρει μέρος» στην έρευνα ή στην εκπαίδευση, ούτε για να συμμετέχει στο περιεχόμενο του, αλλά ένας ποιοτικός καθορισμός και ένας έλεγχος, με βάση τις ανάγκες του λαού, της επιστήμης και του τρόπου με τον οποίο αυτή δημιουργήθηκε.

Με όσα έχουν ειπωθεί, έχει αποδειχθεί ότι η άποψη που ακούγεται συχνά από τη δογματική αριστερά —σύμφωνα με την οποία η αρρώστια δεν αποτελεί παρά παροδικό στάδιο, ότι η κατάσταση του ασθενούς είναι προσωρινή και ότι οι ασθενείς δεν μπορούν να αποτελέσουν επαναστατικό υποκείμενο— είναι τελείως αβάσιμη.

Αυτή η λογική θα μπορούσε να οδηγηθεί μέχρι το παράλογο: ότι η ζωή του ατόμου είναι μόνο μια προσωρινή κατάσταση της ανόργανης ύλης· ότι κανένα άτομο δεν μπορεί να αναλάβει να διεξάγει την ταξική πάλη ή να κάνει την επανάσταση με άλλα ζωντανά άτομα. Αυτός ο παραλογισμός δε λέγεται προφανώς, αλλά εφαρμόζεται στην πράξη. Γράφονται αιώνιες διατριβές σχετικά με τον Λούκατς, γίνονται ατέλειωτα σεμινάρια για τη μαρξιστική θεωρία της αξίας της εργασίας, —ίσως για να προμηθέγουν στις «επερχόμενες γενεές» το επαναστατικό εργαλείο που οι ίδιοι δεν ήξεραν τι να το κάνουν!

46. J. C. Pollack, στο ίδιο.

26. ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ Ο ΠΡΑΚΤΟΡΑΣ ΤΟΥ: Η ΒΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Η παραγόμενη αναστολή της ζωής χρησιμοποιείται και ενισχύεται μέσα στη διαδικασία παραγωγής του κεφαλαίου (παραγωγή αρρώστιας). Για να αγωνιστεί ενάντια στην έκφραση της αρρώστιας που παίρνει τη μορφή της διαμαρτυρίας, το κεφάλαιο χρησιμοποιεί διάφορες κρατικές υπηρεσίες και θεσμούς: Σύστημα Υγείας, γιατρούς, νοσοκομεία, θεραπευτικά ιδρύματα, δικαιοσύνη, φυλακές, αστυνομία, στρατό. Μέσα στην παραγωγή υπεραξίας, το δυναμικό της φυσικής βίας του κεφαλαίου κατατρώει τη ζωή του εργάτη (μετασηματισμός της ζωής σε νεκρή ύλη). Οι δικαστές, οι γιατροί, οι αστυνομικοί, οι στρατιωτικοί είναι τα όργανα που έχουν σαν καθήκον τους να εγγυούνται την κανονική και αδιάσπαστη συνέχεια αυτής της παραγωγικής διαδικασίας που καταστρέφει τη ζωή. Ο αγώνας ενάντια στον καπιταλισμό —και αυτός ο αγώνας ταυτίζεται με τη ζωή μέσα στη δική μας κοινωνία σε μια δοσμένη ιστορική στιγμή— πρέπει να κατευθύνεται ενάντια στις λειτουργίες του κεφαλαίου και ενάντια στους φορείς αυτών των λειτουργιών που χρησιμοποιούν την ίδια τους την αρρώστια για να συντηρήσουν τη βία: η ζωή της έλλειψης (*das mangelnde Leben*) σαν εξουσία.⁴⁷

Οι άρρωστοι και αυτοί που δεν κατέχουν δικαιώματα, εφόσον απειλούνται με δολοφονία, βρίσκονται, εξ ορισμού, σε κατάσταση νόμιμης άμυνας. Δεν συγκρούονται με ανθρώπους· δεν αγωνίζονται ενάντια σε αστυνομικούς, πρυτάνεις, διευθυντές, υπουργούς και άλλους, αλλά πολύ απλά ενάντια στη φυσική βία που ορθώνεται απέναντι τους με τη μορφή αυτών των υπηρετών του κεφαλαίου.

Ούτε και για τους Βιετκόνγκ άλλωστε το ζήτημα είναι να εξοντώσουν αμερικανούς αλλά να επιλέξουν τους κατάλληλους στόχους στο εσωτερικό μιας παντοδύναμης μηχανής εξόντωσης, που κατευθύνεται ενάντια τους, για να κλονίσουν την κατάλληλη στιγμή, με τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, τον καπιταλιστικό κολοσσό.

47. Χέγγελ.

27. ΓΙΑΤΡΟΣ, ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ / ΥΓΕΙΑ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ο γιατρός, ο δικηγόρος, ο καθηγητής είναι πράκτορες των θεσμών της κυριαρχίας του κεφαλαίου. Σύμφωνα με την αυτοαναπαράσταση αυτού του συστήματος, επιτελούν λειτουργία συνδέσμου ανάμεσα σ' αυτούς τους θεσμούς και στους άρρωστους, τους πελάτες, τους σπουδαστές, δηλαδή τον πληθυσμό. Ο γιατρός ζει από τις κοινωνικές δαπάνες και τις αμοιβές που πληρώνουν οι ασθενείς, ο δικηγόρος από τις αμοιβές των πελατών και οι καθηγητές του πανεπιστημίου από τους φόρους που πληρώνει ο πληθυσμός. Σύμφωνα μ' αυτούς, η ηθική και το Δίκαιο της κάστας τους, υπάρχουν *για το λαό*. Με τον τρόπο που βρίσκονται θεσμικά προσδεμένοι στο Σύστημα Υγείας, στη δικαιοσύνη και στο πανεπιστήμιο, είναι αναγκασμένοι —σαν λειτουργοί αυτών των θεσμών κυριαρχίας— να επιβάλλουν τα συμφέροντα του κεφαλαίου ενάντια στο λαό. Αυτή η λειτουργία εκδηλώνεται, με τον πιο σαφή και πλήρη τρόπο, στο διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων και στην *απόσταση*.

Ο *γιατρός* δεν θεραπεύει ασθενείς αλλά την ανικανότητα τους να εργαστούν. Ο *δικηγόρος* δεν φροντίζει τους πελάτες του, αλλά νομικές περιπτώσεις. Ο *επιστήμονας* δεν ασχολείται με ανάγκες του πληθυσμού, αλλά αντιπροσωπεύει τα συμφέροντα του κεφαλαίου, τα οποία του παρουσιάζονται πάντοτε κάτω από το όνομα της επιστήμης. Σε κάθε μια απ' αυτές τις περιπτώσεις, δημιουργείται μια *απόσταση* ανάμεσα στις ανάγκες των ασθενών, των πελατών, του λαού και σ' αυτό που οι φορείς των ιατρικών, νομικών, επιστημονικών λειτουργιών θεωρούν και πραγματεύονται σαν αντικείμενο εργασίας τους. Γιατροί, δικηγόροι, επιστήμονες είναι οι ίδιοι μέλη του συστήματος εξουσίας, υπερασπιστές των κοινωνικών σχέσεων που παράγουν συνεχώς νέο «υλικό εργασίας». Με βάση την κοινωνική προέλευση, την εκπαίδευση και την οικονομική ισχύ, δημιουργείται ένας *φραγμός* ανάμεσα σ' αυτούς και στο μισθωτό, εργαζόμενο λαό, ο οποίος διατηρείται σε κατάσταση πνευματικής υπανάπτυξης, ποινικοποίησης και αρρώστιας.

28. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ ΣΑΝ ΠΡΑΚΤΟΡΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΞΕΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ

Κάθε ανάγκη, κάθε σύμπτωμα έχει μια προοδευτική και μια αντιδραστική στιγμή. Εκείνο που έχει σημασία είναι να ενεργοποιή-

σουμε και να διεκδικήσουμε την προοδευτική στιγμή, συνειδητοποιώντας ταυτόχρονα την αντιδραστική στιγμή σαν τέτοια.

Πρέπει να κατανοήσουμε την ανάγκη του «ελεύθερου χρόνου», της «ιδιωτικής ζωής» σαν αντίδραση, θεσμικοποιημένη και καναλιζαρισμένη στις συνθήκες εργασίας, που *ευθύνονται για την αρρώστια*· πρέπει να κατανοήσουμε την «ικανοποίηση» αυτής της ανάγκης σαν διαφθορά της ανάγκης για *ικανοποίηση* που προκαλούν οι προσφορές «ελευθερίας» της βιομηχανίας διασκεδάσεων: από το γήπεδο, την οθόνη της τηλεόρασης, το εργαστηριάκι του ερασιτέχνη, και τα κατοικίδια ζώα μέχρι και τις διακοπές στη Μαγιόρκα. Η ανάγκη της απελευθέρωσης, η ανάγκη της συλλογικής παραγωγής της ελευθερίας, συστηματικά διαμελισμένες και κατακερματισμένες από τη βιομηχανία συνείδησης που λειτουργεί για λογαριασμό του κεφαλαίου, διαστρέφονται σε ανάγκη *κατανάλωσης* της ελευθερίας σαν εμπόρευμα. Αυτή η ελευθερία που ισοπεδώνεται στο επίπεδο του εμπορεύματος, αυτή η σχετική ικανοποίηση του πολίτη - καταναλωτή ή του πολίτη - αντικείμενου της θεραπευτικής απάτης της ιατρικής (τάξη και ησυχία!) χρησιμοποιούνται από το κεφάλαιο για να συνεχιστεί και να ενταθεί η εκμετάλλευση στους τόπους εργασίας.

Η υλική βάση της ύπαρξης και της λειτουργίας του γιατρού είναι η αρρώστια του ασθενούς. Αν η αρρώστια αναγνωριστεί σαν προϋπόθεση και αποτέλεσμα της διαδικασίας της καπιταλιστικής παραγωγής, η προοδευτική δραστηριότητα του γιατρού δεν μπορεί παρά να σκοπεύει στην κατάργηση της λειτουργίας του, που ευθυγραμμίζεται με τις ανάγκες του κεφαλαίου και είναι αντικειμενικά εχθρική απέναντι στους ασθενείς· δηλαδή δεν μπορεί παρά να τείνει στο μετασχηματισμό αυτής της κοινωνίας και όχι —όπως συνήθως το αντιλαμβάνονται και το εφαρμόζουν με νόθα μορφή— στην αποκατάσταση της «υγείας» του ασθενούς και στην πρόσκαιρη εξαφάνιση της ανάγκης «θεραπείας» που υπάρχει σε κάθε ασθενή. Η προοδευτική στροφή της ιατρικής λειτουργίας δεν μπορεί στην πράξη να γίνει παρά μέσα στην αλληλέγγυα συνεργασία με τους ασθενείς. Η ουσιαστική στιγμή αυτής της πρακτικής είναι η κοινωνικοποίηση των ιατρικών λειτουργιών. Αυτό σημαίνει συγκεκριμένα την κοινωνικοποίηση των ειδικών γνώσεων και εμπειριών του γιατρού και όχι την επαναχρησιμοποίηση τους με βάση το μοντέλο της αυταρχικής δομής της εκπαίδευσης και της μόρφωσης. Η συνειδητή γνώση του συμπληρωματικού ρόλου που παίζουν ο γιατρός κι ο ασθενής αντιπροσωπεύει τη βάση πάνω στην οποία εκπληρώνεται αυτή

η διαδικασία κοινωνικοποίησης, που προσανατολίζεται προς την κοινή υπόθεση. Αυτή η διαδικασία συλλογικής μάθησης είναι αμοιβαία τόσο για το γιατρό όσο και για τον ασθενή και δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο πάνω στη βάση της συνεργασίας και της ενσωμάτωσης του γιατρού μέσα στην κοινότητα των ασθενών.

Ο γιατρός ή θα θέσει τις τεχνικές του λειτουργίες στην υπηρεσία των ασθενών (ξεπέραςμα της ατομικής ιδιοκτησίας της ιατρικής τέχνης σαν παραγωγικού μέσου), ή θα υποταχθεί —λόγω των υλικών πλεονεκτημάτων και της προσωπικής του ταξικής θέσης— στην επιβολή των φυσικών νόμων της καπιταλιστικής παραγωγής και θα εργάζεται αντικειμενικά ενάντια στα ζωικά συμφέροντα των ασθενών. Τόσο στην πρώτη περίπτωση όσο και στη δεύτερη, στα πλαίσια του κυρίαρχου συστήματος, το λογαριασμό τον πληρώνουν πάντοτε οι άρρωστοι.

29. Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΗΣ ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗΣ ΣΑΝ ΠΡΑΚΤΟΡΑΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Σαν φορέας ειδικών λειτουργιών μέσα στο πανεπιστήμιο του κεφαλαίου, ο πρύτανης του πανεπιστήμιου της Χαϊδελβέργης, ο καθηγητής Ρέντορφ, είχε εξαρχής την ευκαιρία —όπως και ο γιατρός - υφηγητής της πανεπιστημιακής πολυκλινικής, ο δρ. Χούμπερ— να αναγνωρίσει το λειτουργικό του ρόλο στην ιεραρχία του κυρίαρχου συστήματος. *Πριν* από την άμεση απόλυση του γιατρού Χούμπερ από το πανεπιστήμιο, οι ασθενείς είχαν προσπαθήσει να συζητήσουν για την κατάσταση τους και τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν, με τον πρύτανη, ο οποίος αντιπροσώπευε την αρμόδια υπηρεσία που έπαιρνε τις αποφάσεις· αλλά ο τελευταίος είχε αρνηθεί κοφτά, με το πρόσχημα ότι αυτά δεν αφορούσαν τους ασθενείς! Επιδόκιμασε την άμεση απόλυση και την απαγόρευση παραμονής του δρ. Χούμπερ χωρίς καν να έχει ακούσει τη γνώμη των ασθενών. Στη διάρκεια της απεργίας πείνας των ασθενών, που δεν διέθεταν —μετά την απόλυση του γιατρού τους— τη δυνατότητα κατάλληλης θεραπείας, ο πρύτανης φάνηκε έτοιμος να κάνει κάποιες ελάχιστες παραχωρήσεις, εντελώς ανεπαρκείς, οι οποίες στη συνέχεια δεν τηρήθηκαν. Παρόλο που αγνοούσε την άθλια κοινωνική κατάσταση των ψυχασθενών —αν εξαρέσουμε την περίπτωση των εκατό ασθενών της κλινικής— ωστόσο προσπάθησε να περιορίσει το πρόβλημα σε προσωπικό πρόβλημα του γιατρού Χούμπερ και μόνο.

Διαποτισμένος από το πνεύμα της κυρίαρχης ιδεολογίας της καταστροφής, συντέλεσε σε καθοριστικό βαθμό στην προσωποποίηση του κοινωνικού προβλήματος της αρρώστιας, εμφανίζοντας το σαν «περίπτωση Χούμπερ». Εδώ ξαναβρίσκουμε μια συνηθισμένη μέθοδο να αποδίδεται σ' έναν υποκινητή ο συλλογικός αγώνας ενάντια στην κοινωνική μιζέρια.⁴⁸

Ο πρύτανης υποστήριξε ενεργητικά την προσπάθεια όσων κινούν τα νήματα της Ιατρικής Σχολής να καλύψουν στα μάτια του κοινού, και προς μεγάλη ζημιά των ασθενών, τις ανάγκες των τελευταίων και τη χρεοκοπία του πανεπιστημιακού ιατρικού συστήματος, εμφανίζοντας τα σαν συνηθισμένες προσωπικές διαμάχες. Σε σχέση με τα επιχειρήματα που πρόβαλαν οι ασθενείς, ο πανεπιστημιακός αυτός καθηγητής, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι πάσχει —στην καλύτερη περίπτωση— από παιδισμό.

30. ΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η ρύθμιση των λειτουργιών της ζωής για λογαριασμό των αναγκών του κεφαλαίου αποτελεί το σημάδι της καπιταλιστικής οικονομικής τάξης, της αναρχίας. Ο άνθρωπος υπάρχει για την οικονομία και όχι το αντίθετο. Αυτή η διαδικασία χρησιμοποίησης και καταστροφής της ανθρώπινης ζωής κατευθύνεται από το Κράτος.

Το *σύνταγμα* (ο θεμελιώδης Νόμος στη Δ. Γερμανία) είναι η διάταξη «δικαιωμάτων» που προορίζονται για το κεφάλαιο και των υποχρεώσεων που προορίζονται για τους πολίτες (το λαό). Η *υπηρεσία υπεράσπισης του συντάγματος** (έχει σαν σκοπό να προστατέψει το σύνταγμα από το λαό, και όχι το αντίθετο).

Το κρατικοποιημένο *Σύστημα Υγείας* έχει σαν σκοπό να προστατέψει το κεφάλαιο και την κοινωνική τάξη από τους ασθενείς, και όχι, αντίθετα, να προστατέψει τον άρρωστο λαό από τις παθολόγους σχέσεις και τη δολοφονική βία του κεφαλαίου.

Το *κοινοβούλιο* (που νομοθετεί) έχει σαν σκοπό, όπως και η

48. Συγκρίνετε με τον ίδιο τύπο πρακτικής από την πλευρά της δικαιοσύνης. Βλ. κεφάλαιο III.

*Verfassungsschutz, στην κυριολεξία σημαίνει: προστασία του συντάγματος. Πρόκειται για τη γερμανική υπηρεσία πληροφοριών. (Σ.τ.μ.).

ιατρική, να κατατάσσει την έκφραση της ζωής του άρρωστου λαού σε μορφές που ευνοούν τις κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις παραγωγής και να τις διαχωρίζει από άλλες, που περιέχουν τη δυνατότητα αλλαγής αυτών των σχέσεων σύμφωνα με τις ανάγκες που πληθυσμού. Το κοινοβούλιο νομοθετεί με σκοπό την προστασία και τη διατήρηση της ατομικής ιδιοκτησίας πάνω στα μέσα παραγωγής. Σύμφωνα με τους νόμους αυτούς, το «έγκλημα» καταπολεμιέται και καταδικάζεται σαν ατομική ρήξη με τους κοινωνικούς κανόνες, ενώ αποτελεί την έκφραση των κοινωνικών αντιθέσεων στο άτομο. Η δικαιοσύνη πρέπει να εξαφανίσει τη διαμαρτυρία που εκφράζεται σαν «έγκλημα».

Η *Δικαιοσύνη* αναλαμβάνει τη λειτουργία ενός κέντρου κατανομής και ενός πεδίου επιλογής των αρρώστων. Σε συνεργασία με την ψυχιατρική, παρέχει την εξουσία χρησιμοποίησης των άρρωστων στις φυλακές, στα αναμορφωτήρια που έχουν μεταμριεστεί σε κοινωνικό-ψυχιατρικά ιδρύματα (βλέπε, για παράδειγμα το «Deutsche Zentralinstitut für Seelische Gesundheit» —Κεντρικό γερμανικό ίδρυμα για την πνευματική υγεία— του καθηγητή Χάιντς Χέφνερ στη Χαϊδελβέργη και στο Μανχάιμ), στα θεραπευτικά ιδρύματα, ή ακόμα, σε περίπτωση καταδίκης σε πρόστιμο, στην «ελεύθερη» αγορά εργασίας, με σκοπό μια πιο εντατική απόδοση. Τι έγραφαν στ' αλήθεια στις πύλες των στρατοπέδων συγκέντρωσης; «Η εργασία απελευθερώνει».

Ο στρατός, η Bundesgrenzschutz* και η αστυνομία είναι τα όργανα εξουσίας του καθεστώτος, που πρέπει να επιβάλλουν την εχθρική για τη ζωή, και επομένως αντίθετη στις ανάγκες του άρρωστου λαού, καπιταλιστική κοινωνική τάξη. Η *αστυνομία* —«Βοηθός και φίλος σου»**— δεν υπάρχει για το λαό, αλλά για τα συμφέροντα των ισχυρών και των πρακτόρων του κεφαλαίου. Αν όμως η αστυνομία δεν υπάρχει για το λαό, ο λαός πρέπει να υπάρχει για την αστυνομία. Το γνώρισμα ενός *αστυνομικού Κράτους* δεν είναι μόνο η πρόσφατη αρμοδιότητα της οπλισμένης αστυνομίας για την τελική εξόντωση της ζωής που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί πια από τους διαχειριστές της αγοράς εργασίας, του Συστήματος Υγείας ή

49. Δεν φρουρεί τα εδαφικά σύνορα αλλά το σύνορο ανάμεσα στους εκμεταλλευόμενους και τους εκμεταλλευτές.

Z: «Αστυνομία των συνόρων» στη Γερμανία που πολύ περισσότερο από το ρόλο τελωνειακού, παίζει το ρόλο σώματος καταστολής. (Σ.τ.μ.).

** «*Dein Freund und Helfer*»: διαφημιστικό σλόγκαν της αστυνομίας. (Σ.τ.μ.).

της δικαιοσύνης: το γνώρισμα ενός αστυνομικού Κράτους υπάρχει ήδη όταν ο λαός λειτουργεί σύμφωνα με τις ανάγκες της αστυνομίας. * Συνειδητά, αυτό το βρώμικο εμπόριο προετοιμάζεται και υποστηρίζεται από τη θρησκεία (αμαρτία και εξιλασμός), το σχολείο (καλοί βαθμοί) και την υποταγή στην εξουσία με την οποία μας βομβαρδίζουν συνεχώς στην «καθημερινή ζωή».

Ο τύπος, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση προσπαθούν, σύμφωνα με τις συστάσεις της αστυνομίας, να κινητοποιήσουν τον πληθυσμό μέσω των εκκλήσεων για κατάδοση, προς το συμφέρον του Κράτους, του κεφαλαίου, και επομένως ενάντια στον ίδιο τον εαυτό του. Οι επιτυχίες της αστυνομίας (θανατηφόροι πυροβολισμοί, καταδιώξεις, συλλήψεις) παρουσιάζονται από τον τύπο σαν επιτυχίες που κατορθώθηκαν χάρη στην ενεργή υποστήριξη του πληθυσμού. Το Κράτος καταπολεμά έτσι τη μείωση της νομιμοφροσύνης των μαζών και προσπαθεί να παράγει και να αναπαράγει συνεχώς τη συνείδηση που είναι απαραίτητη για τη νομιμοποίηση αυτού του Κράτους.

Όλοι οφείλουν να γίνουν μικροί αστυνομικοί, μια και είναι αδύνατο να γίνουν όλοι «εγκληματίες», χωρίς, ταυτόχρονα, το αλληλέγγυο και συλλογικό τους «έγκλημα» ενάντια στην ατομική ιδιοκτησία να οδηγήσει στη σοσιαλιστική επανάσταση. Και αφού σ' αυτό το Κράτος, ο καθένας πρέπει να γίνει ένας αστυνομικός, γι' αυτό και ονομάζουμε το Κράτος, αστυνομικό Κράτος.

Δυστυχώς για τον άρρωστο πληθυσμό, η σοσιαλιστική επανάσταση δεν μπορεί να ανασταλεί, παρά με τη βοήθεια του αστυνομικού Κράτους. Ένα τέτοιο αστυνομικό Κράτος αναγνωρίζεται από τη διαχείριση και την πλήρη χρησιμοποίηση της ανθρώπινης ζωής στο εσωτερικό μιας αδιάσπαστης αλυσίδας καταπιεστικών θεσμών: οικογένεια, σχολείο, στρατιωτική θητεία, εργοστάσιο, Σύστημα Υγείας. Όλα αυτά λειτουργούν σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, που χρησιμοποιείται ενάντια στα καταπιεσμένα ανθρώπινα κουρέλια, τους άρρωστους και τους εκμεταλλευόμενους, αλλά όχι ενάντια στους εισαγγελείς, τους δικαστές, τους διευθυντές, τους αστυνομικούς και άλλους παρόμοιους, οι οποίοι θα πρέπει να είναι «υγιείς» για να μπορούν να καταδιώκουν τους αθώους, να διατάσσουν την «οικιακή ειρήνη», να χτυπούν, να συλλαμβάνουν, να

Υπάρχει μια τηλεοπτική εκπομπή στη Γερμανία (*X-Y-Zimmermann*) στην οποία ζητούν από εκατομμύρια τηλεθεατών να μεταμορφωθούν σε μπάτσους για να λύσουν τις υποθέσεις που δεν μπόρεσε να διαλευκάνει η αστυνομία. (Σ.τ.μ.).

σωφρονίζουν, να υποκινούν τη βία κ.λπ. Όποιος νομίζει ότι στα παραπάνω υπάρχει κάποια δυσφήμιση ενάντια στο Κράτος, μπορεί, αν το θεωρεί καθήκον του, να αποδείξει έμπρακτα⁵⁰ το αντίθετο.

31. Η ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Διαπίστωση: το σύνολο του υλικού και ιδεολογικού δυναμικού βίας βρίσκεται στα χέρια του Κράτους, σαν κατασταλτικού επίπεδου του κεφαλαίου.

Όταν εκφράζουμε προφορικά, στη διάρκεια των teach-in, go-in, απεργιών κ.λπ., τις πρώτες υλιστικές κριτικές μας απέναντι στις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής, ο μηχανισμός εξουσίας της κατεστημένης επιστήμης και του Κράτους αρνείται την προφορική αντιπαράθεση, που προσανατολίζεται στην πρακτική. Όταν οι εργάτες σταματούν την εργασία διαμαρτυρόμενοι ενάντια στις καταστροφικές για τη ζωή καπιταλιστικές συνθήκες εργασίας, τότε εμφανίζονται, με την υποστήριξη των απεργοσπαστών, της ιδιωτικής αστυνομίας των αφεντικών, της αστυνομίας και της Bundesgrenzschutz, εργοστασιακές επιτροπές και συνδικάτα για να καταπνίξουν, με το πρόσχημα των υποτιθέμενων υλικών εξαναγκασμών (τον εξαναγκασμό του κέρδους), τη διαμαρτυρία των εργατών. Όταν η κριτική και η διαμαρτυρία, σαν *αντίσταση*, αρχίζουν να παίρνουν την υλική μορφή της βίας, ποινικοποιούνται και εξαφανίζονται, χάρη στη χρησιμοποίηση της ιδεολογίας του «υποκινητή», ως «αντίσταση ενάντια στην κρατική εξουσία». Αν η αντίσταση πάρει την οργανωμένη και όχι πια αποσπασματική μορφή της επαναστατικής παραγωγικής δύναμης της αρρώστιας, τότε και η «αντίσταση κατά της κρατικής εξουσίας», που ατομικοποιήθηκε τεχνητά μέσω της ιδεολογίας του «υποκινητή», γίνεται, στα μάτια των κυρίαρχων, μια «εγκληματική οργάνωση που αποσκοπεί στην ανατροπή της συνταγματικής τάξης» (παράγραφοι 129 και 81).⁵¹ η επα-

50. Για όλα αυτά τα εγκλήματα, παραθέτουμε αποσπάσματα από τη νομοθεσία της Ομοσπονδιακής Γερμανίας, για να δείξουμε ότι εκείνοι που δεν σέβονται τους νόμους είναι ακριβώς εκείνοι που έχουν καθήκον τους να τους προστατεύουν. Strafprozessordnung: παράγραφος 152. Straf...: παράγραφοι 344, 129, 342, 340, 341, 343, 130, 131.

51. 51Γ'ε56(Ζ)HoH: παράγραφος 129: εγκληματική ένωση- παράγραφος 81: Εσχάτη προδοσία κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας.

ναστατική παραγωγική δύναμη της αρρώστιας και οι φορείς της, οι σοσιαλιστές ασθενείς, απωθούνται στη σκιά, πίσω από κάγκελα και τοίχους (στη σκιά των κελιών απομόνωσης, γιατί σ' αυτό το στάδιο της αντιπαράθεσης ανάμεσα στη ζωή και στο κεφάλαιο η απομόνωση δεν μπορεί να γίνει απόλυτη παρά μόνο εφαρμόζοντας ανοιχτά την ωμή βία), στη σκιά, για να προστατευθούν οι δολοφονικές και καταστροφικές κοινωνικές σχέσεις από την παραγωγική δύναμη της αρρώστιας. Αυτή η κλιμάκωση της βίας από την πλευρά των καταπιεστών αποτελεί καθρέφτη της ανάπτυξης της επαναστατικής παραγωγικής δύναμης της αρρώστιας. Οι άρρωστοι, παραπεμπόμενοι στη δικαιοσύνη, αποτελούν, στο εδώλιο, τους αντιπρόσωπους της παραγωγικής δύναμης της αρρώστιας. Ορθώνονται ενάντια στην ψυχρή, απολιθωμένη και νεκρή εξουσία του κεφαλαίου που προσπαθεί να τους εκδικηθεί για τη χειραφέτηση και την αλληλεγγύη τους εφαρμόζοντας τις αρχές του ποινικού Δίκαιου. «Η εκδίκηση είναι ένα πιάτο που τρώγεται κρύο», έλεγε ήδη στα 1944 ο υπουργός Προπαγάνδας του Χίτλερ, ο Γκαίμπελς.

Ο δικηγόρος Χορστ Μάλερ, κατηγορούμενος για την υπόθεση Σπρίνγκερ, είπε: «Η κατηγορούσα αρχή έχει ήδη προκατασκευασμένη άποψη- στο δικαστήριο συνεδριάζει η διανοητική άνοια- κι όλα αυτά για να προστατευθεί αυτό το τιποτένιο κάθαρμα». Το κάθαρμα ήταν ο Σπρίνγκερ. Το κάθαρμα - Σπρίνγκερ δεν είναι ωστόσο παρά ένας πράκτορας της καταστροφικής δύναμης του κεφαλαίου, των αντίθετων με τη ζωή παραγωγικών σχέσεων. Η προκατασκευασμένη ετυμηγορία δεν αποτελεί σίγουρα μονοπώλιο του εισαγγελέα: την ξαναβρίσκει κανείς, μαζί με τη διανοητική άνοια, στο πρόσωπο του δικαστή: στην εβδομαδιαία εφημερίδα Publik της 13 Αυγούστου 1971, ο Jurgen Roth έγραψε ότι οι δικαστές της Χαϊδελβέργης διαδίδουν ανεπίσημα ότι όλοι οι ασθενείς είναι εγκληματίες. Όμως στην τρέχουσα γλώσσα του κυρίαρχου Δίκαιου αυτό δεν ονομάζεται «προκατασκευασμένη ετυμηγορία» αλλά «πρόληψη», και ο τελευταίος λόγος ανήκει στους ίδιους τους δικαστές —αντανάκλαση σ' ένα παραμορφωτικό καθρέφτη!

Στην πραγματικότητα, η αναγνώριση αυτής της «πρόληψης» από τους ανώτερους δικαστές δείχνει, για πρώτη φορά, ότι οι ασθενείς, παθητικά τουλάχιστον υπόκεινται στο Δίκαιο. Προηγουμένως, όταν οι ασθενείς ήθελαν να προστατευθούν από την απόφαση έξωσης, τους είχαν αρνηθεί αυτήν την αναγνώριση. Οι ασθενείς πρέπει να υποστούν μεταχείριση εγκληματία. Η αρρώστια, όταν παίρνει την οργανωμένη μορφή παραγωγικής δύναμης, αποτελεί έγκλημα.

Το Σύστημα Υγείας αντιμετωπίζει την αρρώστια σαν αντικείμενο, σαν άρρωστο υλικό: η αντιδραστική στιγμή της αρρώστιας χρησιμοποιείται ενάντια στους ασθενείς: έτσι το Σύστημα Υγείας επιβεβαιώνει την αρνητική στάση των ασθενών απέναντι στην αρρώστια. Αφαιρεί την αρρώστια, την διαχειρίζεται γραφειοκρατικά, την αναλύει χημικά ή ακτινολογικά, την θεραπεύει φαρμακευτικά, ηλεκτρικά, με ραδιενέργεια, χειρουργικά, με ακρωτηριασμό. Με λίγα λόγια, απαλλοτριώνει τον ασθενή και μετασχηματίζει την αρρώστια του σε κεφάλαιο, σε κεφάλαιο της οικοδομικής βιομηχανίας (από τα νοσοκομεία μέχρι τις βίλες των αρχιάτρων), των χημικών και φαρμακευτικών βιομηχανιών (αντιδραστήρια και φάρμακα), των ηλεκτρικών βιομηχανιών (ακτίνες X και άλλες, ηλεκτροσόκ, ηλεκτρογράφοι, καρδιογράφοι, εγκεφαλογράφοι), της υαλοουργίας (εργαστήρια) κ.λπ.

Η διαμαρτυρία, σαν προοδευτική στιγμή της αρρώστιας για τους ασθενείς, καταπιέζεται συστηματικά μέσα στη σχέση γιατρού - ασθενή· στην καλύτερη περίπτωση, όταν υπάρχει ακόμα η δυνατότητα να εκδηλωθεί, μεταχειρίζονται τον ασθενή σαν γκρινιάρη και παραπονιάρη, και αγνοούν την αρρώστια - στις «σοβαρές περιπτώσεις», την διατηρούν και την χρησιμοποιούν σαν, αποδοτικό για το κεφάλαιο, εμπόρευμα - ψυχασθένεια. Αλλά αν η αρρώστια εμφανιστεί με οργανωμένη μορφή, όπως στο SPK, όπου η προοδευτική στιγμή χρησιμοποιήθηκε για και από τους ασθενείς, τότε η καπιταλιστική ιδιοποίηση της από το Σύστημα «Υγείας» γίνεται αδύνατη. Και αν αυτή η ιδιοποίηση μπλοκαριστεί από τους ασθενείς, τότε εμφανίζονται, στη θέση του Συστήματος Υγείας, οι αστυνομικοί και οι νομικοί θεσμοί: κουμπούρια αντί για ηλεκτροσόκ, κελιά της φυλακής αντί για αλλοπεριδόλη και ζουρλομανδύα. Η βία κλιμακώνεται!

32. ΟΙ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ ΚΑΤΑΔΙΩΞΗΣ

Η «μανία» καταδίωξης είναι μια πολύ διαδεδομένη αρρώστια: είναι η αρρώστια της κοινωνίας, με την πιο πλατιά έννοια. Η λέξη «μανία» δεν είναι παρά μια ετικέτα που το νόημα της δείχνει ήδη σε ποιο βαθμό δεν την έχουν κατανοήσει εκείνοι που την κατασκεύασαν. Όταν κάποιος ανακαλύπτει, σε όλες, ή σχεδόν σε όλες, τις

εντυπώσεις που δέχεται από το περιβάλλον του, μια απειλή ενάντια στη δική του ύπαρξη, ενάντια στη «ζωή» του, όταν η φαντασία του παράγει φαινόμενα για τα οποία δεν βρίσκεται κανείς άμεσος προφανής λόγος στο υλικό περιβάλλον, οι υπηρεσιακοί ιατρικοί εμπειρογνώμονες τον χαρακτηρίζουν σαν παρανοϊκό ή προσβεβλημένο από μανία καταδίωξης. Η αγοραφοβία (άγχος μπροστά σε ανοιχτούς τόπους και δημόσιους χώρους), η φοβία των γεφυρών, η κλειστοφοβία (άγχος σε κλειστούς χώρους), η υποχονδρία (άρνηση του ίδιου του οργανισμού μας), η ερυθροφοβία (φόβος μήπως κοκκινήσουμε) αποτελούν μόνο μερικές μορφές της μανίας καταδίωξης. Ο ασθενής, ετικεταρισμένος, προγραμμαμένος, διαχωρισμένος, δυσφημισμένος, δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά την αντίστροφη όψη ή τη συνέχεια αυτού που η λαϊκή γλώσσα ονομάζει: «λογική δυσπιστία». Αποτελεί το προϊόν του πραγματοποιημένου είναι του ατόμου μέσα στην καπιταλιστική κοινωνία, την έκφραση της πολιτικής σχέσης ανάμεσα στη ζωή και στο κεφάλαιο, ανάμεσα στην οργανική, ζωντανή ύλη και στην ανόργανη νεκρή ύλη.

Ο απομονωμένος άνθρωπος φοβάται, νιώθει να απειλείται από άγνωστες «δυνάμεις», γιατί η κοινωνική πραγματικότητα είναι γι' αυτόν αδιαφανής, γιατί του είναι ξένη, γιατί *αλλοτριώνεται* απ' αυτήν, όπως κι αυτή απ' αυτόν: βασική προϋπόθεση της καπιταλιστικής κοινωνίας είναι ακριβώς η απομόνωση και η έλλειψη συνείδησης. Η *αντιδραστική στιγμή* της αρρώστιας της μανίας καταδίωξης είναι η *αναστολή*, η παράλυση που επιφέρει στον καταδιωκόμενο, αντικειμενικά ανίσχυρο, απομονωμένο και αλλοτριωμένο ασθενή. Η *προοδευτική στιγμή* της αρρώστιας είναι η διαμαρτυρία ενάντια στις κυρίαρχες παραγωγικές σχέσεις, που ο άρρωστος τις νιώθει —κι αυτό είναι απόλυτα αληθινό— σαν εχθρικές ή απειλητικές για τη ζωή του. Ο σκοπός και η λειτουργία της ζύμωσης πρέπει να αποβλέπουν στο να καταστήσουν διαφανή για τον άρρωστο την κοινωνική πραγματικότητα και να μετατρέψουν την παραλυμένη διαμαρτυρία του σε συλλογικές πράξεις αντίστασης ενάντια στις καταστροφικές κοινωνικές σχέσεις που δημιουργούν την αρρώστια.

Η ικανότητα χρησιμοποίησης της μανίας καταδίωξης, σαν κοινωνικής αρρώστιας, για έναν καταστροφικό σκοπό εκδηλώνεται με την κινητοποίηση της αντιδραστικής στιγμής της, από τη μικρή ριζοσπαστική μειοψηφία των πρακτόρων και συνένοχων του κεφαλαίου, οι οποίοι διαχειρίζονται το σύνολο του κοινωνικού δυναμικού βίας: *X-Y-Zimmermann*, υστερία Μπάαντερ - Μάινχοφ, τοιχοκόλληση οδηγιών για την ανεύρεση καταζητούμενων, προβο-

κάτσεις των συμμοριών του Γκένσερ, Σπρίνγκερ ή Λέβενταλ.*

Από την άλλη, ο φόβος των κυρίαρχων (η δική τους μανία καταδίωξης) είναι ο φόβος απέναντι στην αντίδραση μιας ναρκωμένης και με τη βία συγκρατημένης δύναμης ενός πληθυσμού που θα μπορούσε να δράσει με συλλογικό και αλληλέγγυο τρόπο· η «μανία των χίλιων φόβων με τους χίλιους φύλακες». Ο απομονωμένος άνθρωπος, όπως και η αδιαμόρφωτη μάζα του πληθυσμού είναι το αντικείμενο και όχι το υποκείμενο της ιστορικής διαδικασίας. Αυτός που καθορίζεται από τα έξω, αυτός που διευθύνεται, δικάζεται, προσβάλλεται από τη μανία καταδίωξης έχει ριχθεί ανυπεράσπιστος μέσα στις αντικειμενικά δολοφονικές παραγωγικές σχέσεις του κυρίαρχου κοινωνικού καθεστώτος. Η «μανία» καταδίωξης αποτελεί έτσι έκφραση που αποδίδει σωστά την πραγματικότητα.

Όταν, στη διάρκεια μιας ανώδυνης καφενοκουβέντας, ένας άγνωστος ζητά από κάποιον, που έχει προσβληθεί από μανία καταδίωξης, τη διεύθυνση και την καταγωγή του, ο τελευταίος ενοχλείται και φοβάται μήπως ο συνομιλητής του είναι πράκτορας της «νοΓΓ355αη§50ΗuίZ» (Δυτικογερμανικής υπηρεσίας πληροφοριών). Και πραγματικά υπάρχουν πολλοί τέτοιοι πράκτορες ή άνθρωποι που, χωρίς να το ξέρουν ή για εγωιστικά συμφέροντα (και πάλι η μανία καταδίωξης), προσφέρουν πληροφορίες σε τέτοιες υπηρεσίες ή σε άλλους κρατικούς θεσμούς.

Όταν ο «καταδιωκόμενος» τρώει μια ρέγκα, σκέφτεται ότι θέλουν να τον δηλητηριάσουν για να τον αρρωστήσουν (αυτόν προσωπικά) ή να τον δολοφονήσουν. Αλλά η λεγόμενη μόλυνση του περιβάλλοντος που επιβάλλει το κεφάλαιο είναι ένα γεγονός, μια πραγματική απειλή για την ανθρώπινη ζωή συνολικά.

Η ακόμα, ο «καταδιωκόμενος» μας έχει λίγα χρήματα ή μια δουλειά. Φοβάται μήπως τα χάσει, το ένα ή το άλλο. Είτε μήπως κάποιος του κλέψει τα χρήματα του, είτε μήπως κάποιος «καλύτερος» εργάτης του πάρει τη θέση. Τα λιγοστά χρήματα που έχει αποτελούν το μοναδικό πιστοποιητικό που του παρέχει τη δυνατότητα να τρώει, να ντύνεται ή να έχει μια στέγη πάνω απ' το κεφάλι του. Η εργασία του είναι γι' αυτόν η μόνη δυνατότητα να «πραγματωθεί», να τα βγάλει πέρα στη ζωή του. Εργασία και χρήματα είναι η ζωή του. Αλλά υπάρχει και η ανάγκη, η μίζερια, και επομένως η κλοπή. Υπάρχει η αρχή του ανταγωνισμού, και επομένως αδίσταχτοι εγωί-

* Γκένσερ: Ομοσπονδιακός υπουργός δημόσιας τάξης τότε.

Λέβενταλ: Παραγωγός της τηλεοπτικής εκπομπής *X-Y-Zimmermann*. (Σ.τ.μ.).

στές. Υπάρχει ο καπιταλισμός όπου, χωρίς εργασία και χωρίς χρήματα, είμαστε κάτι λιγότερο από το τίποτε και όπου αποτελούμε παιγνίδι στα χέρια των κυρίαρχων συμφερόντων. Ο καπιταλισμός όπου ο άρρωστος, καταπιεσμένος και εκμεταλλευόμενος εργάτης κλέβεται συνεχώς στις τιμές που πληρώνει, στις απολαβές του, στα νοίκια, από τα μαγαζιά, τις τράπεζες και τους αρπακτικούς ιδιοκτήτες. Ο καπιταλισμός όπου τα εργοστάσια κλείνουν ή ορθολογικοποιούν τη λειτουργία τους, δίχως να υπολογίζουν τις ανάγκες των εργατών.

Όποιος προσβλήθηκε από μανία καταδίωξης, φοβάται να πάει στο γιατρό, φοβάται την εξέταση, τη θεραπεία, τις ενέσεις, τις εγχειρήσεις κ.λπ. Κατά την εξέταση, πρέπει κανείς να δώσει προσωπικές πληροφορίες, τη βιογραφία του (αναμνηστικό), να δείξει ταυτότητα, όπως και στην αστυνομία· το πορτοφόλι του (είτε πρόκειται για κοινωνικές ασφαλίσεις είτε όχι) όπως στον μπακάλη ή στο μελλοντικό πεθερό του· πρέπει να γδυθεί, να αφήσει να τον κοιτάζουν και να τον ψηλαφίσουν όπως μια αγελάδα στο παζάρι, και τέλος να δεχτεί τη διάγνωση όπως ο κατηγορούμενος την καταδίκη του δικαστή. Τότε επακολουθεί η θεραπεία (η ποινή): να μην καπνίζει, να μη πίνει, να κάνει επώδυνες ενέσεις, να υποστεί εγχειρήσεις, να του αφαιρεθούν όργανα ή μέλη. Και δεν μαθαίνει ποτέ, ούτε στη διάρκεια της εξέτασης ούτε μετά, τη «θεραπεία», το πώς και το γιατί! —Μανία καταδίωξης; Όχι, πραγματικότητα.

Η ακόμα ο «καταδιωκόμενος» απευθύνεται σε μια εφημερίδα για να της δώσει την ευκαιρία να διαμορφώσει, με βάση τις δικές του παρατηρήσεις καθώς και αυτές της κοινωνίας, το θέμα ενός άρθρου. Ο δημοσιογράφος βρίσκεται εκεί σαν εκπρόσωπος των κοινωνικών συμφερόντων. Του λέει με ποιο τρόπο «κάποιος» πρέπει να παρουσιάζει την υπόθεση του, μιλά για υλικές ανάγκες, για την «κοινή γνώμη», για τους διαφημιστές πελάτες και τους συνδρομητές που πρέπει να παίρνει υπόψη του. Τελικά αν ο «καταδιωκόμενος» είναι τυχερός, θα εμφανιστεί ίσως στην εφημερίδα κάποια μικρή στήλη. Πιστεύοντας ότι έχει παραισθήσεις ο «καταδιωκόμενος» δεν αναγνωρίζει τον εαυτό του. Νομίζει ότι δεν καταλαβαίνει πια τίποτα. Κατόπιν εμφανίζεται ξαφνικά ένα μεγάλο άρθρο ενός καθηγητή ή ενός υπουργού που βεβαιώνει το αντίθετο. Έχει τη δυνατότητα να διαβάσει ότι πάσχει από μανία καταδίωξης, ότι είναι τρελός και εγκληματίας και ότι: «δεν μπορούμε να τον ανεχθούμε περισσότερο και πρέπει να διωχθεί το συντομότερο δυνατόν». —Μανία καταδίωξης; Όχι, πραγματικότητα.

Η ακόμα ο «καταδιωκόμενος» νιώθει να απειλείται και να ακολουθείται από δολοφόνους, όταν γυρίζει το βράδι στο σπίτι του. Σκοτεινές σκιές γλιστρούν πίσω του. Αλλά δεν τον δίδαξαν στο σπίτι, στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο ότι η καπιταλιστική κοινωνία στηρίζεται στο φόνο, ότι «η ζωή του» δεν αποτελεί παρά ένα απόβλητο της καπιταλιστικής συσσώρευσης, ότι ο συστηματικός και χαλιναγωγημένος φόνος, που εκφράζεται με την αρρώστια, αποτελεί την προϋπόθεση και το αποτέλεσμα των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Δεν έμαθε ότι, νύχτα και μέρα, παρακολουθείται και ενεδρεύεται, ότι το σπίτι του είναι περικυκλωμένο από αστυνομικούς μεταμφιεσμένους σε υπάλληλους των δημόσιων έργων, και ότι οι θεσμοί και οι υπηρεσίες του κεφαλαίου έχουν σαν αποστολή να εξαφανίσουν κάθε ίχνος αυτόνομης ζωής στους καταπιεσμένους και τους εκμεταλλευόμενους, και διαθέτουν γι' αυτό το σκοπό όλα τα μέσα, από το υπουργικό διάταγμα μέχρι τις σφαίρες των αυτόματων της αστυνομίας, περνώντας από τη δημόσια συκοφάντηση.

Ο άντρας ή η γυναίκα που φοβούνται όλα αυτά έχουν δίκιο. Πρέπει μόνο να τους κάνουμε να καταλάβουν γιατί έχουν δίκιο. Και ο φόβος τους θα γίνει το όπλο τους.

«Να μεταβάλουμε την αρρώστια σε όπλο», αυτή είναι η αρχή του SPK.

33. ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

Όπως η θλίψη και η απελπισία, έτσι και η επιθετικότητα περιλαμβάνει συγκινήσεις οι οποίες, κάτω από την κυριαρχία της πρωταρχικής κοινωνικής ανάγκης της καπιταλιστικής συσσώρευσης, πρέπει να οδηγήσουν σε ορισμένες περιπτώσεις σε μια «ειδική θεραπεία» από τους θεσμούς του κεφαλαίου.

Αυτό που συνήθως εκφράζεται σαν επιθετικότητα είναι μια διαστρεβλωμένη διαμαρτυρία: συμβάσεις, ευγένεια, επανόρθωση, αβρότητες, ειρωνία, αυτοκυριαρχία, απόσταση από τους άλλους, ακραία αυτοσυγκράτηση («δεν μπορεί ποτέ να ξέρει κανείς»). Αυτή η διαμαρτυρία, ανεσταλμένη και καναλιζαρισμένη, προλαμβάνει ανοιχτές συγκρούσεις, κατευθύνεται ενάντια σ' εμάς τους ίδιους και, βήμα - βήμα, ξαναεπιστρέφει από πάνω προς τα κάτω: από το αφεντικό στον προϊστάμενο, στον ειδικευμένο, στον ανειδίκευτο εργάτη- απ' τον εργάτη ενάντια στον εργάτη.

Οι μεταβατικές μορφές δίνονται σαν υπεκφυγές προορισμένες να καλύπτουν τις ταξικές αντιπαράθεσεις, να πνίγουν τις αντιθέσεις και να υποδαυλίζουν ένα μικρό πόλεμο ανάμεσα στους άμεσα ενδιαφερόμενους, ανάμεσα στους ίδιους τους εκμεταλλευόμενους και τους καταπιεσμένους. Αφήνουμε στον ταξικό εχθρό αυτήν την υπόθεση των συμβατικών τρόπων συμπεριφοράς —τη χαμογελαστή και ζαχαρωμένη γκριμάτσα της βίας. Όσο σερνόμαστε γύρω από τις δυσκολίες μας αντί να επιτιθέμαστε άμεσα σ' αυτές, δεν αλλάζει τίποτε. (Η λέξη *agresion* (= επίθεση) προέρχεται από το λατινικό *agredi* = πηγαίνω προς).

Όταν κάποιοι (και πρώτα απ' όλα οι φοιτητές της αριστεράς και οι «συμπαθούντες») κατηγορούσαν συχνά το SPK σαν επιθετικό, απλοϊκό, αγωνιστικό κ.λπ., θα έπρεπε αυτό να το δούμε σαν αναπαραγωγή του τελετουργικού ετικεταρίσματος των ψυχιάτρων, ψυχολόγων, εγκληματολόγων, προβοκατόρων του λαού, δικαστών, εισαγγελέων (αυτοί ετοιμάζουν και ταξινομούν τους αντιπάλους τους με σκοπό τη φυσική εξόντωση). Αυτή η κατηγορία αποτελεί ακόμη ένα δείκτη της ανικανότητας (του άγχους) αυτών των «αριστεριστών» να έρθουν σε ρήξη με τις αστικές συμβάσεις- αντί γι' αυτό, διαστρέφουν τα πράγματα και τους εαυτούς τους, με ψήφους, ηγέτες, κατάλογους ομιλητών, εξευγενισμένες μορφές συζήτησης. Αναπαράγουν έτσι μέσα στις οργανώσεις τους, τη δομή που θέλουν να καταπολεμήσουν σε μαζική κλίμακα.

Σ' όλους τους απελευθερωτικούς αγώνες, οι μαχητές αντλούν από το ρόλο αντικείμενου στον οποίο υποχρεώνονται μια αρχή επιβεβαίωσης: οι προλετάριοι του *Κομμουνιστικού Μανιφέστου* (1848) που δεν έχουν «τίποτε άλλο να χάσουν παρά μόνο τις αλυσίδες τους»- οι οργανωμένοι Αφρό - Αμερικάνοι, στις Ηνωμένες Πολιτείες, στο Κόμμα των Μαύρων Πανθήρων, που πολεμούν για την κατάργηση της σύγχρονης σκλαβιάς τους- τέλος οι άρρωστοι που αναγνώρισαν, μέσα στην αρρώστια, την επαναστατική παραγωγική δύναμη και δρουν ανάλογα. Μέσα στον απελευθερωτικό αγώνα των άρρωστων, δεν πρόκειται να υπερασπιστούμε μια σταθερή κοινωνική θέση, με τον ίδιο τρόπο που και το *Κομμουνιστικό Μανιφέστο* δεν υπερασπίζεται την κοινωνική θέση του προλετάριου, ή, ακόμα, το κόμμα των Μαύρων Πανθήρων δεν υπερασπίζεται και δεν δικαιολογεί το ρόλο του μάρου στην κοινωνία των εκμεταλλευτών. Με βάση το διακριτικό στίγμα του ανθρώπου «χωρίς δικαιώματα», ο άρρωστος έχει ένα «φυσικό δικαίωμα» στην αυτοάμυνα, δηλαδή στην υπεράσπιση της ζωτικής ουσίας που του απομένει, και

η οποία είναι εκτεθειμένη στις συνεχείς επιθέσεις των πρακτόρων της οικονομίας του θανάτου.⁵²

Η αυτοάμυνα δεν είναι αυτοσκοπός αλλά μια στρατηγική διατήρησης αυτών που πρέπει να υπερασπίσουμε (τα υπολείμματα της ζωτικής ουσίας, τη «ζωή») για να τα εντάξουμε στον αγώνα της συλλογικής απελευθέρωσης από τους εξαναγκασμούς του οργανωμένου καπιταλισμού, των διευθυντών και των πρακτόρων της εκμετάλλευσης, της καταπίεσης και του εγκλήματος, εδώ και τώρα, μέσα στις θεσμοποιημένες κοινωνικές μορφές. Η αυτοάμυνα, στην εξελικτική της διαδικασία περιλαμβάνει ήδη το αντίθετο της: την επίθεση με τη μορφή του συλλογικού αγώνα πάνω στη βάση της συνεργασίας και της αλληλεγγύης- πράγμα που αποτελεί ταυτόχρονα μία μέθοδο όσο και ένα καινούργιο φαινόμενο. Ο συλλογικός αγώνας είναι το νέο φαινόμενο, όπου ξεπερνιέται η διαλεκτική αντίθεση ανάμεσα στην επίθεση και την άμυνα.⁵³

34. Η ΤΑΥΤΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ «ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ»

Η «επιτυχία» στα πλαίσια της δικής μας κοινωνικής τάξης υποδηλώνει τη διαφθορά αυτού που πετυχαίνει, του «απατημένου απατεώνα».

Η ταύτιση του απομονωμένου ατόμου με το κεφάλαιο εκφράζεται με πολλές μορφές: παρόρμηση για ιδιοκτησία, άγχος απώλειας της, περιφρόνηση της «απλής ζωής», ακόμα και αν αυτό εκφράζεται μόνο με την ανάγκη να έχει κανείς μοντέρνα ρούχα και τα υποτιθέμενα σύμβολα υψηλής κοινωνικής θέσης: αυτοκίνητο, ταξίδια, χόμι-

52. «Μετά το ξέσπασμα του εμφύλιου πόλεμου στη Βόρεια Ιρλανδία, ο αριθμός των περιπτώσεων κατάθλιψης και αποπειρών αυτοκτονίας υποχώρησε με εκπληκτικό τρόπο σε λιγότερο από το μισό», δήλωσε ο Δρ. Η. Α. Lyons του Νοσοκομείου Pyrdysbun στο Μπέλφαστ. «Αυτό παρατηρείται κύρια σε ανθρώπους από χαμηλά κοινωνικά στρώματα που αποτελούν και τα κύρια πρόσωπα που συμμετέχουν στους αγώνες. Οι άνθρωποι από ανώτερα κοινωνικά στρώματα, στο Μπέλφαστ και σε άλλους ήρεμους τόπους της Ιρλανδίας, αντίθετα, πάσχουν περισσότερο από παρόμοια συμπτώματα». F. Rundschau, 21.8.72.

53. Το ίδιο ισχύει και για τη διαλεκτική της κατηγορίας και της υπεράσπισης μέσα στο λεγόμενο Συνταγματικό Κράτος: με τον περιορισμό ότι η «υπεράσπιση», στα πλαίσια του νομικού formalισμού, δεν μπορεί παρά να μεταστραφεί σε κατηγορία, όσο η εκτελεστική εξουσία βρίσκεται κάτω από την αυθαίρετη εξουσία των μονοπωλίων του Δικαίου.

που, κατοικία. Όλα αυτά τα πράγματα, που δεν είναι παρά απολιθώματα ζωής, αποδεικνύουν την ταύτιση με το κεφάλαιο. Η συσσώρευση καταναλωτικών αγαθών δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια εξαπάτηση του εαυτού μας η οποία εξυπηρετεί αποκλειστικά την αναπαραγωγή του εμπορεύματος - εργατική δύναμη. Η επιτυχία στην οποία φθάνει ένα άτομο δεν αποτελεί παρά μια φενάκη: είτε πρόκειται για την εξεύρεση μιας καλής δουλειάς ή ενός καλού σπιτιού, είτε για την επιτυχία σε ένα δύσκολο διαγωνισμό, είτε για την «επιτυχία» στις γυναίκες.

Το αίσθημα της «αναγνώρισης», του να είσαι συμπαθητικός, του να γίνεις κάτι, να είσαι καλός ή ακόμα και καλύτερος από τους άλλους (αρχή του ανταγωνισμού και της απόδοσης), αυτό το αίσθημα είναι μια νίκη της συστηματικής καταπίεσης της ανθρώπινης ζωής. Συνοδεύεται γενικά από ένα αίσθημα ευγνωμοσύνης προς τους κατεστημένους κοινωνικούς θεσμούς και τους εκπροσώπους τους, αφεντικά, ιδιοκτήτες, πρυτάνεις, συντάκτες εφημερίδων, εκδότες και τελικά απέναντι στις κοινωνικές σχέσεις γενικά. Η επιτυχία, που υποτίθεται ότι είναι ατομική, είναι στην πραγματικότητα η επιτυχία της διαφθοράς από την πλευρά του άλλου στρατοπέδου, ένα ουσιαστικό στοιχείο της ταύτισης του «επιτυχημένου» με το κεφάλαιο.

35. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η καταπίεση των ανθρώπινων αναγκών με βάση το «φυσικό νόμο» της καπιταλιστικής παραγωγής και καταστροφής είναι αναγκαία για να μπορεί η καπιταλιστική συσσώρευση να διατηρεί προς όφελος της τη δυσαναλογία ανάμεσα στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και τη συστηματική υπανάπτυξη των παραγωγικών σχέσεων.

Στο άτομο, αυτή η αντίθεση εκφράζεται με το διαχωρισμό και την αντιπαράθεση ανάμεσα στη λογική και το συναίσθημα. Η όσο το δυνατό πιο αδιατάρακτη συγκόλληση αυτών των δύο εκφράσεων της ζωής που διαχωρίστηκαν τεχνητά αποτελεί τον όρο για τη συγκινησιακή «ηρεμία», για την εργοστασιακή τάξη, όπου η ανθρώπινη ζωτική δύναμη μετασηματίζεται ορθολογικά σε ανόργανη ύλη (σε κεφάλαιο).

Ο Λόγος του κεφαλαίου παίρνει τη μορφή της ορθολογικοποίησης του εργοστάσιου, της αύξησης των παραγωγικών δυνάμεων,

της εντατικοποίησης και της διατήρησης της εκμετάλλευσης μέσω της βίας των παραγωγικών σχέσεων.

Η ορθολογικότητα του κεφαλαίου καθορίζει αυτήν του ατόμου που την συναντά με τη μορφή της φυσικής βίας, την βιώνει καθημερινά και που μ' αυτό τον τρόπο του εμφανίζεται σαν κάτι το λογικό. Η διαμαρτυρία του ενάντια σ' αυτή τη βία, αρχικά δεν μπορεί να είναι παρά διάχυτη και συναισθηματική. Και εφόσον κυριαρχεί ο Λόγος, αυτές οι συναισθηματικές παραδρομές του ατόμου εκλογικεύονται και χάνονται μέσα σ' ένα γαστρικό έλκος, σε μια πάθηση του συκωτιού, σε κυκλοφοριακές διαταραχές, σε λιθιάσεις, σε κάθε λογής μυϊκές συσπάσεις, σε ανικανότητα, σε συνάχι, τερηδόνες των δοντιών, δερματική ασθένεια, πόνους της σπονδυλικής στήλης, ημικρανία, άσθμα, εργατικά ή τροχαία ατυχήματα, έλλειψη ικανοποίησης κ.λπ. Ή, ακόμα, αυτές οι συγκινήσεις πολλαπλασιάζονται μέσα στη συγκινησιακή πανούκλα των διανθρώπινων σχέσεων, στην απουσία συναισθημάτων («σοβαροί άνθρωποι»), στην ψύχωση κ.λπ.

Αυτή η βία του Λόγου είναι ο έρπων θάνατος με τη μορφή της αντιδραστικής στιγμής της αρρώστιας.

Οι ανάγκες των ανάπηρων του συστήματος, οι δικές μας ανάγκες, γίνονται το κέντρο, το αφετηριακό σημείο, ο κινητήρας της δράσης και της πολιτικής εργασίας, η οποία αναβλύζει από τη σοσιαλιστική αυτό-οργάνωση κάτω από τον καθορισμό της αρρώστιας.

Οι ανάγκες ιδιοκτησίας, καριέρας, ατομικότητας, ανάπτυξης της προσωπικότητας, επαγγελματικών επαναστατικών προοπτικών (οι λεγόμενες γενικές ανάγκες του ανθρώπου) είναι πάντα μονόπλευρες ανατυπώσεις καπιταλιστικών μορφών κυκλοφορίας και ύπαρξης. Αναστέλλουν την αλληλεγγύη και είναι εχθρικές απέναντι στη ζωή.

Κάθε τι το φαινομενικά διαφορετικό και ξεχωριστό, όλα όσα εξυπηρετούν την απομόνωση και την παράδοση στο κεφάλαιο, ξεπερνιούνται μέσα στην κοινή ανάγκη των αρρώστων για μετασχηματισμό. Αυτή η κοινότητα των συνειδήσεων εκφράζεται μέσα στην πολιτική ταυτότητα, η οποία αποτελεί την ενότητα των αναγκών και της πολιτικής πρακτικής που αντιστοιχεί σ' αυτές τις ανάγκες και που δεν μπορεί να είναι παρά ο αλληλέγγυος αγώνας ενάντια στη φυσική βία που ονομάζεται κεφάλαιο.

36. ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΖΥΜΩΣΗΣ

Ένας άρρωστος είναι πάντα αδύναμος: αιπνίες, πονοκέφαλοι, ταχυπαλμίες, φόβος θανάτου. Πρέπει πάντα να φοβάται μήπως πέσει θύμα μιας «επαγγελματικής ασθένειας», ενός εργατικού ατυχήματος, ενός τροχαίου ή ακόμη μήπως γριπιαστεί. Αν πάει στο γιατρό, περιμένει να του πουν ότι οι αιτίες της αρρώστιας του είναι προφανώς «οργανικές» (εξέταση, διάγνωση), και να τις εξαφανίσουν (θεραπεία). Σ' αυτή τη «φυσική» αναμονή, η συμπεριφορά του γιατρού δεν δίνει καμιά απάντηση: ο τελευταίος παίρνει αίμα από τον άρρωστο, υποβάλλει το σώμα του σε ακτινογραφία, εξετάζει τα αντανάκλαστικά με ένα σφυράκι ή μια βελόνα και μετά χορηγεί φάρμακα ή κάνει ένεση στον ασθενή. Ή ακόμη, στέλνει τον ασθενή στο νοσοκομείο όπου τον εγχειρίζουν, τον κόβουν, τον ράβουν ή τον ακρωτηριάζουν. Πριν και κατά τη διάρκεια της θεραπείας, ο ασθενής έχει το δικαίωμα να μιλήσει για την αρρώστια του. Όχι βέβαια να πει ότι θέλει: πρέπει να δώσει στο γιατρό προσωπικές πληροφορίες, τον αριθμό της Κοινωνικής του Ασφάλισης, το περιεχόμενο του διαβατηρίου του (αυτήν την εκτελεστέα καταδίκη σε θάνατο που κάθε πολίτης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας έχει στην τσέπη του), το φύλλο ασθένειας, την απόδειξη πληρωμής των ασφαλιστικών τελών.

Προτού προσληφθεί σε κάποια εργασία, ο ασθενής πρέπει να υποστεί μια εξέταση από την υπηρεσία ιατρικής της εργασίας (ένα είδος ελέγχου των εργαζόμενων μηχανών) ή από το γιατρό της επιχείρησης, που ονομάζεται «γιατρός - εκπρόσωπος»* γιατί απολαμβάνει την εμπιστοσύνη του κεφαλαίου. Εκεί, πρέπει απλά να απαντήσει «σωστά» στις ερωτήσεις που του θέτουν. Δεν θα διηγηθεί τα βάσανα και τους πόνους του. Στην ερώτηση: «Υπήρξαν κληρονομικές αρρώστιες ή αυτοκτονίες στην οικογένεια σου;», δεν θα απαντήσει αυθόρμητα και χωρίς ψέματα: «Ναι. Και πώς όχι άλλωστε;» θα πει απλά «Όχι», για να πάρει τη θέση, γιατί αλλιώς...

Απ' την άλλη πλευρά, ένας άρρωστος φτάνει στο SPK, με την ίδια ή σχεδόν ίδια ελπίδα για «θεραπεία» της αρρώστιας του. Εδώ, η φυσική εξέταση και η ιατρική περίθαλψη, περιλαμβανομένων των φαρμάκων και των ιατρικών φροντίδων, παίζουν έναν υποδεέστερο ρόλο. Ο άρρωστος έχει περισσότερο την ευκαιρία να στοχαστεί πά-

* Γερμανικό λογοπαίγνιο: Γιατρός - εκπρόσωπος = Vertrauensarzt στην κυριολεξία γιατρός της εμπιστοσύνης (Σ.τ.μ.).

νω στην αιτία και την προέλευση των δεινών του και να τα συζητήσει με άλλους ασθενείς. Στη διάρκεια της θεραπευτικής διαδικασίας ζύμωσης, ανακαλύπτει ξαφνικά ή σταδιακά ότι όλη η ιστορία του οργανικού καθορισμού και της αυτό-ενοχοποίησης της αρρώστιας... ίσως... ναι... ίσως το κλειδί να βρίσκεται σε ολόκληρο το κοινωνικό είναι... αλλά τότε, πρέπει κάτι να κάνουμε... θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι μαζί με τους άλλους... Ναι, αλλά αυτοί είναι πολύ καλύτερα από εμένα, ειδικά δεν θα ήταν τόσο δραστήριοι... μ' εμένα, είναι διαφορετικά... είμαι πραγματικά άρρωστος, δεν μπορώ... ή μήπως φοβάμαι; Φοβάμαι μήπως χάσω την αρρώστια μου; Φοβάμαι την ίδια μου τη ζωτικότητα, την ενέργεια που αποθησαυρίζω από τη γέννηση μου; Καλά, τότε θα προσπαθήσω να δράσω πολιτικά. Δεν μπορεί κανείς να είναι πολιτικά ενεργός παρά μόνο όταν έχει καλή υγεία! Αν αρρωστήσω, πηγαίνω στο γιατρό. Ε, ναι, με επιδιορθώνει! Οι γιατροί επίσης λένε ότι αρκεί να πιστέψεις για να ξαναγίνεις καλά. Και γίνεσαι ή δεν γίνεσαι. Και αν αποκτήσω καλή υγεία... τότε θα είναι η μεγάλη μέρα της ζωής μου! «Συνεργασία»; «Αλληλεγγύη»... πού υπάρχουν όμως αυτά;... Στην Κίνα, στο Βιετνάμ, στην Κούβα... ναι, ναι... αλλά σήμερα, τώρα; Σήμερα, τώρα! Αυτόνομη σοσιαλιστική οργάνωση που καθορίζεται από την αρρώστια;

VII. ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

37. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ: ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ = ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ

1. «Patienten-info», No 35, Neuer Unispiegel, No 6.

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ = ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ = ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ =
ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ = ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ = ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ

Η υλική ένδεια είναι προοδευτική στο βαθμό που συμβάλλει στη δημιουργία ενός επαναστατικού δυναμικού. Όπως είναι γνωστό, ο Μαρξ δεν αγνοεί αυτή τη στιγμή και την αναφέρει σε σχέση με το (βιομηχανικό) προλεταριάτο —υποκειμενικό παράγοντα. Αντίθετα, η κοινωνική εξοστράκιση πλήττει το «λούμπεν - προλεταριάτο» (άνεργοι, άρρωστοι, ποινικοί —αυτοί που είναι βυθισμένοι στην αδικία που τους έγινε). Σύμφωνα με την κυρίαρχη ιδεολογία, οι τελευταίοι αποκλείονται τόσο από την κοινωνική διαδικασία όσο και από το επαναστατικό κίνημα.

Πολιτικά, θεωρούνται ακοινωνικοί ή αναρχικοί... «Δεν είναι ντροπή να είσαι φτωχός»... «Χάνοντας το χρήμα χάνεις πολλά —χάνοντας την τιμή τα χάνεις όλα»... οι παροιμίες δεν παραλείπουν να μας το τονίζουν —εκφράζοντας το αντικειμενικό πνεύμα.

Εκτός από την εκμετάλλευση, ο καπιταλισμός γεννά την υλική ένδεια (διαλεκτική στιγμή, σύμφωνα με τον Χέγκελ στο έργο *Φιλοσοφία του Δικαίου*: ο καπιταλισμός είναι υπερβολικά φτωχός για να εξαφανίσει τη φτώχεια που ο ίδιος έχει δημιουργήσει).

Πέρα από την ατομική ανάπτυξη, παράγει το φόβο της κοινωνικής εξοστράκισης (το φόβο εξαιτίας και μέσω της κοινωνικής εξοστράκισης) —ιστορική διαδικασία που κάνει τη συνείδηση να είναι πάντα προγραμματισμένη κυρίως προς την κατεύθυνση αποφυγής της κοινωνικής εξοστράκισης. Αυτοί οι δυο παράγοντες, η υλική αθλιότητα και η κοινωνική εξοστράκιση, είναι θανατηφόροι: αποτελούν τα εργαλεία θανάτου της καπιταλιστικής κοινωνίας· της χρη-

σιμεύουν σαν όργανα οδύνης, μέχρι εκείνη τη μέρα που κι η ίδια θα συντριβεί ανάμεσα στις μυλόπετρες τους. Η ιατρική σχολή, ο Ρέντορφ και ο υπουργός Χαν χρησιμοποιούν αυτές τις μυλόπετρες με περισσότερη ή λιγότερη επιτυχία, όπως είναι γνωστό, χωρίς να φοβούνται να φτάσουν ως τη δολοφονία ενός μέλους του SPK. Ο αποκλεισμός, η απόλυση, η απαγόρευση απέβλεπαν επίσης στη φυσική εξόντωση και στον κοινωνικό εξοβελισμό (διέγερση της κοινής γνώμης).

Από την πρώτη μέρα που ήρθε στο SPK, η συντρόφισσα μας που σκοτώθηκε, βρέθηκε αντιμετώπι με αμεσότερο τρόπο απ' ό,τι οι υπόλοιποι μ' αυτά τα δύο όργανα θανάτου. Για να πραγματοποιήσει την αυθόρμητη επιθυμία της για συνεργασία, αναγκάστηκε να συνεχίσει να δηλώνεται σαν ασθενής στις κοινωνικές ασφαλίσεις. Εκτός από το γεγονός ότι η ετικέτα «σχιζοφρενής» της προκαλούσε επιπλέον ένα αίσθημα συνολικής κατωτερότητας, δεν ήθελε να την αντιμετωπίζουν σαν «μαύρο πρόβατο» από πολιτική άποψη. Φοβόταν, και με το δίκιο της, ότι η συμμετοχή της στο SPK θα καταγραφόταν από την πλευρά των αρχών και ότι θα της δημιουργούσε προβλήματα (άρνηση εργασίας, εξαναγκασμός να πάει σε κάποιο νοσοκομείο αναγνωρισμένο από το κράτος εφόσον ήθελε να συνεχίσει να παίρνει τα λεφτά της ασφάλειας κ.λπ.). Συνέδεε σαφώς αυτό το φόβο με το γεγονός ότι μέχρι τότε ο υπουργός Χαν είχε αρνηθεί να αναγνωρίσει στο SPK την ιδιότητα του πανεπιστημιακού θεσμού. Όπως ξέρουμε, προσπαθώντας να αποφύγει τον πολιτικό εξοστρακισμό, δεν κατόρθωσε παρά να επιδεινώσει το υλικό αδιέξοδο στο οποίο βρισκόταν. Όμοια, η προσπάθεια να αποδεχθεί το χαρακτηρισμό του κοινωνικού εξοστρακισμού της («σχιζοφρενής») και να επωφεληθεί απ' αυτόν —στην ιατρική πολυκλινική για παράδειγμα— όξυνε την αποτυχία σε ότι αφορά τη βελτίωση της υλικής της κατάστασης («Δεν θεωρώ τους σχιζοφρενείς ασθενείς», δήλωνε ένας γιατρός-υφηγητής της πανεπιστημιακής ιατρικής πολυκλινικής).

Τη δεύτερη φορά που προσπάθησε να εξασφαλίσει και να διατηρήσει μια απασχόληση, δέχτηκε συγχαρητήρια για την εξαιρετική εργασία της καθόλη τη δοκιμαστική περίοδο. Ωστόσο, έχοντας συνείδηση της κοινωνικής της κατωτερότητας, απελπίστηκε από τις προσδοκίες που είχαν εναποθέσει επάνω της. Πράγματι, η υλική κατάσταση του SPK, για την οποία υπεύθυνοι είναι ο Ρέντορφ και ο Χαν, δεν προσφέρει καμιά δυνατότητα επιβίωσης, και ακόμη λιγότερο τη δυνατότητα μιας σταδιακής «αποκατάστασης». Επιφυλάσ-

σουμε σαφώς στον εαυτό μας το δικαίωμα να επιφέρουμε αλλαγές σ' αυτή την κατάσταση!

Η υλική εξόντωση που επιδίωκε η αντίπαλη πλευρά εκφράζεται με τυπικό τρόπο από τις λέξεις «Είμαι νεκρή» στο τελευταίο γράμμα της. Ο φόβος του κοινωνικού εξοστρακισμού υπερβαίνει και τον ίδιο το θάνατο : «Δεν θα ήθελα να θαφτώ μαζί με τον Μαρξ και τον Λένιν». «Δεν έχω καταλάβει τίποτε» που πάει να πει: Ξέρω ότι δεν έχω τη δυνατότητα να αντιμετωπίσω ενεργά τα θανάσιμα όπλα που αποτελούν η πείνα και η μιζέρια· μόνο έτσι μπορεί να γίνει κατανοητή η συμπεριφορά μου.

Αν ο υπουργός Χαν, ο πρύτανης Ρέντορφ και αυτά τα γουρούνια, οι γιατροί της Ιατρικής Σχολής, πιστεύουν ότι μπορούν να πλένουν με πλήρη αθωότητα τα χέρια τους, έχουν πέσει θύματα μιας μεγάλης απταπάτης (βλ. Χέγγελ, *Φαινομενολογία του πνεύματος*, κεφ. II).

Ένας φόνος είναι ένας φόνος. Αλλά οι δολοφόνοι με το λευκό κολάρο δεν είναι σαν τους συνηθισμένους δολοφόνους, είναι χειρότεροι. Είναι τυμβωρύχοι, απαίσια βαμπίρ. Όποιος το νιώθει πάνω στο ίδιο το κορμί του (SPK) ξέρει τι σημαίνει αυτό.

Αλλά τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν από την κλίκα των δολοφόνων με το λευκό κολάρο, σαν τους Χαν, Ρέντορφ και τα υπόλοιπα γιατρογούρουνα, θα πέσουν πάνω στο κεφάλι τους, σύμφωνα με την ίδια την αρχή της διαλεκτικής που διέπει τον καπιταλισμό.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ (SPK) του πανεπιστήμιου της Χαϊδελβέργης, 16 Απρίλη 1971.

2. «Patienten-info», No 37, Neuer Unispiegel, No 8

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΟΥ ΦΟΝΟΥ

«Αποκλείεται το έγκλημα» —να τι ισχυρίστηκε στις 10 Απρίλη του 1971 ο τύπος της Χαϊδελβέργης σχετικά με την «αυτοκτονία». Όπως και η αστική επιστήμη, ο τύπος που κατασκευάζει την ιδεολογία του κεφαλαίου πρέπει οπωσδήποτε να αποκλείσει το *έγκλημα*, δηλαδή τη *διαρκή καταστροφή του ανθρώπου από το σύστημα καπιταλιστικής εκμετάλλευσης*.

Η ελευθερία του τύπου είναι η ελευθερία για τους κυβερνώντες να αποκρύβουν τις πραγματικές σχέσεις ανάμεσα στα γεγονότα.

Μετά από τη δημοσίευση του ανακοινωθέντος μας, με τον τίτλο «Αυτοκτονία = ανθρωποκτονία», πολλοί αναγνώστες ένιωσαν να

τους ανοίγει η όρεξη και ζήτησαν λεπτομέρειες. Δεν τους πέρασε από το μυαλό να πιέσουν τον ημερήσιο τύπο για να δώσει πιο πλήρη ειδησεογραφία, ούτε αισθάνθηκαν υποχρεωμένοι να διορθώσουν όλες τις σκατοαναλύσεις που έχουν γίνει εδώ και δεκάδες χρόνια πάνω στο πρόβλημα του φόνου. Όταν ακούν τη λέξη «φόνος», η μικρή τους συνείδηση αρχίζει να χτυπά. Βιάζονται να την τροφοδοτήσουν εξαιτίας της ψευτο-κριτικής στάσης που τους έχουν διδάξει, ώστε να μπορέσουν στη συνέχεια να κοιμηθούν ήσυχα. Είναι απλό να καταλάβουμε ορισμένες σχέσεις, και μπορούμε να μάθουμε να τις περιγράψουμε, αλλά το να δράσουμε με συνέπεια παραμένει πάντα δύσκολο πράγμα, για όσους πιστεύουν ότι διαθέτουν καλή υγεία και ότι έχουν κάτι ακόμη να χάσουν: αντικειμενικά, οι εκμεταλλεόμενοι δεν κατέχουν έτσι κι αλλιώς τίποτε που να μη βρίσκεται ήδη στα χέρια των κυβερνώντων. Πολύ πριν τη γέννηση σας έχει ληφθεί μια απόφαση που αφορά τα αισθήματά σας, τις σκέψεις σας και τις σωματικές σας λειτουργίες. Ο καθένας έχει προικιστεί με το σώμα που του έδωσαν οι καπιταλιστικές συνθήκες παραγωγής. Τι θα είχε λοιπόν να χάσει ο εκμεταλλεόμενος, εφόσον, ούτως ή άλλως, του έχουν αφαιρεθεί ήδη εξαρχής τα πάντα;

As ξαναγυρίσουμε στους επίσημους κατασκευαστές της κοινής γνώμης.

Όντας οι ίδιοι υποταγμένοι στην αρχή της συσσώρευσης (οφείλουν να συλλέξουν ειδήσεις και στη συνέχεια να πουν το τραγουδάκι των αφεντικών που τους δίνουν ψωμί), αυτοί οι κατασκευαστές της κοινής γνώμης δεν μπορούν να κάνουν τίποτε άλλο έξω από το να μένουν προσκολλημένοι στην κοκκοποιημένη μορφή που δίνει η κυρίαρχη επιστήμη στα φαινόμενα. **Το** καθήκον πληροφόρησης συνίσταται στο να ρίχνουν στο μεγάλο καταβροχθιστή, στο μεγάλο λαίμαργο (= στον αναγνώστη των εφημερίδων) κάποια ψίχουλα γεγονότων (φύλο και ηλικία του «ένοχου», τόπος και ώρα του εγκλήματος κ.λπ.). Για να τα καρυκέψουν όλα αυτά, αρκεί να πουν μια - δυο συνηθισμένες κουβέντες για τα φάρμακα - δηλητήρια, και ο αναγνώστης καταλαβαίνει αμέσως την «ιστορία», με τη μορφή ενός μη-ιστορικού προϊόντος, που ταιριάζει στην ιδεολογία. Αυτό που ονομάζεται «κοινός νους» (α-νους) είναι ο πιστός συνεργάτης του κεφαλαίου (= έγκλημα).

Η «αυτο»κτονία παραμένει μια ιστορία όπως και μια οποιαδήποτε άλλη, δηλαδή δίχως αποτέλεσμα, όσο οι θανατηφόρες συνέπειες των συνθηκών μέσα στις οποίες διαδραματίστηκε καταγράφονται με τρόπο σχηματικό και δεν συνειδητοποιούνται. Αυτή η μη-

συνείδηση εμποδίζει να δούμε τις σχέσεις ανάμεσα στα γεγονότα (αυτοκτονία — ανθρωποκτονία) και τις συνέπειες που απορρέουν. Μόνο όταν τα γεγονότα αποκαθίστανται μέσα στο ιστορικό τους πλαίσιο αποκτά ισχύ η ισοδυναμία αυτοκτονία = ανθρωποκτονία και γίνεται επικίνδυνη για την εμπορευματική «ομαλότητα» μετατρέπεται σε φόνος που δεν πλήττει πια τον άνθρωπο, αλλά το κεφάλαιο και τους πράκτορες του.

Η κοπέλα που δολοφονήθηκε, η Μ., είχε αποστερηθεί από κάθε αξία, στα μάτια της γραφειοκρατίας (σφαίρα της διανομής), μέσω της καπιταλιστικής διαδικασίας φθοράς και απο-αξιοποίησης. Ωστόσο ήταν αναγκασμένη να πουληθεί για να μη πεθάνει άμεσα από πείνα, ή έμμεσα, μέσω της κοινωνικής ατίμωσης. Ο θάνατος είναι η λογική συνέχεια της μαζικής δολοφονίας που προβλέπεται αναγκαστικά μέσα στον καπιταλισμό. Προτού έλθει στο SPK, η Μ. θεωρούσε τον εαυτό της «ξοφλημένο», «κουρέλι». Αυτό δεν είναι καθόλου παραξένιο. Τα φάρμακα - δηλητήρια, τα ηλεκτροσόκ, οι ειδικές θεραπείες που εφαρμόζονται μαζικά είχαν σφραγίσει την (καθόλου σχιζοφρενή) συνείδηση της και την αντίληψη της για την πραγματικότητα. Από τη στιγμή που η κοινωνία αρνούνταν συστηματικά να εξασφαλίσει την υλική της ζωή, είχε δίκιο να αισθάνεται εγκαταλειμμένη. Η Μ. βρισκόταν διαρκώς σε θανάσιμο κίνδυνο, όπως εκατομμύρια άνθρωποι στην κοινωνία μας, για τους οποίους αυτή η κατάσταση είναι τόσο καθημερινή, ώστε δεν είναι πια ικανοί να έχουν μια σωστή αντίληψη της πραγματικότητας, ούτε μπορούν να δράσουν ανάλογα. Μια άλλη ασθενής είτε μια μέρα πως το γεγονός ότι βρισκόταν ακόμα στη ζωή οφειλόταν σε ιδιαίτερες περιστάσεις. Αλλά η καπιταλιστική γραφειοκρατία σπάνια παράγει τέτοιες εξαιρέσεις. Για τη Μ., τα πράγματα ήλθαν διαφορετικά, δηλαδή με τρόπο που ανταποκρίνεται πιο πολύ στην πραγματικότητα: η γραφειοκρατική ζούγκλα την έκαμε τρελή από φόβο. Αλλά αυτό δεν μετράει! Αυτό που πλήρωνε το Κράτος και η πρυτανεία δεν ήταν παρά το γεύμα του θανατοποινίτη.

Παρότι εξαναγκάστηκε να συνθηκολογήσει μπροστά στο υλικό αδιέξοδο, η Μ. μπόρεσε να αναπνεύσει προσωρινά χάρη στις συνθήκες εργασίας που δεν υπήρχαν τότε πουθενά αλλού παρά μόνο στο SPK. Ήξερε πάντα και το επαναλάμβανε ότι, από τη στιγμή που μπήκε στο SPK και παρά τις εξωτερικές δυσκολίες, είχε το αίσθημα ότι ζούσε αληθινά και ότι έβρισκε τον εαυτό της μέσα στις σχέσεις της με τους άλλους. Λίγες μέρες πριν τη δολοφονία της, στη διάρκεια μιας συζήτησης, δήλωσε ότι συμφωνούσε απόλυτα με

το SPK, που γι' αυτήν αντιπροσώπευε τη μοναδική δυνατότητα την οποία διέθετε για αυτοπραγμάτωση και δράση. Σύμφωνα μ' όσα είτε η μητέρα της μετά το θάνατο της, ξέρουμε ότι στα γράμματα της η Μ. επανερχόταν συχνά στην ιδέα ότι η προσχώρηση της στο SPK ήταν «η πιο ευτυχημένη» εποχή της ζωής της. Μόνο η βίαιη εξωτερική πίεση (αποκλεισμός μέσω της πείνας) μπόρεσε να παρεμποδίσει τη σταθεροποίηση της πολιτικής της ταυτότητας (γιατί μόνο αυτό το είδος ταυτότητας είναι δυνατό μέσα στο σχιζοφρενοποιητικό καπιταλισμό), πολιτική ταυτότητα που μάταια είχε αναζητήσει προηγούμενα μέσα σε μια οργάνωση κομμουνιστικής νεολαίας. Όχι μόνο η ετικέτα «σχιζοφρενής» της ήταν οδυνηρή, αλλά επίσης επί χρόνια ολόκληρα οι άνθρωποι που την περιέβαλλαν και οι εσωτερικοί γιατροί της καταλόγιζαν ότι με την αρρώστια της «καταστρέφει την οικογένεια της». Αν και είχε κατανοήσει ότι οι ανελέητες συνθήκες της αγοράς εργασίας είναι ειδικά καπιταλιστικοί μηχανισμοί, μεταβίβασε το επίκεντρο των αισθημάτων ενοχής, με τα οποία την είχαν διαποτίσει, στους «εργοδότες» της, από τους οποίους περίμενε κάποια τιμωρία λόγω της αρρώστιας της. Φοβόταν μήπως η συμμετοχή της στο SPK της προξενήσει προβλήματα. Μια και το SPK δεν αναγνωρίστηκε ποτέ νομικά σαν πανεπιστημιακός θεσμός από τον υπουργό Παιδείας, σε κοινή συμφωνία με την Ιατρική Σχολή και την Πρυτανεία, κάθε μέλος του SPK βρίσκεται απόλυτα ανυπεράσπιστο απέναντι στα μέτρα του κράτους και στο συνακόλουθο κοινωνικό εξοστρακισμό. Η Μ. δεν αντιμετώπιζε μόνο τις αρνήσεις κατά την αναζήτηση μιας εργασίας αλλά επιπλέον βρισκόταν μπροστά σ' ένα ανελέητο δίλημμα: ή έπρεπε να διεκδικήσει τα χρήματα της ασφάλειας, τα οποία δικαιούνταν, απευθυνόμενη στο Δρ. Κρετς(Π!) (αυτό ακριβώς την συμβούλευαν να κάνει οι γιατροί της ιατρικής πολυκλινικής), διακινδυνεύοντας έτσι να υποχρεωθεί να υποβληθεί σε εξέταση έξω από το SPK, ή να εξαγοράσει την επιβίωση της στο SPK με αντίτιμο την υλική στέρηση. Πολυάριθμοι ειδικοί νευρολόγοι είχαν εκφραστεί κατά της μεταφοράς της σε άλλη κλινική και η τελευταία εμποδίστηκε με την ενεργή αλληλεγγύη του SPK. Πρέπει βέβαια ν' αναγνωρίσουμε ότι όλοι οι πιθηκισμοί της ψυχιατρικής, που αραδιάζει, στις πλάτες και με το χρήμα των εκμεταλλευόμενων, το ψυχαναλυτικό, υπαρξιστικό -αναλυτικό ή βιολογικό της μπλα-μπλα (= «επιστήμη»), δεν μπόρεσαν να μειώσουν, ούτε πολύ περισσότερο να μηδενίσουν τον αριθμό των αυτοκτονιών στις κλινικές και στα ψυχιατρικά ιδρύματα. Αντίθετα, η τελευταία ανακάλυψη της «προοδευτικής» ψυχιατρικής

συνίσταται στο να λείπει ότι η μόνη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει κανείς στους «υπονήφριους για αυτοκτονία» είναι ακριβώς να τους σκοτώνει με ευπρεπή τρόπο στις κλινικές που κατασκευάστηκαν με το χρήμα της εκμετάλλευσης που τους οδηγεί στο θάνατο (βλ. Frankfurter *Rundschau* της 10.2.1971, «Ίσως θα ήμασταν υποχρεωμένοι να επιλέξουμε δήμιους»). Η προοδευτική καμπή της ψυχιατρικής, δηλαδή η τάση στην κατάργηση της που έβρισκε εφαρμογή στο SPK, απέδειξε ωστόσο, εδώ κι ένα χρόνο, τη δυνατότητα εξαφάνισης της αυτοκτονίας. Ο φόνος της Μ. δεν μπορεί παρά να μας υποχρεώσει, μέσα στην πρακτική μας, να συγκρουστούμε με μεγαλύτερη ακόμα αποφασιστικότητα και επιτυχία με τη μηχανή εξόντωσης και ιδιαίτερα με τους εκπροσώπους της, φορείς γραφειοκρατικών λειτουργιών (Ιατρική Σχολή, πρυτανεία, υπουργείο Παιδείας). Μια και αποτελεί ζήτημα ζωής ή θανάτου, δεν μπορούμε και δεν πρέπει να περιμένουμε παθητικά κάποια μακρινή μέρα που η ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής θα εξαφανιστεί από μόνη της.

Με τη συμμετοχή της στο SPK, η Μ. ήταν εξαρχής εκτεθειμένη σ' όλους τους καταναγκασμούς ενάντια στους οποίους μάχεται το SPK από τότε που υπάρχει: έλλειψη οικονομικών πόρων (ακόμη και ο ανοιχτός λογαριασμός για το SPK μπλοκαρίστηκε από το Πανεπιστήμιο)· αν και ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές, οι ασθενείς αντιμετώπιζαν την άρνηση του διευθυντή της πανεπιστημιακής κλινικής Φον Μπέγιερ και της πρυτανείας όσον αφορά τη χορήγηση των φαρμάκων που δικαιούνταν· 450 ασθενείς (μία έως τρεις εισαγωγές ημερησίως) δεν διαθέτουν παρά μόνο πέντε θαλάμους· η εργασία βρίσκεται συνεχώς σε κίνδυνο λόγω της αγωγής έξωσης που έχει κατατεθεί από μέρος της Πρυτανείας· δεν είναι δυνατή η προσφορά μόνιμων θεραπευτικών φροντίδων σε ένα από τα οικήματα που παραχωρήθηκαν στο SPK από το διοικητικό συμβούλιο του Πανεπιστημίου. Αυτή η κατάσταση αποσκοπεί στη λιμοκτονία του SPK και αντανάκλα άμεσα τη μαζική δολοφονία που χαρακτηρίζει τον καπιταλισμό. Αλλά ο κίνδυνος αυτοκτονίας είναι ένας «περιορισμένος κίνδυνος», όπως είπαν ο καθηγητής Χέφνερ, ο δρ. Κρετς και ο δικαστικός ψυχίατρος Λέφερεντς στην πανεπιστημιακή Γερουσία, στις 24 Νοέμβρη του 1970. Ο Ρέντορφ, το διοικητικό συμβούλιο, η Γερουσία, κ.λπ. αποδεικνύουν έτσι ότι αυτοί που, εξαιτίας της θέσης τους μέσα στη διαδικασία κοινωνικής παραγωγής, έχουν τη δυνατότητα να παίρνουν αποφάσεις ευνοϊκές ή αντίθετες προς τις δολοφονικές συνθήκες, δεν

κάνουν τίποτε άλλο από το να αναπαράγουν τυφλά τις ενδογενείς στον καπιταλισμό αντιθέσεις με την ένοχη και μη-ιστορική δράση τους. Ο πρύτανης της Χαϊδελβέργης —αντί να παρουσιάσει στη Γερουσία την επιστημονική άποψη του προγράμματος του SPK και να δώσει τη δυνατότητα επιστημονικής εργασίας στο SPK, παραχωρώντας του το καθεστώς του πανεπιστημιακού θεσμού— δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να «αντιδρά», με την ανανδρία των υπαλλήλων, υπακούοντας σε υψηλότερες διαταγές (υπουργικό διάταγμα). Αφήνει ελεύθερο το πεδίο στον Χέφνερ που, όπως είναι γνωστό, δεν είναι μέλος της Γερουσίας, και που, αντίθετα, είναι ειδικός της κοινωνικής ευθανασίας (αυτοκτονία = κέρδος), έτσι ώστε ο τελευταίος να προωθήσει το πρόγραμμα του, ύψους 45 εκατομμυρίων, και να προετοιμάσει τη διάλυση του SPK. Εκείνη την εποχή, η υπόθεση αφορούσε 250 ασθενείς. Αναρωτιέται κανείς, αν ο κίνδυνος —όποιος κι αν είναι— έχει μειωθεί αφότου οι υπεύθυνοι αποκαλύφθηκαν εντελώς και ο αριθμός των μελών του SPK προσεγγίζει τη μισή χιλιάδα;

Το ξεπέραςμα αυτής της κατάστασης είναι δυνατό. Το έχουν αποδείξει και άλλοι πριν από μας. Η αυτό-οργάνωση των ασθενών σε μια μαρξιστική βάση οδηγεί σε μια ριζικά κριτική συνείδηση που είναι για μας καθοριστική, μετά από τον Ερνέστο Τσε Γκεβέρα (ασθματικό και φορέα ιατρικών λειτουργιών μέσα στην καπιταλιστική ζούγκλα).

Σαν αναστολή, η αρρώστια είναι ένα όπλο του κεφαλαίου. Οι εκμεταλλευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να πετάξουν μια μέρα αυτό το όπλο, όπως και όλα τα άλλα, στα σκουπίδια της ιστορίας. Μόνο για τον καπιταλισμό και τους πράκτορες του η αρρώστια αποτελεί μια δολοφονική ευχαρίστηση.

ΠΟΛΕΜΕΙΣΤΕ ΤΟΥΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΕΣ

ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΑΜΥΝΘΕΙΤΕ ΜΟΝΟ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΠΕΤΡΕΣ ΤΩΝ ΝΕΦΡΩΝ ΣΑΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ (SPK) του Πανεπιστήμιου της Χαϊδελβέργης, 30 Απρίλη 1971.

38. Η ΑΥΤΟ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΣΜΟΣ

1. Υποκειμενικές αναγκαιότητες

Ιστορικά, βρισκόμαστε στη μεταβατική φάση που περνά από το ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης στο στρατόπεδο εργασίας του στυλ της μεγάλης επιχείρησης. Η όξυνση των αντιθέσεων του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού —που εκδηλώνεται στο οικονομικό επίπεδο με τη συσσώρευση κρίσεων και στο επίπεδο της συνείδησης με την εξαφάνιση κάθε προοπτικής υπαρξιακού ή κοινωνικού μέλλοντος— οδηγεί τους κυβερνώντες σε μια σειρά από προληπτικά μέτρα, με σκοπό να ελέγξουν τις κρίσεις: αυτά τα μέτρα, που είναι τόσο πιο αποτελεσματικά όσο αγνοούνται από την κοινή γνώμη, είναι ο νόμος για τα ναρκωτικά, η κεντρική καταγραφή των υποτιθέμενων ψυχοασθενών, το στρατόπεδο εργασίας για τους πολιτικά μη αναμορφώσιμους και τελικά η προκαταβολική φυλάκιση δια βίου για εκείνους που η αντίσταση τους στα καπιταλιστικά εγκλήματα δεν περιορίζεται στη συμμετοχή σε συζητήσεις. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, κανείς δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι οι σημερινές μορφές ιατρικών φροντίδων προς τους ασθενείς (= εκμετάλλευση της αρρώστιας) δεν παίζουν το ρόλο τους. Αντίθετα, λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο όπως και τα μέτρα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι φορείς των λειτουργιών του ιεραρχικά οργανωμένου Συστήματος Υγείας (δηλαδή τα ταμεία ασθενοείας, οι ιατρικοί οργανισμοί, τα καθηγητικά συνέδρια και η γραφειοκρατία της εθνικής Εκπαίδευσης, που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση της επιστήμης για λογαριασμό του κεφαλαίου) προσπαθούν να αποκρύψουν από την κοινή γνώμη την αντίφαση (που τους αφορά έμμεσα, ενώ αφορά άμεσα τους ασθενείς) ανάμεσα στην υποκειμενική πεποίθηση και στην αντικειμενική λειτουργία: για να το πετύχουν αυτό, μιλούν για την ελευθερία της επιστήμης και για τα μέτρα που παίρνουν «για το καλό των ασθενών», πράγμα που έχει σαν αποτέλεσμα να στερεώνεται συνεχώς στη συνείδηση των τελευταίων ότι έχουν ανάγκη από μια υποτιθέμενη βοήθεια από τα πάνω. Αποκτηνώνουν μαζικά την κοινή γνώμη, διαφθείροντας την με υλικά προνόμια ή με την ελπίδα επιτυχίας. Όλοι επικαλούνται το καλό των ασθενών, αλλά *αντικειμενικά* εργάζονται για το κεφάλαιο, και επομένως δρουν μαζικά ενάντια στον άρρωστο και τελικά ενάντια στους

ίδιους τους εαυτούς τους, δίχως βέβαια να θέλουν να το παραδεχθούν, μα όχι χωρίς να το αντιλαμβάνονται.

Σ' αυτές τις συνθήκες, μόνο οι ίδιοι *οι ενδιαφερόμενοι* μπορούν να ιδιοποιηθούν την αναγκαία γνώση και να παράγουν μέσω της προπαγάνδας τους μια ενεργή αντί - «κοινή γνώμη».

Η αρρώστια είναι η πιστή αντανάκλαση της θεμελιακής αντίθεσης ανάμεσα σε συλλογική παραγωγή και ατομική ιδιοποίηση: συλλογική παραγωγή της αρρώστιας, από τη μια, και από την άλλη, διαχείριση και εκμετάλλευση των αρρώστων σαν απομονωμένων ατόμων.

2. Αντικειμενικά εμπόδια (ή γιατί οι άρρωστοι πρέπει να πάρουν την υπόθεση τους στα δικά τους χέρια)

Η αρρώστια καθορίζεται διαλεκτικά μέσα στη διαδικασία της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης (ΔΚΕ), πράγμα που σημαίνει ότι *η αρρώστια είναι ταυτόχρονα η προϋπόθεση και το αποτέλεσμα της ΔΚΕ*. Η ΔΚΕ προϋποθέτει την ανάπηρη ύπαρξη του εργαζόμενου· η διατήρηση της επιβάλλει την αναπαραγωγή του εργαζόμενου σαν κοινωνικού ανάπηρου. Η *κατανάλωση* της εργατικής δύναμης μέσα στη διαδικασία παραγωγής ονομάζεται απ' αυτή τη στιγμή και πέρα *παραγωγή* αρρώστιας· γιατί διαδραματίζεται «κάτω από συνθήκες που δεν παίρνουν υπόψη την υγεία του εργαζόμενου, αλλά οι οποίες έχουν σαν σκοπό να διευκολύνουν την πραγματοποίηση του προϊόντος». (Μαρξ, *Το κεφάλαιο*). Σε πείσμα όλων των μέτρων που πάρθηκαν από την κυρίαρχη τάξη για να αποκρύψουν αυτή την κατάσταση πραγμάτων, «το θέμα είναι ν' αποδειχθεί ότι το να σκοτώνεις δεν είναι δολοφονία, όταν αυτό οδηγεί σε κάποιο κέρδος» (Μαρξ, *στο ίδιο*). Η αρρώστια είναι ο θεμέλιος λίθος της *διευθέτησης των κρίσεων* στον αναπτυγμένο καπιταλισμό, για τους ακόλουθους λόγους: κάτω από την ονομασία των κοινωνικών εισφορών, 35% της καθαρής μάζας του μισθού κατευθύνονται προς το Κράτος. Το τελευταίο, σαν σφαιρικό κεφάλαιο, διαθέτει αυτά τα ποσά για να ρυθμίσει τη συγκυρία προλαμβάνοντας και θέτοντας υπό έλεγχο τις κρίσεις. Πράγμα που σημαίνει ότι αυτό το χρήμα έχει αφαιρεθεί από την εξουσία αυτών που το δημιούργησαν με την εργασία τους. Μόνο σ' ένα μικρό ποσοστό προορίζεται για το σύστημα υγείας με σκοπό την επιδιόρθωση της φθοράς της εργατικής δύναμης. Η λειτουργία σταθεροποίησης της συγκυρίας συνίσταται κατά δεύτερο λόγο στη διατήρηση της ικανότητας κατανάλωσης

των φθαρμένων μηχανών εργασίας (= άρρωστοι), των εκτός υπηρεσίας μηχανών εργασίας (= άνεργοι) και των εκτός χρήσης μηχανών εργασίας (= συνταξιούχοι). Συγκεκριμένα η αρρώστια επιτρέπει στο κεφάλαιο να επιχειρήσει μια *ποσοτική και ποιοτική αναδιάρθρωση της ανεργίας*: αντί για μαζικές απολύσεις, απομακρύνεται από καιρό σε καιρό και χωρίς προφανή λόγο ένας ορισμένος αριθμός εργαζόμενων από την παραγωγική διαδικασία. Αυτό γίνεται μέσω της διοικητικής οδού, όταν οι πράκτορες του συστήματος υγείας εγγράφουν τους ασθενείς στους ιδρυματικούς θεσμούς.

Υποκειμενικά, η αρρώστια βιώνεται σαν πλήγμα της τύχης ή σαν πλήγη ενοχής. Σε αντίθεση με τον άνεργο, ο άρρωστος δεν διακρίνει καθαρά τη σχέση ανάμεσα στην ατομική εξαθλίωση και στην ΔΚΕ. Εξαιτίας αυτών των υποκειμενικών και αντικειμενικών επικαλύψεων, οι ομαδοποιήσεις της αριστεράς έχουν την τάση να παραμένουν σε αφηρημένες τοποθετήσεις. Οι εργαζόμενοι υπόκεινται σε μια σημαντική υποκειμενική πίεση οδύνης (ένδεια των μαζών). Μπορούμε να πούμε ότι η αντικειμενική «ευεξία» δεν έχει σχέση με κανένα αίσθημα υπευθυνότητας, και ακόμη λιγότερα με μια κατανόηση της συσσώρευσης οδύνης που αναπτύσσεται σ' αυτόν τον Τρίτο Κόσμο των ασθενών (εσωτερικός ιμπεριαλισμός). Παραβλέποντας τη σχέση των δικών της αναγκών με τις ανάγκες των εργαζόμενων στη βιομηχανία, η δημοκρατική - συγκεντρωτική αριστερά απευθύνεται σε ένα αφηρημένο προλεταριάτο, ενώ δεν είναι καθόλου σε θέση να εμβαθύνει στις συγκεκριμένες συνθήκες ζωής όλων αυτών που πλήττονται από την ψυχική και υλική ένδεια.

3. Οι άρρωστοι δεν έχουν κανένα δικαίωμα

Πέρα από τις κοινωνικές εισφορές που αποσπώνται απ' αυτόν, ο άρρωστος δεν έχει κανένα δικαίωμα όσον αφορά τη θεραπεία της αρρώστιας του. Αντίθετα, το δικαίωμα θεραπείας ανήκει εξολοκλήρου στο θεσμοποιημένο Σύστημα Υγείας. Με τη δομή και τη λειτουργία του, αυτό το σύστημα είναι προσανατολισμένο προς τη μεγιστοποίηση του κέρδους, και ακριβώς από εδώ απορρέουν τα κριτήρια θεραπείας. Σ' αυτές τις συνθήκες, ο άρρωστος στερείται τα θεμελιακά του δικαιώματα: αυτό αποτελεί την προϋπόθεση και το αποτέλεσμα της θεραπείας του και της χειραγώγησης του. Το Σύστημα Υγείας, στηριζόμενο στη νομιμότητα, χρησιμοποιεί τη «νομολογία» και αντιστρόφως. Ο σημερινός εκσυγχρονισμός του

ποινικού κώδικα προβλέπει την καταγραφή σε ένα κεντρικό μητρώο όλων των άρρωστων, οι οποίοι από κάθε άποψη κωλυθούν ήδη τη φυλακή μαζί τους, δηλαδή μέσα στους (υπό τη μορφή της αναστολής): αυτό σημαίνει την καταδίκη τους σε ισόβιο εγκλεισμό στο γκέτο της ακοινωνικότητας. Η πανεπιστημιακή νομοθεσία του ομοσπονδιακού κρατιδίου της Βάδης - Βυρτεμβέργης, για παράδειγμα, αποκλείει από το πανεπιστήμιο όλους εκείνους που έχουν δηλωθεί σαν άρρωστοι από οποιονδήποτε. Σύμφωνα με το κείμενο: «Η εγγραφή στους πανεπιστημιακούς καταλόγους μπορεί να μην επιτραπεί όταν ο υποψήφιος υποφέρει από μια αρρώστια που μπορεί να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία άλλων σπουδαστών ή απειλεί να παρακαλώσει τη διεξαγωγή των σπουδών με τάξη, ή όταν η κατάσταση υγείας του υποψήφιου αποκλείει την τακτική παρακολούθηση των σπουδών- για την εξέταση της κατάστασης υγείας μπορεί να απαιτηθεί η παρουσίαση ενός επίσημου ιατρικού πιστοποιητικού» (HSchG, 43, 2). Οι ίδιοι λόγοι μπορεί να προκαλέσουν μια διαγραφή.

Αν οι ασθενείς στερούνται τα δικαιώματα τους αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι είναι απομονωμένοι. Ο μόνος τρόπος διαφυγής από το ρόλο αντικείμενου είναι η ένωση και η οργάνωση τους. Αυτό προφανώς δεν έχει προβλεφθεί από το κυρίαρχο σύστημα. Η αυτό-οργάνωση των ασθενών έχει επομένως σαν αποστολή να δημιουργήσει ένα νέο δίκαιο, και μπορεί από κάθε άποψη να στηριχθεί στα θεμελιώδη δικαιώματα. Αυτά τα δικαιώματα περιορίζονται από νόμους που, όπως λέγεται, «ρυθμίζουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής». Αλλά καθώς αυτό δεν μπορεί να παρεμποδίσει με ικανοποιητικό τρόπο μια προοδευτική επίκληση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το Κράτος αναγκάζεται να αφαιρέσει τα ίδια τα δικαιώματα των ασθενών που είναι ενεργοί μέσα σ' αυτή τη νέα μορφή αυτό-οργάνωσης, με σκοπό να την καταστρέψει. Οι εκμεταλλεόμενοι και όλοι όσοι έχουν όμοια απογυμνωθεί από τα δικαιώματα τους, πρέπει να αντλήσουν το συμπέρασμα ότι μια ριζική μεταβολή των υλικών βάσεων αυτού του Κράτους είναι απαραίτητη.

4. Αυτο - οργάνωση και πολιτική

Οι βάσεις της αυτο-οργάνωσης των ασθενών είναι οι ακόλουθες: από τη στιγμή που δεν έχουν κανένα *δικαίωμα*, οι ασθενείς αποτελούν την κατεξοχήν εκμεταλλεόμενη τάξη. Όπως παντού, η «φιλελεύθερο - δημοκρατική» τάξη δεν επιτρέπει παρά μόνο στον

κάτοχο κεφαλαίων να την επικαλείται. Επιπλέον ο ασθενής, μόνος, δεν έχει κανένα δικαίωμα. Αυτή η εκμεταλλεόμενη τάξη, μόνο στον τομέα της ψυχιατρικής, αριθμεί δέκα εκατομμύρια δηλωμένων ασθενών στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Ο αριθμός των ανθρώπων που αφορά η αρρώστια είναι ωστόσο πολύ πιο ψηλός. Για να δώσουμε μια ιδέα της ισχύος της *παραγωγικής δύναμης - αρρώστια* μπορούμε να πούμε ότι ο προϋπολογισμός των ασφαλειών ασθένειας και των κοινωνικών ασφαλίσεων είναι τόσο ψηλός όσο και ο προϋπολογισμός του ομοσπονδιακού Κράτους.

Από την άποψη της σχέσης με την παραγωγή, πρέπει να παραθέσουμε μια άλλη βάση της αυτο-οργάνωσης των ασθενών: όπως είδαμε και πιο πάνω, το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα αντλεί από την αρρώστια, με τη μορφή των κοινωνικών εισφορών, μια *απεριόριστη ικανότητα να αμβλύνει ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΟΥ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΝΔΟΓΕΝΕΙΣ*. Συνεπώς, μπορούμε να πούμε ότι, καθοριζόμενο από την αρρώστια —και μόνο απ' αυτήν— το προλεταριάτο στα υπεραναπτυγμένα συστήματα του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού αποτελεί μια υποκειμενικά και αντικειμενικά επαναστατική κατηγορία, σύμφωνα με τον ορισμό που του έδωσε ο Μαρξ μέσα στο *Κομμουνιστικό Μανιφέστο*. *Υποκειμενικά*, με βάση τη δυνατότητα κατανόησης και αντιμετώπισης της αρρώστιας σαν μιας διαμαρτυρίας, *αντικειμενικά*, επειδή η υπεραξία δεν μπορεί να παραχθεί παρά μέσω της εκμετάλλευσης της ανθρώπινης εργατικής δύναμης. Αυτό οδηγεί στην αύξηση της ένδειας των μαζών και στην ένταση της αρρώστιας: αυτοί οι δύο παράγοντες αποτελούν το εσωτερικό όριο του καπιταλισμού. «Η καπιταλιστική παραγωγή, αν αφαιρέσουμε την εξάπλωση του ανταγωνισμού (πιωτική τάση των ποσοστών κέρδους), χρησιμοποιεί με πολύ οικονομικό τρόπο την πραγματοποιημένη, πραγματοποιημένη σε εμπορεύματα, εργασία. Αντίθετα, περισσότερο από κάθε άλλη μορφή παραγωγής, είναι σπάταλη σε ανθρώπους, σε ανθρώπινη εργασία: σπάταλη όχι μόνο σε σάρκα και αίμα, αλλά ακόμη και σε νεύρα και φαιά ουσία. Πραγματικά μόνο μέσα από μια εκπληκτική σπατάλη της ατομικής ανάπτυξης εξασφαλίζεται και πραγματώνεται η εξέλιξη της ανθρωπότητας στην ιστορική εποχή που προηγείται άμεσα του *συνειδητού ανασχηματισμού* της ανθρώπινης κοινωνίας». (Μαρξ, *Το κεφάλαιο*). Εδώ, ο Μαρξ προσδιορίζει την αρρώστια σαν *εσωτερικό όριο του καπιταλισμού*, κάνοντας σαφώς αφαίρεση της πιωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους, που αντισταθμίζεται εξάλλου από την αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης —ένταση της

αρρώστιας. Σαν *εξωτερικό όριο του καπιταλισμού*, η αρρώστια χαρακτηρίζεται από την αύξηση του αριθμού των άρρωστων, που πετιούνται έξω από τη διαδικασία της καπιταλιστικής παραγωγής (οι λεγόμενες ανιάτες ψυχώσεις και η αύξηση των διαταραχών που οφείλονται στα ναρκωτικά και στα φάρμακα).

Έχοντας οριστεί σαν το στοιχείο άμβλυνσης Νο 1 των κρίσεων της καπιταλιστικής οικονομίας, που επιτρέπει τη σταθεροποίηση του συστήματος, η αρρώστια περιέχει επομένως αντικειμενικά μια αντί-επαναστατική στιγμή. Αυτή η εκμεταλλευτική σχέση δεν μπορεί να σπάσει στον τομέα της βιομηχανίας και της διοίκησης, όπου υπερσχύει η αντι-επαναστατική μορφή της αρρώστιας. Τα συνδικάτα, τα κοινωνικά δικαστήρια που ευνοούν τους εργάτες κ.λπ., αποκρύβουν το γεγονός ότι οι άρρωστοι δεν έχουν κανένα δικαίωμα. Όσον αφορά αυτό το ζήτημα, μπορούμε να μιλήσουμε για μια *σιπηρή εκμετάλλευση*, η οποία είναι καθοριστική για τη μορφή οργάνωσης που πρέπει να υιοθετήσουν οι ασθενείς σαν επαναστατικά υποκείμενα. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε αυτή τη διπλή εκμετάλλευση με τον ακόλουθο τρόπο: ο άρρωστος είναι ένα προϊόν της διαδικασίας παραγωγής υπεραξίας· η υπεραξία διανέμεται σε κέρδος και σε ικανότητα άμβλυνσης των κρίσεων. Ως ασθενής, ο άρρωστος χρησιμοποιείται από το Σύστημα Υγείας που κατασκευάζει απ' αυτόν ένα μέσο παραγωγής και ένα μέσο άμβλυνσης κρίσεων.

5. Η διαλεκτική το» συγκεντρωτισμού και του αποκεντρωτισμού = πολύ-εστιακός επεκτατισμός (ΠΕΕ)

Προτού εξετάσουμε την οργανωτική μορφή της αυτοοργάνωσης των ασθενών και τις προοπτικές της, παραθέτουμε ορισμένες βασικές παρατηρήσεις σχετικά με το δημοκρατικό συγκεντρωτισμό (ΔΣ). Το *δημοκρατικό* στοιχείο του ΔΣ συνίσταται στη λήψη αποφάσεων με την πλειοψηφία των ψήφων, πράγμα που σημαίνει ότι όλες οι ποιότητες στηρίζονται στην κατηγορία της ποσότητας, όπως συμβαίνει μέσα στη διαδικασία της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης όπου όλες οι ποιότητες ανάγονται σε ποσότητα χρόνου εργασίας. Το *συγκεντρωτικό* στοιχείο εμφανίζεται με τη μορφή μιας πυραμίδικης οργάνωσης σε μια κλίμακα αρμοδιοτήτων, δηλαδή μια *ιεραρχία*. Οι δραστηριότητες του ατόμου οργανώνονται προτού εκδηλωθούν και μπορούν να γίνουν αποτελεσματικές· πρόκειται για ένα ακόμα απολιθωμένο σύστημα, όπως η Διαδικασία Καπιταλιστικής Εκμετάλλευσης (ΔΚΕ), που παράγει τα κριτήρια τα οποία

οφείλουν να καθοδηγούν τις δραστηριότητες των ατόμων (ο άνθρωπος για την οικονομία, και όχι το αντίστροφο). Αντίθετα, η οργάνωση θα έπρεπε να σχηματισθεί μετά από αξιολόγηση των διάφορων κριτηρίων, να προσαρμοσθεί στο αντικείμενο της, να μετασχηματισθεί μαζί μ' αυτό και να μην υπάρχει παρά μόνο τόσο όσο το απαιτεί η εργασία πάνω στο αντικείμενο. Η διαλεκτική υποκείμενο - αντικείμενο (σύμφωνα με την πολικότητα αρχηγός - κατώτερος) καθορισμός - αυθορμητισμός (ο αυθορμητισμός σαν συστατική στιγμή της οργάνωσης· ας σκεφτούμε την επαναστατική δύναμη αυτού που ο Λούκατς ονομάζει «επαναστατικό ένστικτο»), παράγεται - παράγει (που πραγματοποιείται μέσα στην αντίθεση παθητικότητα - ενεργητικότητα), όλες αυτές οι διαλεκτικές αντιθέσεις δεν αναπτύσσονται στον ΔΣ, όπως άλλωστε ούτε και η διαλεκτική των αναγκών και της παραγωγής.

Από την εργασία πάνω στις ανάγκες του ατόμου και μέσα σε μικρές ομάδες, που ελέγχονται αμοιβαία και συλλογικά, προκύπτει ότι το διακριτικό γνώρισμα της οργάνωσης είναι η αρχή του πολυεστιακού επεκτατισμού (ΠΕΕ). Η ενότητα των αναγκών και του πολιτικού αγώνα πρέπει να αναπτύσσεται σε όλους σαν *πολιτική ταυτότητα* των συνειδήσεων. Μέσα σε μια αποκεντρωμένη οργάνωση, κάθε παραγωγή, κάθε πρωτοβουλία του ατόμου βρίσκει αμέσως το οργανωτικό της πλαίσιο εξαιτίας της συνεχούς συλλογικής εργασίας που προκύπτει απ' αυτή την παραγωγικότητα. Ο καθένας μπορεί και πρέπει να εκφράζεται, και έτσι καθορίζει την εργασία· και κανείς δεν μπορεί να αποφύγει τις συνέπειες αυτής της εργασίας, εφόσον αναπτύσσεται μέσα από τις ανάγκες του καθένα. Η μορφή οργάνωσης του πολυεστιακού επεκτατισμού εμποδίζει τον ταξικό εχθρό να τσακίσει μια τέτοια οργάνωση. Για να συντονιστούν αυτές οι δραστηριότητες, ο συγκεντρωτισμός παίρνει αναγκαστικά τη μορφή μιας συλλογικής μνήμης. Αυτή η μνήμη χρησιμοποιείται από τα άτομα προς το δικό τους συμφέρον και δεν χρησιμοποιεί τις μάζες για δικό της λογαριασμό. Μέσα σε μια τέτοια οργάνωση λοιπόν, ο συγκεντρωτισμός ξεπερνιέται διαλεκτικά.

6. Ιστορία και προοπτικές της αυτό-οργάνωσης των ασθενών

Το διαλεκτικό ξεπέρασμα του συγκεντρωτισμού αντανακλάται επίσης μέσα στην ιστορία του SPK. Αυτή περιλαμβάνει πολλές φάσεις.

Η πρώτη απ' αυτές τις φάσεις συνίστατο στην προετοιμασία της

αυτοοργάνωσής των ασθενών μέσα σε συνθήκες ιεραρχικού - καπιταλιστικού συγκεντρωτισμού. Μόνο στο επίπεδο της πανεπιστημιακής ιατρικής μπορούσε να αναλυθεί με σαφήνεια η αντίθεση που παραπάνω ονομάσαμε «διπλή εκμετάλλευση». «Είναι πρακτικά αδύνατο για τον εργαζόμενο να διεκδικήσει αυτό που θεωρητικά είναι το πρωταρχικό του δικαίωμα για υγεία —δηλαδή, να απαιτήσει την απαλλαγή κάθε εργασίας που εκτελεί από οτιδήποτε θα μπορούσε να είναι επιζήμιο για την υγεία— όσο αυτό εξαρτάται από τον εργοδότη και με δικά του έξοδα· όσο οι εργαζόμενοι δεν είναι οι ίδιοι σε θέση να επανορθώσουν με τη βία αυτή την αδικία που αφορά την υγεία τους, άλλο τόσο δεν μπορούν να περιμένουν οποιαδήποτε αποτελεσματική βοήθεια εκ μέρους των υπαλλήλων, που πρέπει να εφαρμόσουν «το νόμο για την εξαφάνιση των δημόσιων δεινών», παρά την υποτιθέμενη αντίθετη πρόθεση του νομοθέτη». (Καρλ Μαρξ, *Το κεφάλαιο*). Η ανάλυση της αντίθεσης της διπλής εκμετάλλευσης οδήγησε στη σύγκρουση του εργαζόμενου σαν ασθενούς με τον «υπάλληλο»; παρά την εκμετάλλευση και τις κοινωνικές εισφορές, οι ασθενείς δεν έχουν κανένα δικαίωμα στην περίθαλψη. Εξάλλου οι ιατρικές φροντίδες, είτε χορηγούνται είτε όχι στον ασθενή, οδηγούν στην τελειοποίηση της εκμετάλλευσης. Το μόνο πράγμα που μπορεί και πρέπει να κάνει ο αντιπρόσωπος του πανεπιστήμιου απέναντι στον ασθενή (για παράδειγμα ο γιατρός - υφηγητής, ο ανακλητός υπάλληλος που είναι επιφορτισμένος με την «εξαφάνιση των δημόσιων δεινών»), στη βάση των ιδιαίτερων προνομίων που κατέχει, είναι να τα μεταβιβάσει σε άλλους σε μαζική κλίμακα. Έτσι δημιουργεί μια σχέση ανάμεσα στο πανεπιστήμιο και στη μάζα και επεξεργάζεται την αντίφαση ανάμεσα στον ισχυρισμό του πανεπιστήμιου ότι πραγματοποιεί το δικαίωμα στην επιστημονική ελευθερία και στη λειτουργία του τελευταίου σαν εκμεταλλευτικής επιχείρησης και σαν θεσμού νομιμοποίησης του κεφαλαίου. Καθιστά ορατές τις ταξικές διαφορές, επεξεργαζόμενος συλλογικά την αναγκαία επιστήμη μαζί με τους ασθενείς και καταργώντας την αυθαίρετη εξουσία που είχε εξασφαλίσει με μια κυριαρχική γνώση καπιταλιστικού προσανατολισμού.

Με μια συνολική στράτευση του στη βάση, ο πανεπιστημιακός οφείλει να συμβάλλει στη δημιουργία μιας κατάστασης που αντιστοιχεί στο ξεπέραςμα του ρόλου αντικείμενου που αποδίδεται στον άρρωστο από το σύστημα. Συνειδητοποιώντας την κατάσταση του, ο ασθενής θα δράσει ενάντια στην εκμεταλλευτική σχέση.

της αρρώστιας λειτουργούν με καπιταλιστικό - συγκεντρωτικό τρόπο, η κρίση δεν μπορεί παρά να συγκεκριμενοποιείται με τη μορφή μιας φαινομενικά αναίτιας αδυναμίας. Παράδειγμα του γεγονότος αυτού αποτελεί, σε μεγάλη κλίμακα, το σύστημα άμβλυνσης της κρίσης, και σε μια μικρότερη κλίμακα η απεργία πείνας. Το αποτέλεσμα αυτής της φαινομενικής αδυναμίας είναι ο συμβιβασμός, η ανάπτυξη και η πραγματοποίηση του οποίου οδήγησαν σε μια καινούργια πόλωση, πράγμα που αποτελεί τη δεύτερη φάση. Η τελευταία δεν εκτυλίσσεται πια στο επίπεδο της πανεπιστημιακής ιατρικής, αλλά εμφανίζεται σαν σύγκρουση ανάμεσα στην *επιστήμη* — που εκπροσωπείται άμεσα από τους ασθενείς— και την *εξουσία* που εκπροσωπείται άμεσα από το Πανεπιστήμιο.

Κατά την τρίτη φάση, η αποκέντρωση αναπτύσσεται προς το εσωτερικό μέσω της κοινωνικοποίησης των θεραπευτικών λειτουργιών, με τη μορφή ενός αμοιβαίου αυτοέλεγχου μέσα από την ατομική και ομαδική ζύμωση· προς τα έξω εκδηλώνεται με τη δημιουργία άλλων κοινοτήτων ασθενών που σχηματίζονται αυθόρμητα με βάση την εργασία του SPK. Η αποκέντρωση αυτή στηρίχθηκε σε μια συνεχή αυτοαντικειμενοποίηση, που πραγματωνόταν μέσα σε ομάδες εργασίας. Ακριβώς μέσα στη διαδικασία αποκέντρωσης και αυτό-αντικειμενοποίησης διαμορφώνεται η πολιτική ταυτότητα, που γίνεται αντιληπτή σαν ταυτότητα αναγκών και πολιτικού αγώνα.

Στην τέταρτη φάση παρεμβαίνει η αντίδραση με μεσολαβητή το δικαστικό μηχανισμό: εντολή εξώσης, απαγόρευση επιστημονικής εργασίας με την αποστέρηση των θεσμικών και των άμεσα υλικών μέσων παραγωγής.

Στην πέμπτη φάση, το κεφάλαιο παρεμβαίνει με μεσολαβητή την κρατική μηχανή- εμφανίζεται σαν τέλειος μαζικός δολοφόνος, επιτιθέμενος στα ίδια του τα προϊόντα που το αντανakλούν απόλυτα. Στη διαδικασία εξόντωσης των ασθενών, το κεφάλαιο και η κρατική μηχανή βρίσκονται αντιμέτωποι με την αρρώστια, σαν το κύριο προϊόν τους (που πραγματοποιεί την ολότητα τους), επομένως αντιμέτωποι με τον ίδιο τον εαυτό τους.

Στην έκτη φάση, η αυτό-οργάνωση διαίρεται σε μια αγωνιστική στιγμή και σε ένα τομέα προπαγάνδας. Η πρώτη αποσκοπεί σε μια πιο αποτελεσματική αυτό-άμυνα ενάντια στον καπιταλισμό και τη νεο-φασιστική κρατική μηχανή, ενώ ο δεύτερος σε μια παραγωγική επίθεση ενάντια στη ρεβιζιονιστική αριστερά της Ομοσπονδιακής

του SPK σχετικά με την οργάνωση και τη ζύμωση.

Η στιγμή της προπαγάνδας, στην έκτη φάση, αντιπροσωπεύει το κόμμα, δηλαδή την ενότητα της συλλογικής μνήμης και του συντονισμού, ενόψει μιας διεύρυνσης της μαζικής βάσης· η σημασία της είναι προοδευτική. Αντίθετα, στην έβδομη φάση (πρακτική αναπαράσταση των ταξικών ανταγωνισμών μέσα στο λαϊκό πόλεμο), το «κόμμα» δεν έχει άλλο καθήκον παρά να αγωνιστεί ενάντια στην αντίδραση, εξαιτίας της ενυπάρχουσας σχέσης του με το παρελθόν. Η προεικόνισή του και ταυτόχρονα η ανώτερη εκπλήρωση του είναι η πολιτική ταυτότητα, που πετυχαίνεται μέσα σε μια διαδικασία αποκέντρωσης, επέκτασης και αυτο-αντικειμε-νοποίησης. Μόνο η βία που προέρχεται από τον αντίπαλο οδηγεί υποχρεωτικά σε μια λειτουργική πύλωση ανάμεσα σε μια αγωνιστική στιγμή και σε μια στιγμή προπαγάνδας.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΣΘΕΝΩΝ (SPK) του πανεπιστήμιου της Χαϊδελβέργης, 12 Ιούνη του 1971.

VIII. ΔΥΟ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ

39. ΣΥΓΚΡΙΣΗ Ι

Ντοκουμέντα από τη δίκη των γιατρών στη Νυρεμβέργη, 25.10.1946 - 20.8.1947

«Η αποκάλυψη αυτών των φρικαλεοτήτων μπροστά στα μάτια της παγκόσμιας κοινής γνώμης—που θα έπρεπε να δει σ' αυτές τις πιο συντριπτικές μαρτυρίες που υπήρξαν ποτέ ενάντια σε επάγγελμα— υπήρξε πολύ δύσκολη. Χωρίς μεγάλες ελπίδες ότι συνεισφέραμε με τις δημοσιεύσεις μας στη βελτίωση αυτής της κατάστασης πραγμάτων, την παρουσιάζουμε, τελικά, σύμφωνα με την αποστολή μας, 10.000 αντίτυπα απεστάλησαν στην Ιατρική Εταιρεία της δυτικής Γερμανίας, για να μοιραστούν στο ιατρικό σώμα. Αυτό δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα. Η ύπαρξη του βιβλίου δεν έγινε γνωστή σχεδόν πουθενά, δεν υπήρξαν άρθρα στις εφημερίδες, ούτε γράμματα αναγνω-

Ντοκουμέντα σχετικά με τις μεθόδους των πανεπιστημιακών οργάνων κατά τη διάλυση του SPK

Η αποκάλυψη των ολοφάνερων μέτρων βίας μπροστά στα μάτια της πανεπιστημιακής κοινής γνώμης, που θα έπρεπε να δει σ' αυτά τις πιο συντριπτικές μαρτυρίες που υπήρξαν ποτέ ενάντια σε ένα θεσμό και τους υπεύθυνους εκπροσώπους του, ήταν πάρα πολύ άμεση. Χωρίς πολλή ελπίδα ότι θα μπορέσουμε να εμποδίσουμε την εξόντωση του SPK, δημοσιεύουμε τελικά τα δικά μας *Ντοκουμέντα για τις μεθόδους των πανεπιστημιακών οργάνων με σκοπό τη διάλυση του SPK*, στις 17.3.1971. 500 αντίτυπα στάλθηκαν σε ενδιαφερόμενους για τη δράση μας φοιτητές, που τα αγόρασαν στο πανεπιστημιακό εστιατόριο ή στο SPK. Αυτό δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα.

στων· ανάμεσα σ' όλους όσους συναντήσαμε στη διάρκεια των δέκα χρόνων που ακολούθησαν, κανένας δεν γνώριζε τίποτε για το βιβλίο. Μόνο για έναν οργανισμό είμαστε σίγουροι ότι το είχε λάβει: είναι η Παγκόσμια Ένωση Γιατρών, η οποία είδε σ' αυτό μια απόδειξη ότι το γερμανικό ιατρικό σώμα είχε παρασυρθεί μέσα από αυτά που συνέβησαν κάτω από μια εγκληματική δικτατορία και κατά συνέπεια το δέχτηκε και πάλι στους κόλπους της».

Α. Μίτσερλιχ (1960) σχετικά με τα ντοκουμέντα της δίκης στη Νυρεμβέργη. ; ...

«Παρατήρησα ακόμη με αγανάκτηση ότι αν αυτή η μέθοδος (πειράματα πάνω σε εγκληματίες καταδικασμένους σε θάνατο) δημιουργούσε σχολή, θα μπορούσαμε να εγκαταλείψουμε όλη την εκπαίδευση στο δήμιο και να ανοίξουμε μέσα στο Ίδρυμα μια σχολή δημίων».

Καθ. Γκέρχαρτ Ρότσε, πρακτικά της δίκης, σελ. 6231 1946/47.

«Δεδομένης της αναγκαιότητας οικονομικού σχεδιασμού του προβλήματος των ψυχασθενών, σας παρακαλώ να συμπληρώσετε και να μου αποστείλετε το εσώκλειστο έγγραφο σύμφωνα με τις οδηγίες που το συνο-

«Ο Ιατρικός σύλλογος της Βάδης θεώρησε τον εαυτό του ανίκανο να παρέμβει με άρματα μάχης ενάντια σε μια ομάδα οπλισμένων ψυχασθενών εκεί όπου η ανοχή (των αρχών) επέτρεψε σε μια ομάδα περιθωριακών να μεταβληθεί σε μια καθαρά επαναστατική μαχητική ομάδα». Μόνικα Φουξ, στο επίσημο όργανο της Ιατρικής Εταιρείας της Βάδης - Βυρτεμβέργης, Σεπτέμβριος 1971.

«Σχετικά με το ερωτηματολόγιο της Β' κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, της 31 Αυγούστου του 1970, σαν ειδικός έχω την ακόλουθη θέση, για το SPK. Απαντώ ως ακολούθως στις

δεύουν». Δρ. Κόντι, ντοκουμέντο 825, 24.10.1939.

ερωτήσεις που τέθηκαν...» Νο Καθ. Χ. Τομά, 9.9.1970, *Ντοκουμέντα του SPK I*, σελ. 36.

«Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε από τα δύο γράμματα (25.11.1940 και 29.11.1940), η εξέταση των 300 περιπτώσεων από τον ειδικό διάρκεσε το ανώτερο τρεις μέρες». Υπόμνημα των Μίλκε και Μίτσερλιχ, 1949.

«Οι κύριοι δικαστές μας έλεγαν ότι αυτό το καθήκον αποτελεί μια νομική υπόθεση, ότι επρόκειτο για ένα νόμο του Χίτλερ, και ακριβέστερα για ένα διάταγμα που είχε ισχύ νόμου, και μας πληροφόρησαν ότι δεν θα είμασταν καθόλου ένοχοι αλλά, αντίθετα, αξιόπιοι θα ήταν ένα σαμποτάζ ενάντια σ' αυτή τη διαταγή του Φύρερ». Αρχίατρος Γουόλτερ Σμιτ, πρακτικά, σελ. 1858, 1946-1947.

«Για να εξασφαλιστεί η μυστικότητα της πράξης δεν απευθύνονταν παρά μόνο σε ειδικούς και σε διευθυντές ιδρυμάτων που ήσαν σίγουροι ναζιστές και αξιωματούχοι των 58». Πιστοποίηση των Μίλκε και Μίτσερλιχ, 1949.

Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε από την ημερομηνία του «ερωτηματολογίου» (31.8.1970) και αυτήν της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης (9.9.1970), η εξέταση των 151 περιπτώσεων (αριθμός των ασθενών του SPK στις 20.7.1970) από τον ειδικό διάρκεσε το ανώτερο 8 μέρες.

«Σε ότι αφορά το SPK, το διάταγμα του υπουργού Χαν της 18.9.1970 μας αποδεικνύει ότι δεν πρέπει να υπολογίζουμε σε μια συμφωνία (για την παραμονή του SPK στο πανεπιστήμιο). Η Β' κλινική της Ιατρικής Σχολής ζητά επίμονα να μη υποστηριχθεί η αίτηση του SPK για την ενσωμάτωση του στο πανεπιστήμιο». Καθ. Σύνντερ και Δρ. Κρετς, συνεδρίαση της Συγκλήτου στις 24.11.1970.

«θα αποδείξουμε στη συνέχεια ότι ανάμεσα στους έξι ειδικούς (Ρίχτερ, Μπρύνκερ, Σπατσίρ, Δρ. Τομά, Δρ. Φον Μπέγιερ, Δρ. Μπόχνικ), μόνο οι τρεις τελευταίοι ήταν σε θέση να διαμορφώσουν μια θεμελιωμένη άποψη. Συνεπώς, αυτοί οι τρεις ειδικοί της Β' κλινικής της Ιατρικής Σχολής εκφράστηκαν

ομόφωνα κατά της θεσμοποίησης του SPK μέσα στο πανεπιστήμιο».

Δρ. Σύνντερ, Δρ. Κρετς, μυστική συνεδρίαση της Συγκλήτου, 24.11.1970.

«Ένας κύριος, ονόματι Μπλάκενμπουργκ, μας εξήγησε ότι ο Φύρερ είχε ετοιμάσει ένα νόμο για την ευθανασία. Οι άνθρωποι που παρευρίσκονταν στη συνεδρίαση αυτή ήσαν απολύτως ελεύθεροι να προσφέρουν τη δική τους συνδρομή. Κανένας από τους παρευρισκόμενους δεν διατύπωσε κάποια αντίρρηση για το πρόγραμμα αυτό». Ένορκη δήλωση μιας νοσοκόμας, Ρ. Κνάισλερ, Ντοκ. Νο 863, 1946/47.

«Επιπλέον ο δολοφόνος δήλωσε ότι δεν εφαρμοζόταν μια ξαφνική κατάργηση της τροφής, αλλά μάλλον μια προοδευτική μείωση των μερίδων».

Ένορκη δήλωση που έγινε ελεύθερα από τον Λούντβιχ Λέμερ, ο οποίος ερωτήθηκε ποιο πρόσωπο ήταν στην πράξη υπεύθυνο για τις αποφάσεις ζωής ή θανάτου. Ντοκ. Νο 863, 1946/47.

«Κάθε γιατρός ήταν προσωπικά υπεύθυνος γι' αυτό που είχε να

«Ο κίνδυνος αυτοκτονίας ανάμεσα στα μέλη του SPK είναι σίγουρα μεγαλύτερος αλλά περιορισμένος. Γι' αυτό τα μέλη της Συγκλήτου που συμμετέχουν στην απόφαση δεν θα είχαν καμιά ιατρική ή ηθική υπευθυνότητα. Αυτή ανήκει εξολοκλήρου στο θεράποντα ιατρό». Δρ. Χέφνερ και Δρ. Κρετς στη μυστική συνεδρίαση της Γερουσίας στις 24.11.1970 (παρατίθεται σύμφωνα με την κατάθεση ενός αυτόπτη μάρτυρα στις 24.12.1970).

«Η Σύγκλητος εκτιμά ότι το SPK δεν μπορεί να αποτελέσει πανεπιστημιακό θεσμό. Η απόφαση λήφθηκε ομόφωνα εκτός από μία νήφο και μία αποχή. Ο καγκελάριος επιφορτίστηκε να εφαρμόσει την απόφαση δια της διοικητικής οδού με τη βοήθεια του Κράτους».

Επίσημη απόφαση που λήφθηκε σε μυστική συνεδρίαση της Συγκλήτου στις 24.11.1970 και εντολές του κοσμήτορα της Νομικής Σχολής Λέφφεντς.

«Γι' αυτό ακριβώς τα μέλη της Συγκλήτου που πήραν την από-

κάνει ο ίδιος, στα πλαίσια των μέτρων αυτών που τελικά οδηγούσαν στην ευθανασία». Καθ. Καρλ Μπραντ, πρακτικά, σελ. 2436, 1946/47.

«Εκείνη τη στιγμή βρέθηκα στην κατάσταση του νομικού που, για παράδειγμα, θα ήταν αντίθετος με την ποινή του θανάτου για λόγους αρχής. Σε κάθε ευκαιρία που θα μπορούσε να θίξει αυτό το ζήτημα με τα μέλη της κυβέρνησης, και σε όλα τα συνέδρια νομικών, ένας τέτοιος άνθρωπος θα καταβάλλει το μάξιμουμ των προσπαθειών του για να υπερασπίσει την άποψη του. Αν δεν το κατορθώσει, θα παραμείνει μέσα στο επάγγελμα και στο περιβάλλον του, και επιπλέον θα είναι αναγκασμένος, εάν το φέρουν οι περιστάσεις, να απαγγείλει ο ίδιος την ανώτατη των ποινών, έστω και αν είναι θεμελιακά αντίθετος με το θεσμό αυτό». Καθηγητής Ρόζε κατά την απολογία του, στο Ιο αμερικανικό στρατοδικείο, 1947, πρακτικά, σελ. 6.568.

Καθηγητής Γκέρχαρτ Ρόζε, που κρίθηκε ένοχος για τη διάπραξη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και καταδικάστηκε σε ισόβια φυλάκιση.

φάση δεν έχουν καμιά ιατρική ή ηθική υπευθυνότητα. Αυτή ανήκει εξολοκλήρου στον θεράποντα ιατρό».

Καθ. Χέφνερ και Δρ. Κρετς στη μυστική συνεδρίαση της Συγκλήτου στις 24.11.1970.

«Για να συνοψίζουμε, οφείλω να διαπιστώσω ότι οι προσπάθειες μου στην υπόθεση αυτή (SPK) έχουν αποτύχει. Οι αντιστάσεις που ορθώνονταν από όλες τις πλευρές σε μία λύση που είχα προτείνει σαν λογική και εφαρμόσιμη, ήσαν πολύ μεγάλες». Καθ. Ρέντορφ στην έκθεση του προς την Μεγάλη Σύγκλητο, στις 8.2.1971.

Καθηγητής Χανς Τομά, διευθυντής της ψυχοθεραπευτικής πτέρυγας του πανεπιστημίου της Ουλμ (1972).

Καθηγητής Καρλ Μπραντ, που κρίθηκε ένοχος για τη διάπραξη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και για συμμετοχή σε οργάνωση η οποία κρίθηκε εγκληματική από το διεθνές στρατοδικείο και καταδικάστηκε στον δι' απαγχονισμού θάνατο (1947).

Καθηγητής Βάλτερ Φον Μπέγιερ, διευθυντής της πανεπιστημιακής ψυχιατρικής κλινικής της Χαϊδελβέργης (1972), που τιμήθηκε το 1970 με το ομοσπονδιακό παράσημο.

Καθηγητής Χ. Τζ. Μπόχνικ, διευθυντής της ψυχιατρικής και νευρολογικής κλινικής του πανεπιστημίου της Φρανκφούρτης.

Καθηγητής Ουρς Σύντερ, διευθυντής της πανεπιστημιακής δερματολογικής κλινικής της Χαϊδελβέργης.

Δρ. Χέλμουτ Κρετς, προϊστάμενος της πανεπιστημιακής ψυχιατρικής κλινικής της Χαϊδελβέργης.

Καθηγητής Χάιντς Χέφνερ, διευθυντής της πανεπιστημιακής κλινικής της Κοινωνικής ψυχιατρικής στη Χαϊδελβέργη - Μανχάιμ.

Δρ. Όστεραϊχ, αρχίατρος στην πανεπιστημιακή ψυχιατρική κλινική της Χαϊδελβέργης.

Καθηγητής Λέφφεντς, καθηγητής δικαίου και εγκληματολογίας στο πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης.

Καθηγητής Ρέντορφ, επανεκλεγμένος ως πρότανης στο πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης.

Καθηγητής Βίλχελμ Χαν, υπουργός Παιδείας (Χριστιανοδημοκρατίας) της Βάδης - Βυρτεμβέργης (1972).

Αδόλφος Χίτλερ, Φύρερ και καγκελάριος του Ράιχ, εξαφανισθείς (1945).

40. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΙΙ

Επί τέσσερα χρόνια (μέχρι τον Αύγουστο του 1971), ο ψυχολόγος Λώρενς Νιούμπερτ μελέτησε, για λογαριασμό του Πεντάγωνου, τις «μεθόδους προσηλυτισμού και τις ψυχολογικές τεχνικές» των Βιετκόνγκ. Ο Νιούμπερτ διηύθυνε μια ομάδα της *Rand Corpo-Gaïion*, οργάνωσης που εργαζόταν για την αμερικανική στρατιωτική αεροπορία με στόχο να κάνει «έρευνες σε βάθος» για την ανάπτυξη στρατηγικών καταστολής που θα αντιπαρατίθονταν σε απελευθερωτικές προσπάθειες και κινήματα. Επί πλέον ο Νιούμπερτ είναι ψυχολόγος, πράγμα που σημαίνει ότι η μέθοδος του έχει σαν αφητηρία της τη σχέση υποκειμένου - αντικείμενου, η οποία καθορίζει επίσης και τη σχέση ψυχολόγου - ασθενούς όπως και τη σχέση ερευνητή - αντικείμενου της έρευνας. Γι' αυτό ακριβώς, η γλώσσα της έκθεσης του δεν έχει προσαρμοστεί στο αντικείμενο που ερευνά: είναι μάλλον ο τρόπος έκφρασης ενός ψυχολόγου συνηθισμένου στην πλύση εγκεφάλου («προσηλυτισμός»), δηλαδή κάποιου που δεν μπορεί να καταλάβει στην ουσία της τη γλώσσα και την πρακτική του Βιετκόνγκ· πραγματικά δεν μπορεί να τις κατανοήσει παρά μόνο με τη μορφή των «πολύ σύγχρονων ψυχολογικών και κοινωνιολογικών μεθόδων» προσηλυτισμού (πλύση εγκεφάλου, ψυχολογική τρομοκρατία) και, συνεπώς, να τις καταγγείλει έμμεσα.

Αντιπαραθέτοντας παρακάτω τις διακηρύξεις του SPK σε αποσπάσματα της έκθεσης του Νιούμπερτ, θέλουμε πρώτα απ' όλα να δείξουμε τη διαφορά ανάμεσα σε μια έκθεση καταγγελίας και σε μια αυθεντική παρουσίαση.

Παρά τις διαστρεβλώσεις του Νιούμπερτ, η αυθεντική δομή της οργανωτικής μορφής των Βιετκόνγκ είναι δυνατόν ν' αναγνωρισθεί στο βιβλίο του — τουλάχιστον από το μαρξιστή αναγνώστη.

Γι' αυτό εφαρμόζοντας τη διαλεκτική μέθοδο, μπορούμε να αποκαταστήσουμε μια αναλογία ανάμεσα στην οργάνωση των Βιετκόνγκ και σ' αυτή του SPK.

Δεν πρόκειται, εννοείται, για μια μηχανική σύγκριση. _ Γιατί, αυτό που αποτελούν οι Βιετκόνγκ για το αριστερό κίνημα στη Δυτική Γερμανία και αυτό που αποτελεί η εργασία του SPK μέσα στο κίνημα αυτό για τον αγώνα του βιετναμικού λαού, δεν μπορεί να εξηγηθεί θεωρητικά, αλλά μόνο να εκτεθεί πρακτικά. Η διάλυση του SPK με τα όπλα στη Δυτική Γερμανία δείχνει ότι οι πράκτορες του κεφαλαίου θα δράσουν κι εδώ ενάντια στα επαναστατικά κινήματα με τα ίδια μέσα που χρησιμοποιούν οι Ηνωμένες Πολιτείες στο Βιετνάμ, για λογαριασμό των συμφερόντων της μεγάλης βιομηχανίας. Μ' άλλα λόγια, στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη, οι πράκτορες και οι συνένοχοι του κεφαλαίου δεν χρησιμοποιούν καθόλου, στον αγώνα τους ενάντια στους εξουθενωμένους από το σύστημα αντιπάλους τους (τους άρρωστους), τις μεθόδους επιστημονικής και λογικής συζήτησης, όπως θα ταίριαζε σε μια δημοκρατία. Πραγματικά, ενώ στην πατρίδα μας οι «αντίπαλοι» της αμερικάνικης εκστρατείας εξόντωσης στην Νότιο-ανατολική Ασία παραμένουν μέσα στα πλαίσια των κανόνων του «δημοκρατικού» παιγνιδιού και περιορίζουν τη δραστηριότητα τους σε ειρηνικές διαδηλώσεις, σε καμπάνιες τύπου και σε φιλανθρωπικές εκδηλώσεις υπέρ του βιετναμικού λαού, οι συνεργάτες των βόρειο - αμερικάνων εγκληματιών πολέμου στα καπιταλιστικά Κράτη της Δυτικής Ευρώπης δεν τηρούν καθόλου την ίδια μετριοπάθεια.

Αναρωτιόμαστε αν η εδώ «αριστερά» θα συνεχίσει για πολύ να διαδηλώνει χωρίς να παίρνει υπόψη της τις δικές της ανάγκες και τις ζωτικές ανάγκες του δυτικό-γερμανικού πληθυσμού!

Ο Βιετκόνγκ όπως τον είδε ο Νιούμπερ

Το SPK

Ο Βιετκόνγκ ανέπτυξε μια εντελώς νέα γλώσσα όσον αφορά τις πολιτικές και στρατιωτικές έννοιες. Οι καινούργιες σημασίες πρέπει να συζητιούνται και να μαθαίνονται συνεχώς μέσα

Κατά τη θεραπεία των άρρωστων, οι ασθενείς του SPK ανέπτυξαν μια εντελώς νέα γλώσσα, όσον αφορά τις πολιτικο-οικονομικές έννοιες. Οι νέες σημασίες και σχέσεις αναπτύσ-

τους πυρήνες και μέσα στις ομάδες, μέχρις ότου κάθε στρατιώτης να τις κατέχει στην εντέλεια, και μέχρις ότου θα αποτελούν μια ασυνείδητη συνιστώσα της καθημερινής γλώσσας του.

Κάθε μονάδα των Βιετκόνγκ έχει ένα πολιτικό στέλεχος, καθήκον του οποίου είναι να κατηχεί συνεχώς τους στρατιώτες, για να εξασφαλίζεται η σταθερότητα της ιδεολογικής τους θέσης, να έχουν ακμαίο ηθικό, να μην εξασθενεί ο δεσμός τους με το λαό, έτσι ώστε την κατάλληλη στιγμή να επιδείξουν ένα ισχυρό «αγωνιστικό πνεύμα».

Το στέλεχος αποτελεί τη μητέρα που προστατεύει τους αντάρτες. Σταματά τις εντάσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, παίζει το ρόλο του μεσολαβητή στις διαφορές απόψεων και δίνει προσωπικές συμβουλές. Οφείλει να επαγρυπνεί για τους προστατευόμενους του όπως μια μητέρα για τα παιδιά της. Στην περίπτωση αυτή ωστόσο τα «παιδιά» είναι ενήλικοι μαχητές.

σονται και κατανοούνται συνεχώς μέσα στην ατομική ζύμωση, την ομαδική ζύμωση και τους κύκλους επιστημονικής εργασίας, ώστε κάθε ασθενής να μάθει να τις χρησιμοποιεί και να τις εφαρμόζει σε όλες τις καταστάσεις.

Μέσα στην πρακτική ζύμωσης του SPK, και ιδιαίτερα μέσα στους κύκλους επιστημονικής εργασίας, οι ασθενείς αναδημιουργούν συνεχώς την πολιτική τους ταυτότητα, με μια πολιτική εργασία προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους, σε μια βάση συνεργασίας και αλληλεγγύης, με σκοπό την ενίσχυση της ταυτότητας των αναγκών και της πολιτικής εργασίας.

Η πολιτική ταυτότητα είναι το στοιχείο μέσα στο οποίο ζουν οι ασθενείς. Σαν συλλογική χειραφέτηση, αποτελεί το διαλεκτικό ξεπέραςμα των ανταγωνιστικών και εξουσιαστικών διαμαχών. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι, για τα μέλη του SPK, η πολιτική τους ταυτότητα είναι το στοιχείο μέσα στο οποίο ζουν, όπως το έμβρυο ζει μέσα στο σώμα της μητέρας· η διαφορά βρίσκεται στο γεγονός ότι οι ασθενείς έχουν παράγει και συνεχίζουν να παράγουν οι ίδιοι το στοιχείο μέσα στο οποίο ζουν.

Στη διάρκεια της εκπαίδευσης τους, οι νεοσύλλεκτοι μαθαίνουν ότι η μεγαλύτερη δύναμη του Βιετκόνγκ είναι πολιτικής φύσης. Τους παρακινούν διαρκώς να σκέφτονται σε κάθε τους πράξη τη σημασία του πολιτικού αγώνα.

Η πολιτική εκπαίδευση έχει πολλούς σκοπούς: χρησιμεύει για να κινητοποιεί το αγωνιστικό πνεύμα των ομάδων, να τις απελευθερώνει από το φόβο των σύγχρονων όπλων, να διεγείρει τους στρατιώτες, έτσι ώστε να δέχονται να υποφέρουν στην υπηρεσία της Επανάστασης και να ενισχύει το ηθικό των στρατευμάτων. Αυτό σκέπτεται ο Βιετκόνγκ, όταν λέει ότι η ουσία βρίσκεται μέσα στη διαδικασία πολιτικοποίησης.

Όταν, για οποιοδήποτε λόγο, πρέπει να χρησιμοποιήσουν καταναγκασμό, καταδείχνουν την αναγκαιότητα του στους άντρες με πειστικά επιχειρήματα. Ο λαός μαθαίνει ένα νέο λεξιλόγιο, το λεξιλόγιο της Επανάστασης, έτσι ώστε τελικά όλοι οι πολίτες, έστω κι αν βρίσκονται σε πολύ χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης, να διαθέτουν τα διανοητικά μέσα για να μεταδώσουν τη νέα πολιτική ιδεολογία και για

Μέσα στη διαδικασία ζύμωσης, κάθε ασθενής καταλαβαίνει ότι η διαλεκτική ανάπτυξη της πραγματικότητας είναι, τόσο από την άποψη των αντιλήψεων όσο και από την άποψη της πρακτικής, το καλύτερο πολιτικό όπλο για την αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών. (Πολιτική ταυτότητα)

Η ζύμωση του SPK είναι απαραίτητη για την απελευθέρωσή μας από τον παραλυτικό φόβο των μεθόδων «σύγχρονης» θεραπείας που χρησιμοποιεί η κατεστημένη ιατρική (ηλεκτροσόκ, φαρμακοθεραπεία, ψυχολογική τρομοκρατία, στέριση της ελευθερίας, υποχρεωτική εργασία κ.λπ.), καθώς και για την κινητοποίηση της προοδευτικής στιγμής της αρρώστιας, δηλαδή της διαμαρτυρίας, και το μετασχηματισμό της σε αντίσταση.

Η συνεχής αύξηση των καταναγκασμών και της εξωτερικής απειλής ενάντια στο SPK ενισχύθηκε με σαφήνεια στους ασθενείς σαν το αποτέλεσμα της ταυτότητας της αρρώστιας και του κεφαλαίου. Μέσα στους κύκλους επιστημονικής εργασίας του SPK, κάθε ασθενής μπορούσε να μάθει την απαραίτητη μέθοδο ζύμωσης ενάντια στον αντίπαλο. Με την ευκαιρία αυτή, το «φυσικό» πολιτιστικό

να την υπερασπιστούν.

Ο τελικός σκοπός αυτής της συστηματικής διαδικασίας είναι να υιοθετήσει ο λαός τις νέες σοσιαλιστικές νόρμες, για να μπορέσει να ριζώσει και να καρποφορήσει από μόνη της η νέα κοινωνική τάξη, —με ή χωρίς πολιτικά στελέχη.

Μας έμαθαν να ανοίγουμε τα μάτια του βιετναμικού λαού στην πραγματικότητα: κάτω από την πίεση του ολοκληρωτικού καθεστώτος, η πλειοψηφία των Βιετναμέζων ζει μέσα στη φτώχεια και την αθλιότητα. Οι Αμερικάνοι ήλθαν για ν' αντικαταστήσουν τους γάλλους ιμπεριαλιστές. Αν δεν είχαν έλθει, δεν θα υπήρχε πόλεμος ούτε διαφθορά. Οι Αμερικάνοι έφεραν το χρήμα τους και διέφθειραν τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι είναι φτωχοί και υποχρεώνονται να πουλήσουν τη ζωή τους στους Αμερικάνους.

χάσμα ανάμεσα σε εργάτες και σπουδαστές προοδευτικά ξεπεράστηκε για να παραχωρήσει τη θέση του στη συνεργασία και την αλληλεγγύη.

Η συνέπεια της εργασίας του SPK είναι η διάδοση των κατακτημένων από τους ασθενείς γνώσεων καθώς και της προσαρμοσμένης στις ανάγκες τους πολιτικής πρακτικής τους, στην κατεύθυνση του πολυεστιακού επεκτατισμού (αρχή του λαϊκού πανεπιστήμιου).

Ο σκοπός δεν είναι να δημιουργηθούν κοινότητες, αλλά απλά και μόνο η κοινότητα μέσα στην οποία κάθε άνθρωπος έχει τη δική του θέση.

Στο SPK οι ασθενείς αντιλήφθηκαν ότι η αρρώστια είναι το προϊόν των υπάρχουσών συνθηκών.

Οι Αμερικάνοι ήλθαν το 1945 για ν' αντικαταστήσουν τους ναζί. Οι Αμερικάνοι έφεραν το χρήμα τους (Σχέδιο Μάρσαλ, επενδύσεις κεφαλαίων) και αγόρασαν την εργατική δύναμη του γερμανικού πληθυσμού. Στο πρόσωπο των εκπροσώπων του ναζιστικού καθεστώτος, που διατήρησαν τις θέσεις τους στη βιομηχανία και τη διοίκηση, βρήκαν συνένοχους και πράκτορες που τους επέτρεψαν να γερμανοποιήσουν τον ανταγωνιστικό και κατακτητικό καπιτα-

λιστικό τους πόλεμο στην Ευρώπη, με τον ίδιο τρόπο που επιχείρησαν να βιετναμοπονήσουν τον ταξικό ιμπεριαλιστικό πόλεμο που διεξήγαν τα αμερικανικά μονοπώλια όπλων, πετρελαίου και χημείας ενάντια στο βιετναμικό πληθυσμό.

Ο Βιετκόνγκ αγωνίζεται για την τιμή και την ελευθερία και όχι για το χρήμα.

Ο σκοπός της ζύμωσης του SPK είναι η εργασία για την απελευθέρωση της ανθρώπινης συνείδησης από την κυριαρχία της ανταλλακτικής αξίας.

Ο λαϊκός στρατός αγωνίζεται για να αποδώσει στο λαό τα δικαιώματά του, να εξαφανίσει, ζονται οι ίδιοι τον εαυτό τους τους πλούσιους και να προσφέρει στον καθένα την ειρήνη, την ελευθερία και την ανεξαρτησία.

Συχνά θυσιάζαν τεράστιο χρόνο και ενέργεια για να ψάξουν να βρουν τα πιο κατάλληλα επιχειρήματα για την κινητοποίηση του λαού. Η προσωπική επαφή ανθρώπου με άνθρωπο προηγούνταν από τη γραπτή πληροφόρηση.

Μέσα στην πρακτική του SPK, οι ανάγκες των ατόμων έπαιζαν κεντρικό ρόλο: αποτελούσαν το σημείο αφετηρίας και τον κινητήρα της ζύμωσης. Μέσα στους κύκλους επιστημονικής εργασίας, εκείνο που είχε σημασία δεν ήταν η αφηρημένη βιβλιακή γνώση αλλά η αποκατάσταση ενός δεσμού ανάμεσα σ' εκείνο που διάβαζε κανείς και στις ανάγκες του κάθε ασθενούς (και του SPK συνολικά).

Μια κοινωνική πίεση ασκείται στους διστακτικούς χωρικούς. Όταν ένας ορισμένος αριθμός χωρικών «δείχουν

Πολλοί ασθενείς ένιωθαν αισθήματα ενοχής όταν είχαν την εντύπωση ότι από τη μια επωφελούνταν από την εργασία του

ενθουσιασμένοι» από το άλφα ή από το βήτα πράγμα, οι υπόλοιποι νιώθουν ένα αίσθημα ενοχής· θέλουν πολύ να απολαύσουν τα πλεονεκτήματα της Επανάστασης αλλά όχι να εργαστούν γι' αυτή.

Όση κι αν είναι η φτώχεια και η άγνοια του, κάθε Βιετναμέζος ξέρει με ποιο τρόπο οι Γάλλοι κυβέρνησαν τη χώρα και εκμεταλλεύτηκαν το λαό. Επειδή, για τους Ασιάτες, οι Αμερικάνοι μοιάζουν στην εμφάνιση με τους Γάλλους, ένας Βιετναμέζος αγρότης θα πιστέψει αμέσως, αν του το πουν, ότι οι Αμερικάνοι είναι εξίσου βάρβαροι με τους Γάλλους.

Οι Βιετναμέζοι δεν έχουν πολλά δικαιώματα και δημοκρατικές ελευθερίες. Είναι ανόητο λοιπόν

SPK σε σχέση με την αρρώστια «τους», αλλά ότι από την άλλη αφιέρωναν πολύ λίγο χρόνο και ενέργεια σ' αυτή την εργασία.

Όσο νέοι κι αν είναι κι όση άγνοια κι αν έχουν, πολλοί Γερμανοί γνωρίζουν με ποιο τρόπο κυβέρνησαν οι ναζί τη χώρα και έστειλαν το λαό στα πεδία του πολέμου και στους θαλάμους αερίων. Ωστόσο, επειδή οι «νέοι» κύριοι δεν φορούν πια στολές των 5Α και των 88 αλλά άψογα κοστούμια, τους είναι δύσκολο να δουν με πόσο πιο εκλεπτυσμένες μεθόδους οι σημερινοί πράκτορες του κεφαλαίου και οι συνένοχοι τους εφαρμόζουν την ίδια σφαγή (εκμετάλλευση = περιορισμένη εξόντωση της ζωής = αρρώστια) με τους εν στολή προκατόχους τους. Έτσι, όταν μια αριθμητικά αυξανόμενη ομάδα το αντιληφθεί αυτό και αντιταχθεί, προφανώς δεν απομένει άλλη λύση στους Φον Μπέγιερ, Οστεράιχ, Σύνντερ και Χαν παρά να στείλουν ένα στρατό αστυνομικών ενάντια σ' αυτούς τους ασθενείς και να τους κλείσουν στη φυλακή.

Οι άρρωστοι δεν έχουν κανένα δικαίωμα. Είναι ανόητο λοιπόν να παραδεχτούμε ότι οι γιατροί

να παραδεχτούμε ότι οι Αμερικάνοι ήλθαν για να προστατέψουν κάποιο πράγμα που δεν υπάρχει για το μέσο πολίτη.

Δεν θα διέσχιζε κανείς 20.000 χιλιόμετρα, δεν θα ξόδευε δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο, δεν θα θυσίαζε χιλιάδες ανθρώπινες ζωές για να υπερασπίσει κάποιο πράγμα που, για τους Βιετναμέζους, δεν υπάρχει, θα πρέπει λοιπόν να υπάρχει κάποιος άλλος λόγος.

Σχεδόν όλοι οι Βιετναμέζοι που ήλθαν σε επαφή με τους Αμερικάνους απέκτησαν κακές εμπειρίες: είδαν με ποιο τρόπο ταπεινώνονταν, τραυματίζονταν και σκοτώνονταν οι Βιετναμέζοι από τους ξένους εισβολείς, συχνά προφανώς από καθαρά σαδιστική ευχαρίστηση.

και οι δικαστές προστατεύουν ή αποκαθιστούν μια υγεία και μια σωματική ακεραιότητα, η οποία δεν υπάρχει για το προλεταριάτο, που καθορίζεται από την αρρώστια.

Δεν θα ξόδευε κανείς κάθε χρόνο περισσότερο από 80 δισεκατομμύρια μάρκα (προϋπολογισμός των κοινωνικών ασφαλίσεων στα 1969), δεν θα απασχολούσε έναν ολόκληρο στρατό γιατρών και βοηθητικού προσωπικού, για να υπερασπίσει μια υγεία που δεν υπάρχει στην πραγματικότητα παρά για μερικούς καπιταλιστές, στις πλάτες χιλιάδων και χιλιάδων εκμεταλλευόμενων, καταπιεζόμενων και άρρωστων προλεταρίων, θα πρέπει λοιπόν να υπάρχει κάποιος άλλος λόγος.

Σχεδόν όλοι οι άρρωστοι που ήλθαν σε επαφή με γιατρούς (ιδιαίτερα με υπηρεσιακούς γιατρούς, γιατρούς επιχειρήσεων ή «εμπιστευτικών» κλινικών), απέκτησαν άσχημες εμπειρίες: είδαν με ποιο τρόπο εξευτελίζονται οι ασθενείς (με κάποια ετικέτα, θεωρούμενοι μειονεκτικοί λόγω κάποιας διάγνωσης), τραυματίζονται (εγχειρήσεις, ενέσεις, ηλεκτροσόκ, ακρωτηριασμοί, παραγέμισμα με κάθε λογής χημικά σκευάσματα) ή σκοτώνονται («επαγγελματικά» λάθη, αμέλειες κ.λπ.) συχνά και

μόνο από «επιστημονικό» ενδιαφέρον.

Όταν κανείς φοβάται, επαγρυπνεί και είναι λιγότερο εύκολο να πέσει θύμα επίθεσης.

Δυστυχώς, αυτός ο φόβος κάνει τους αμερικάνους στρατιώτες να πυροβολούν ακόμα πιο πρόθυμα προτιμών να πυροβολούν παρά να θέτουν ερωτήματα.

Όταν κανείς φοβάται, επαγρυπνεί και είναι λιγότερο εύκολο να πέσει θύμα επίθεσης.

Ο φόβος των διευθυνόντων (δηλαδή η *δική τους* «μανία» καταδίωξης) είναι μια αντίδραση απόλυτα σύμφωνη με την πραγματικότητα απέναντι στη δύναμη ενός πληθυσμού που δρα συλλογικά και αλληλέγγυα και που συνήθως διατηρείται με τη βία μέσα σε λήθαργο· γιατί ο φόβος των διευθυνόντων, «ο φόβος τους με τα χίλια πρόσωπα φρουρείται με χιλιάδες τρόπους». Το πιο πρόσφατο παρελθόν έδειξε καθαρά ότι η γερμανική αστυνομία χρησιμοποιεί τα όπλα της χωρίς δισταγμούς και με «επιτυχία», στα πλαίσια των μέτρων της παρανοϊκο-υστερικής καταδίωξης ενάντια στους άρρωστους: Μπέννο Όνεζοργκ, Γκέοργκ Φον Ράουχ (Βερολίνο)· Πέτρα Σελμ (Αμβούργο)· Τόμας Βάισμπέκερ (Αουξμπούργκ)· Ρίχαρντ Έπλε (Τύμπιγκεν)· Γιαν Μακ Λέοντ (Στουτγάρδη)· Ρ. Σρεκ (Πάσχα του 1968), Αλόνις Ράμμελμάγιερ, Ίνγκριντ Ρέπελ (Μόναχο)· μοτοσικλετιστές, αυτοκινητιστές, υποτιθέμενοι εγκληματίες· στους Ολυμπιακούς αγώνες του Μονάχου του 1972, χτυπήθηκαν εν ψυχρώ όμηροι και μάχη-

τες του Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης.

Κάθε νεοσύλλεκτος ενθαρρύνεται να θέτει ερωτήματα, έστω κι αν φαίνονται γελοία. Η συζήτηση στο επίπεδο του πυρήνα είναι πιθανά η πιο έξυπνη και η πιο αποτελεσματική μέθοδος του παιδαγωγικού οπλοστασίου του Βιετκόνγκ. Οι περισσότεροι νεοσύλλεκτοι δεν έχουν μιλήσει ποτέ στη διάρκεια της ζωής τους μπροστά σε μια αξιολογη ομάδα· γι' αυτό είναι συνεσταλμένοι. Προέρχονται όλοι σχεδόν από ένα πολύ απλό περιβάλλον και έχουν ένα πολύ χαμηλό πολιτιστικό και πολιτικό επίπεδο, με αποτέλεσμα, φοβούμενοι την κριτική, να μη θέλουν να εκφράζονται μπροστά σε μια πολυάριθμη ομάδα. Γι' αυτούς είναι πολύ πιο απλό να εκφραστούν μέσα σε μια ομάδα τριών προσώπων, προπάντων όταν η ομάδα αυτή εργάζεται συλλογικά νύχτα και μέρα. Μόλις ο νεοσύλλεκτος αισθανθεί άνετα στις συζητήσεις του πυρήνα, αρχίζει να μιλά πιο εύκολα μέσα στην ομάδα. Στη συνέχεια υπερασπίζει τις απόψεις του στον τομέα του, για να τις παρουσιάσει τελικά μπροστά σε 300 με 400 μαθητές.

Στην ατομική ζύμωση, αντιμετωπίζονται σαν ουσιαστικό ζήτημα οι δυσκολίες και τα συμπτώματα ενός ασθενούς, έστω κι αν αυτός τα θεωρεί γελοία ή αν αισθάνεται ένοχος λόγω των συγκρούσεων του. Επίσης, οι συμμετέχοντες ανακαλύπτουν τον κοινωνικό καθορισμό των ιδιαίτερων προβλημάτων τους, όπως και τον κοινωνικό καθορισμό της αρρώστιας γενικά. Οι αναστολές, τόσο οι γενικότερες όσο και αυτές που αφορούν την προφορική έκφραση, βγαίνουν στο φως και εξαφανίζονται προς όφελος μιας απελευθέρωσης της διαμαρτυρίας που περιέχεται στη αρρώστια.

Στις ομάδες ζύμωσης και στους κύκλους επιστημονικής εργασίας, ο φόβος μιας κριτικής φτάνει να εξαφανιστεί. Τελικά, οι ασθενείς κατακτούν μεγαλύτερη ικανότητα έκφρασης μπροστά σε εκατοντάδες ανθρώπους στη διάρκεια των teach-in ή μπροστά στις πανεπιστημιακές αρχές (πρύτανης, Γερουσία). Πράγμα που οι τελευταίοι δεν μπορούν ή δεν θέλουν να καταλάβουν, και που τους εμπνέει παρατηρήσεις του τύπου: «Δεν συμμετείχατε από την αρχή και δεν γνωρίζετε καθόλου τι συμβαίνει» (πρύτανης Ρέντορφ). «Οι ασθενείς μας είναι διαφορετικοί, κι όσο για

σας, είστε ικανός να μιλάτε και να απαντάτε με ρυθμό σφυροκοπήματος» (Φον Μπέγιερ)· ή απλά «συμμορία εγκληματιών» (Λέφερεντζ).

Οι αντιδράσεις κάποιου συγκεκριμένου ασθενούς, όπως ο συγκεκριμένος καταβατικός σαρκασμός, ή η ιδιότροπη άρνηση να δεχτεί τη συμπεριφορά ή τις δηλώσεις κάποιου άλλου, μπορούν να γίνουν αντικείμενο ζύμωσης στην ομάδα, όπως και η συμπεριφορά και οι δηλώσεις του εν λόγω μέλους.

Δίνεται μεγάλη προσοχή στο να μην εξευτελίζεται ο νεοσύλλεκτος· οποιοσδήποτε χλευάζει κάποιον άλλο τιμωρείται· και όχι αυτός που διαπράττει κάποιο σφάλμα.

Η μέθοδος εκπαίδευσης προβλέπει επίσης να παρουσιάζει ο εκπαιδευτής πάντα και τις δύο όψεις ενός πράγματος· τόσο την άποψη του Μετώπου απελευθέρωσης όσο κι αυτή του εχθρού. Ο εκπαιδευτής «ανοσοποιεί» τους νεοσύλλεκτους ενάντια σ' όλα τα επιχειρήματα του εχθρού τα οποία κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν στη συνέχεια. Καθώς οι ίδιοι οι νεοσύλλεκτοι (με τη βοήθεια του εκπαιδευτή) συγκεντρώνουν, αναλύουν και απορρίπτουν τα επιχειρήματα του εχθρού, αναπτύσσουν ένα τρόπο σκέψης που τους επιτρέπει να απορρίπτουν αυτόματα όλα τα αντι-επιχειρήματα· στο τέλος, ένα επιχειρήμα αντίθετο σε οποιαδήποτε άποψη των Βιετκόνγκ σαρώνεται με τη μεγαλύτερη ευκολία. Αυτή η μέ-

Μέσα στην καθημερινή τους πρακτική ζύμωσης, οι ασθενείς έμαθαν, με τη βοήθεια του Μαρξ και του Χέγγελ, ότι κάθε πράγμα έχει δύο όψεις· μια προοδευτική και μια αντιδραστική πλευρά. Έμαθαν επίσης ότι το κοινωνικό είναι των ανθρώπων καθορίζει τη συνείδηση τους, και ότι σε κάθε επιχείρημα πρέπει να αναρωτιόμαστε ποια κοινωνικά συμφέροντα ή ανάγκες εξυπηρετεί, και ότι ο υποτιθέμενος κοινός νους που μας έχουν εγκολπώσει έχει πάντοτε σαν αρχή λειτουργίας του το συμφέρον των κυβερνώντων ενάντια στις δικές μας ανάγκες. Αυτές οι εμπειρίες έκαναν τους ασθενείς εξαιρετικά ευαίσθητους απέναντι στα υποτιθέμενα λογικά αντι-επιχειρήματα. Η πολιτική μας προσπαθούσε πάντοτε, μέσα

θοδος είναι πολύ γόνιμη στις περισσότερες περιπτώσεις, και οι νεοσύλλεκτοι γίνονται τόσο δογματικοί ώστε δεν δέχονται πια κανένα επιχείρημα ενάντια στο δόγμα της ιδεολογίας τους, έστω κι αν πρόκειται για πειστικά και λογικά αντί — επι-

στη συζήτηση με την αντίπαλη πλευρά, να τίθεται από μόνο του το ζήτημα της εξουσίας: μ' άλλα λόγια, οι φαινομενικά λογικές προτάσεις των αντιπάλων μας αποκαλύπτονταν πολύ γρήγορα ότι ήσαν προσπάθειες εκβιασμού και ελιγμοί που περιλαμβάνονταν στην εξοντωτική στρατηγική εκείνων που ήθελαν να κρατήσουν για δικό τους λογαριασμό το μονοπώλιο της εξουσίας. Έτσι επιτυγχανόταν η ανοσοποίηση των ασθενών ενάντια στις χονδροειδείς προσπάθειες διαφθοράς εκ μέρους των αντιπροσώπων της κυρίαρχης ιδεολογίας της εξόντωσης.

Υπάρχει και μια άλλη ιδιαίτερα εκπληκτική πλευρά στην πολιτική και ιδεολογική προετοιμασία των στρατιωτών για τον αγώνα. Όταν ένα σχέδιο μάχης προετοιμάζεται και συζητιέται, τα στελέχη ζητούν από τους στρατιώτες να κάνουν προτάσεις για να το βελτιώσουν και να αυξήσουν τις πιθανότητες νίκης. Είναι δύσκολο να φανταστούμε σ' εμάς έναν αξιωματικό να αφήνει έναν απλό στρατιώτη να συμμετέχει στη συζήτηση και στην απόφαση κατά τη διάρκεια της στρατηγικής και τακτικής προετοιμασίας μιας εκστρατείας. Αυτή η μέθοδος έχει για τον Βιετκόνγκ έναν επιμελώς μελετημένο σκοπό. Ταιριάζει με το δόγμα του Βιετκόνγκ, σύμφωνα

Για τους ιατρικούς αντίπαλους του SPK, η κοινωνικοποίηση της θεραπείας φαινόταν εκπληκτική, αδιανόητη, «ανεύθιμη». Γι' αυτούς, είναι ανάρμοστο να αφήνονται οι ασθενείς να καθορίζουν μόνοι τους τη μορφή θεραπείας τους. Αυτό θέτει υπό αμφισβήτηση και απειλεί καλά προστατευόμενα συμφέροντα, δηλαδή το σύνολο της υπάρχουσας κοινωνικής κατάστασης. Γι' αυτό οι σοσιαλιστές ασθενείς είναι «αγριάνθρωποι που δεν πρόκειται να γίνουν για πολύ ανεκτοί και πρέπει να εξοντωθούν σύντομα με όλα τα διαθέσιμα μέσα» (Υπουργός Παιδείας Χαν, 9.11.1970). Έξι μήνες αργότερα δόθηκε η εντολή για αστυνομικές εφόδους και

με το οποίο όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι χωρίς διάκριση τάξης και βαθμού.

Η πολιτική ιδεολογία του Επαναστατικού Μετώπου απελευθέρωσης, μοναδικό μίγμα φιλοσοφίας και εμπειριών που αντλούνται από τη λογοτεχνία διάφορων εθνών, χρησιμοποιήθηκε σταδιακά σαν ένα είδος υποκατάστατου της θρησκείας του λαού.

συλλήψεις. Αυτή η μέθοδος ταιριάζει στο δόγμα των πρακτόρων του κεφαλαίου, σύμφωνα με το οποίο πρέπει να υπάρχουν εκμεταλλευτές και εκμεταλλεμένοι, έστω κι αν αυτό συνεπάγεται ανθρώπινες απώλειες, σήμερα και εις τους αιώνες των αιώνων — Αμήν.

Η πολιτική πρακτική του SPK, καθοριζόμενη από τις ανάγκες των ασθενών, και μέσα στην οποία έχουν εισαχθεί έννοιες που αντλήθηκαν από τον Χέγγελ, τον Μαρξ, τον Ράιχ και πολλούς άλλους, επιτρέπει στους ασθενείς να ξεπερνούν τη συστηματική αποκτήνωσή τους από την ιδεολογία και την ορθολογικότητα του κεφαλαίου.